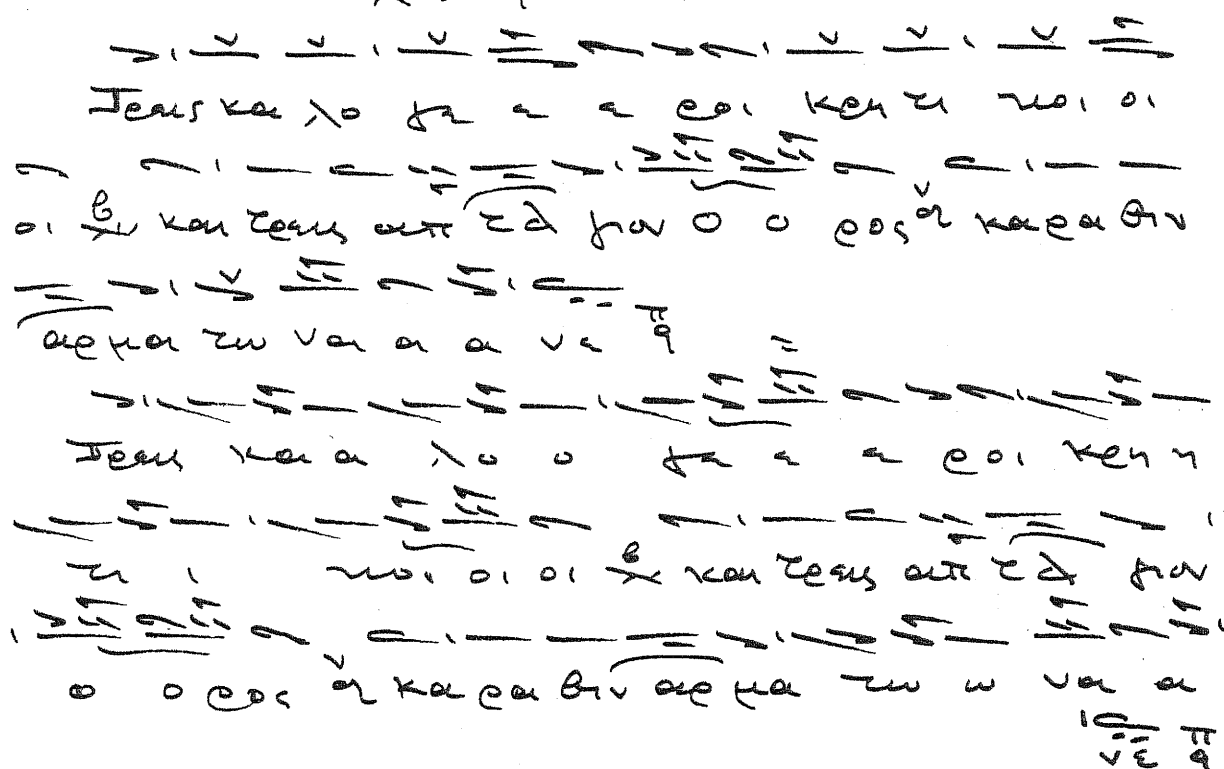

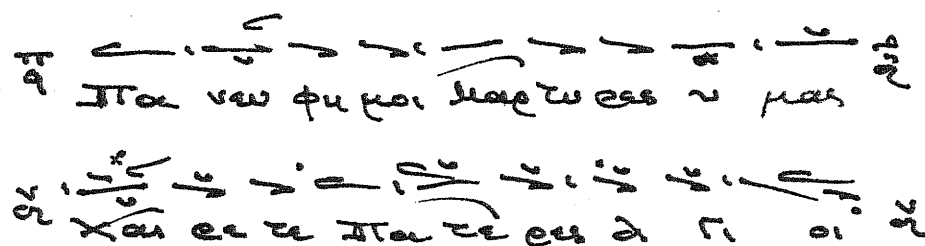
Ἰεχός ὁ ἵστασθ Κάλαντον

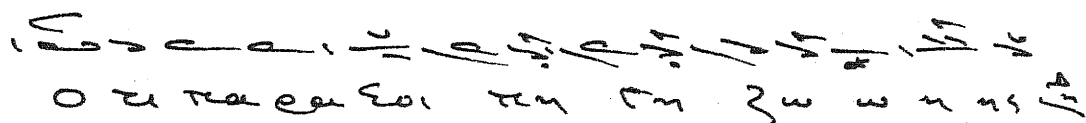
§ νζ' Γ'.- Χειρονομίαι ἄνευ φωνῆς καὶ ἀργίας

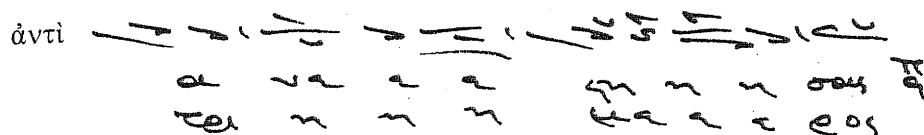
Ἄφωνοι καὶ ἄχρονοι ὑποστάσεις
Ψηφιστὸν

Τὸ ψηφιστὸν εἶναι εἶδος ὀξείας. Δι' ὃ, μετὰ τὸ ψηφιστὸν —ἀντιθέτως πρὸς τὴν πεταστήν— ἀκολουθεῖ ἰσοχρονία, εἴτε εἰς ἀπλοῦς χρόνους εἴτε μεθ' ἑτεροχρόνου. «Ψηφίζειν» δέ, σημαίνει διαχωρίζειν· δι' ὃ ζητεῖ ὅπως μετὰ τόνου προφέρωμεν τὰς φωνάς, κεχωρισμένως.

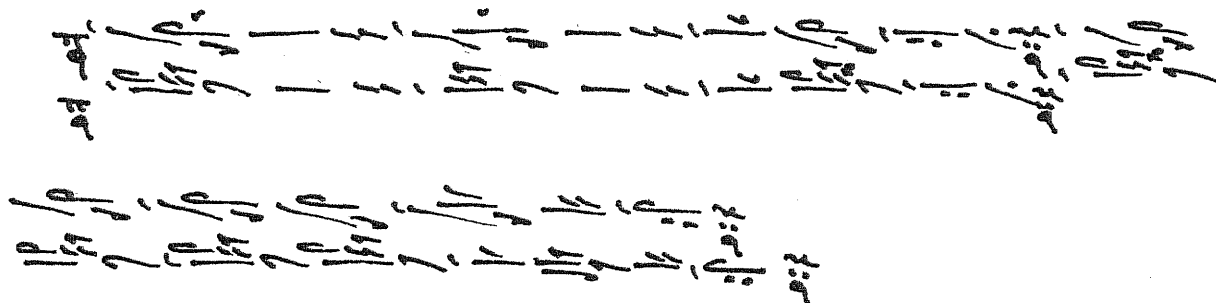
Ἐξήγησις θέσεως ψηφιστοῦ ἐν ἰσοχρόνῳ καταβάσει
Φωκαέως — Δοξολογία Ἑσώ Ψηφιστοῦ

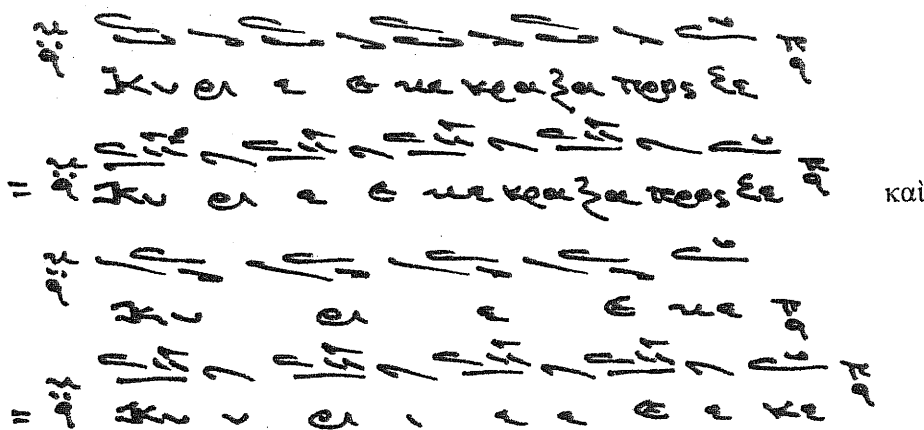
§ νη' Βαρεῖα (Φωνή)*

Ἡ βαρεῖα, εἰς ἑκτασιν δύο μόνον χαρακτήρων — ἐκ τῶν ὁποίων ὁ δεύτερος κατιῶν — συνάγει τὰς φωνὰς εἰς μίαν συλλαβὴν ἢ ἓν σχῆμα, ἐπιφέρουσα μικρᾶς ἐκτάσεως χειρονομίαν, ἣτις ἐδηλοῦτο προσθέτως καὶ διὰ τζακίσματος ἢ ἀντικενώματος τὸ παλαιόν.

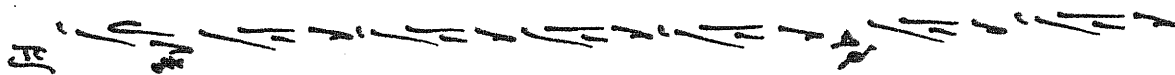

Ἡ βαρεῖα ἐνεργεῖ ὡς ἡ ἀπλὴ πεταστή, ἐν ἡμιχρόνῳ ψαύουσα τὸν ὑπερκείμενον εἰς αὐτὴν φθόγγον καὶ ἀκολουθῶς κατέρχεται.

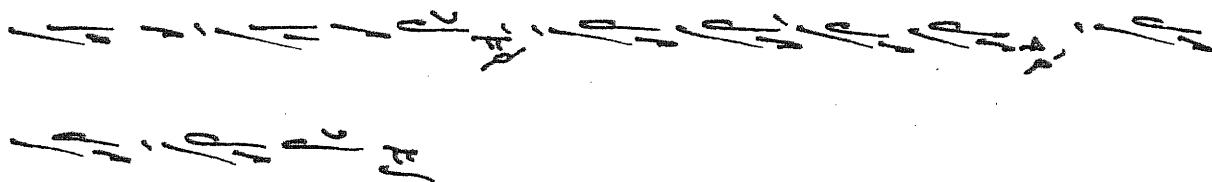
Ἡ διαφορὰ ἔγκειται εἰς τὸ ὅτι ἡ μὲν πεταστή δέχεται εἰς τὴν κατάβασιν συλλαβὴν, ἐνῶ ἡ βαρεῖα ἐν τῇ αὐτῇ συλλαβῇ ἔχει καὶ τὰς δύο τῆς φωνάς :

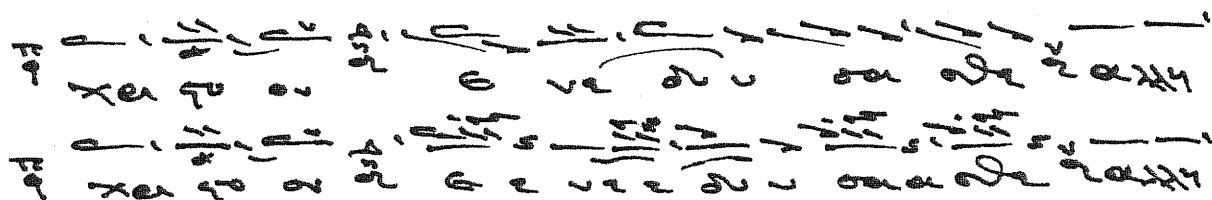
Γύμνασμα

* «Φωνή», καθ' ὅσον εἰς τὴν πρὸ τοῦ ιβ' αἰῶνος μουσικὴν γραφὴν εἶχεν ἐνέργειαν φωνῆς κατιούσης.

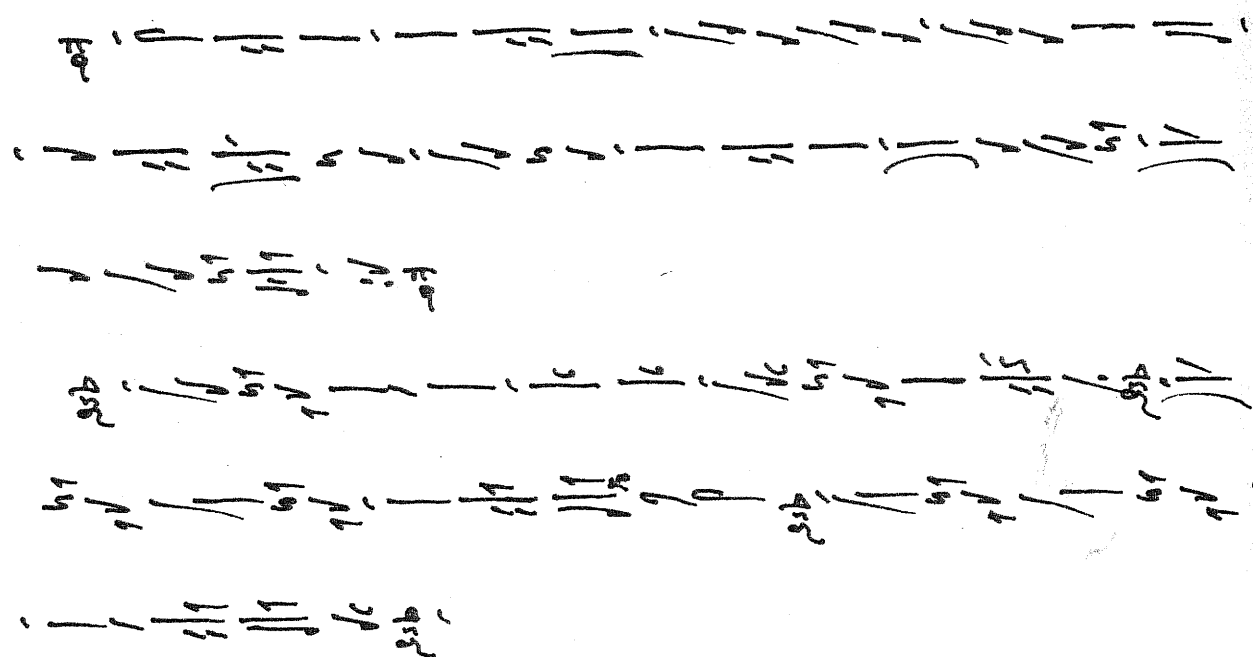

Περαιτέρω ανάπτυξις τῆς ἐνεργείας αὐτῆς, ἐν ἀγωγῇ χρόνου βραδυτέρᾳ :

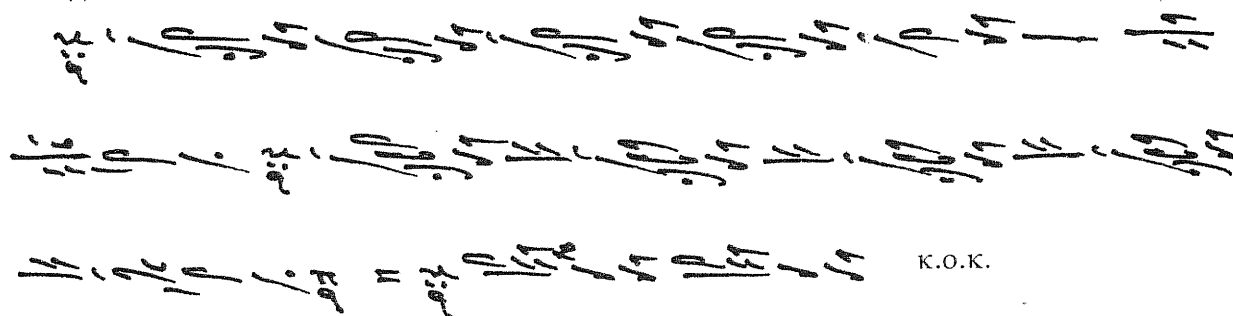

Ἡ βαρεῖα εἶναι προσέτι ἐν ἐκ τῶν «συναγμάτων», διὰ τοῦ ὁποίου, ὑπὸ διαφόρους χειρονομίας, κρατοῦνται εἰς μίαν συλλαβὴν περισσότεροι χρόνοι καὶ χαρακτῆρες :

α) Κ α θ' ἐ α υ τ ῆ ν :

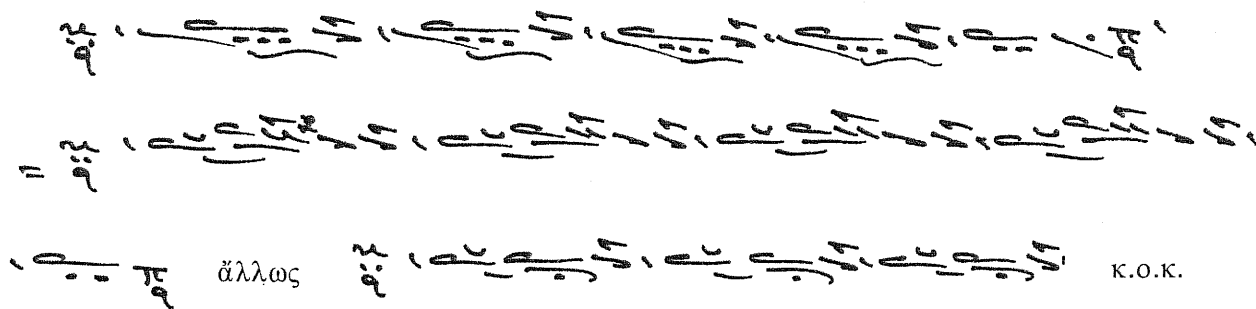

β) Μ ε τ' ἀ ν τ ι κ ε ν ὡ μ α τ ο ς : ἐνεργοῦσα κατὰ τὴν ιδέαν αὐτοῦ :

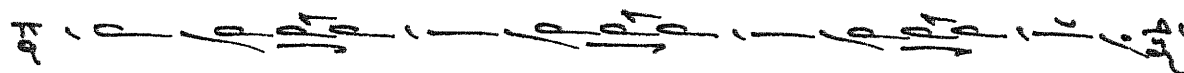

Κ.Ο.Κ.

γ) Μεθ' ἐτέρου· ἐπὶ περισσοτέρων ἀργιῶν· ἐνεργοῦσα ὡς ἀντικένωμα, ἀπὸ τοῦ τρίτου χρόνου (τῆς δευτέρας ἀπλῆς) καὶ ἐφεξῆς :

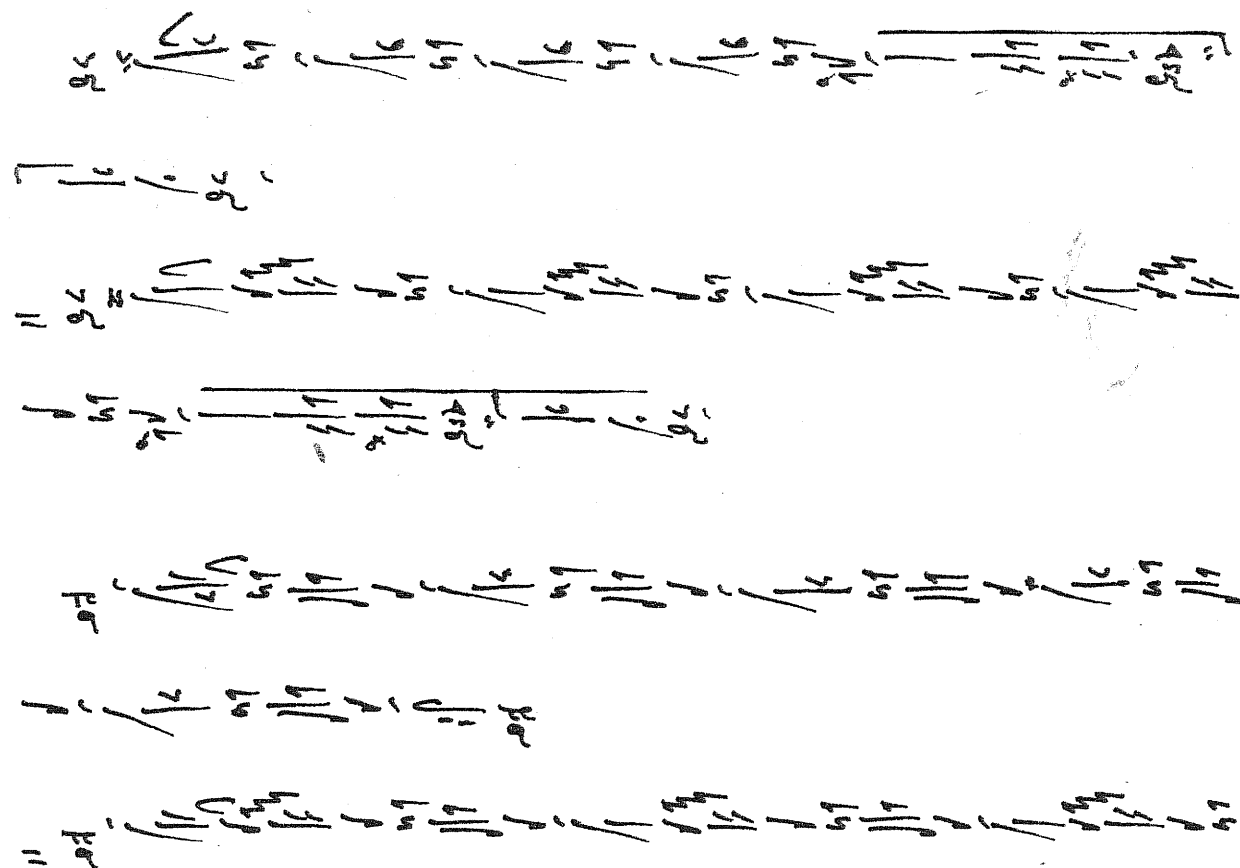
δ) Μεθ' ὁμαλοῦ· ὡς σύναγμα εἰς μίαν συλλαβήν:

ἀλλὰ καὶ ἐπὶ περισσοτέρων κατιουσῶν φωνῶν:

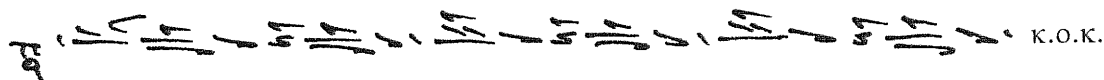

ε) Μετὰ τζακίσματος· καὶ πάλιν ὡς σύναγμα ἢ βαρεῖα : (ἐνεργεῖ τὸ \sim)

τὸ ἄλλως ὑπὸ μορφὴν ἀπλουστέραν :

§ νθ' Διπλῇ βαρεῖα ἢ πίεσμα

Ἡ διπλῇ βαρεῖα ἔν ἐκ τῶν σημείων τοῦ ἐκφωνητικοῦ συστήματος, ἔχει ἀνάλογον ἐν τῇ μουσικῇ τὴν διπλὴν ὀξεῖαν ὥς χρόνον μόνον μεταχειριζόμεθα εἰς τὴν σύγχρονον μουσικὴν γραφὴν.

Ἡ διαφορὰ πρὸς τὴν ἀπλὴν βαρεῖαν ἦτο τὸ ὅτι ἐκείνη μὲν, συνήθως, συνάγει εἰς μίαν συλλαβὴν χρόνους ἀκεραίους : αὕτη δὲ ἡμίσεις, διὰ τοῦτο καὶ διπλῇ.

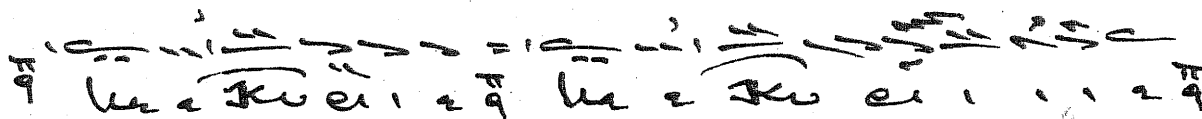
Ἀπλῇ μετὰ γοργοῦ, ἐνώνει εἰς ἓνα χρόνον δύο χαρακτῆρας 1/2 τοῦ χρόνου διαρκείας

μετὰ τζακίσματος δέ, ἐνὸς καὶ ἡμίσεος μετὰ ἡμίσεος :

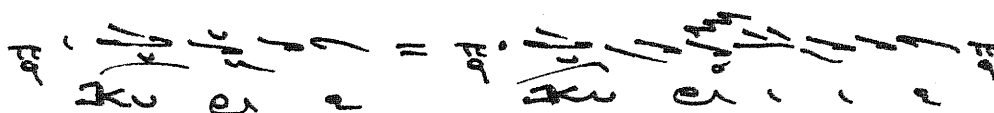

Ἐπεκτείνει δὲ τὴν ἐνέργειαν αὐτῆς καὶ ἐπὶ περισσοτέρων τῶν δύο ἐν συνεχείᾳ κατιουσῶν φωνῶν, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ δύο πρῶται ἐν τῇ αὐτῇ συλλαβῇ.

Εἴτε μόνη :

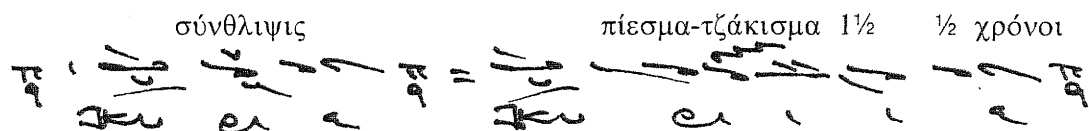

εἴτε καὶ μετὰ τζακίσματος, ἐπομένου ἑλαφροῦ, τοῦ ὁποίου καὶ ἐπεσήμαινε τὸ «συνεχές», ἐν ἡμιχρόνῳ διὰ τὸν πρῶτον χρόνον αὐτοῦ, τὸ παλαιόν :

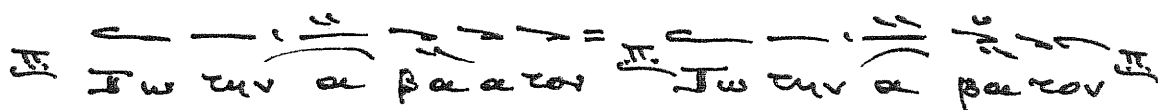

Ἡ διπλῇ βαρεῖα ἐκαλεῖτο καὶ «πίεσμα», ἐπειδὴ, κατὰ τοὺς παλαιούς, «πιέζει καὶ συνθλίβει τὰς φωνάς» τὴν μὲν πρῶτην ἀργοποροῦσα, τὴν δὲ μετ' αὐτὴν ἐπιταχύνουσα — ἐν ἡμιχρόνῳ — καὶ εἰς ἓνα χρόνον συνάπτουσα, μετὰ τῆς προηγουμένης ἢ τοῦ ἐπ' αὐτῆς ἑτεροχρόνου* :

* Τὸ πίεσμα γίνεται ἀπὸ τοῦ πιέζω, τοῦ συνθλίβω· «πιέζειν γὰρ καὶ συνθλίβειν τὴν φωνὴν δεῖ ἔνθα τοῦτο τεθῇ» (Γαβριήλ Ἱερομόναχος).

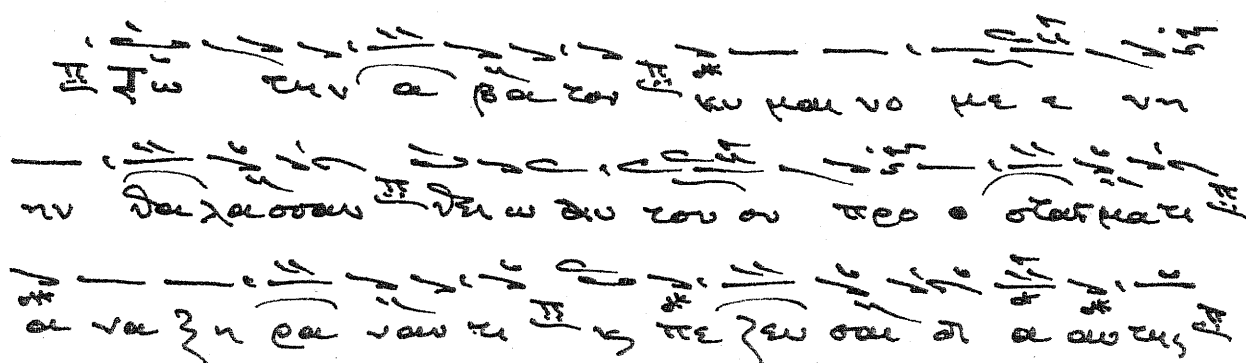

Δύο παραδείγματα, με τὸ πίεσμα καθ' ἑαυτό :

ἐκ τῶν ὁποίων τὸ δεύτερον —τὸ παλαιὸν— σαφέστερον.

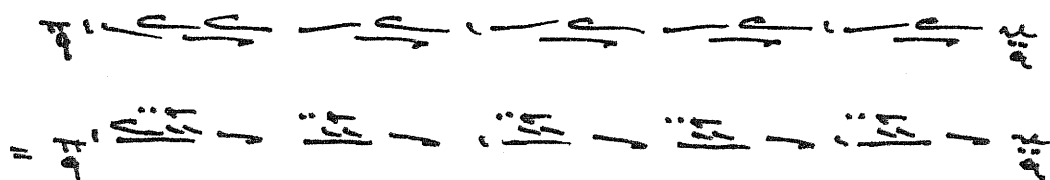
Γύμνασμα

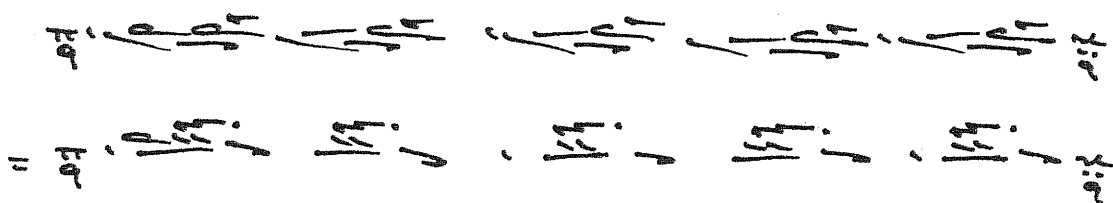
§ ξ' Ὀμαλὸν —

Τὸ ὀμαλόν, συγκείμενον ἐξ ὀξεΐας καὶ βαρείας —, ἐνεργεῖ —ἀντιθέτως πρὸς τὸ τζάκισμα— κατὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ, ἀναβιβάζον καὶ καταβιβάζον τὰς φωνάς.

Κατὰ μίαν μὲν φωνὴν καὶ εἰς τέταρτον χρόνου, μεταξὺ πρώτου καὶ δευτέρου χαρακτήρος, ψαῦδον τὸν ὑπερκείμενον φθόγγον, ἐν τῇ ἀπλῇ μορφῇ του :

Ὡσαύτως καὶ μετὰ γοργοῦ, εἰς ὄγδοον χρόνου :

Καὶ ἄλλο :

Ἰσχυρός ὁ Ἰσάφ με

Ἰαυ τα α τα α μα α α α τα α α α

Δη μοκ ταμ μοε φα

Χα φει δασ τα θραμ κα ε ε ε

να μωρ θρασ α θαι κηκ θρασ κα
σε ε κλουντα μα τα μου

Καὶ ἄλλο εἰς ἑσήμευ πόδας :

Ἰαυ τα α τα α μα α α α τα α α α

Δη μοκ ταμ μοε φα

Χα φει δασ τα θραμ κα ε ε ε

να μωρ θρασ α θαι κηκ θρασ κα
σε ε κλουντα μα τα μου

Κατὰ περισσοτέρας δὲ φωνὰς καὶ εἰς ἥμισυ χρόνου, μεθ' ἑτεροχρόνου κι' ἐν' ἰσο-
χρονίᾳ:

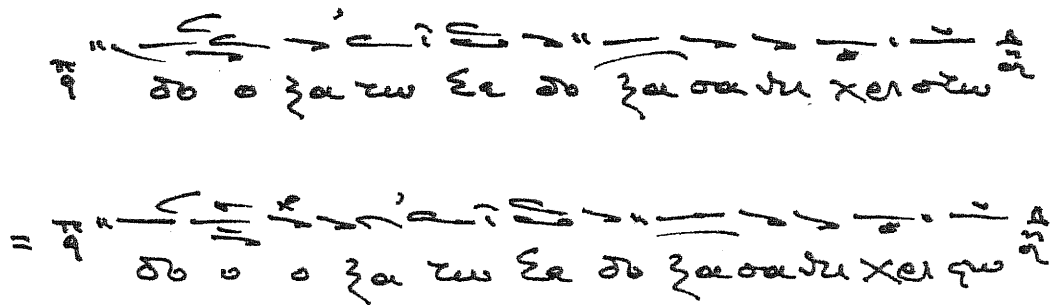
εἴτε συνεπτυγμένως :

Δο ζα εοι τω δε ζα νη το φως

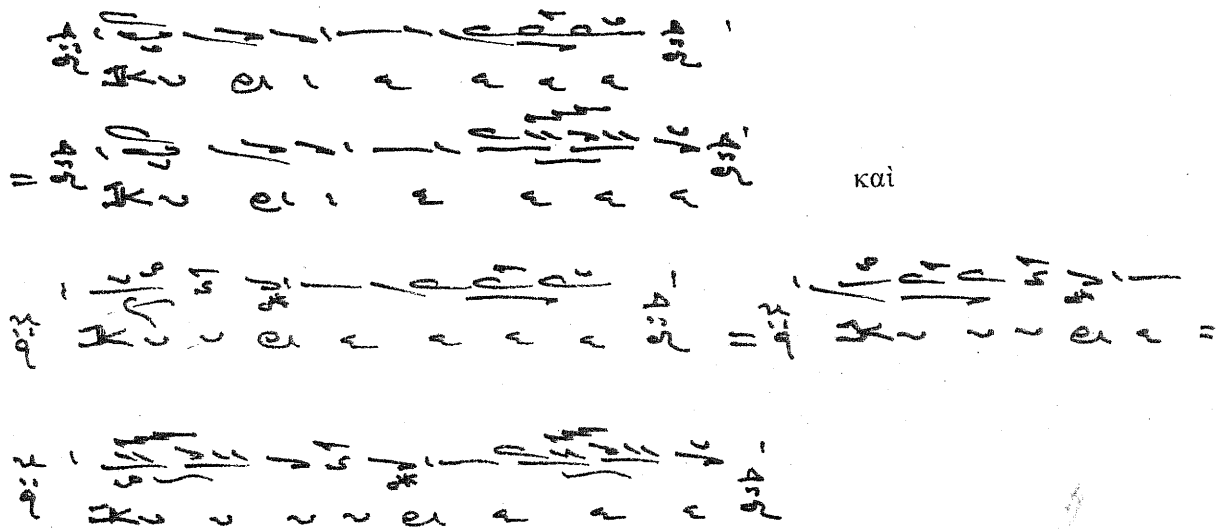
Δο ο ζα εοι τω δε ζα νη το φως ἄλλὰ καὶ :

Δο ο ο ζα εοι τω δε ζα νη το φως

εἴτε καὶ ἀναλυτικῶς :

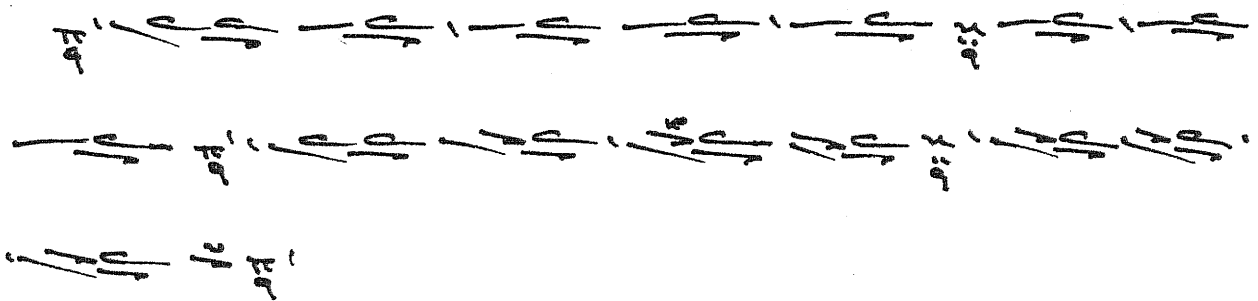

Ἐν τέλει καταλήξων — ἀποδίδον τοῦ παλαιοῦ κρατήματος τὴν ἐνέργειαν — παρουσιάζει ἡπιωτέραν, εἰς τέταρτα τοῦ χρόνου, χειρονομίαν, ἐνδιαμέσως τῶν τριῶν ἴσων τῆς καταλήξεως, ὑποβάλλον εἰς τὴν αἴσθησιν ἐνέργειαν διπλοομάλου ~~και~~ τῆς παλαιᾶς μουσικῆς :

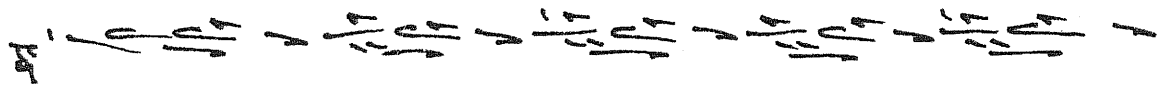

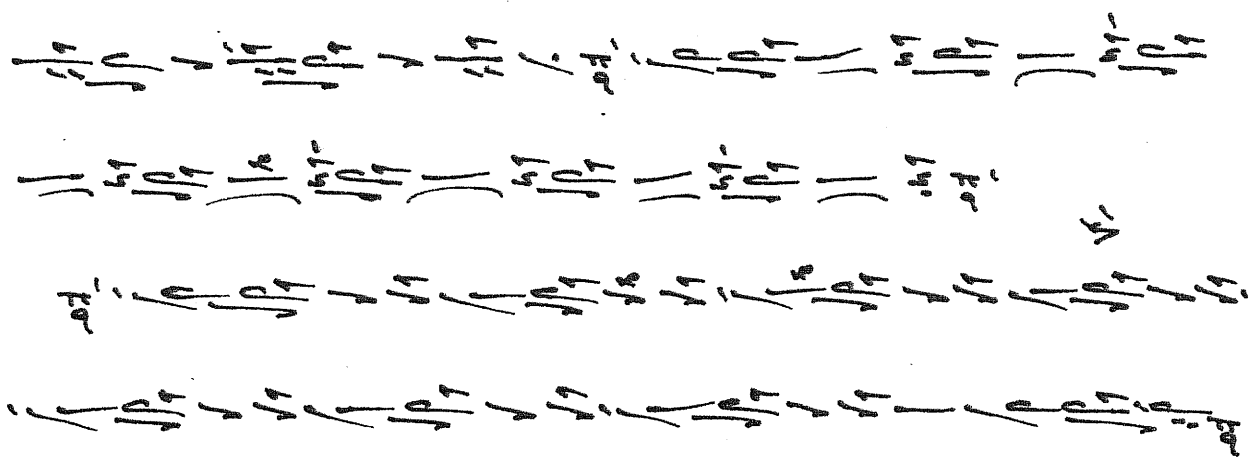
Γυμνάσματα :

Εἰς χρόνους ἀκεραίους :

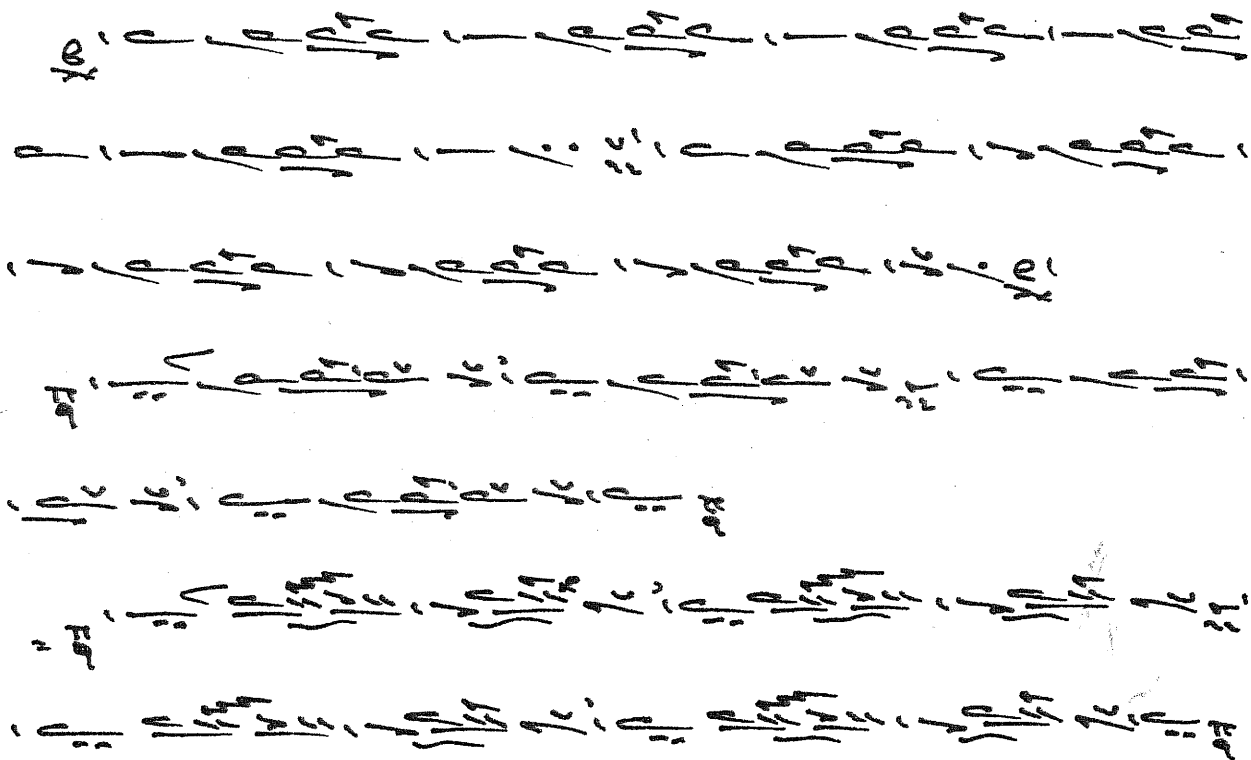

Ἐν ἡμιχρόνοις :

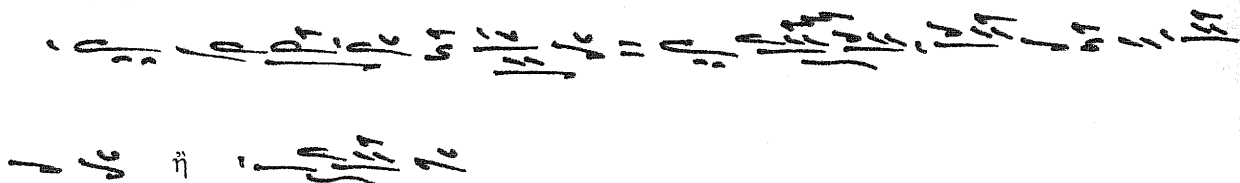

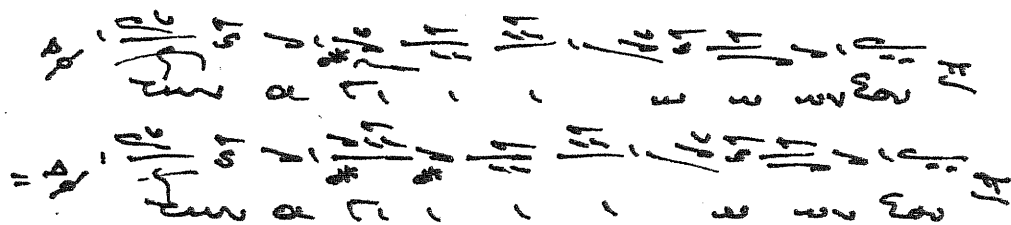
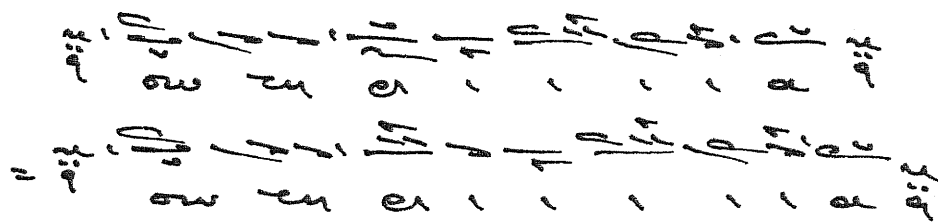
Ὑπὸ τρία ἴσα, ὧν τὸ δεύτερον μετὰ γοργοῦ :

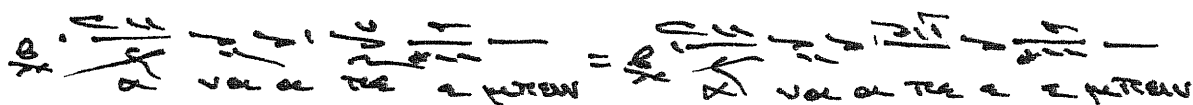
Ἐάν, εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτήν, τὸ τελευταῖον ἴσον ἦναι μεθ' ἑτεροχρόνου (κλάσματος ἢ τζακίσματος) καὶ ἀκολουθῇ ἀπόστροφος ἐν ἰσοχρονία, τότε τὸ ὁμαλόν, ἐκτὸς τῶν μεταξὺ τῶν ἴσων ποικιλμάτων του, ἐνεργεῖ κι' ἐπὶ τοῦ μετὰ κλάσματος ἢ τζακίσματος τελευταίου ἴσου, ἀναβιβάζον ἐν ἡμιχρόνῳ τὴν φωνὴν αὐτοῦ καὶ καταβιβάζον ἐπὶ τῆς ἀποστροφῆς :

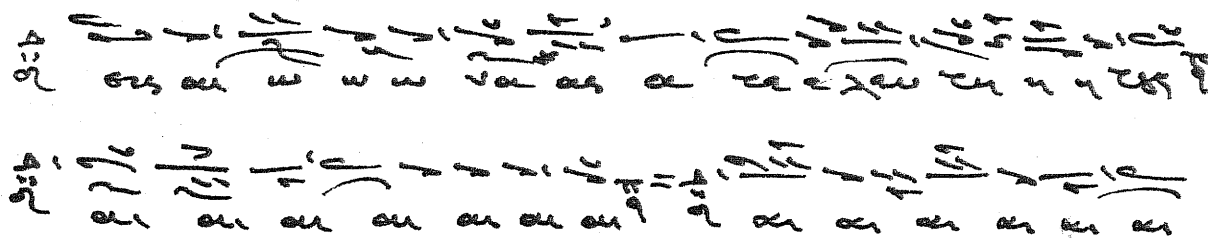
Καὶ σήμερον καθίσταται ἀπαραίτητον, πρὸς ἀκριβῆ ἀπόδοσιν θέσεων, αἵτινες δὲν δύνανται ν' ἀποδοθῶσι διὰ τζακίσματος, δεικνύοντος κατιοῦσαν καὶ οὐχὶ ἀνιοῦσαν φορὰν:

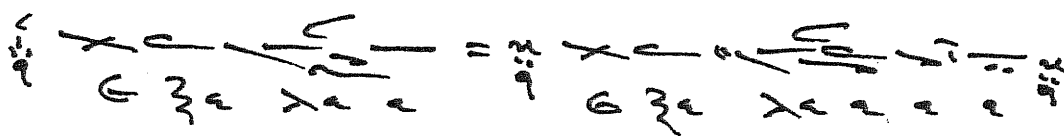
Ἄλλο :

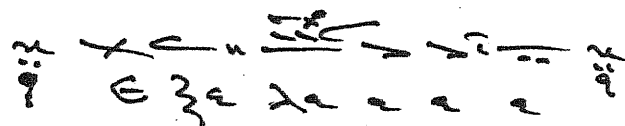
Ἄλλο :

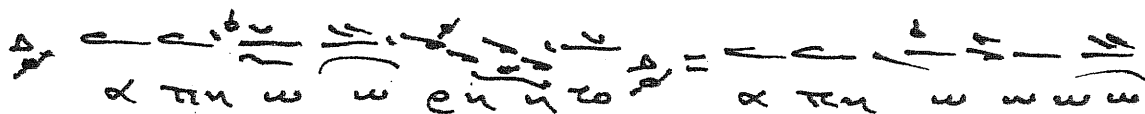
Τὸ λύγισμα ἀντικατεστάθη —ἀνεπιτυχῶς— δι' ὁμαλοῦ εἰς τὴν σύγχρονον μουσικὴν γραφὴν, π.χ.

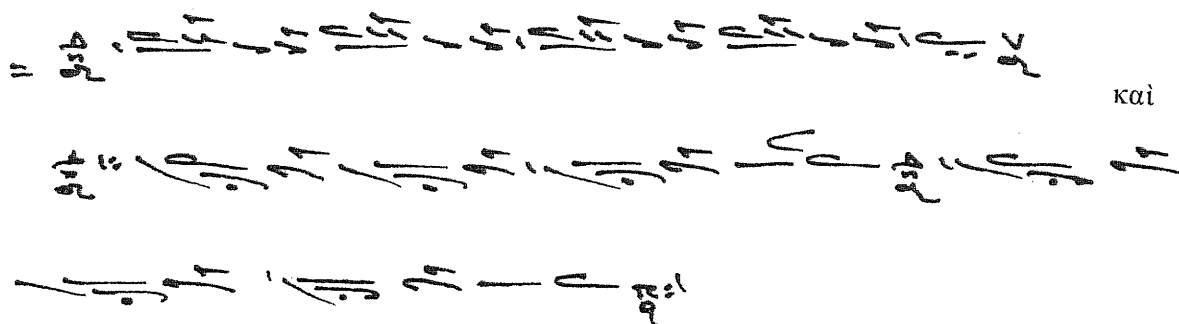
ἀντὶ

καὶ

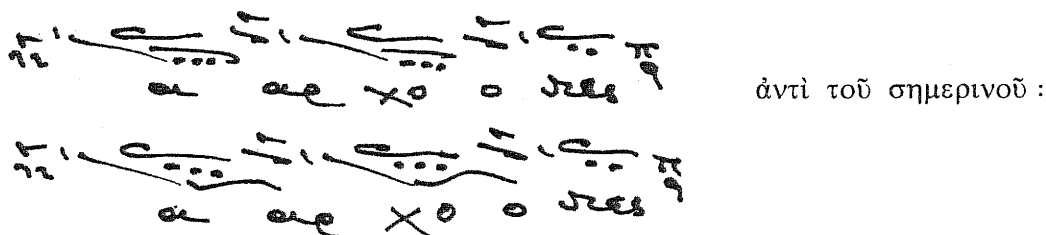

ἀντί

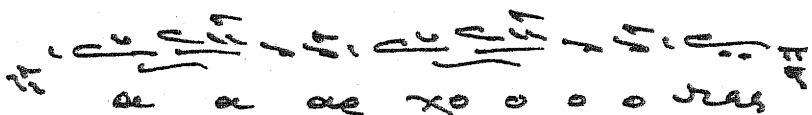

Ἡ ὅλη κίνησις τῶν φωνῶν, εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, ὁμοιάζει πρὸς ἀντλησιν καὶ κένωσιν, ἐξ οὗ καὶ «ἀντικένωμα».

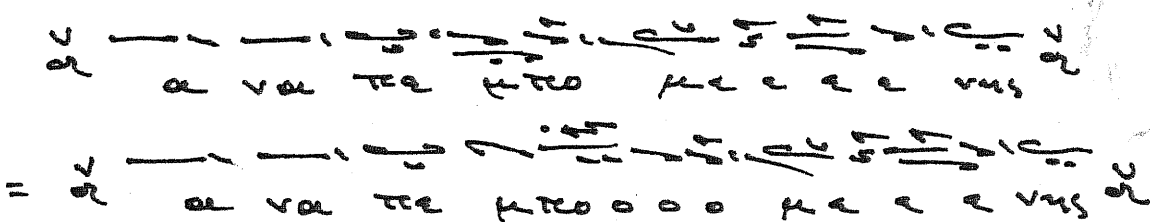
Κατὰ τοὺς πρώτους χρόνους τῆς νέας μουσικῆς γραφῆς (1805-1814) ἐγένετο χρῆσις τοῦ ἀντικενώματος ὡς συνάγματος περισσοτέρων χρόνων ὑπὸ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ· ἀντικατασταθέντος ἀργότερον —οὐχὶ ὀρθῶς— δι' ἐτέρου :

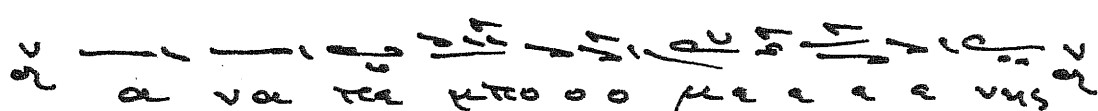
Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, ἡ ἐνέργεια τοῦ ἀντικενώματος λαμβάνει χώραν εἰς τοὺς δύο τελευταίους χρόνους τῆς θέσεως (μεταξὺ δευτέρας καὶ τρίτης ἀπλῆς) :

Τιθέμενον ὑπὸ χαρακτῆρα μετὰ κρυφοῦ ἴσου, ἀναλύεται ὡς ἡ ἔξω πεταστή :

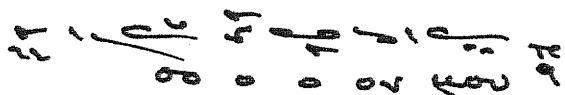

Ἀντικατέστησε δέ, μετ' ὀξείας, τὴν μὴ ἐπιζομένην ἐν ἡμιχρόνῳ (μετὰ γοργοῦ) πεταστήν,

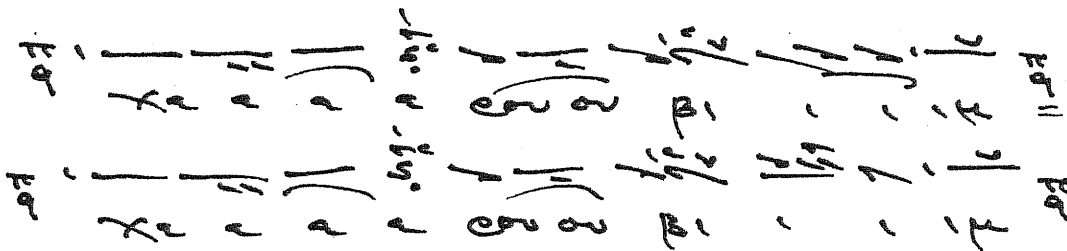

εἰς τὰς μετὰ κυλίσματος μουσικὰς καταλήξεις :

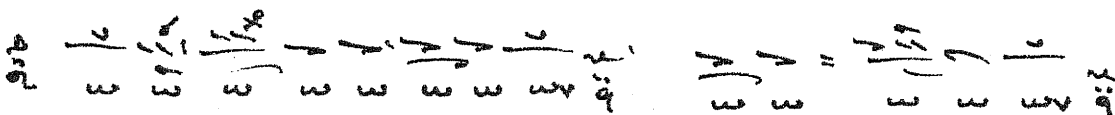

Τιθέμενον ἐν διφώνῳ καταβάσει μετὰ βαρείας ἐν μιᾷ συλλαβῇ, ἐγείρει τὰς φωνὰς ἀδιακόπως :

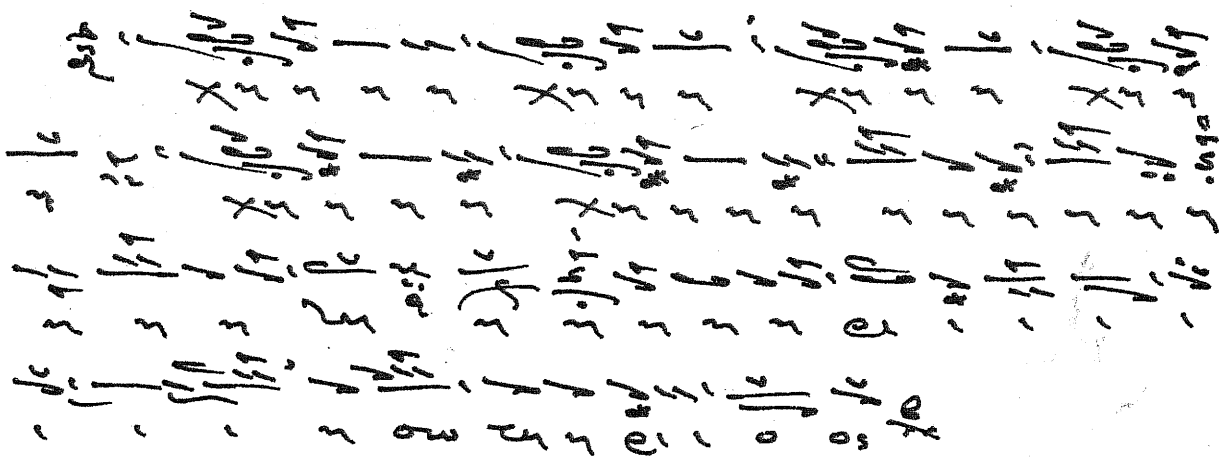

Ἴδε σχετικῶς καὶ τὸ «Δοῦλοι Κύριον» παρὰ Μπερεκέτη

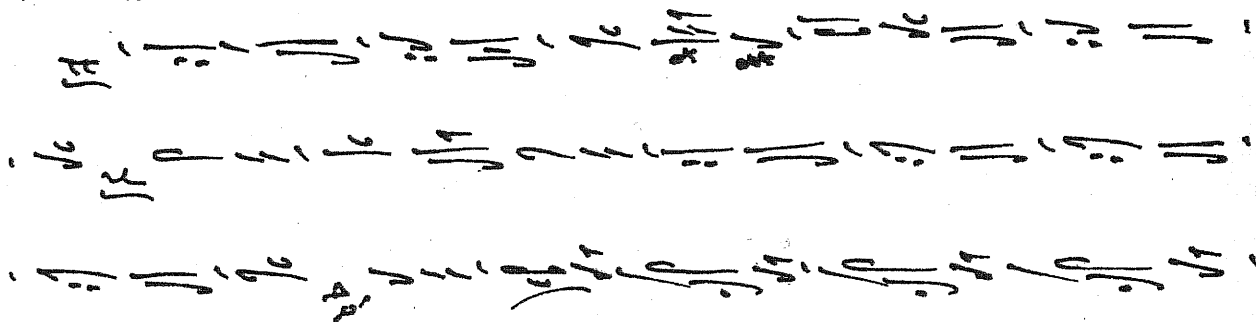

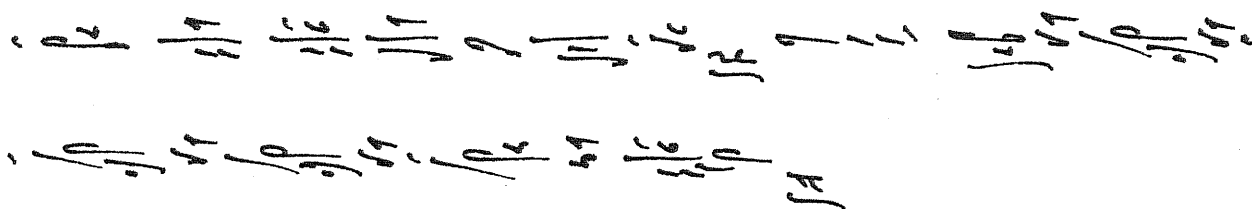
Ἀντικένωμα ὑπὸ πεταστήν, διατηρεῖ τὴν ἐνέργειαν αὐτοῦ· τῆς πεταστῆς τιθεμένης μόνον δι' ἀλλαγὴν συλλαβῆς :

(Λαμπαδαρίου «Ἐπεφάνη ἡ χάρις»)

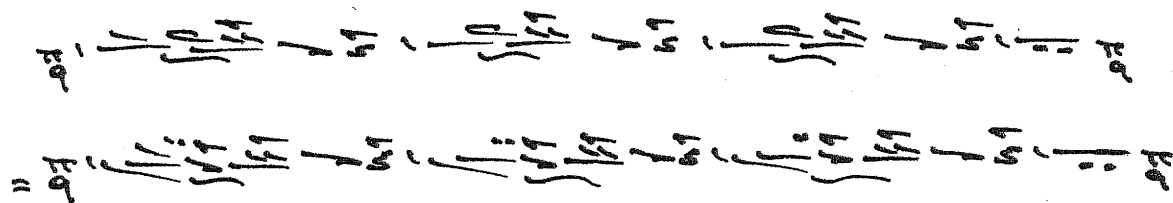
Ἀντικένωμα, ἐπόμενον ἑτεροχρόνου, εἰς τὴν θέσιν τοῦ ἀργοσυνθέτου τῆς παλαιᾶς μουσικῆς :

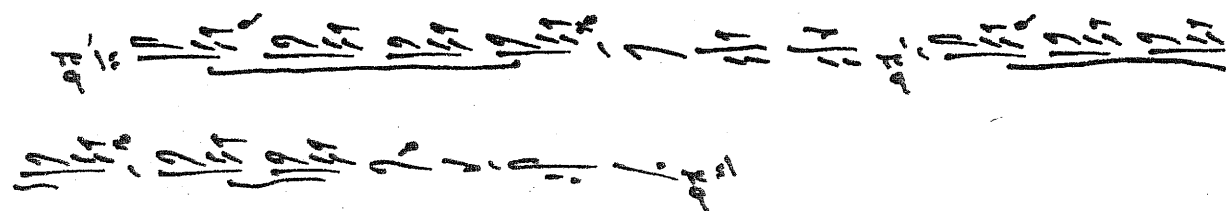

§ ξγ' Ἕτερον

Τὸ ἕτερον (παρακάλεσμα) εἶναι συντομωτέρα ἔκφρασις τοῦ παλαιοῦ μεγάλου παρακαλέσματος . Ἐνεργεῖ δὲ ἐφ' ἑνὸς ἢ δύο χρόνων, στρέφον τὰς φωνὰς κατὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ· καὶ —ἀντιθέτως πρὸς τὸ ἀντικένωμα— ψαῦον εἰς 1/4 χρόνου τὸν ὑποκείμενον εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου τίθεται χαρακτηῖρα φθόγγον :

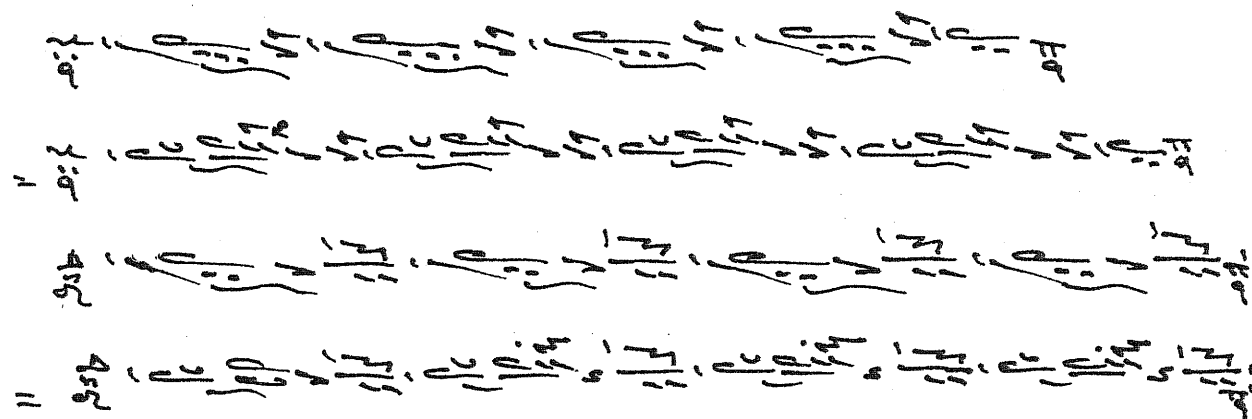

ὁπότε καὶ πάλιν —ἐν τῇ ἀναλύσει— τίθεται τὸ ἕτερον ἵνα δείξῃ καὶ μόνον τὸ ἀδιάκοπον τῆς φωνῆς :

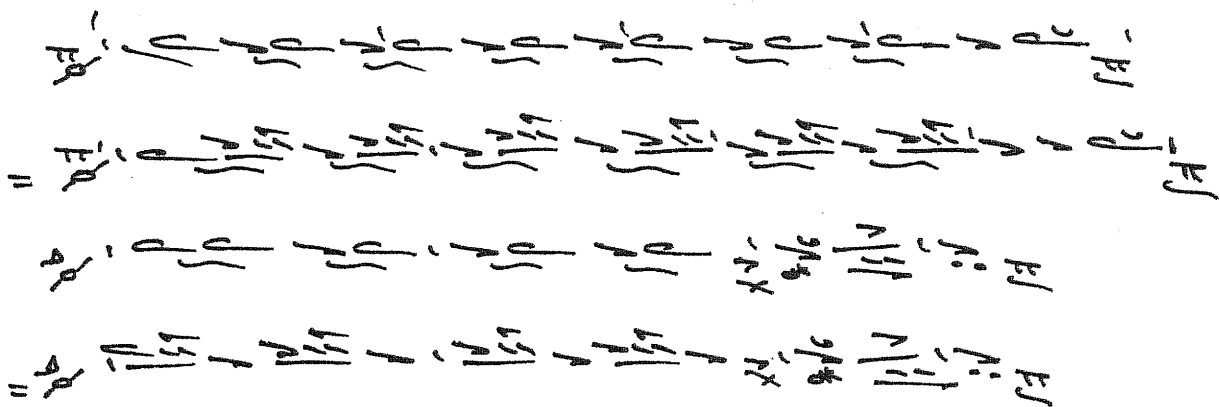

Κατὰ ταῦτα, τὸ ἕτερον εἶναι ἐν ἐκ τῶν «συναγμάτων», συνάγον —ἅμα τῇ χειρονομίᾳ αὐτοῦ— εἰς ἓν σχῆμα κι' ἐν μιᾷ συλλαβῇ, πολλοὺς φωνητικοὺς χαρακτηῖρας.

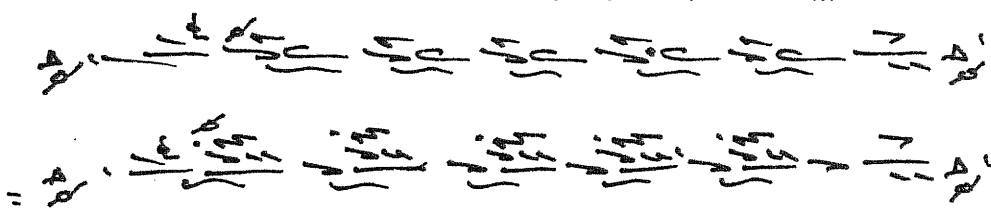
Ὅταν δὲ ἡ συναγωγή αὕτη γίνεται μετ' ἀργίας (διπλῆς, τριπλῆς κ.ο.κ.), ἐπομένης καταβάσεως ἐν μιᾷ συλλαβῇ, τότε ἐνεργεῖ ὡς ἀντικένωμα (ἢ καὶ μέγα κράτημα) εἰς μικροτέρας διαρκείας ἀναλύσεις () εἰς τοὺς δύο τελευταίους χρόνους τῆς θέσεως :

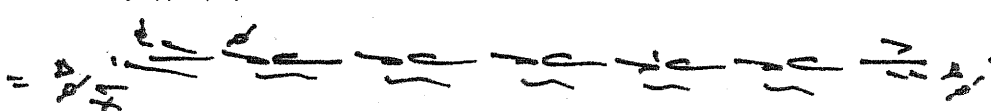
Ἐπὶ ἀκεραίων χρόνων τιθέμενον, ἐνεργεῖ ἐν ἡμιχρόνῳ, ὡς τὸ ὁμαλόν :

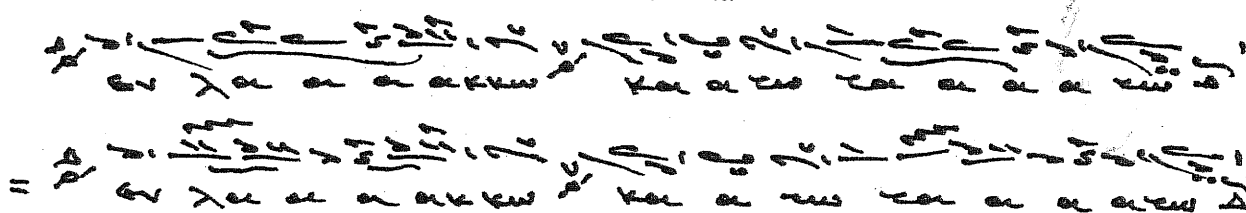
Ἐπὶ ἡμιχρόνων δ' ἐνεργεῖ ὡσαύτως εἰς τέταρτα τοῦ χρόνου :

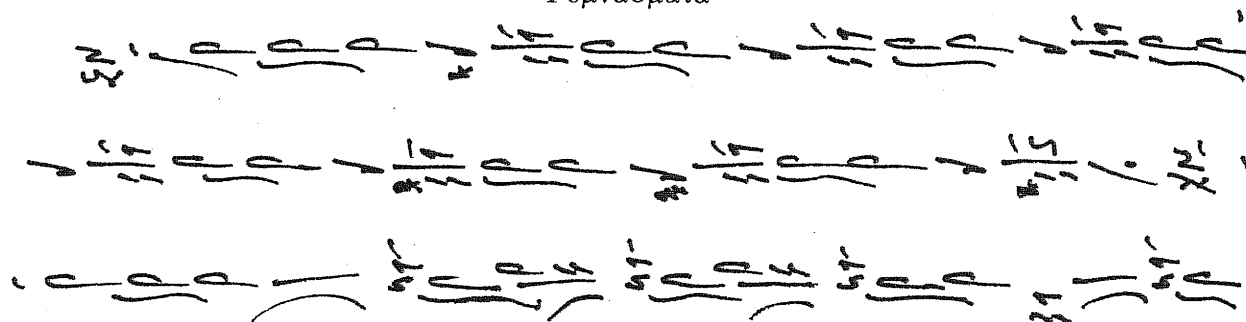
τὸ ἄλλως γραφόμενον :

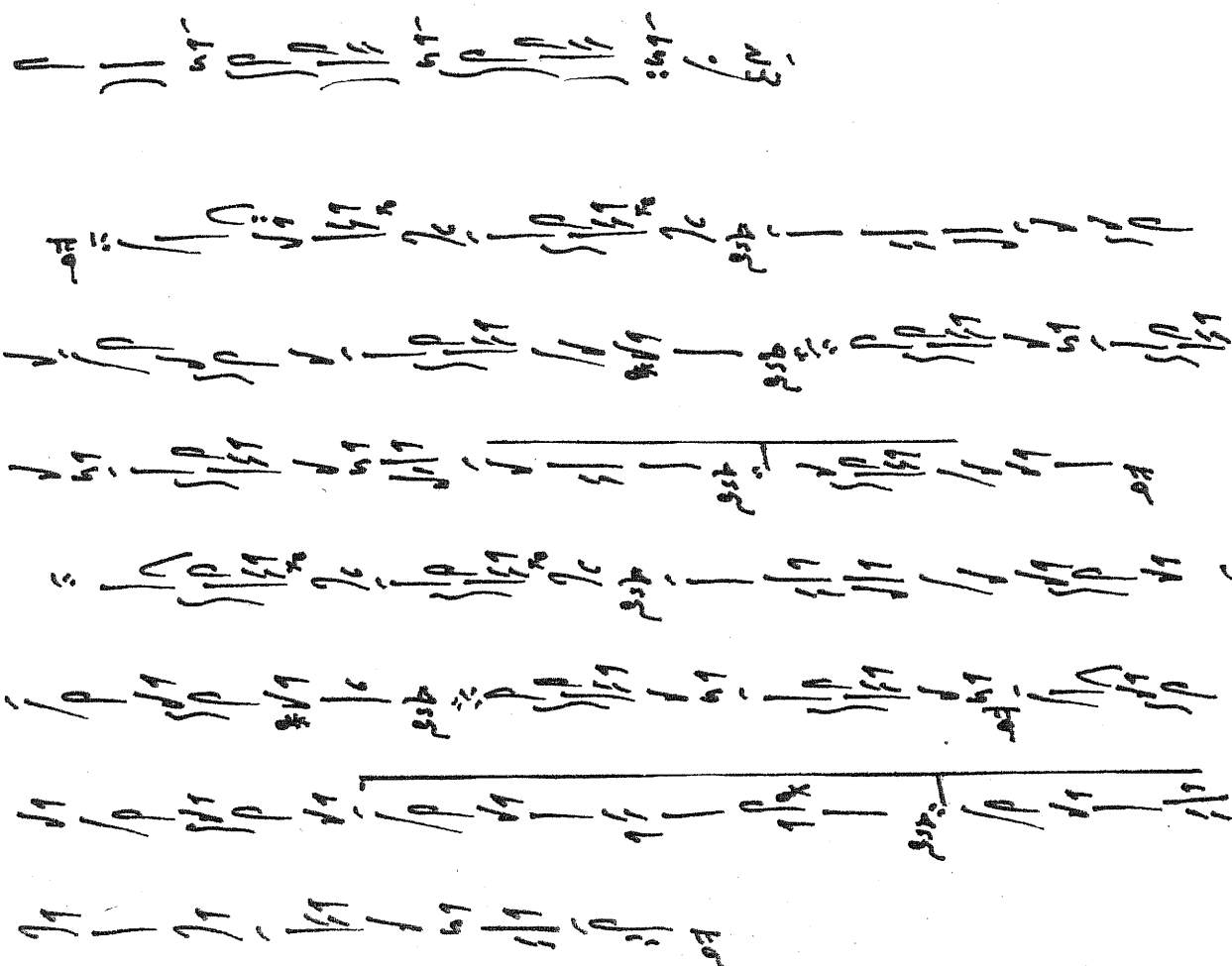

Ὑπογραφόμενον τριῶν χαρακτήρων ἐν ταυτοφωνία, ὧν ὁ δεύτερος ἔχει γοργόν, ἐνεργεῖ μεταξὺ πρώτου καὶ δευτέρου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου ἐνδιαμέσως ὡς τὸ ὁμαλόν, ψαῦον τὸν ὑπερκείμενον φθόγγον κατὰ τέταρτα χρόνου :

Γυμνάσματα

Σημειωτέον ὅτι τὸ ἕτερον οὐδεμίαν ἔχει σχέσιν πρὸς τὸ ὑφέν καθ' ὅσον τὸ μὲν ἕτερον ἐνεργεῖ μετὰ χειρονομίας, τὸ δὲ ὑφέν ἀπλῶς συνδέει δύο ὁμοφθόγγους χαρακτῆρας, ὡς ἂν ἦτο κλάσμα ἢ ἀπλῆ.

Ἰμνος πᾶσι παρ μοιρολόγι με

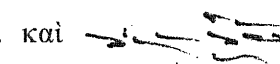

 ε χ ε ς ζ ο θ ρ α α α ο υ ε ε ε π ε ρ ν α α

 ρ α π σ τ η ς ε κ κ λ η σ α α α ι τ η η η ν π ο ρ τ α

 α α α χ ι λ ε θ α ν η κ ε ε
 — κ ῖ ἄ κ ο υ σ α ν α ῖ σ ῆ ρ α ῖ ρ α ν ε , μ ῆ τ ο ῖ ς ἀ π α θ α κ ῆ ν ο υ ς
 ἄ χ ι π α ρ θ ῆ ν η μ ο υ .

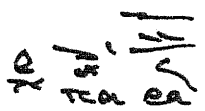
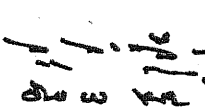
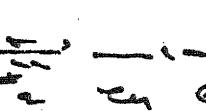
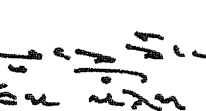
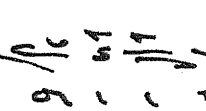
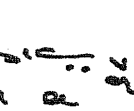

§ ξδ' Τρομικόν και Στρεπτόν

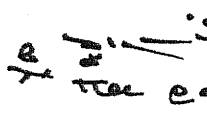
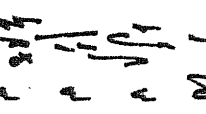
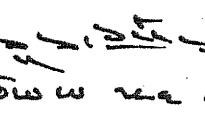
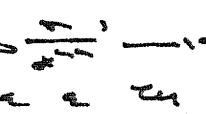
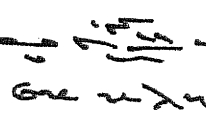
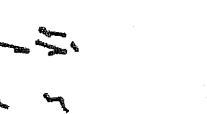
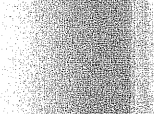
Τὸ τρομικόν καὶ τὸ στρεπτόν ἀπὸ τῆς ἐνεργείας ἔλαβον καὶ τὸ σχῆμα καὶ τὴν ἐπωνυμίαν αὐτῶν ὑπογραφόμενα εἰς τὴν ὀξεΐαν, εἴτε μόνην, εἴτε μετὰ κεντημάτων, ἐν μιᾷ συλλαβῇ.

 καὶ ἢ καὶ

Ἐκ τούτων, τὸ τρομικόν «ὑπόκλωνον καὶ ὑποτρέμουςαν» δεικνύει τὴν φωνήν*, κινουῖν τοὺς φθόγγους κατὰ τὸ σχῆμα αὐτοῦ :

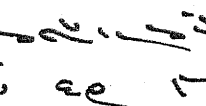
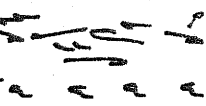
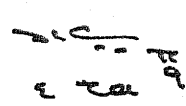

 = καὶ

 πα εα σω κε ε τι θε ιχ η σι ι ι α α

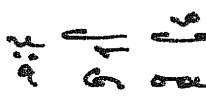
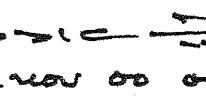
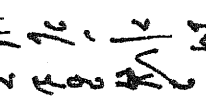
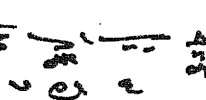

 πα εα ε ε σω κε ε ε τι θε ιχ η ι

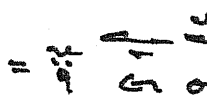
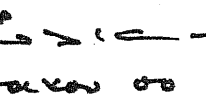
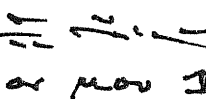
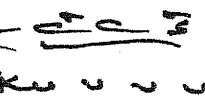
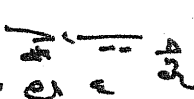

Μία κατάληξις τοῦ Α' ἤχου παλαιά :

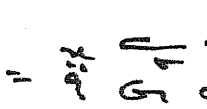
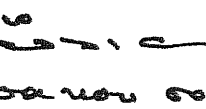
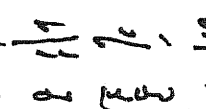
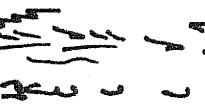
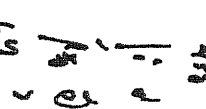

 ου ερ τα ε ε τα

= ου ερ τα ε ε ε τα

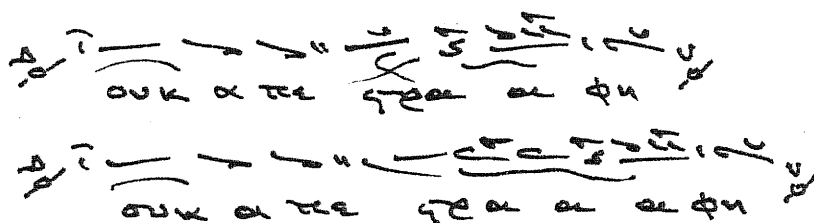
Μετὰ τζακίσματος δὲ καὶ ἑτεροχρόνου, ἐπομένης ὑπορρόῃς μετὰ γοργοῦ, ἐντονώτερον καὶ διαρκέστερον δεικνύει τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ :

 ου σα μου σο σι μου ου ε

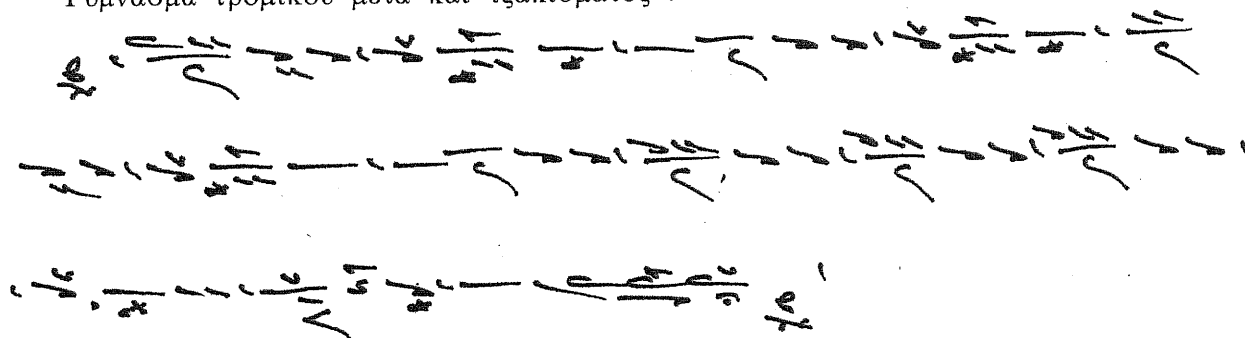
= ου σα μου σο α μου ου ου ου ε

= ου σα μου σο α μου ου ου ου ε

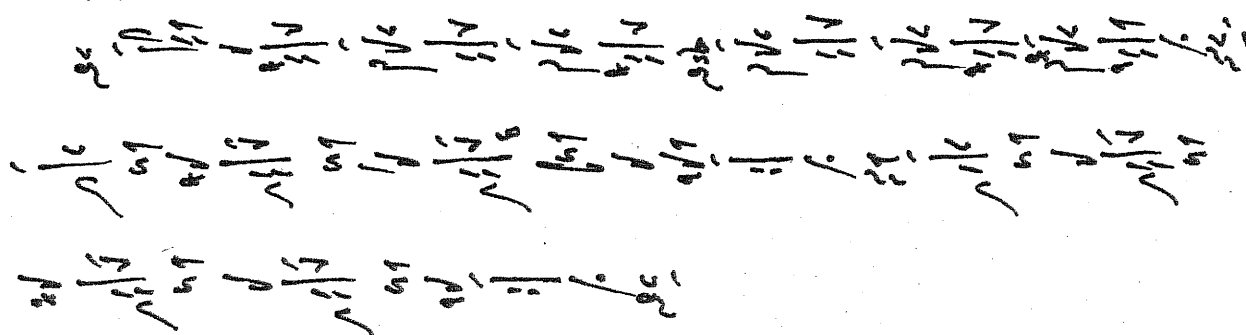
* Γαβριήλ Ἱερομόναχος.

Γύμνασμα τρομικοῦ μετὰ καὶ τζακίσματος :

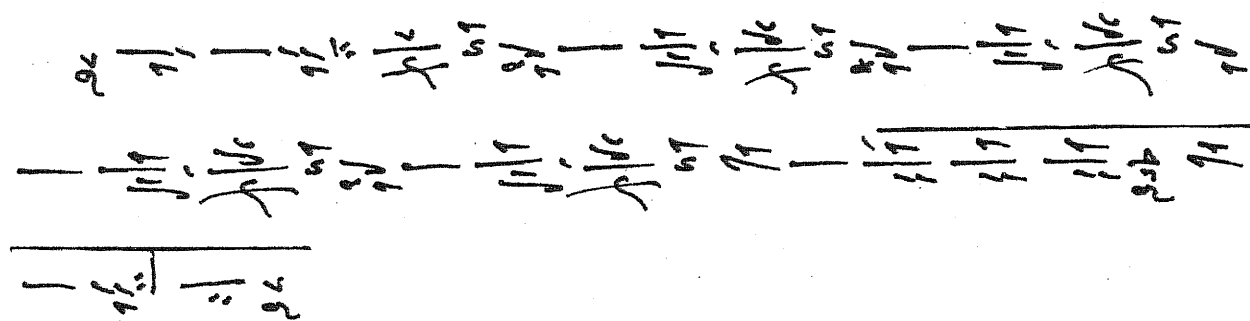

Τρομικὸν μετὰ καὶ λυγίσματος:

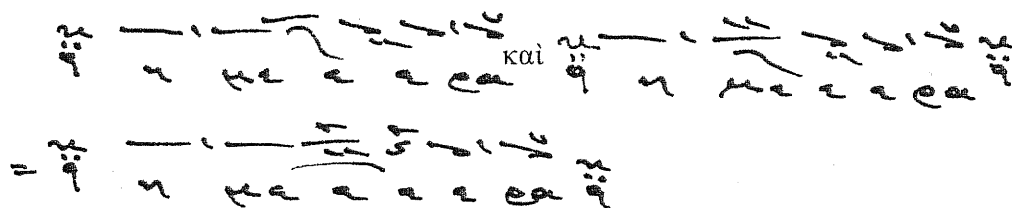
Ἐπειδὴ αἱ θέσεις τρομικοῦ καὶ στρεπτοῦ γράφονται σήμερον ἀδιαφόρως διὰ ψηφιστοῦ εἰς τὰ ἔντυπα μουσικὰ βιβλία, ἐμποροῦμε'να τὰς παριστῶμεν διὰ ψηφιστοῦ, ἐπιγράφοντες ἐπ' αὐτοῦ τρομικὸν ἢ στρεπτὸν ἀναλόγως :

Γύμνασμα

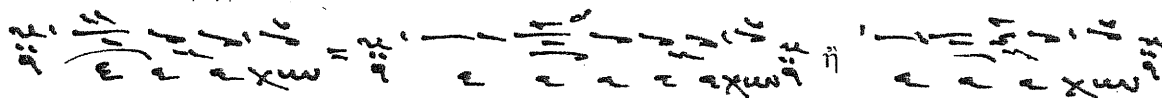
Τρομικόν, ἐπ' ἀναβάσεως μεγαλυτέρας τῆς μιᾶς φωνῆς, ἀναλύεται ὡς ὁμαλὸν (C — F# — A — C), πλὴν ἡ χειρονομία αὐτοῦ ἄρχεται ἀπὸ τοῦ πρὸ αὐτοῦ χαρακτη-

κι' ἐν μιᾷ συλλαβῇ μετὰ τῶν ἐπομένων χαρακτήρων :

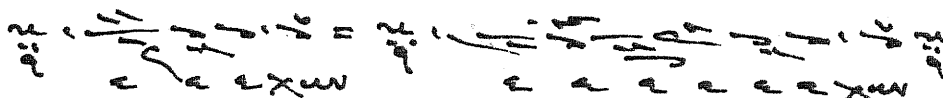

Ἡ αὐτὴ λοιπὸν θέσις — — — — — ἢ — — — — — (κατὰ τὴν μαρτυρίαν Γαβριὴλ τοῦ ἐξ Ἀγχιάλου «Περὶ τοῦ τι ἐστὶ ψαλτικὴ καὶ περὶ τῆς ἐτυμολογίας τῶν σημαδίων αὐτῆς») διάφορον ἔχει ἐκάστοτε χειρονομίαν, ἂν δῆλον ὅτι ἀκολουθῆται ὑπὸ ψηφιστοῦ, τρομικοῦ ἢ στρεπτοῦ π.χ.

α) Μετὰ ψηφιστοῦ :

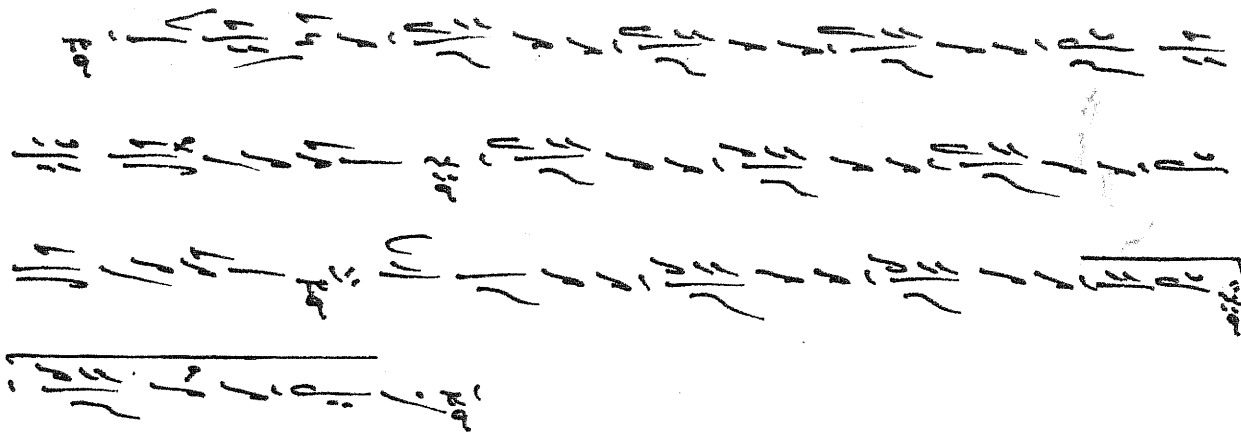
β) Μετὰ τρομικοῦ :

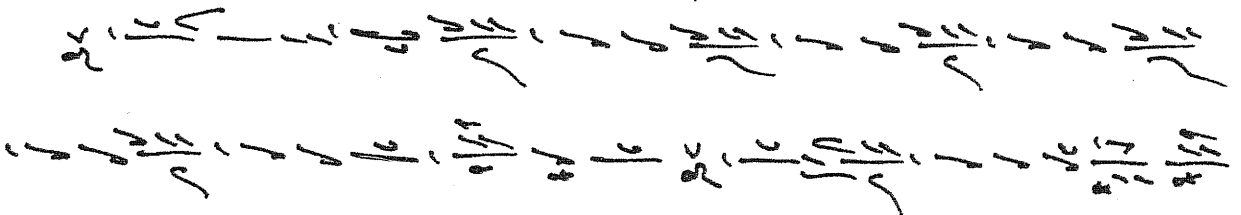
γ) Μετὰ στρεπτοῦ :

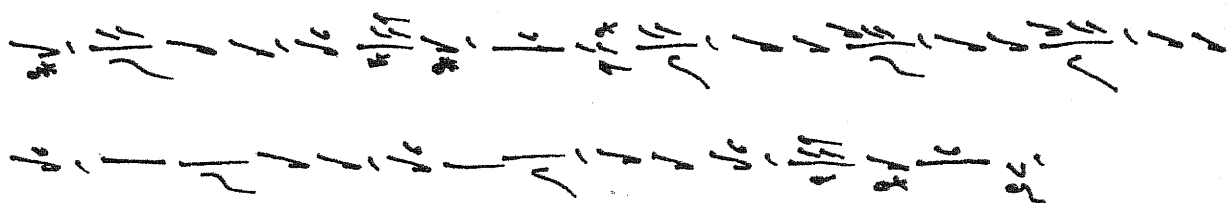

Γύμνασμα στρεπτοῦ

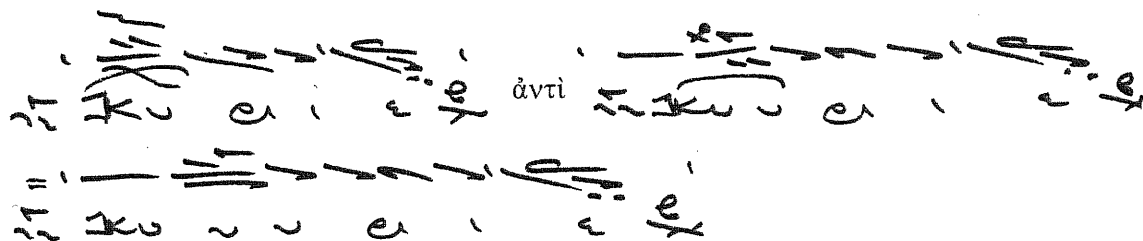

Τρομικὸν καὶ Στρεπτὸν

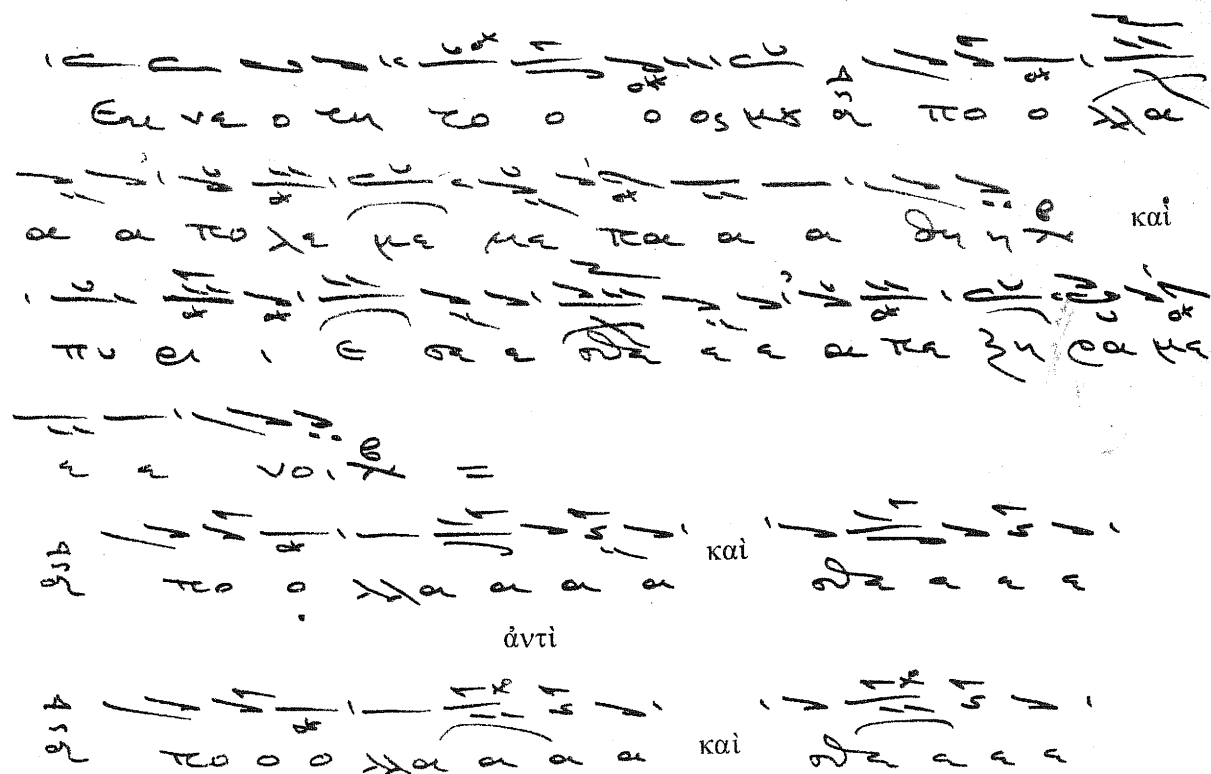

Διὰ παρακλητικῆς Σ τιθεμένης ὑπεράνω θέσεως στρεπτοῦ, σημειοῦται ἡ διὰ τριφώνου ἀναβάσεως (ἐκ τῶν ἄνω) καὶ οὐχὶ διφώνου (ἐκ τῶν κάτω) ἀπόδοσις τῆς ἐνεργείας αὐτοῦ· ἐνεργείας τὴν ὁποίαν σώζει ἡ φωνητικὴ παράδοσις, εἰς θέσεις ὡς ἡ ἀκόλουθος τῶν ἀργῶν ἀντιφώνων τοῦ Δ' ἤχου :

ῥεχος χτελος βουξ

Τὸ τρομικὸν καὶ τὸ στρεπτόν, ἦτο κανὼν·να γράφονται εἰς θέσεις παραλλήλους τὸ ἐν κατόπιν τοῦ ἄλλου, τοὺς τελευταίους αἰῶνας τῆς μουσικῆς μας παλαιογραφίας. "Όταν

δῆλα δὴ εἰς τὴν μίαν ἐτίθετο τρομικόν, εἰς τὴν ἄλλην ἔπρεπεν, ἀπαραιτήτως, ν' ἀκολουθήσῃ στρεπτόν καὶ ἀντιθέτως*.

Ὡραὶ τῶν Χριστουγέννων: «Ἰωσήφ εἰπὲ ἡμῖν» ἤχου Γ' καὶ «Δεῦτε πιστοὶ ἐπαρθώμεν», εἰς ἤχον Α' τοῦ Λαμπαδαρίου:

ἤχος

εἰς προσωπὴν ἡμῶν μαγοὶ ἐξ ἀνατολῶν
 ἡ ζουσι ἄσπρον δὴ ὡς οὐρανὸς ἐκ
 χαλκῶ οὐρανὸς οὐρανὸς οὐρανὸς οὐρανὸς
 εἰς τὴν ἡμέραν. ἤχος

ὅτι ταῦτα εἰς τὴν ἡμέραν οὐρανὸς οὐρανὸς
 καὶ εἰς τὴν ἡμέραν οὐρανὸς οὐρανὸς

* «Τῷ δὲ τρομικῷ καὶ στρεπτῷ τὸν αὐτὸν τρόπον χρήσει, σχηματίζων τὴν φωνὴν ὑπόκλωνον καὶ ἔντρομον· ὅταν δὲ δύο γραμμαὶ αἱ αὐταὶ συμπέσωσιν, ἐν τῇ α' τίθεται τὸ τρομικόν, ἐν δὲ τῇ β' τὸ ἐκστρεπτόν» (Κύριλλος Μαρμαρινός «Εἰσαγωγή Μουσικῆς»).

Ὁ Κωνστάντας, εἰς τὸ εἰς τὴν νέαν γραφὴν παρ' αὐτοῦ τοῦ ἰδίου ἐξηγηθὲν «Δοξαστάριον» του :

τὸ μὲν τρομικὸν ἐν ἐξηγεῖ μὲ

ἀντὶ τοῦ ἢ καὶ

τὸ δὲ στρεπτόν ἐξηγεῖ ὀλογράφως
 Τέλος,

τὸ τρομικόν ἐπὶ ὀξείας μετὰ τζακίσματος ἐξηγεῖ

Ἐξηγήσεις ὁμοῦς θέσεων παρὰ Χουρμουζίου, εἰς τὸν πολυέλεόν του «Ἐπὶ τῶν ποταμῶν», ἔχουσιν ὡς ἀκολούθως, διὰ τὸ τρομικόν :

Στίχ. «Πῶς ἄσωμεν» - θέσις «ἀλλοτρίας»

Στίχ. «Ἐὰν ἐπιλάθωμαι σου» - θέσις «ἡ δεξιὰ μου»

Ἴδε περὶ αὐτῶν καὶ ἐν ἡμετέρω «Ἡ Βυζαντινὴ μουσικὴ παλαιογραφικὴ ἔρευνα» - Ἀθῆναι 1976.

Ὁμιλοῦντες περὶ διαστημάτων, ἐχαρκτηρίσαμεν ταῦτα ὡς διαφορὰς ὀξύτητος τῶν καθοριζόντων αὐτὰ φθόγγων.

Τὴν δὲ διαφορὰν ὀξύτητος μεταξὺ δύο ἐν ἀλληλουχίᾳ φθόγγων, ἐκαλέσαμεν τόνον· καὶ εἶδομεν εἰς τὴν κλίμακα τοῦ μαλακοῦ διατόνου, τὴν ὑπαρξιν τόνων:

Τριῶν μείζονων	($\frac{9}{8} - \frac{4}{3}$, $\frac{7}{6} - \frac{5}{4}$, $\frac{5}{4} - \frac{3}{2}$)	μετρήματα	12
Δύο ἐλασσόνων	($\frac{4}{3} - \frac{3}{2}$, $\frac{3}{2} - \frac{2}{1}$),	»	» 10
Δύο ἐλαχίστων	($\frac{3}{2} - \frac{2}{1}$, $\frac{2}{1} - \frac{1}{1}$),	»	» 8

δι' ἕκαστον ἢ «μόρια» μουσικά.

Ἡμίτονα καὶ Ἐναρμόνιοι διέσεις

Μὲ βάσιν τὸν μείζονα τόνον ἐκ τμημάτων 12, τὸ ἥμισυ τούτου καλοῦμεν ἡμίτονον. Ἐπειδὴ δὲ ὁ τόνος δὲν εἶναι δυνατόν· να διαιρεθῇ —ὡς θὰ ἴδωμεν— θεωρητικῶς εἰς δύο ἴσα μέρη, ὑπάρχουσιν ἐν τῇ μουσικῇ ἡμίτονα δύο εἰδῶν ἢ μεγεθῶν :

Ἡμίτονον διατονικὸν ἢ «λεῖμμα» ἐκ τμημάτων $5 \frac{1}{2}$, καὶ

Ἡμίτονον χρωματικὸν ἢ «ἀποτομή» » » $6 \frac{1}{2}$

Ἀκόμη δὲ καὶ τρίτα καὶ τέταρτα τοῦ μείζονος τόνου, καλούμενα ἐναρμόνιοι διέσεις :

Ἐναρμόνιος διέσεις ἐκ τμημάτων 4 ἢ

» » » » 3

§ ξε' Μουσικὰ Συστήματα ἢ συμφωνίαι (4χορδον, 5χορδον, 8χορδον)

«Σύστημα» καλεῖται σύνολον φθόγγων καὶ διαστημάτων ἀπαρτιζόντων συμφωνίαν. Τοιαῦτα ἐκ τῶν ὑπὲρ τὸν τόνον μουσικῶν διαστημάτων εἶναι :

Ἡ «Τριφωνία» καλουμένη καὶ «Τετράχορδον», ὡς σύστημα ἐκ τεσσάρων φθόγγων (ἢ χορδῶν) καὶ τριῶν (φωνῶν) διαστημάτων.

Ἡ «Τετραφωνία» ἢ «Πεντάχορδον», ὡς σύστημα ἐκ πέντε φθόγγων (ἢ χορδῶν) καὶ τεσσάρων (φωνῶν) διαστημάτων· καὶ

Ἡ «Ἑπταφωνία» ἢ «Ὀκτάχορδον», ὡς σύστημα ὀκτὼ φθόγγων (ἢ χορδῶν) καὶ ἑπτὰ (φωνῶν) διαστημάτων, καλούμενον καὶ «Διαπασῶν», ὡς περιέχον πάντας τοὺς ὀκτὼ φθόγγους καὶ τὰ ἑπτὰ διαστήματα τῆς μουσικῆς κλίμακος.

Διαστήματα Σύμφωνα, Διάφωνα, Παράφωνα

Τὰ τρία ταῦτα συστήματα : 4χορδον ἢ τριφωνία, 5χορδον ἢ τετραφωνία καὶ 8χορδον ἢ ἑπταφωνία καὶ «διαπασῶν», καλοῦνται, ὡς ἐλέχθη, σύμφωνα διαστήματα ἢ σύμφωνα.

καθ' ὅσον ἡ συνήχησις τῶν ἄκρων φθόγγων αὐτῶν, φύσει παρέχει εἰς τὸ αἰσθητήριον τοῦ ἀκροατοῦ, τὸ εὐάρεστον αἶσθημα τῆς «συμφωνίας». Ἀποτελοῦσι δὲ τὰ πλαίσια ἐντὸς τῶν ὁποίων καθορίζεται —ὡς θὰ ἴδωμεν— ἡ κατὰ γένη καὶ χροῶς ποικιλία τῶν μουσικῶν κλιμάκων, ἡ ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἢ τὸ βαρὺ «κατὰ σύστημα» πρόοδος τῶν μελωδιῶν καὶ ἡ ἄρμωσία —τὸ χόρδισμα— τῶν μουσικῶν ὀργάνων.

Αἱ συμφωνίαι 4ης, 5ης καὶ 8ης (τριφωνίας, τετραφωνίας καὶ ἑπταφωνίας ἢ διαπασῶν) εἶναι τ ε λ ε ι α ι, ἐφ' ὅσον ἀπαρτίζονται ἐκ τοῦ ἀκολουθῶν δι' ἐκάστην ὀριζομένου ἀριθμοῦ μουσικῶν τμημάτων :

4χορδον ἐκ τμημάτων 30 (τόνοι μείζων, ἐλάσσων, ἐλάχιστος 12+10+8 καὶ ἀντιστρόφως)

5χορδον » » 42 (4χορδον καὶ τόνος 30+12)

8χορδον » » 72 (2 τετράχορδα καὶ τόνος 30+30+12)

Ἄν δὲ ᾗναι : εἴτε ἡ λ α τ τ ω μ έ ν α ι, ὡς τὰ 5χορδα $\overset{9}{\gamma} - \overset{8}{\beta}$ (τμ. 40 ἀντὶ 42) καὶ $\overset{38}{\gamma} - \overset{37}{\beta}$ (τμ. 38 ἀντὶ 42) ἢ ἡ ὕ ξ η μ έ ν α ι, ὡς τὰ 4χορδα $\overset{30}{\gamma} - \overset{29}{\beta}$ (τμ. 32 ἀντὶ 30) καὶ $\overset{34}{\gamma} - \overset{33}{\beta}$ (τμ. 34 ἀντὶ 30) εἶναι ἀ τ ε λ ε ι ς, κατατασσόμεναι μεταξὺ τῶν ἀσυμφώνων ἢ διαφώνων διαστημάτων.

Ἐκ τῶν λοιπῶν διαστημάτων :

Τὰ μὲν δευτέρως καὶ ἐβδόμης βαθμίδος, ὡς π.χ. $\overset{30}{\gamma} - \overset{29}{\beta}$ καὶ $\overset{34}{\gamma} - \overset{33}{\beta}$ ἢ $\overset{38}{\gamma} - \overset{37}{\beta}$ καὶ $\overset{42}{\gamma} - \overset{41}{\beta}$ κ.ο.κ., καλοῦνται δ ι α φ ω ν α ἢ δ ι α φ ω ν ί α ι, καθ' ὅσον ἡ συνήχησις τῶν καθοριζόντων αὐτὰ ἄκρων φθόγγων, φύσει δημιουργεῖ εἰς τὸ αἰσθητήριον τοῦ ἀκροατοῦ τὸ δυσάρεστον αἶσθημα τῆς δ ι α φ ω ν ί α ς.

Παρὰ ταῦτα, τὰ διάφωνα διαστήματα, κυρίως τῆς δευτέρας (τόνοι κι' αἱ ποικιλίαι αὐτῶν), ἀποτελοῦσι τὸ κύριον ὕλικόν τῆς συνθέσεως τῶν μελωδιῶν.

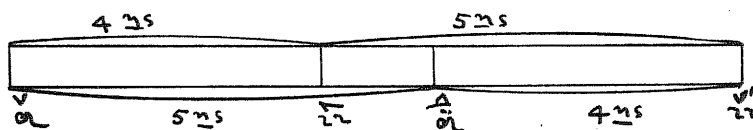
Τέλος :

Τὰ διαστήματα τ ρ ί τ η ς καὶ ἑ κ τ η ς (διφωνία καὶ πενταφωνία), ὡς π.χ.

$\overset{30}{\gamma} - \overset{29}{\beta}$ $\overset{38}{\gamma} - \overset{37}{\beta}$, $\overset{42}{\gamma} - \overset{41}{\beta}$ $\overset{34}{\gamma} - \overset{33}{\beta}$, $\overset{30}{\gamma} - \overset{29}{\beta}$ $\overset{38}{\gamma} - \overset{37}{\beta}$ $\overset{42}{\gamma} - \overset{41}{\beta}$ $\overset{34}{\gamma} - \overset{33}{\beta}$ $\overset{30}{\gamma} - \overset{29}{\beta}$ $\overset{38}{\gamma} - \overset{37}{\beta}$ $\overset{42}{\gamma} - \overset{41}{\beta}$

κ.ο.κ., καλοῦνται «π α ρ ά φ ω ν α ἢ π α ρ α φ ω ν ί α ι», μέσον συμφώνων καὶ διαφώνων· καθ' ὅσον, τῶν ἄκρων φθόγγων αὐτῶν συνηχούντων ἐν τῇ μελωδίᾳ, ἀκούονται ὡς συμφωνοῦντα· ὡς συστήματα ὅμως διαρθρώσεως τῶν μουσικῶν κλιμάκων καὶ «κατὰ σύστημα» πορείας τῶν μελωδιῶν ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἢ τὸ βαρὺ ἢ ἁρμογῆς τῶν μουσικῶν ὀργάνων, εἶναι ἀπρόσφορα καὶ ἀκατάλληλα, ὡς ἀτελῆ.

Τελειότερον —ἐκ τῶν συμφώνων διαστημάτων— εἶναι τὸ «διαπασῶν», ὡς περιέχον, πλὴν τοῦ συνόλου φθόγγων καὶ διαστημάτων τῆς μουσικῆς κλίμακος, καὶ τὰς δύο μικρότερας συμφωνίας 4χορδου καὶ 5χορδου.

Λόγω τῆς τ ε λ ε ι ό τ η τ ο ς τ ο ὗ δ ι α π α σ ῶ ν :

Πᾶν διάστημα —σύμφωνον, παράφωνον, διάφωνον— συντιθέμενον πρὸς τὸ διαπασῶν, διατηρεῖ καὶ ὑπὸ τὴν σύνθεσιν, τὴν τοιαύτην ιδιότητα αὐτοῦ. Οὕτω :

Διαπασῶν καὶ διατεσσάρων ($\alpha - \alpha'$) καὶ διαπασῶν καὶ διὰ πέντε ($\alpha - \alpha'$) μένει σύμφωνον.

Διαπασῶν καὶ τρίτη ($\alpha - \alpha'$) ἢ διαπασῶν καὶ ἕκτη ($\alpha - \alpha'$) μένει παράφωνον· καὶ

Διαπασῶν καὶ δευτέρα ($\alpha - \alpha'$) ἢ ἑβδόμη ($\alpha - \alpha''$) μένει διάφωνον.

Μεῖζονες καὶ ἐλάσσονες παραφωνίαι

Ἐκ τῶν παραφωνιῶν τρίτης (διφωνίας) καὶ ἕκτης (πενταφωνίας), ἄλλαι μὲν εἶναι μεῖζονες καὶ ἄλλαι ἐλάσσονες: Διφωνία $\alpha - \alpha'$ μεῖζων καὶ διφωνία $\alpha - \alpha''$ ἐλάσσων. Πενταφωνία $\alpha - \alpha'$ μεῖζων καὶ πενταφωνία $\alpha - \alpha''$ ἐλάσσων.

Σημειοῦμεν διὰ τμημάτων τὰ μεγέθη τῶν διφωνιῶν, ἢ γνῶσις τῶν ὁποίων κρίνεται βασικῶς ἀπαραίτητος διὰ τὴν κατανόησιν τῶν διαφορῶν μουσικῶν κλιμάκων, κατὰ γέννη, καὶ διὰ τὸν τρόπον συνοδείας δι' ὄργανον — μεῖζονας ἢ ἐλάσσονας συγχορδίας — τῶν διαφορῶν μελωδιῶν :

A) Μεῖζονες τρίται εἰς τμήματα :

Τρίτη μεῖζων	ἐναρμόνιος, ὡς	$\alpha - \alpha'$	ἢ	$\alpha - \alpha'$	τμ. 26	διάφωνος
»	»	σκληροῦ διατόνου		$\alpha - \alpha'$	τμ. 24	
»	»	χρωματική		$\alpha - \alpha'$	τμ. 23	
»	»	μαλακοῦ διατόνου		$\alpha - \alpha'$	τμ. 22	

B) Ἐλάσσονες τρίται εἰς τμήματα :

Τρίτη ἐλάσσων	μαλακοῦ διατόνου, ὡς	$\alpha - \alpha'$	ἢ	$\alpha - \alpha'$	τμ. 20	
»	»	χρωματική		$\alpha - \alpha'$	τμ. 19*	
»	»	σκληροῦ διατόνου		$\alpha - \alpha'$	τμ. 18*	
»	»	ἐναρμόνιος		$\alpha - \alpha'$	τμ. 16	διάφωνος

Σημειωτέον ὅτι μεῖζων καὶ ἐλάσσων — ἢ καὶ ἀντιστρόφως — διφωνία τοῦ αὐτοῦ γένους καὶ χρώας, ἀπαρτίζουσι τὸ διὰ πέντε: (ἐναρμόνιου $26+16=42$, σκληροῦ διατόνου $24+18=42$, χρώματος $23+19=42$, μαλακοῦ διατόνου $22+20=42$ καὶ ἀντιστρόφως). Αἱ δὲ τρίται (διφωνίαι) καταλείπουσιν εἰς τὸ διαπασῶν ἕκτας (πενταφωνίας): αἱ μεῖζονες, ἐλάσσονας ($\alpha - \alpha' - \alpha''$) καὶ αἱ ἐλάσσονες, μεῖζονας ($\alpha - \alpha'' - \alpha'$) κ.ο.κ. καὶ ἀντιστρόφως.

Ἀκόμη ὅτι αἱ ἐναρμόνιοι τρίται δὲν εἶναι παραφωνίαι, ἀλλὰ μελωδικὰ διάφωνα διαστήματα.

Ἐκ τῶν διατονικῶν καὶ χρωματικῶν διφωνιῶν :

* Τὰ ἄλλως καλούμενα «τριμήτονα» χρωματικὸν καὶ διατονικόν :-

Αἱ μὲν μείζονες τοῦ σκληροῦ διατόνου ἀνήκουσιν εἰς τοὺς ἤχους τρίτον καὶ πλάγιον τοῦ τρίτου καὶ τοὺς ἐξηρητημένους ἐξ αὐτῶν· καὶ αἱ ἐλάσσονες εἰς τοὺς ἤχους πρῶτον καὶ πλάγιον τοῦ πρώτου καὶ τοὺς σκληροὺς διατονικοὺς καὶ χρωματικοὺς τετάρτους.

Αἱ δὲ τοῦ χρώματος εἰς τοὺς ἤχους δεύτερον καὶ πλάγιον τοῦ δευτέρου καὶ τοὺς ἐξηρητημένους ἐξ αὐτῶν. Τέλος,

Αἱ τοῦ μαλακοῦ διατόνου εἰς τοὺς ἤχους βαρὺν καὶ λέγετον, καὶ τέταρτον καὶ πλάγιον τοῦ τετάρτου :-

§ ξστ' Περὶ Ἦχων μουσικῶν

Ἦχων συστατικά

Ἦχος, ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τοῦ μουσικοῦ τρόπου, εἶναι σύστημα ἐξ ὀκτῶ φθόγων καὶ ἐπτὰ διαστημάτων (ἐπτάκις διαστατόν), εἰς ἑκτασιν τοῦ διαπασῶν.

Ἦχος δέ, κατὰ τοὺς ψαλμοδούς, εἶναι «ἰδέα» —δηλὰ δὴ ἰδιαίτερον ἄκουσμα— μέλους, ἔχοντος ὠρισμένα : βάσιν, διαστήματα, δεσπίζοντας φθόγγους, μελωδικὰς ἑλξεις καὶ καταλήξεις· πάντα δὲ ταῦτα καλοῦνται τῶν ἤχων συστατικά, οὕτως ἔχοντα κατὰ στοιχεῖον :

α) Βάσις καλεῖται ὁ φθόγγος ἐπὶ τοῦ ὁποίου θεμελιούται ἡ κλίμαξ ἐκάστου ἤχου· καὶ ἐξ αὐτῆς ἐξαρτᾶται ἡ κατὰ σύστημα πορεία αὐτοῦ· ἐὰν δὴλα δὴ βαῖνη οὗτος κατὰ 4χορδα συνημμένα (ἤχοι κύριοι) ἢ κατὰ 4χορδα διεζευγμένα (ἤχοι πλάγιοι), ὥς καὶ ἡ σειρὰ διαδοχῆς τῶν διαστημάτων.

Οὕτω, ἤχοι ἐπὶ τῶν φθόγων C_4 D_4 E_4 F_4 εἶναι κύριοι, ὥς βαίνοντες κατὰ 4χορδα συνημμένα· καὶ ἤχοι ἐπὶ τῶν φθόγων C_3 D_3 E_3 F_3 εἶναι πλάγιοι, ὥς βαίνοντες κατὰ 4χορδα διεζευγμένα.

Ὡς πρὸς τὴν κατὰ 4χορδον διαδοχὴν τῶν διαστημάτων :

Ἦχοι βαίνοντες κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον, εἶναι τέταρτοι (C₄ D₄ E₄ F₄ καὶ C₃ D₃ E₃ F₃).

Κατὰ τόνους ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα, εἶναι πρῶτοι (C₄ E₄ G₄ καὶ C₃ E₃ G₃).

Κατὰ τόνους ἐλάχιστον, μείζονα καὶ ἐλάσσονα, εἶναι δεύτεροι (B' ἢ Βαρύς, καὶ διατονικὸς C₄ D₄ E₄ F₄ ἢ Λέγετος) κ.ο.κ.

β) Διαστήματα, ἤτοι τὸ ποῖον καὶ ἡ φύσις τῶν εἰς ἕκαστον ἤχον μουσικῶν διαστημάτων.

Ἐκ τοῦ εἶδους τῶν διαστημάτων ἐξαρτᾶται ἡ κατὰ γένη καὶ χροῆς μουσικὰς διάκρισις ἐκάστου ἤχου :

Ἄλλος π.χ. ὁ C₄ D₄ E₄ F₄ μαλακὸς διατονικὸς (τόνοι μείζων, ἐλάσσων καὶ ἐλάχιστος, κατὰ τετράχορδον).

Ἄλλος ὁ C₄ D₄ E₄ F₄ τοῦ σκληροῦ διατόνου (τόνος μείζων, ἡμίτονον διατονικὸν καὶ τόνος), καὶ

Ἄλλος ὁ C₄ D₄ E₄ F₄ χρωματικὸς (τόνος μείζων, ἡμίτονον, τριημίτονον καὶ ἡμίτονον).

γ) Δεσπίζοντες φθόγγοι, οἱ βασικοὶ φθόγγοι τῆς κλίμακος, οἱ δίδοντες τὴν

τονικότητα ἐκάστου ἤχου. Συνήθως, ἡ βάσις, ἡ διφωνία, ἡ τετραφωνία καὶ ἡ ἑπταφωνία (πρώτη, τρίτη, πέμπτη καὶ ὀγδόη βαθμίδες) τῆς κλίμακος αὐτοῦ ὅ,τι καλεῖται «συγχορδία» —διὰ τὰ ὄργανα συνοδείας— εἰς τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν.

δ) Μουσικαὶ καταλήξεις, ἥτοι αἱ ἀναλόγως τῆς στίξεως τοῦ ποιητικοῦ κειμένου γινόμεναι εἰς τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους μουσικαὶ στάσεις καὶ μοναί, αἵτινες διακρίνονται εἰς :

ἀτελεῖς· τὰς γινομένας ὅπου τὸ ποιητικὸν κείμενον ἔχει κόμμα φωνῆς· συνήθως ἐπὶ τῆς διφωνίας ἢ τετραφωνίας καὶ ἑπταφωνίας ἐκάστου ἤχου.

ἐντελεῖς· τὰς γινομένας ὅπου τὸ ποιητικὸν κείμενον ἔχει ἄνω τελείαν ἢ τελείαν φωνῆς· συνήθως ἐπὶ τῆς τετραφωνίας καὶ τῆς βάσεως ἐκάστου ἤχου. Καί,

τελικὰς· τὰς γινομένας εἰς τὸ τέλος τῶν μουσικῶν συνθέσεων· συνήθως εἰς τὴν βάσιν τοῦ ἤχου, χαρακτηριζόμενας εἴτε δι' ἐπιβραδύνσεως τῆς σχετικῆς μουσικῆς φράσεως εἴτε καὶ δι' ἰδιαίτερου, κατ' ἤχον καὶ εἶδος μελοποιΐας, σχηματισμοῦ αὐτῆς.

Ἦχος π̣ό̣λη

(κόμμα ἀτελής)

(τελεία ἐντελής)

(κόμμα ἀτελής)

(ἄνω τελεία ἐντελής)

(τέλος τοῦ Τροπαρίου κατάληξις τελική)

* καὶ μὲ τελικὴν μελωδικὴν μορφήν :

ε) Μελωδικαὶ ἐλξεις

Ἐκ τοῦ παραδείγματος καταφαίνεται καὶ ὁ ρόλος τῶν «μελωδικῶν ἐλξεων», εἰς τὸ ἵνα πλάθουν καὶ ἵνα γλυκαίνουν τὴν μελωδίαν.

Κατ' αὐτάς, οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι π.χ. τοῦ π̣ό̣λη : ᾠ̣, ρ̣, ᾠ̣, ᾠ̣, σταθεροὶ καὶ ἀμετακίνητοι, ἔλκουσι πρὸς ἑαυτοὺς τοὺς ὑπερβασίμους διὰ διέσεων, ἐνῶ ὁ φθόγγος ζω ἐν κατιούσῃ φορᾷ, εὐρίσκεται ἐν ὑφέσει ᾠ̣.

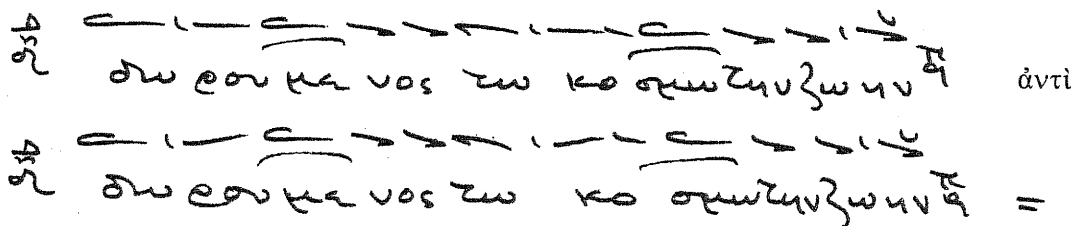
Κατὰ ταῦτα : «Μελωδिकाὶ ἔλξεις» εἶναι αἱ διὰ διέσεων ἢ ὑφέσεων μετακινήσεις ὑπερ-
 βασίμων φθόγγων τῆς κλίμακος δοθέντος ἤχου, πρὸς ἄλλους δεσπόμενους καὶ σταθεροῦς,
 διὰ τῶν ὁποίων —ἐλξεων— προβάλλεται ἐπὶ μᾶλλον ἢ τονικότης τοῦ ἤχου καὶ ὁ χαρακτήρ
 τῶν μελωδιῶν.

Εἰς τὰ καθ' ἕκαστον ἤχον, σὺν τοῖς ἄλλοις, ἀναφέρονται καὶ τὰ περὶ ἔλξεων μελω-
 δικῶν· σημειοῦνται δὲ —ὡς καὶ ὁ ῥυθμὸς— καὶ εἰς τὰ παρ' ἡμῶν παρουσιαζόμενα μουσικὰ
 κείμενα. Καὶ εἶναι ἀνάγκη ὅπως ἐπιμείνωμεν ἐπ' αὐτῶν, ἐὰν θέλωμεν ἵνα διατηρήσωμεν τὴν
 παράδοσιν τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς, παρὰ ἵνα παρουσιάζωμεν ὡς ἐθνικὰ τραγούδια ἢ
 βυζαντινὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, τὰς ἀρρυθμίας καὶ τὰς ξηροφωνίας τῶν Ἀθηνῶν*.

Αἱ μελωδικαὶ ἔλξεις μένουσιν ἀμετακίνητοι καὶ ὅταν περὶ στενογραφικῆς παραστάσεως
 πρόκειται θέσεώς τινος, διὰ τῶν χειρονομιῶν.

Εἰς τὰ ἐπόμενα παραδείγματα, ληφθέντα ἐκ τῶν «Ἀναστασιματαρίου» καὶ «Εἰρμολο-
 γίου» Ἰωάννου Πρωτοψάλτου, φαίνονται, κατὰ τὴν εἰς διαφόρους θέσεις ἀναλυτικὴν
 παράστασιν τῶν χειρονομιῶν, ποίων φθόγγων ἀφανῶν ὑποκρύπτονται μελωδικαὶ ἔλξεις :

α) Ὁ ξ ε ἰ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν

* Τὰ περὶ μελωδικῶν ἔλξεων, πρώτη διευτύπωση ἡ Πατριαρχικὴ Μουσικὴ Ἐπιτροπὴ τοῦ 1881-83. Ἐκτοτε
 παρῆλθον ἑκατὸν ἔτη· καὶ οἱ περὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν ἀσχοληθέντες, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων,
 δὲν ἠδυνήθησαν ἵνα κατανοήσουν τὸν βασικὸν ρόλον τῶν ἔλξεων, εἰς τὴν ὀρθὴν διαμόρφωσιν τῶν μελωδου-
 μένων.

Ἀντιτείνουν τινές, ὅτι αὐτὰ δὲν ἐγράφησαν παρὰ τῶν τῆς νέας μουσικῆς γραφῆς ἀρχικῶν Διδασκάλων, εἰς
 τὰ παλαιότερα ἐκδοθέντα μουσικὰ βιβλία.

Καὶ ἐκεῖνοι μὲν, ἐκτὸς ἐξαιρέσεων, περὶ ὧν ὁ λόγος κατωτέρω, δὲν τὰ ἐσημείωσαν, διότι ἀπηθύνοντο εἰς
 σώζοντας τότε (1815) ἐν τῇ πράξει τὴν παράδοσιν τῆς παλαιᾶς μουσικῆς· ὅτι ὅμως τῶν ἔλξεων ἡ παράδοσις ἦτο
 ἐνεργὸς καὶ εἰς τοὺς μετ' αὐτοὺς, ἀποδεικνύει τὸ ὅτι οἱ μετὰ τοὺς πρώτους μουσικοδιδάσκαλοι τοῦ 1881-83
 διευτύπωσαν τὰ περὶ ἔλξεων, ὡς περὶ φαινομένου ὑπάρχοντος ἐν τῇ πράξει τῆς μέχρι τότε ψαλμοδίας.

Ἄν, ἐν τούτοις, καὶ σήμερον ἐκδίδονται ἢ ἀνατυποῦνται παλαιὰ μουσικὰ βιβλία ἄνευ σημάνσεως καὶ μελω-
 δικῶν ἔλξεων, εἶναι διότι τὰ περὶ αὐτῶν καὶ ἄλλων θεμάτων μηνύματα τῶν παλαιότερων —λόγῳ τῆς παρεμβολῆς
 καὶ τῶν βυζαντινο-εὐρωπαϊκῶν φθονικῶν διδασκαλιῶν— βραδύνουσι καθ' ὁδόν, ὅπως φθάσωσι μέχρι τῆς
 ἐποχῆς μας.

Φαντάζεσθε, τί θὰ ἦτο ἡ ἀκόλουθος καὶ μόνον μουσικὴ φράσις :

Ὁ ξ ε ἰ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν
 Ὁ ξ ε ἰ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν
 Ὁ ξ ε ἰ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν
 Ὁ ξ ε ἰ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν

χωρὶς ῥυθμοῦ καὶ ἔλξεων μελωδικῶν; Ἀκουσμα ἄρρυθμον, ξηρόφωνον καὶ ἀποκρουστικόν :

Ὁ ξ ε ἰ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν
 Ὁ ξ ε ἰ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν
 Ὁ ξ ε ἰ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν
 Ὁ ξ ε ἰ α - ὡς ὀλίγον παριστωμένη εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν

Εἶναι τοῦτο, τὸ ὕφος καὶ ἡ παράδοσις τῆς παλαιᾶς βυζαντινῆς ἐκκλησιαστικῆς μουσικῆς;

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial v} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

ὡς ὑπογραφομένη :

[illegible]

$\frac{d}{dt} \left(\frac{\partial L}{\partial \dot{x}} \right) = \frac{\partial L}{\partial x}$

[Handwritten signature]

β) Ὁξεῖα καὶ πεταστή ἀπλῆ :

$\frac{1}{\sqrt{2}} \rightarrow \frac{1}{\sqrt{2}}$

$$F_5 \quad \frac{1}{20} \sum_{i=1}^{20} \frac{1}{x_i} = \frac{1}{20} \left(\frac{1}{1} + \frac{1}{2} + \frac{1}{3} + \frac{1}{4} + \frac{1}{5} + \frac{1}{6} + \frac{1}{7} + \frac{1}{8} + \frac{1}{9} + \frac{1}{10} + \frac{1}{11} + \frac{1}{12} + \frac{1}{13} + \frac{1}{14} + \frac{1}{15} + \frac{1}{16} + \frac{1}{17} + \frac{1}{18} + \frac{1}{19} \right) =$$

For $\frac{1}{\sqrt{1-x^2}} = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$ we have $\frac{1}{\sqrt{1-x^2}} = \frac{1}{\sqrt{1-x^2}}$

γ) Π ε τ α σ τ ή μεθ' ἑτεροχρόνου :

γ_6

γ_6

καὶ εἰς ἀπλουστέραν μορφήν :

$\frac{1}{2} \rightarrow \frac{1}{2} \rightarrow \frac{1}{2} \rightarrow \frac{1}{2} \rightarrow \frac{1}{2}$
 2, va keara a zuuwei.

πεταστή μεθ' ἑτεροχρόνου ἀπλῆ καὶ ἐν ἀναλύσει :

$\sqrt{\frac{1}{2}} \rightarrow \sqrt{\frac{1}{2}}$ και

$$\begin{aligned} \Delta \quad & \text{α α τ α χ ι σ σ ο ο υ ο ε τ η υ ς χ α α} = \\ \Delta \quad & \text{α α τ α χ ι σ σ σ σ σ ο ε τ η υ ς χ α α} \end{aligned}$$

ε) Πεταστή με ισάκι:

$$\begin{aligned} \Delta \quad & \omega \sigma \eta \nu \theta \theta \sigma \sigma \alpha \alpha \rho \epsilon = \\ \Delta \quad & \omega \sigma \eta \nu \theta \theta \sigma \sigma \alpha \alpha \rho \epsilon = \\ \Delta \quad & \omega \sigma \eta \nu \theta \beta \sigma \sigma \alpha \alpha \rho \epsilon \end{aligned}$$

στ) Τ ζ ά κ ι σ μ α ως κλάσμα παριστώμενον:

$$\begin{aligned} \Delta \quad & \text{Παισαπεν η σινεσα ευτανκυειω} \\ \Delta \quad & \text{α τ α χ ι κ α ι δ ι ν α κ α ι θ τ η ι τ ο} \\ \Delta \quad & \text{α τ α χ ι κ α ι δ ι ν α α κ α ι θ τ η ι τ ο} \end{aligned}$$

έπίσης:

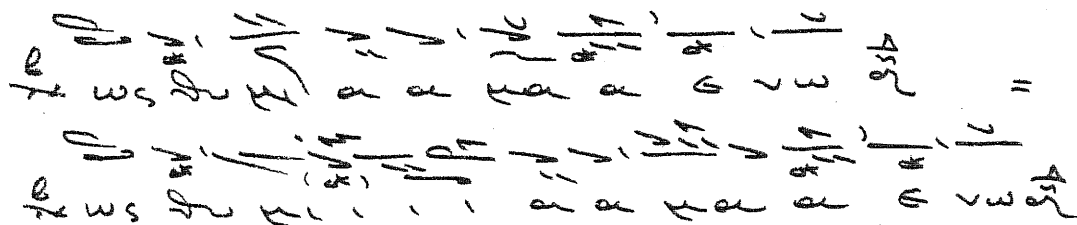
$$\Delta \quad \text{ε ν ζ ε ι η η η η κ α ε ρ α} =$$

και αναλυτικώς:

$$\Delta \quad \text{ε ν π λ α ν ω ω ω κ α ε ν α} =$$

ζ) Τ ρ ο μ ι κ ό ν —διὰ ψηφιστοῦ παριστώμενον— και λόγισμα:

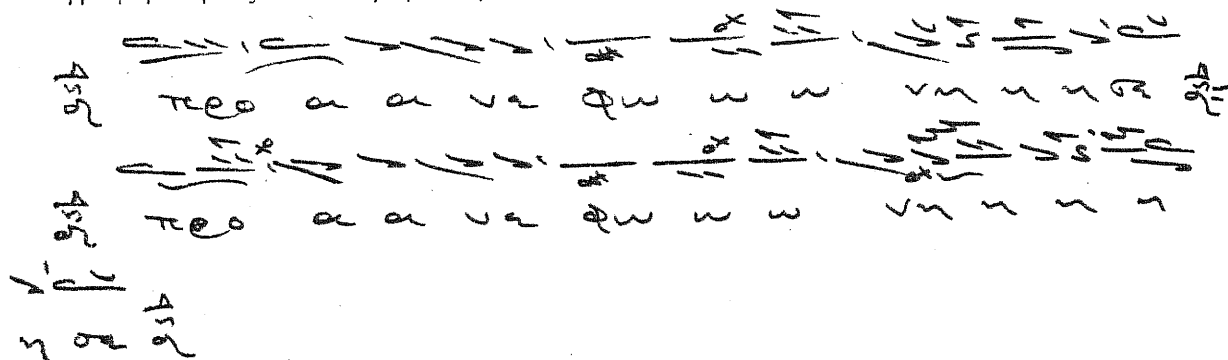
$$\Delta \quad \omega \sigma \eta \mu ι α α κ α α \theta \nu \omega \quad \text{ἀντὶ τοῦ παλαιοῦ}$$

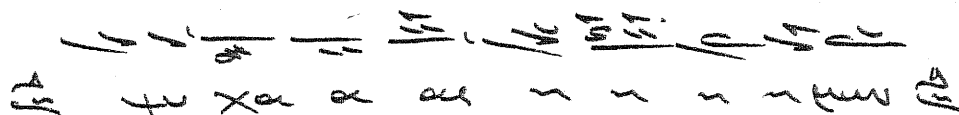
τὸ ἄλλως εἰς ἀπλουστέραν μορφήν:

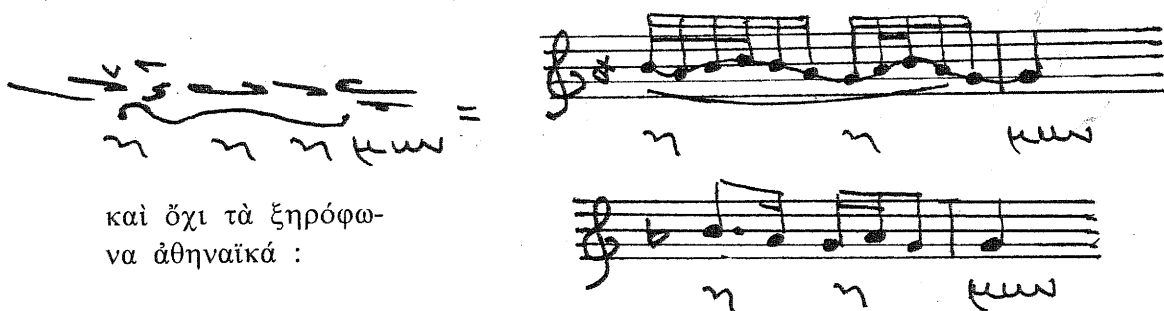
ὑπογραφομένη ὀξεῖα καὶ βαρεῖα μετὰ τζακίσματος:

τὸ καὶ οὕτω ἀναλυτικῶς —ὡς πρὸς τὴν κατάληξιν— παριστώμενον παρὰ τῶν νεωτέρων :

ἀκριβῶς, ὡς ἀπαιτεῖ ἡ παλαιὰ καταληκτικὴ θέσις τοῦ κυλίσματος:

καὶ ὅχι τὰ ξηρόφω-
να ἀθηναϊκά :

Καὶ εἶναι πλεῖστα ὅσα τὰ παραδείγματα ἀναλύσεως τῶν χειρονομιῶν, ἀπὸ τοῦ Κωνσταντίνου Πρωτοψάλτου καὶ τῶν συνεργατῶν του Ἰωάννου Πρωτοψάλτου καὶ Στεφάνου Δομεστίκου, εἰς τὰ ὑπ' αὐτῶν «κατὰ τὴν προφορὰν καὶ τὸ ὕφος τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας» ἐκδοθέντα ἔντυπα μουσικὰ βιβλία· διότι αὐτὴν τὴν προφορὰν καὶ τὸ ὕφος, πράγματα ὁσημέραι ἀγνοούμενα παρὰ τῶν τῆς νέας μουσικῆς γραφῆς ἐκτελεστῶν, ἤθελον ἔνα διαφυλάξωσι, διὰ τῶν ἀναλύσεων, οἱ ἀείμνηστοι.

§ ξξ' Ἦχων Γνωριστικά

Ἐνῷ ἡ βάσις, τὰ διαστήματα, οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι μετὰ τῶν μελωδικῶν ἔλξεων κί' αἱ καταλήξεις, ἀποτελοῦσι τῶν ἡχῶν τὰ συστατικά, ἡ μαρτυρία ἐκάστου ἡχου καὶ τὸ ἀπήχημα αὐτοῦ ἀποτελοῦσι τὰ γνωριστικά του· τὰ στοιχεῖα δῆλον ὅτι διὰ τῶν ὁποίων ἀντιλαμβάνονται, ἐν συντομίᾳ καὶ ἐξ ὑπαρχῆς, τῆς τονικότητος αὐτοῦ οἱ μουσικοὶ ἐκτελεσταί. Εἶναι δέ,

ἡ μὲν μαρτυρία τοῦ ἡχου γνώρισμα ὀπτικόν,
τὸ δὲ ἀπήχημα, γνώρισμα ἀκουστικόν.

Μαρτυρίαι τῶν Ἦχων

Αἱ μαρτυρίαι τῶν ἡχων, τιθέμεναι ἐν ἀρχῇ τῶν μουσικῶν συνθέσεων, παριστῶσι :

α) Τὴν λέξιν Ἦχος ὀλογράφως.

β) Τὸ ἀριθμητικόν ἢ μουσικὸν ὄνομα τοῦ ἡχου ἐν στενογραφίᾳ : α = πρῶτος, β = δεῦτερος, γ = τρίτος, λ = λέγετος, β = βαρὺς κ.ο.κ.

γ) Τὸν φθόγγον τῆς βάσεως αὐτοῦ ὀλογράφως, π.χ. Νη, Πα, Βου, κ.λ.π. καὶ

δ) Τὴν φθορὰν τοῦ ἡχου, ἀναλόγως τοῦ γένους καὶ τῆς χροᾶς εἰς τὰ ὁποῖα ἀνήκει· ἥτις φθορὰ δεικνύει τὴν φύσιν, τὴν διαδοχὴν, καὶ τὴν κατὰ σύστημα πορείαν τῶν μουσικῶν διαστημάτων ἐν αὐτῷ.

Ἴδου αἱ μαρτυρίαι τοῦ διατονικοῦ Γένους :

Ἦχος	α	Δι α = α = τέταρτος ἐν τῇ Δι φ πορείᾳ συνημμένως		
"	β	κε β = β = πρῶτος " " κε β " "		
"	γ	ζω γ = γ = δεύτερος " " ζω γ " "		
"	δ	νη δ = δ = τρίτος " " νη δ " "		
"	ϵ	Γα ε = ϵ = ἕως τρίτος " " Γα ε Πορεία διζωημένως		
Ἦχος	β	Γα β = β = βρὺς = βαρὺς " " Γα β " "		
"	λ	λε λ = λ = λέγετος = (λ β διατον.) " " λε λ " "		
"	π	πα ρ = π α ρ = π τῷ πρῶτῳ " " πα ρ " "		
"	ϵ	ἕως ε πα ρ = ϵ α ρ = ἕως πρῶτος " " πα ρ " "		
"	α	πα ρ = α = τέταρτος " " πα ρ " "		
"	π	νη ε = π η ϵ = π τῷ τελευτῷ " " νη ε " "		
Ἦχος	π	Γα ε = π α ϵ = τρίτος " " Γα ε Πορεία συνημμένως		
"	α	ζω γ = α β γ = βρὺς = βαρὺς (Β' α' α') " " ζω γ " "		

Ἡ χ ω ν Ἀ π η χ ή μ α τ α

Δεύτερον τῶν κατ' ἤχον γνωρισμάτων —διὰ τῆς ἀκοῆς τοῦτο— εἶναι τὸ ἀ π ή χ η μ α ἦ ἐ ν ή χ η μ α αὐτοῦ.

σύντομος μελική γραμμὴ ἀποδίδουσα ἀκουστικῶς, κατὰ τὸ δυνατόν, τὰ κύρια αὐτοῦ συστατικά : βάσιν, διαστήματα, δεσπόζοντας φθόγγους, μελωδικὰς ἑλξεις καὶ καταλήξεις, καὶ ἀ π η χ ο ὦ σ α οὕτω τὴν «ιδέαν» —τὸ ἄκουσμα— αὐτοῦ.

Τ' ἀπηχήματα, εἰς μὲν τὸ τραγούδι γίνονται διὰ τῶν ὀργανικῶν εἰσαγωγῶν· εἰς δὲ τὴν ψαλμωδίαν, διὰ τῶν μουσικῶν ὀνομάτων τῶν ἤχων, προφερομένων ἐμμελῶς : Ἀνανῆς (Α), Νεανῆς (Β), Νανὰ (Γ), καὶ Ἀγια (Δ) διὰ τοὺς κυρίους· καὶ : Ἀανῆς (πλ. Γ ἢ Βαρύς), Νεχέανες ἢ Λέγετος (πλ. Β διατον.), Ἀνέανες (πλ. Α), καὶ Νεάγιε (πλ. Δ) διὰ τοὺς πλαγίους*.

Δίδονται δὲ τ' ἀπηχήματα παρὰ τῶν διευθυνόντων τοὺς μουσικοὺς χοροὺς Δ ο μ ε - σ τ ί κ ω ν —τῶν νῦν Πρωτοψαλτῶν καὶ Λαμπαδαρίων— καθ' ὅσον ἄλλως εἶναι ἀδύνατον ἢ αὐτῶν ψάλλει χορὸς ὅλος ἀνθρώπων εἰς ἤχον καὶ κλίμακα τῶν ὁποίων δὲν ἐπληροφορήθη ἐκ τῶν προτέρων, εἴτε διὰ φωνῆς εἴτε δι' ὀργάνων, τὴν βάσιν καὶ τὴν τονικότητα.

Τὰ ἐκκλησιαστικά ἀπηχήματα, ὡς πρὸς τὴν μελικήν των μορφήν, δέον ν' ἀκολουθῶσι σχηματισμὸν καὶ κατάληξιν ἀνάλογον πρὸς τὸ ἀκολουθοῦν εἶδος τῆς μελοποιΐας· διακρινόμενα, ὡς ἐκ τούτου, εἰς :

Σ ύ ν τ ο μ α, διὰ τὰ μέλη τὰ εἰρμολογικά καὶ τὰ σύντομα παπαδικά·

Ἀ ρ γ ο σ ύ ν τ ο μ α, διὰ τὰ μέλη τὰ στιχηραρικά, τὰ ἀργὰ εἰρμολογικά καὶ τ' ἀργο-σύντομα παπαδικά· καὶ

Ἀ ρ γ ά, διὰ τὰ μέλη τὰ ἀργὰ παπαδικῆς καὶ στιχηραρίου.

Εἰς τὸ περὶ ἤχων κεφάλαιον, καταχωροῦνται καὶ τὰ ἀπηχήματα ἐκάστου ἐξ αὐτῶν :-

* Τῶν ἤχων τ' ἀπηχήματα ὅπως καὶ τ' ἀριθμητικά ὀνόματα, εἶναι παλαιὰ εἰς τὴν ἐκκλ. μουσικήν· μνημονεύονται δὲ καὶ εἰς τὴν «Βασίλειον τάξιν» Κωνσταντίνου βασιλέως τοῦ Πορφυρογεννήτου τὸν Ι' αἰῶνα προκειμένων βασιλικῶν ἐπευφημιῶν ἐκ μέρους τῶν «δήμων» τῆς Κωνσταντινουπόλεως, ἐπ' εὐκαιρίᾳ ἐπισήμων γεγονότων, ἐορτῶν καὶ ἱπποδρομιῶν ἢ δειπνῶν, δεξιῶσεων καὶ θεατρικῶν παραστάσεων ἐν τῷ Ἱερῷ Παλατίῳ.

Ἰδοὺ διάλογος μεταξὺ κρακτῶν καὶ δήμων, ὅταν ἐπρόκειτο «περὶ τῆς ὄρνας» (λαγηνοειδοῦς περιστρεφόμενης κληρωτίδος τῶν ἱπποδρομιῶν) πῶς δεῖ κυλεῖν», διάλογος τοῦ ὁποίου προτάσσουν οἱ κράκται τῶν ἤχων τ' ἀπηχήματα : «λέγουσιν οἱ κράκται τὸ ἰχάδιν (ἀπήχημα) :

Οἱ κράκται: «νανάϊα» ὁ λαὸς «Δοξάζομέν Σε Χριστέ»

» » «νανά» » » «Βασιλεῦ τῶν αἰώνων»

» » » » » «Μονογενῇ Λόγε τοῦ Πατρός»

» » «ἀνανάϊα» » » «ὅτι ἐπεσκέψω καὶ ἐφώτισας»

» » «νανά» » » «τὸν λαόν Σου»

» » «ἄγια» » » «καὶ ἐν τῇ δυνάμει Σου ἀπήλλαξας ἡμᾶς»

» » «νανάϊα» » » «καὶ προσήγαγες ἡμᾶς»

» » » » » «τῷ Θεῷ καὶ Πατρί»

» » «ἀνανάϊα» » » «μεσιτεῖα»

» » » » » «τῶν πιστῶν βασιλέων ἡμῶν»

» » » » » «ὡς μόνος παντοδύναμος» (ἐκδ. Budé II 125)

Ὑφιστάμενα, μὲ τὰ αὐτὰ ἢ παρόμοια ὀνόματα τ' ἀπηχήματα καὶ ἐν τῇ Δύσει ὁμοῦ μὲ τὰ βυζαντινὰ νεύματα (μουσικὰ σημεῖα) καὶ τῶν ἤχων τὰ ἑλληνικὰ ἀριθμητικὰ ὀνόματα «πρῶτος, δεύτερος, τρίτος, τέταρτος...» τὸ

§ ξη' Περὶ τῆς τῶν ὀκτὼ ἤχων διατάξεως ἐν τῷ δις διὰ πέντε

Ἡ διάταξις τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας ἔχει ὡς βάσιν σύστημα ἐκ δύο ἐπαλλήλων πενταχόρδων (δὺς διὰ πέντε) βαϊνόντων κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα ἕκαστον, κατὰ τὸν τύπον :

α	β	γ	δ	ϵ	ζ	η	θ
12	10	8	12	12	10	8	12

Μὲ βάσιν τὸν α χωροῦντες ἐπὶ τὸ ὄξύ :

α) Κατὰ τόνον μείζονα, τὸν οὕτω κατὰ μίαν φωνὴν ἄνω τῆς βάσεως α εὐρεθέντα πρῶτον φθόγγον β καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα εἶπον ἡ χ ο ν π ρ ῶ τ ο ν.

β) Κατὰ τόνους μείζονα καὶ ἐλάσσονα, τὸν οὕτω κατὰ διφω-
νίαν ἄνω τῆς βάσεως α εὐρεθέντα δεύτερον φθόγγον γ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ
θεμελιουμένην κλίμακα, εἶπον ἡ χ ο ν δ ε ὑ τ ε ρ ο ν.

γ) Κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον, τὸν οὕτω
κατὰ τριφωνίαν ἄνω τῆς βάσεως α εὐρεθέντα τρίτον φθόγγον δ καὶ τὴν
ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα, εἶπον ἡ χ ο ν τ ρ ί τ ο ν.

δ) Κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα,
τὸν οὕτω κατὰ τετραφωνίαν ἄνω τῆς βάσεως α εὐρεθέντα τέταρτον
φθόγγον ϵ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα, εἶπον ἡ χ ο ν τ έ τ α ρ τ ο ν.

Ἀποβλέποντες ἐφεξῆς εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ ἄνω β πενταχόρδου ὁμοιό-
τητα τῶν διαστημάτων, πρὸς ἐκεῖνα τοῦ ἀπὸ τοῦ α μέχρι τοῦ γ πενταχόρδου, μὲ βά-
σιν, τώρα, τὸν α χωροῦντες ἐπὶ τὸ ὄξύ :

α) Κατὰ τόνον μείζονα, τὸν οὕτω κατὰ φωνὴν μίαν ἄνω τῆς βάσεως
 α πρῶτον φθόγγον β καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα εἶπον, καὶ πάλιν,
ἡ χ ο ν π ρ ῶ τ ο ν.

β) Κατὰ τόνους μείζονα καὶ ἐλάσσονα, τὸν οὕτω κατὰ διφω-
νίαν ἄνω τῆς βάσεως α εὐρεθέντα δεύτερον φθόγγον γ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ
θεμελιουμένην κλίμακα, εἶπον ἡ χ ο ν δ ε ὑ τ ε ρ ο ν.

γ) Κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον, τὸν οὕτω
κατὰ τριφωνίαν ἄνω τῆς βάσεως α εὐρεθέντα τρίτον φθόγγον δ καὶ τὴν
ἐπ' αὐτοῦ θεμελιουμένην κλίμακα εἶπον ἡ χ ο ν τ ρ ί τ ο ν.

παλαιόν, ἀπαρτίζουσι —κατὰ τὴν πιθανοτέραν ἐκδοχὴν— εἶδος προσευχῆς ἀλληλοδιαδόχως λαμβανόμενα :

ἀνακίς κεκίς λαλά ἁγία =
ἀναζῆνες κλαί ἄνες ἐωσονδὴ ἁγίε

(Σάθα «Κρητικὸν Θέ-
ατρον» ρνδ' - ρνη')

" " " " " καὶ ἁγίε
ἀμείκτες κεχέκτες ἀακίς κεάγες =

(Γ. Παπαδοπούλου «Ἱστορία
Ἑκκλ. Μουσικῆς» 178-179)

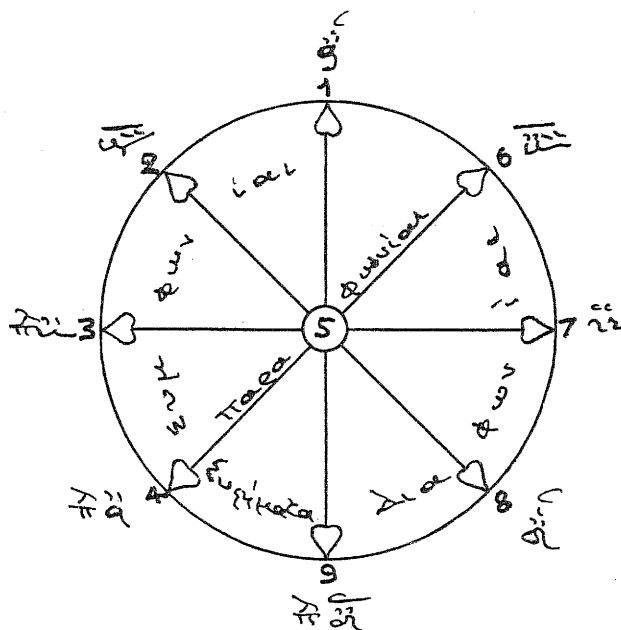
α) Τὸν ἐπὶ τοῦ ἄνω Πα ρ τετράφωνον τέταρτον στιχεραρικόν, μετέφερον ἐπὶ τῆς ἀντιφωνίας αὐτοῦ Δι ρ . Οἱ δὲ παλαιότεροι κ' ἐπὶ τοῦ ὡς πλαγίου του φερομένου Δι ρ (μὲ ζω^ρ καὶ Κε^ρ ἐν ὑφέσει) καὶ συναντῶμεν πράγματι τὸν ἦχον εἰς τὰς εἰρμολογικὰς συνθέσεις τοῦ πλ. Δ' Γα ρ , ὅπως τὰ «'Ιδοὺ ὁ Νυμφίος», «'Ὅτε οἱ ἐνδοξοὶ Μαθηταὶ» καὶ ἄλλα, ὅπου γίνονται σχετικαὶ καταλήξεις εἰς αὐτόν. Ὁ δὲ Κωνστάλας προσπαθεῖ —ἀνεπιτυχῶς— νὰ θεμελιώσῃ τὸ Θεοτοκίον του «'Ὁ διὰ Σε θεοπάτωρ προφήτης Δαβὶδ» ἐπ' αὐτοῦ τοῦ ἀπὸ τοῦ Δι ρ στιχεραρικοῦ τετάρτου.

β) Τὸν ἐπὶ τοῦ ἄνω Γα ρ τρίτον ἦχον, μετέφερον ἐπὶ τοῦ πλαγίου του Δι ρ ὡς ἦχον Ἔσω τρίτον Γα ρ , ὡς ἦχον Δι ρ γνωστὸν εἰς τοὺς ἐκκλησιαστικούς μουσικούς.

γ) Τὸν ἐπὶ τοῦ Δι ρ δεύτερον ἦχον χρωματικὸν ($\text{Δι ρ} \rightarrow \text{Ζω ρ}$), μετέφερον ἐπὶ τοῦ πλαγίου αὐτοῦ, ὡς ἦχον Ἔσω δεύτερον χρωματικὸν Ἔσω Βου ρ (ἢ Δι ρ) εἰρμολογικὸν —ἀλλὰ καὶ τῆς παπαδικῆς— τὸν δὲ ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως Ζω ρ δεύτερον διατονικὸν (βαρὺν ἐπτάφωνον κατὰ τοὺς νεωτέρους), μετέφερον ἐπὶ τῆς ἀντιφωνίας αὐτοῦ κάτω Δι ρ καὶ τὸν ἐπ' αὐτῆς ἀντίφωνον τοῦτον διατονικὸν δεύτερον ἦχον, ὡς εὐρισκόμενον βαρύτερον καὶ αὐτοῦ τοῦ πλ. Δ'-βάσεως παραγωγῆς τῆς ὀκτωηχίας— εἶπον, κυρίως ἦ χ ο ν β α ρ ὺ ν Ζω ρ τῆς παπαδικῆς.

δ) Καὶ αὐτὸν τὸν ἐπὶ τοῦ Δι ρ πρῶτον ἦχον θεωροῦντες ὑψηλόν, μετέφερον οἱ νεώτεροι, ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ πλαγίου του Πα, ὡς ἦχον Ἔσω Πα ρ στιχεραρικὸν καὶ εἰρμολογικόν, κρατήσαντες τὸν ἐκ τοῦ Κε πρῶτον, ὡς Ἔσω Πα ρ τετράφωνον τῆς παπαδικῆς μελοποιΐας· ἂν καὶ οἱ παλαιότεροι, ἐπ' αὐτοῦ ἐστήριζον καὶ τὰ λοιπὰ μέλη, στιχεραρικά καὶ εἰρμολογικά.

Ὁ Μαθηματικὸς Τροχὸς Θέωνος τοῦ Σμυρναίου
Βυζαντινὸς μουσικὸς Τροχὸς τῆς Ὀκτωηχίας

Κεφ. Ζ' ΜΟΥΣΙΚΑ ΓΕΝΗ ΧΡΟΑΙ ΚΑΙ ΗΧΟΙ ΔΙΑΤΟΝΙΚΟΙ

Ἀρχόμεθα, λοιπόν, ὡς ἐλέχθη, ἀπὸ τοῦ πλέον ἀπλοῦ Γένους τοῦ μαλακοῦ διατόνου καὶ τοῦ κατ' αὐτὸ ἤχου πλαγίου τοῦ τετάρτου ($\text{Ϡ} \text{ϡ} \text{ϣ} \text{Ϥ}$), βάσεως τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας.

Πορευόμεθα δὲ —εἰς τὰ μουσικὰ τεύχη τῆς παρουσίας Μεθόδου— οὐχὶ κατὰ τὴν φυσικὴν σειρὰν τῶν ἤχων, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ $\text{Ϡ} \text{ϡ} \text{ϣ} \text{Ϥ}$ μεταβαίνοντες ἐκάστοτε εἰς ἤχους σχετικούς καὶ συγγενεῖς· καὶ ἀπ' ἐκείνων εἰς ἄλλους πάλιν, τῶν δευτέρων σχετικούς· καὶ οὕτω καθ' ἑξῆς, διευκολύνοντες τὴν μύησιν τῶν ἀρχαρίων εἰς τὸ ἄκουσμα καὶ τὰς ιδιότητες τῶν διαφόρων ἤχων· πρῶτον τῶν διατονικῶν, καὶ ἔπειτα τῶν χρωματικῶν καὶ τῆς χροᾶς τοῦ ἐναρμονίου.

Καὶ πρῶτον «Περὶ τετραχόρδων» εἰσαγωγικῶς, ἀπὸ τὰς μορφὰς καὶ τὰς διατάξεις τῶν ὁποίων ἐξαρτῶνται τῶν ἤχων αἱ ιδιότητες καὶ διαφοραί.

§ ο' Τετραχόρδων ιδιότητες

Ἐκ τῶν τριῶν συστημάτων : τετραχόρδου, πενταχόρδου καὶ ὀκταχόρδου ἢ διαπασῶν, τὸ τετράχορδον εἶναι βᾶσις καὶ θεμέλιος τῶν μουσικῶν κλιμάκων καὶ συστημάτων· πρώτη «συλλαβὴ» —ὡς ἔλεγον οἱ παλαιοὶ— φθόγγων ἐν λόγῳ συμφωνίας.

Τοῦτο, καθ' ὅσον, τὸ μὲν πεντάχορδον εἶναι τετράχορδον κατὰ τόνον μείζονα ἠὺξήμενον, τὸ δὲ διαπασῶν εἶναι ἄθροισμα δύο τετραχόρδων καὶ τόνου μείζονος· εἴτε ἐνδιαμέσως αὐτῶν «διαζευκτικοῦ», εἴτε ἐκτὸς αὐτοῦ «προσλαμβανομένου», διὰ τὴν διαπασῶν συμφωνίαν.

Φ θ ό γ γ ο ι έ σ τ ῶ τ ε ς κ α ι κ ι ν ο ύ μ ε ν ο ι

Ἐκ τῶν τεσσάρων φθόγγων ἐκάστου τετραχόρδου τῶν κατ' ἤχους μουσικῶν κλιμάκων, οἱ ἄκροι φθόγγοι καλοῦνται «ἐστῶτες» —ἀκίνητοι—, ἐνθ' οἱ ἕτεροι δύο μέσοι, «κινούμενοι». Ἐκ τῆς τοιαύτης δὲ ἢ τῆς τοιαύτης θέσεως τῶν μέσων φθόγγων ἐκάστου 4χόρδου καὶ τῆς, ὡς ἐκ τούτου, προκυπτούσης ποιότητος τῶν παρ' αὐτῶν ὀριζομένων διαστημάτων, ἐξαρτᾶται ἢ κατὰ γένη καὶ χροᾶς διάκρισις τῶν μελωδιῶν.

Ἐὰν π.χ. οἱ μέσοι φθόγγοι τῶν τετραχόρδων ἔχωσι τοιαύτην διάταξιν, ὥστε τὰ ἐν τῷ 4χόρδῳ διαστήματα ἵνα ᾖναι τόνοι μείζονες, ἐλάσσονες καὶ ἐλάχιστοι, εἰς διαφόρους διαδοχάς, αἱ κλίμακες θ' ἀνήκωσιν εἰς τὴν χροᾶν τοῦ $\mu \alpha \lambda \alpha \kappa \omicron \upsilon \delta \iota \alpha \tau \acute{o} \nu \omicron \upsilon$.

Ἐὰν μείζονες καὶ «λείμματα» (ἡμίτονα διατονικά), αἱ κλίμακες θ' ἀνήκωσιν εἰς τὴν χροᾶν τοῦ $\sigma \kappa \lambda \eta \rho \omicron \upsilon \delta \iota \alpha \tau \acute{o} \nu \omicron \upsilon$.

Ἄν τριημίτονα καὶ ἡμίτονα, εἰς τὴν χροᾶν τοῦ $\sigma \kappa \lambda \eta \rho \omicron \upsilon \chi \rho \acute{\omega} \mu \alpha \tau \omicron \varsigma$.

Ἄν ἐλάχιστοι τόνοι, ἡμίτονα καὶ ἐναρμόνιοι τρίται ἐλάσσονες, εἰς τὴν χροᾶν τοῦ $\mu \alpha \lambda \alpha \kappa \omicron \upsilon \chi \rho \acute{\omega} \mu \alpha \tau \omicron \varsigma$. Κι'

Ἐὰν ὑπερμείζονες τρίται, ὑπὲρ τὰς μείζονας διατονικάς (τμ. 26), καὶ ὑπελάσσονες, ὑπὸ

τὰς ἐλάσσονας διατονικὰς (τμ. 16), καὶ ἐναρμόνιοι διέσεις (τρίτα ἢ τέταρτα τοῦ μείζονος τόνου), εἰς τὴν χροάν τοῦ ἐ ν α ρ μ ο ν ί ο υ.

Ἡ πρόδος τῶν τετραχόρδων ἐν τῷ διαπασῶν, βαίνει : εἴτε συνημμένως εἴτε διεzeugμένως· ἐξαρτωμένη ἐκ τῆς θέσεως τῶν ἤχων ἐν τῷ δις διαπασῶν.

Οὕτω —ὡς καὶ προελέχθη— συνημμένως μὲν βαίνουνσι τὰ τετράχορδα τῶν κυρίων ἤχων, τῶν ὁποίων αἱ κλίμακες εἶναι ἡρμοσμένοι κατὰ δύο τετράχορδα ὅμοια συνημμένα, καὶ ἓνα τόνον μείζονα, ἐκτὸς αὐτῶν, «προσλαμβανόμενον», πρὸς ἀναπλήρωσιν τῆς διαπασῶν συμφωνίας, ἥτοι αἱ κλίμακες τῶν ἤχων :

			4χορδα συνημμένα	Προσλαμβ.
τοῦ Τετάρτου				
τοῦ Πρώτου				
τοῦ Δευτέρου				
τοῦ Τρίτου				

διεzeugμένως δὲ βαίνουνσι τὰ τετράχορδα τῶν πλαγίων ἤχων, τῶν ὁποίων αἱ κλίμακες εἶναι ἡρμοσμένοι κατὰ τετράχορδον, μείζονα τόνον «διαzeugτικόν», καὶ τετράχορδον ἕτερον, ὅμοιον τῷ πρώτῳ, ἥτοι αἱ κλίμακες τῶν ἤχων:

		4χορδον Α'	Διαzeugκτ.	4χορδον Β'
τοῦ Πλ. Τετάρτου				
τοῦ Πλ. Πρώτου				
τοῦ Πλ. Δευτέρου				
τοῦ Πλ. Τρίτου				

Πορεία, λοιπόν, τῶν τετραχόρδων ἐν τῷ διαπασῶν :

Συνημμένως σημαίνει ἤχον κύριον· καὶ
Διαzeugμένως » » πλάγιον :-

§ οα' Περὶ μουσικῶν Γενῶν καὶ Χρωῶν

Γένος εἰς τὴν μουσικὴν, εἶναι σύνολον μουσικῶν τρόπων ἢ ἤχων, οἵτινες ἀκολουθοῦσι τὰ αὐτὰ ἢ συγγενῇ μουσικὰ διαστήματα εἰς τὰς κλίμακας αὐτῶν· ἀποτελοῦντες, δῆλον ὅτι, μίαν οἰκογένειαν ἢ ὁμοταξίαν μουσικὴν.

Τὰ μουσικὰ γένη εἶναι τρία :

α) Τὸ διάτονον ἢ διατονικὸν Γένος, μὲ κύριον γνώρισμα τόνους διαφόρων εἰδῶν : μείζονας (τμ. 12), ἐλάσσονας (τμ. 10) καὶ ἐλαχίστους (τμ. 8), καὶ «λείμματα», ἥτοι διαστήματα μικρότερα τοῦ ἡμιτόνου (τμ. 5 1/2).

β) Τὸ χρωμα ἢ χρωματικὸν Γένος, παρουσιαζόμενον ὡς ἀπόχρωσις τοῦ διατόνου, μὲ κύριον γνώρισμα τόνους ὑπερμείζονας (τμ. 16) μέχρι καὶ τοῦ τριημιτόνου (τμ. 18) καὶ «ἀποτομάς», ἥτοι διαστήματα μεγαλύτερα τοῦ ἡμιτόνου (τμ. 6 1/2) καὶ

γ) Ἡ ἀρμονία ἢ ἐναρμόνιον Γένος, ἀπόχρωσις καὶ τοῦτο τῶν δύο προηγούμενων Γενῶν, μὲ κύριον γνώρισμα τὴν ἐναρμόνιον δίεσιν (τμ. 4) καὶ τὰς ἐναρμονίους διφωνίας : ὑπερμείζονα (τμ. 26) καὶ ὑπελάσσονα (τμ. 16), ἅπαντα μελωδικὰ καὶ διάφωνα διαστήματα.

Π ε ρ ι Χ ρ ο ῶ ν

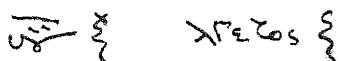
Τὰ μουσικὰ Γένη δὲν εἶναι μονοειδῆ, ἀλλὰ —πλὴν τοῦ ἐναρμονίου— ὑποδιαιροῦνται εἰς δὺ ὡς ἀποχρώσεις ἑκαστοῦ, «χρόα» καλουμένης τῶν Γενῶν : μαλακὴν καὶ σκληράν· θὰ ἠδύναντο δὲ ἄνα παρομοιωθῶσι πρὸς «πέντε αἰσθήσεις» δι' ὧν ἀντιλαμβανόμεθα τῆς ποιότητος τῶν κατὰ γένη καὶ ἤχους μουσικῶν διαστημάτων. «Χρόα» ἄρα εἶναι ὑποδιαίρεσις Γένους εἰδική. Οὕτω :

Ἐκ τῶν ἤχων τῆς ψαλμωδίας :

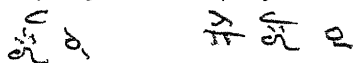
α) Οἱ ἤχοι πρῶτος καὶ πλάγιος τοῦ πρώτου

βαρὺς καὶ λέγετος (δεύτερος καὶ πλάγιος τοῦ δευτέρου διατονικοί)

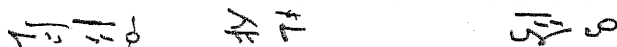

τέταρτος καὶ πλάγιος τοῦ τετάρτου

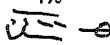
ἀκολουθοῦντες κλίμακας ἐκ τόνων μειζόνων (τμ. 12), ἐλασσόνων (τμ. 10) καὶ ἐλαχίστων (τμ. 8) κατὰ 4χορδον, εἰς διαφόρους διαδοχάς, ἀνήκουσιν εἰς τὴν χρόαν τοῦ μαλακοῦ διατόνου.

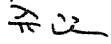
β) Οἱ ἤχοι τρίτος καὶ πλάγιος τοῦ τρίτου ἢ βαρὺς

καὶ ἄλλοι ἐξηρητημένοι ἐξ αὐτῶν, ἀκολουθοῦντες κλίμακας ἐκ μειζόνων τόνων (τμ. 12) καὶ «λειμμάτων» ἢ ἡμιτόνων διατονικῶν (τμ. 5 1/2) κατὰ 4χορδον, εἰς διαφόρους διαδοχάς, ἀνήκουσιν εἰς τὴν χρόαν τοῦ σκληροῦ διατόνου.

Ἐκ τῶν χρωματικῶν ἤχων :

γ) Ὁ ἤχος δεύτερος καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ ἐξηρητημένοι, ἀκολουθοῦντες κλίμακας ἐξ «ἀποτομῶν» ἢ ἡμιτόνων χρωματικῶν (τμ. 6 1/2), ἐξ ὑπερμειζόνων διαστημάτων μέχρι τρίτης ἐλάσσονος ἐναρμονίου (τμ. 16) καὶ τόνων ἐλαχίστων (τμ. 7 1/2), ἀνήκουσιν εἰς τὴν χρόαν τοῦ μαλακοῦ χρώματος.

δ) Ὁ ἤχος πλάγιος τοῦ δευτέρου καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ ἐξηρητημένοι, ἀκολουθοῦντες κλίμακας ἐξ ἡμιτόνων χρωματικῶν (τμ. 6 1/2), τριημιτόνων (τμ. 18) καὶ ἡμιτόνων διατονικῶν (τμ. 5 1/2), ἀνήκουσιν εἰς τὴν χρόαν τοῦ σκληροῦ χρώματος.

Ἐκ πάντων τούτων τῶν «χροῶν» —τῶν ἀποχρώσεων τῶν μουσικῶν κλιμάκων— πλέον ἀπλοῦν, προσιτὸν καὶ παιδαγωγικῶς ἀφομοιώσιμον εἶναι τὸ μαλακὸν διάτονον, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει —ὡς ἐλέχθη— τὸ πλεῖστον τῶν ἤχων τῆς ψαλμωδίας, καὶ τοῦ ὁποίου τὸ διάγραμμα, κατὰ τὸ δις διαπασῶν, παρέχομεν ἀκολούθως εἰς σχῆμα θαμπούρας :

§ οβ' Περὶ τῆς χρώας τοῦ μαλακοῦ διατόνου

Χαρακτηριστικὸν τῆς χρώας τοῦ μαλακοῦ διατόνου εἶναι τὸ ὅτι, εἰς τὰ τετράχορδα τῶν ἤχων τῶν ὑπαγομένων εἰς αὐτήν, ἐκτὸς τῶν τριῶν μειζόνων τόνων $\alpha_2 - \alpha_1$, $\beta_2 - \beta_1$ καὶ $\gamma_2 - \gamma_1$, ὑπάρχουσι καὶ δύο ἐλάσσονες $\alpha_1 - \beta_1$ καὶ $\beta_1 - \gamma_1$ καὶ δύο ἐλάχιστοι $\alpha_1 - \gamma_1$ καὶ $\alpha_2 - \beta_2$. οὕτω δὲ ἡ μετάβασις ἀπὸ τοῦ ἐνὸς τόνου εἰς τὸν ἕτερον γίνεται $\alpha \lambda \alpha \kappa \omega \varsigma$ καὶ ὁμαλῶς, ἐξ οὗ καὶ ἡ χροὰ αὕτη καλεῖται $\chi \rho \acute{o} \alpha \tau \omicron \upsilon \mu \alpha \lambda \alpha \kappa \omicron \upsilon \delta \iota \alpha \tau \acute{o} \nu \omicron \upsilon$.

Εἰς τὴν χροάν αὐτήν, τήν, ὡς ἐλέχθη, πλεον ἁπλὴν καὶ προσιτὴν καὶ παιδαγωγικῶς εὐκόλως ἀφομοιώσιμον, ἀνήκει τὸ πλεῖστον τῶν διατονικῶν ἤχων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας. Καὶ ἐξ αὐτῶν, ὁ πλάγιος τοῦ τετάρτου, ($\pi \alpha \nu \epsilon$), βάσις καὶ θεμέλιος παραγωγῆς τῆς ὀκτωηχίας, μὲ βαθμιαίαν —μαλακὴν— μετάβασιν ἀπὸ τοῦ μείζονος τόνου εἰς τοὺς ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον κατὰ 4χορδον, κρίνεται ὡς ὁ καταλληλότερος διὰ τὴν ἀπ' αὐτοῦ ἔναρξιν τῆς περὶ ἤχων μουσικῆς διδασκαλίας.

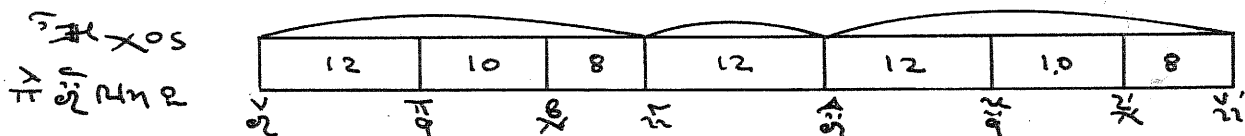
§ ογ' Ἦχος Πλάγιος τοῦ Τετάρτου

Ἦχος $\chi \omicron \varsigma \pi \alpha \nu \epsilon$

Ὁ ἦχος πλάγιος τοῦ τετάρτου, εἶναι ἡ βάσις παραγωγῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας· καθ' ὅσον, ἀπ' αὐτοῦ ἐκκινουντες καὶ ἀνερχόμενοι φωνὰς μίαν, δύο, τρεῖς, τέσσαρας, εὐρίσκομεν ἤχους πρῶτον, δεύτερον, τρίτον, τέταρτον· καὶ τοῦτο δεικνύει τὸ ἐπὶ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ ἴσον ϵ , ἂν θέλωμεν ν' ἀκολουθήσωμεν, κατὰ τὴν γραφήν, τοὺς παλαιοὺς ἐκκλησιαστικοὺς μουσικοὺς.

Βάσις τοῦ πλαγίου τετάρτου, εἶναι ὁ φθόγγος α_2 τοῦ μέσου διαπασῶν, ἡ δὲ κλίμαξ αὐτοῦ ὁδεύει ἐπὶ τὸ ὅξυ κατὰ τετράχορδα διεzeugμένα $\alpha_2 - \beta_2$ καὶ $\beta_2 - \gamma_2$, ἐκ τόνων μείζονος, ἐλάσσονος καὶ ἐλάχιστου ἑκάστων, μετὰ μείζονος διαzeugτικοῦ τόνου $\beta_2 - \alpha_2$ · καὶ τοῦτο δεικνύει ἡ εἰς τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ βάσις $\pi \alpha \nu \epsilon$ καὶ ἡ φθορὰ αὐτοῦ ϵ .

Ἡ μαρτυρία τοῦ ἤχου δηλοῖ: Ἦχος πλ = Ἦχος πλάγιος, α_2 = τοῦ τετάρτου, $\pi \alpha \nu \epsilon$ = βάσις τὸ $\pi \alpha \nu \epsilon$ τοῦ μέσου διαπασῶν, καὶ ἡ φθορὰ ϵ = τὰ διαστήματα τῆς κλίμακος αὐτοῦ, ὡς ἐξετέθησαν ἀνωτέρω, καὶ τὴν κατὰ διάzeugξιν πορείαν τῶν τετραχόρδων αὐτοῦ:

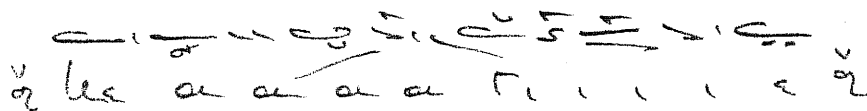
Χρειαζεται μεγάλη προσοχὴ διὰ τὸ ἄκουσμα τῶν φθόγγων β_2 καὶ γ_2 , τῆς διφωνίας καὶ ἐξαφωνίας αὐτοῦ, πού εἶναι χαμηλότεροι κατὰ κόμματα δύο ρ ἀπὸ τῶν α_2 καὶ β_2 τῶν μειζόνων τόνων $\alpha_2 - \beta_2$ καὶ $\beta_2 - \gamma_2$ τῶν Δυτικῶν, τὸ σύστημα τῶν ὁποίων κατακλύζει τὸ ἀκουστικὸν αἰσθητήριον τῶν ἀστικῶν μας Κέντρων —ἀλλὰ καὶ τῆς Ὑπαίθρου διὰ τῶν δίσκων, τοῦ Ραδιοφώνου καὶ τῆς Τηλεοράσεως— καὶ δὲν ἐπιτρέπει, οὔτε τὴν ἀντίληψιν, οὔτε τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἀπὸ μουσικοὺς φδειακούς, καὶ ἄλλους οἱ ὅποιοι ἐκ περιστάσεως καὶ μόνον ἀσχολοῦνται μὲ τὴν παράδοσιν τῆς ἐθνικῆς μας μουσικῆς.

Ἀπὸ ἡ χ η μ α, ἥτοι εἰσαγωγὴ εἰς τὸ ἄκουσμα, δηλὰ δὴ τὴν τονικότητα τοῦ ἤχου, εἶναι τὸ μουσικὸν ὄνομα αὐτοῦ «Νεάγιε»:

Σύντομον μὲν διὰ τὰ εἰρμολογικὰ μέλη αὐτοῦ $\alpha_2 \beta_2 \gamma_2 \alpha_1 \beta_1 \gamma_1 \alpha_1$ μὲ τοὺς

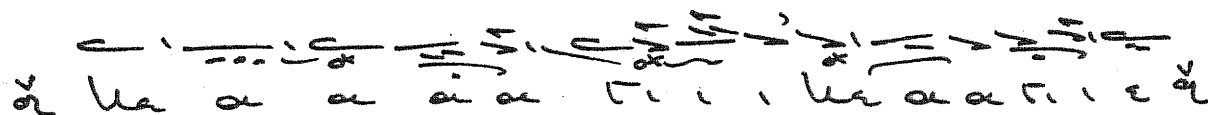
βασικούς φθόγγους α και β και τὴν πρὸς τὸν δεύτερον μελωδικὴν ἔλξιν τοῦ γ .

Ἀργότερον δέ, διὰ τὰ στιχεραρικὰ καὶ τὰ ἀργὰ εἰρμολογικά :

με τοὺς τρεῖς βασικούς φθόγγους τῆς κλίμακός τοῦ α β γ (τὸ γ εἶναι κρυμμένον εἰς τὴν ἐνέργειαν τῆς πεταστῆς) καὶ τὴν πρὸς τὸν β ἔλξιν τοῦ γ ἐν διέσει.

Ἀκόμη καὶ πλέον ἀργόν, διὰ τὰς ἀργὰς παπαδικὰς καὶ στιχεραρικὰς συνθέσεις:

Δεσπόζοντες φθόγγοι τοῦ πλαγίου τετάρτου : ἡ βάσις α ἡ διφωνία β ἡ τετραφωνία γ καὶ ἡ ἐπταφωνία δ αὐτοῦ.

Μελωδικαὶ ἑλξεις :

Οἱ δεσπόζοντες, οἱ βασικοὶ φθόγγοι, ὡς σταθεροί, ἔλκουν πρὸς ἑαυτούς, ἐν ἀναβάσει μὲν διὰ διέσεων :

Ὁ α τὸν ὑπ' αὐτὸν β κατὰ κόμματα δύο β , καὶ ἐν περιφορᾷ κατὰ τέσσαρα β · τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὁ ἄνω γ πρὸς τὸν ἄνω δ .

Ὁ β τὸν γ ἐν ἀναβάσει καὶ περιφορᾷ κατὰ κόμματα 4 γ καὶ 6 γ .

Ὁ γ τὸν δ ἐν ἀναβάσει κατὰ κόμματα τέσσαρα δ , καὶ ἐν περιφορᾷ κατὰ κόμματα ἕξ δ , ἀκόμη καὶ ὀκτὼ δ .

Ἐν καταβάσει δὲ δι' ὑφέσεως τοῦ ζ κατὰ τμήματα 4 (δ)· τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὅταν ἡ μελωδία φθάνῃ μέχρις αὐτοῦ ἀνακάμπουσα —ἐπιστρέφουσα πρὸς τὸ βαρὺ— ἔχει καὶ πάλιν τὸν ζ ἐν ὑφέσει (δ).

Καταλήξεις :

Εἰς αὐτοὺς τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους γίνονται καὶ αἱ καταλήξεις τῶν μελωδιῶν, αἱ ὁποῖαι ἀκολουθοῦν τὴν στίξιν τοῦ ποιητικοῦ κειμένου τῶν ὕμνων ἢ τῶν τραγουδιῶν :

Ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς α , β , γ , ὅταν τὸ κείμενον ἔχῃ κόμμα,

Ἐντελεῖς εἰς τοὺς α καὶ β —ὅποτε οἱ εἰς τὸν α μελικοὶ σχηματισμοὶ ἔχουσιν ἄκουσμα τετάρτου ἤχου ἀπὸ τοῦ α —ὅταν τὸ κείμενον ἔχῃ τελείαν· καὶ τέλος,

Τελικὰς εἰς τὸν α εἰς τὸ τέλος τοῦ ποιήματος, μὲ ἰδιαίτερον μάλιστα μελικὸν σχηματισμόν, ἐν τέλει τῆς ψαλμωδίας α β γ δ ϵ ζ η θ ι κ λ μ ν ξ \omicron π ρ σ τ υ ϕ χ ψ ω

Ἐξ ἀπόψεως μελοποιίας, ὁ πλ. Δ' διακρίνεται εἰς ἀπλοῦν, εἰς διφωνοῦντα, ὅταν τελειῶνῃ διφωνίαν ἄνω τῆς βάσεως αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ β , καὶ εἰς ἐπτάφωνον, ὅταν τὸ μέλος ἐνδιατρίβῃ εἰς τὴν ἐπταφωνίαν γ .

Ὑφ' ὅλας αὐτοῦ τὰς μορφάς, ἡ ισο του ἔχει ἐπὶ τῆς βάσεως α . Ἐὰν δὲ τὸ μέλος τριφωνήσῃ ἢ τετραφωνήσῃ, μεταπίπτον εἰς ἤχους Γ' καὶ Δ', τότε τὸ ἴσον μεταφέρεται εἰς τὰς βάσεις τῶν ἤχων τούτων γ καὶ δ (ἢ γ καὶ δ). Στάσις ἐπὶ τοῦ γ σημαίνει, συνήθως, τετραφωνίαν ἤχου τετάρτου ἀπὸ τοῦ κάτω ΔΙ (α β γ δ).

De xos ११५१ २५९

Το ποταμό χυθεί εν μηρί τῆς λαβρῆς ἐν τῷ ὠσεῖ
 ἐν τῇ σπηλῇ τῇ σου ὡς σπηλῆς σου θη εἰ καὶ εἰ
 σπηλῆς οὐδὲ σωματός λατύνει καὶ περὶ γαίης
 οὐκ ἔστι· καὶ ἐν κατὰ βάσει τῶν οὐρανῶν ἔχω
 σὺ αἰτῶν ἀναλλοίωτος ὡς τὸ ὅλος ἐν σοὶ ἔσθ' οὐ
 καὶ βλάστησεν ἐν μητρὰς σου λαβροῦ δουλοῦ σου
 φῶς ἐστὶν ὅτι φαίμα κρεῖται γὰρ ἐν σοὶ καὶ ἐν νεφελῇ
 νύκτωρ φάει καὶ ἡμέρας ἀνέστη

Ἰεχουα πνευματι (στιχεραρικος)

[illegible]

α α φ ε σ η α μα ρ ι , ω ς θ ε α τ η ς α ν α ρ α

α α α σ ε ε ε ω ς

π ρ ο ς π α τ ε ρ

Κ α ι ν υ ν η α α ε ι η ε ρ τ ο υ ς α ι ω ν α ι τ ω ν

α ι α ι ω ν ω ν ω ν α α μ η ν

Τ η ς σ υ ν η ε ι , α α ε ς θ ε ο υ ν υ ν μ ο ι τ ε ι ,

θ ο υ ς θ ε ο ο ω ο ο χ ε ς α ν ο χ ο ρ η ς τ α ρ κ α τ ε

ε ρ ο υ π ω σ α τ ω ν τ υ χ η η ν υ α μα ρ ι ,

ι α ς ω ς θ ε ο υ μ ω ς τ ο ν β ι ο υ μ ο υ ο ο ο χ ο α

ε κ θ α τ α η η η η σ α ς ε τ α ς ζ α ς π ρ ο θ η α ι ς

ε ι , υ σ α ι α ι α ι κ ε π α α α σ η η ς α μα

ρ α ρ ο ι , ι , ι α ι

π ρ ο ς π α τ ε ρ

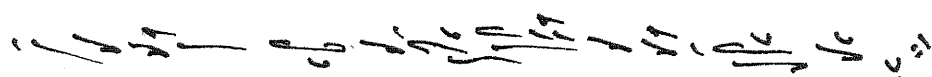
Π α τ ε ρ ο ν ο υ ο υ ς η μα ρ ζ ε ε ρ ο υ

ο υ ο υ σ α α α ς α α ς ο ο ς α α χ ο ς

 δυο κουκκιά ή στο για λο ο ο για α λο ο ο
 - κι άλλους τόσους σερβιανούσα, τ' βουνό, βουνό

Τεχος πὸ ἡλιη ε μαρ. χ

 Ελα ψιχα τα πα θα δυ υ υ ω ρια χ ε χενιου
 ε χτα η σου του η κο ο ο λο ρη κ' ε χε φανη

 του ου η νο ο ο ο λο ρη
 νο ο χτα να α α α λα η

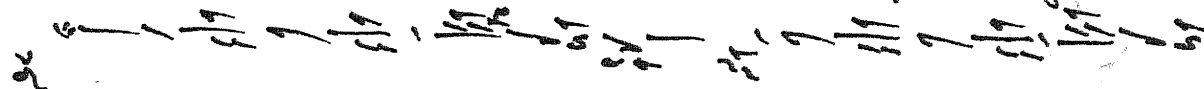
μ' ε χε φανη τον χτα ναι η, ερ παιζαν αε' ε' αι μ ο ν α η
 ερ παιζαν αε' ε' αι μ ο ν α η, ε' στο βασι λ η π η γ α η

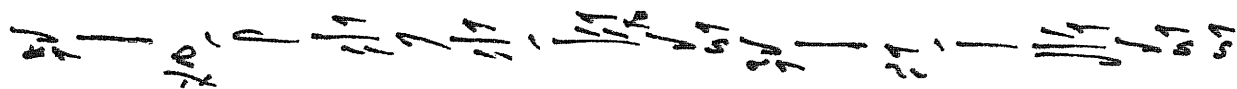
Τεχος πὸ ἡλιη ε χ απλους

 α σ π ο ρ κ ο υ ο υ τ ρ ι α α ε' η α φ υ κ α α η ι ε' β α α

 η λ η α α α ε τ η λ ο υ λ ο υ ο ι ω

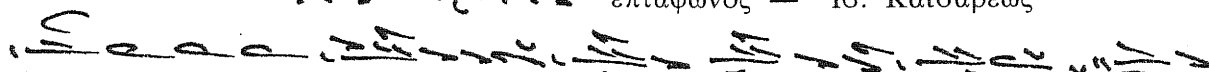
πο ι ο ς α ρ η ι η τ η ν α ι ρ α η, να τ η ν α ρ η ι η κ' ε ρ η

Τεχος πὸ ἡλιη ε επτάφωνος — 'Ισ. Καισαρέως

 Δο ζ α ρ ο ι τ η θ η η ζ α η η, τ ο ο ο φ ω ω ι ο ο ο

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

Ἰακώβου Πρωτοψάλτου

ἦχος πῶς ἔτι μὲν εἰς τὴν

δα ναι τα δὲ τὸν ἦχον ἡ λῖος ἡ σε λῆν ἡ νῆ

οι ναι τα δὲ τὸν ἦχον ἡ πᾶν τα τε ἀφρα ἡ το φως

ὦ του παρὰ σο ζῶν δαυ καὶ τὸ ὦ μὲν ἡ εἰ σφαι

ντου ἡ οὐ τι φύσει αὐ δαυ καὶ τὸ τὸς ἐν ζυλῶ κε μα

τα ἡ τὸς δα ναι του νῦν τῶν αὐ τα ἡ τὸς καὶ τα κε

νε τα ο α νει θυ νος ἡ κε ναι το φῶς ὡς ἐοῦ ἡ φει ζον

ἡ λῖ ε ἡ βλε ἡ ε πων το τῶν ματῶν ἡ παρθε νος

ἡ λῆ τῶν αὐ τῶν σῶ ἡ βλε τῶν σῶ κε ματῶν ἡ χερσὶν ὦν

ε α τα ε κε

ἦχοι δίφωνοι, τρίφωνοι, τετράφωνοι

ἦχοι μέσοι, παράμεσοι, πλάγιοι

Ὄταν ἐνὸς ἤχου ἡ μελωδία τελειοῦται δύο φωνὰς κάτω τῆς βάσεώς του, λέγεται ὅτι «μεσάζει»· ὅταν τρεῖς «παρამεσάζει» καὶ ὅταν τέσσαρας «πλαγιάζει»· καὶ αὐτὰ εἶναι ιδιότητες τῶν κυρίων ἤχων, οἵτινες ἔχουσιν ἑκτασιν ἐπὶ τὸ βαρὺ.

Ἀντιθέτως, ὅταν ἡ μελωδία ἐνὸς ἤχου τελειοῦται δύο φωνὰς ἄνω τῆς βάσεως αὐτοῦ, λέγεται ὅτι «διφωνεῖ»· ὅταν τρεῖς «τριφωνεῖ» καὶ ὅταν τέσσαρας «τετραφωνεῖ»· καὶ αὐτὰ εἶναι ιδιότητες τῶν πλαγίων ἤχων, οἵτινες ἔχουσιν ἑκτασιν ἐπὶ τὸ ὀξύ. Ἀκόμη ὅταν ἐνδιατρίβῃ ἡ τελειοῦται εἰς τὴν ἑπταφωνίαν λέγεται ὅτι «ἐπταφωνεῖ» καὶ περὶ ἑπταφώνων ἤχων ἴδε ἐν ἰδιαιτέρᾳ παραγράφῳ.

Ἀκολουθοῦν παραδείγματα ἤχου πῶς ἔτι μὲν διφωνοῦντος :

Καί τι πλέον ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἰ σ ο κ ρ α τ ῆ μ α τ α τοῦ πλ. Δ' :

Παροδικὴ μετάπτωσις εἰς ἤχους $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$ καὶ $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$ (ὅπως εἰς τὸ προεκτεθὲν τροπάριον τοῦ Ἀκαθίστου Ὑμνου «Τὸ προσταχθὲν μυστικῶς»), ἡ ὁποία εἰς τὴν ὀργανικὴν μουσικὴν θὰ ὠδήγει εἰς συγχορδίας τῶν δύο τούτων ἤχων, ἀντιμετωπίζεται καὶ μὲ πρόσθετα δευτερεύοντα ἴσα τῆς β' φωνῆς ἐπὶ τῶν $\overline{\alpha}$ καὶ $\overline{\alpha}$, τοῦ βασικοῦ ἴσου μένοντος σταθερῶς ἐπὶ τοῦ $\overline{\alpha}$.

§ οδ' Περὶ Ἑσω (χαμηλοῦ) Πρώτου ἤχου

Ἦ χ ο ς Ἑσω $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$

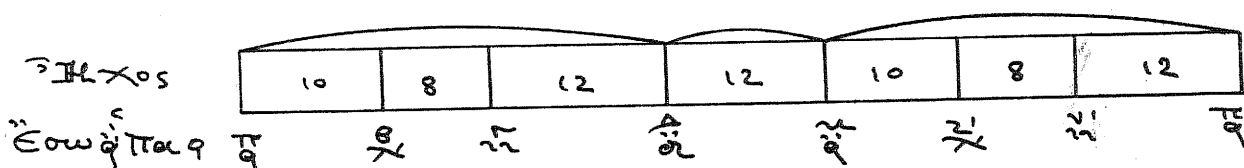
Ἀνερχόμενοι ἀπὸ τῆς βάσεως τοῦ πλ. Δ' $\overline{\alpha}$ φωνὴν μίαν, ἥτοι τόνον μείζονα, εὐρίσκομεν τὸν φθόγγον $\overline{\alpha}$ καὶ τὴν ἐπ' αὐτοῦ κλίμακα ὀδεύουσιν διεzeugμένως, μὲ τόνους ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα, κατὰ τὰ τετράχορδα $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$ καὶ $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$ καὶ μείζονα τόνον διαzeugτικὸν $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$.

Τοῦτον καλοῦμεν ἤχον πρῶτον, ὡς ἔχοντα ὡς βάσιν αὐτοῦ τὸν πρῶτον ἐπὶ τὸ ὀξὺ ἀπὸ τῆς βάσεως $\overline{\alpha}$ τοῦ πλ. Δ', δι' ἀναβάσεως τόνου μείζονος εὐρεθέντα φθόγγον $\overline{\alpha}$ καὶ τοῦτο —τὴν ἀνάβασιν μείζονος τόνου— δηλοῖ καὶ τὸ ἀ π ῆ χ η μ α αὐτοῦ $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$ ἐνῶ εἰς τὸ διὰ τὰ στιχερὰ ἀργότερον ἀπήχημά του

$\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$

ἐκτὸς τοῦ μείζονος τόνου $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$, γίνεται φανερά ἀκουστικῶς, ἡ διαδρομὴ τῆς κλίμακος μέχρις ἐκτάσεως τετραχόρδου ($\overline{\alpha} - \overline{\alpha} - \overline{\alpha} - \overline{\alpha}$). ἀκόμη καὶ ὁ σχηματισμὸς καταληκτικῆς στιχεραρικῆς θέσεως ἐπὶ τοῦ $\overline{\alpha}$.

Ὁ Ἑσω $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$ ἤχος, ὡς ἔχων κλίμακα ἐν διαzeugξει, παρουσιάζεται ὡς πλάγιος καὶ πράγματι ἀκολουθεῖ τὴν κλίμακα τοῦ ἐκ τῆς ἰδίας βάσεως $\overline{\alpha}$ ἤχου Πλαγίου Πρώτου :

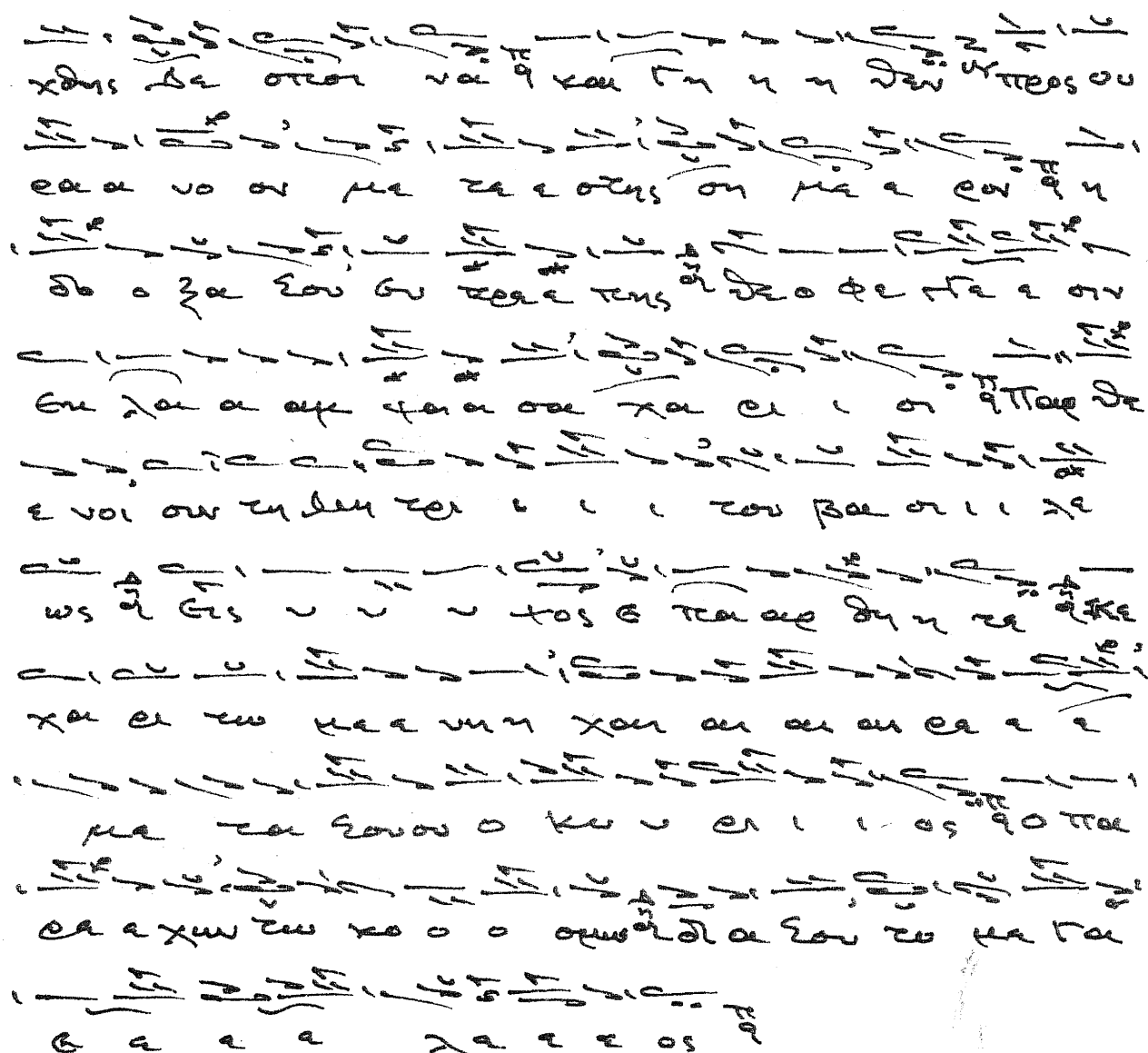

δι' ὃ καλεῖται «Ἑσω (χαμηλὸς) πρῶτος ἤχος». Διότι ὑπάρχει καὶ ὡς πρῶτος ἤχος ἐκ τῆς θεωρητικῆς τοῦ βάσεως $\overline{\alpha}$, καλούμενος «Ἑξω πρῶτος ἤχος ἢ τετράφωνος» ($\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$) περὶ τοῦ ὁποίου κατωτέρω.

Μ α ρ τ υ ρ ί α τοῦ Ἑσω πρῶτου ἤχου, Ἦ χ ο ς $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$ που σημαίνει : Ἦ χ ο ς α' = πρῶτος μὲ μίαν ὀξεῖαν / μίαν φωνὴν ἄνω τοῦ πλ. Δ' ἄν και, ἐκ συνηθείας, πρὸς δῆλωσιν τοῦ χαρακτήρος αὐτοῦ ὡς κυρίου ἤχου, θέτουν εἰς τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ τετράφωνον ἀνάβασιν (ἤχος $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$).

Β ά σ ι ς ὁ φθόγγος Πα καὶ φ θ ο ρ ά φ , που σημαίνει πρόοδον τῆς κλίμακος κατὰ τόνους ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα, ἀνὰ τετράχορδον, διεzeugμένως.

Δ ε σ π ό ζ ο ν τ ε ς φ θ ό γ γ ο ι : $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$, ὁσάκις βαδίζῃ ἡ κλίμαξ του διεzeugμένως, καὶ $\overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha} \overline{\alpha}$, ὅταν βαδίζῃ συνημμένως μὲ τετράχορδα πρῶτου $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$ καὶ τετάρτου $\overline{\alpha} - \overline{\alpha}$ ἤχου εἰς τὸν ὁποῖον μεταπίπτει συχνὰ ἡ μελωδία του, εἰς

Ὁ Ἑσω ἦ Πα φ ἦχος, ὁδεύων ἐπὶ τὸ ὀξύ, ἀκολουθεῖ τὸ πεντάχορδον σύστημα, μὲ τὴν φθορὰν φ τοῦ πλαγίου Πρώτου ἦχου ἐπὶ τοῦ Κε ρ (ϕ) καὶ τοὺς φθόγγους ἄνω βου δ καὶ γα ς ἐν διέσει, ὡς $\text{ϕ}'$ καὶ $\text{γ}'$. Ἀκόμη ὅτι, παρ' ὅλον ὅτι ἔσω, ἦτοι χαμηλὸς πρῶτος ἐπὶ τῆς βάσεως τοῦ πλαγίου τοῦ ϕ , ἔχων ἦχον ἄγια, ἦτοι τέταρτον ἀντίφωνον (ϕ Δι α) τετραφωνίαν ἐπὶ τὸ βαρὺ, ἐν τούτοις, ἐν πολλοῖς διατηρεῖ τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ ὡς κυρίου ἦχου (ὡς ἀπὸ τοῦ Κε), μὲ τὸν προτασσόμενον τῶν στιχερῶν στίχον ἀρχόμενον ἀπὸ τετραφωνίας ἐπὶ τὸ βαρὺ καὶ μὲ τὴν φθορὰν τοῦ ἀπὸ τοῦ Κε πρώτου ἦχου δ ἐπὶ τοῦ Πα δ (ϕ) καὶ μὲ τοὺς φθόγγους Ζω ς καὶ Κε ς ἐν ὑφέσει (ζ καὶ κ), ὁδεύων τετραφωνίαν κάτω ἐπὶ τοῦ Δι ὡς εἰς πλάγιον τοῦ πρώτου ϕ (ϕ Δι ρ), ἐπίσης κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ βαρὺ διατηρεῖ τότε καὶ ἀπ' αὐτὴν τὴν θέσιν τὸν χαρακτήρα αὐτοῦ ὡς 4φώνου, ὡς ἦτο ὁ στιχεραρικός πρῶτος ἦχος τὸν παλαιὸν καιρόν.

Πρόοδος κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ ὄξυ (διὰ διέσεων)

10	8	12	12	10	8	12	10	8	12
12	10	8	12	10	8	12	12	10	8

72 xos 67 Kcd

(*)

(*)

Πρόοδος κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ βαρὺ (διὰ ὑφέσεων)

[illegible]

Ἰσχυρὸς ἔστω ὁ Ἰσθμὸς πλαγιάζων

Δεύτερον, ἡ ἀποστολή τῆς ἐπιστολῆς
 ἐκτελεσθῆναι ἐπὶ τῆς ἐκκλησίας τῆς
 ἐκείνης ἐποχῆς, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀποστολῆς
 αὐτῆς φανερὸν ἐστίν. Ὁ ἀποστολὴς
 ἐκείνης ἐποχῆς, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀποστολῆς
 αὐτῆς φανερὸν ἐστίν. Ὁ ἀποστολὴς
 ἐκείνης ἐποχῆς, ὡς καὶ ἐκ τῆς ἀποστολῆς
 αὐτῆς φανερὸν ἐστίν.

Ήχος "Εσω ή Παρ μεσάζων και διφωνών

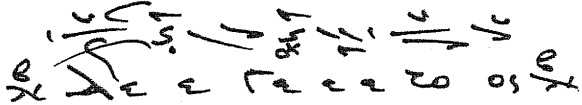
Κυ ε ε ε να κραζει προς ξε ε ή θ σα
 μου ο ο ο ον με ή θ σα να ε σου με κυ
 ε ε ε ε ή κυ ε ε να κραζει προς
 ξε ε ή θ σα μου ο ο ο ον με ε ε
 προς ες ξε φω η η η ης σε η η ε η
 ως με ή θ να κραζει να με προς ξε ε ε
 ε ή θ σα μου σου με κυ ε ε ε ε ε

Ήχος ή Παρ η

ο ο σα βου ου να α α α ε μα αν
 πε ρα α σα ε μαν πε ρα α σα ο ο
 λα τα α πα ε τα πα εα στα ελ νω θ
 ναμ να μη ερ να μη χιονι σε τε

- βονάμ' να κή χιόνισε, καί ποι μίν παχηγίτε
 όσο να τάνω μ' όσο να ρδω
 - όσο να τάνω μ' όσο να ρδω, καί πίνω να φυέσω
 βονάμ' να κή χιονίσετα

ὅσον ψάλλονται εἰς αὐτὸν τὰ εἰρμολογικὰ μέλη τοῦ Δ' ἤχου. Φέρεται δ' ἐν τῇ Ὀκτῶνῳ ὡς κλάδος, ἥτοι μέσος τοῦ τετάρτου ἤχου ἀπὸ τοῦ Δι ($\text{Δ} \rightarrow \text{Β} \text{γ} \text{ξ}$), ἐξ οὗ καὶ ἐν κατιούσῃ φορᾷ —ὡς πλαγίου— κινεῖται τὸ ἀ π ἡ χ η μ α αὐτοῦ, $\text{Δ} \rightarrow \text{Β} \text{γ} \text{ξ}$ με τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους τῆς κλίμακος αὐτοῦ Δ καὶ Δ . Ἀργότερον δὲ ὡς:

φανερώνει ἀκόμη καὶ τοῦ πα^ατὴν διέσιν πρὸς τὸν Δ , 'που εἶναι καὶ τὰ κύρια χαρακτηριστικά του.

Εἰς τὸν λέγετον οἱ νεώτεροι ἔχουν συνθέσει καὶ πολυελέους καὶ δοξολογίας καὶ καλοφώνους εἰρμούς τῆς παπαδικῆς μελοποιίας.

Δ ε σ π ό ζ ο ν τ ε ς φ θ ό γ γ ο ι : Δ Δ Δ καὶ Δ Δ Δ , ἂν ὁ λέγετος τετραφωνῇ.

Ἐ λ ξ ε ι ς ἐν διέσει: τοῦ Πα Δ πρὸς τὸν Δ , τοῦ Γα Δ πρὸς τὸν Δ , τοῦ ζώ Δ πρὸς τὸν Δ . Ἐὰν δὲ ὁ ἤχος τετραφωνῇ με καταλήξεις εἰς τὸν Δ , τότε καὶ τὸν Κε Δ πρὸς τὸν Δ .

Ἐν κατιούσῃ φορᾷ ἢ ὅταν τὸ μέλος φθάνῃ μέχρι τοῦ Δ ἐπανακάμπτον, ἔχει τοῦτον ἐν ὑφέσει (Δ). Εἰς τετράφωνον δὲ τοιοῦτον, ὅταν τὸ μέλος φθάνῃ μέχρι τοῦ ἄνω Δ ἐπανακάμπτον, ἔχει καὶ τοῦτον ἐν ὑφέσει Δ . τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὅταν πρὸς τὸν κάτω Δ γίνονται αἱ ἀνακάμψεις: (Ἰδε δοξολογίαν Λαμπαδαρίου καὶ Χουρμουζίου «Λόγον ἀγαθόν»).

Κ α τ α λ ή ξ ε ι ς κάμει: Ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν Δ τελικὰς δὲ καὶ ἐντελεῖς, εἰς τὸν Δ . Ἄν δὲ τετραφωνῇ, ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς Δ καὶ Δ —ἀκόμη καὶ εἰς τὸν κάτω Δ ἂν τὸ μέλος μεταπίπτῃ εἰς τὴν ἀντιφωνίαν τοῦ κυρίου του (Ἦχον $\text{Δ} \rightarrow \text{Ζ} \omega \text{ξ}$) — ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικὰς, εἰς τὴν βάσιν τοῦ Δ .

Ὅταν τὸ μέλος καταλήγῃ εἰς τὸν κάτω Δ , φθάνον μέχρι τοῦ Δ καὶ ἐπανακάμπτον, κάμει τὸν βου Δ ἐν μικρᾷ ὑφέσει (Δ)· τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὁ λέγετος ὅσον ἀφορᾷ τὸν Δ τὸν ὅποιον κάμει ἀκόμη ἐν ὑφέσει (Δ) δημιουργῶν τετράχορδον χρωματικὸν μεταξὺ Δ καὶ Δ εἰς ἀπολυτικιοκαθίσματα τοῦ Δ' ἤχου ($\text{Δ} \rightarrow \text{Β} \text{γ} \text{ξ}$).

Ὁ λέγετος, δεδεμένος, ὅπως εἶναι καὶ μετὰ τοῦ στιχεραρικοῦ τετάρτου ἤχου ($\text{Δ} \rightarrow \text{Π} \text{α} \text{φ}$) κάμει καταλήξεις καὶ εἰς τὴν βάσιν ἐκείνου Δ , ὅπου μεταφέρεται καὶ τὸ ἴσον τῆς σχετικῆς μουσικῆς θέσεως, εἰς τὰ εἰρμολογικὰ του.

Πάντως: Πα φυσικὸν = ἤχος Δ Πα Δ ἐν διέσει = ἤχος λέγετος Βου Δ

Ἐξ ἴσου δεδεμένος καὶ πρὸς τὸν Δ Δ Δ , καταλήγει καὶ εἰς αὐτόν, ὡς εἰς τὸ «Ἐπεφάνης σήμερον» τῶν Θεοφανείων, πλαγιάζων.

Τ ὁ ἴ σ ο ν τ ο ῦ Λ ε γ έ τ ο υ εἶναι εἰς τὴν βάσιν τοῦ Βου (Δ), ἐκτὸς ἂν κάμῃ καταλήξεις εἰς τοὺς φθόγγους Δ , Δ , Δ , βάσεις ἤχων $\text{Δ} \rightarrow \text{Π} \text{α} \text{φ}$, $\text{Δ} \rightarrow \text{Δ} \text{ι} \text{α}$ καὶ $\text{Δ} \rightarrow \text{Δ} \text{ι} \text{α}$, ὅποτε μεταφέρεται καὶ τὸ ἴσον εἰς ἕνα ἕκαστον τῶν φθόγγων τούτων ἀναλόγως.

Ὁ λέγετος καίτοι πλαγίος ἤχος, λόγῳ τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐν τῷ μέσῳ τοῦ «μέσου διαπασῶν», σπανίως —εἰ μὴ ἐν τῇ ὀργανικῇ μουσικῇ— ἐπταφωνεῖ εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν. Ἰδε δὲ τοιοῦτον παράδειγμα εἰς τὸ «ἅγιος ἀθάνατος» τοῦ «Ἄγιος ὁ Θεός» τοῦ

Νηλέως Καμαράδου. Σπανιώτατα δὲ ἀντιφωνεῖ εἰς τὸν κάτω **Θ'**, ὡς ἐν τῇ σχετικῇ δοξολογίᾳ τοῦ Χουρμουζίου, κατὰ τὴν λέξιν (ἐπὶ γῆς) «εἰρήνη».

☞ Los Angeles

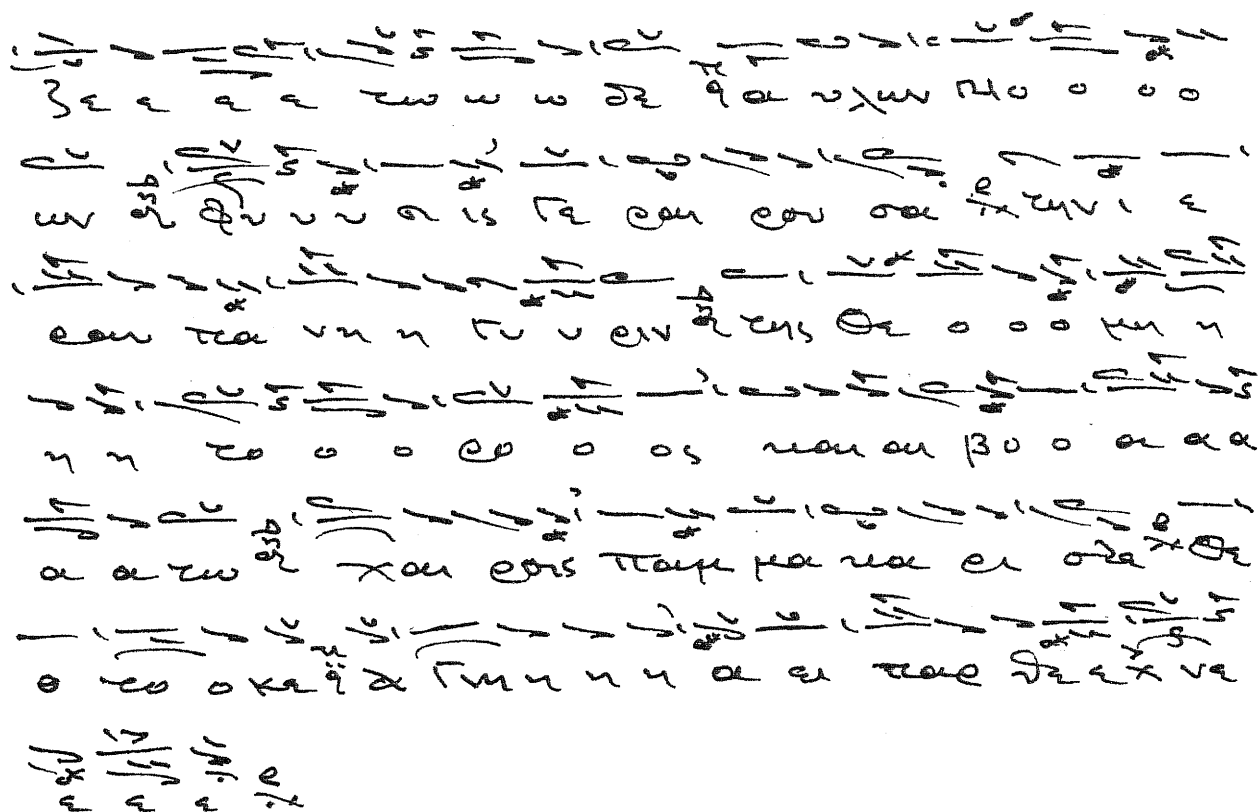
ΟΙ ΕΛΛΗΝΕΣ ΕΝΔΕΙΧΝΟΝΤΕΣ ΤΗΝ
 ΤΟΥΣ ΕΛΛΕΝΕΣ ΝΕΜΟΧΟΡΟΥΣ ΘΕΟΤΕΟΚΕΛΩΣ ΖΩ
 ΝΟΝ ΕΝ ΑΦΘΟΝΟΣ ΠΗΓΗ ΔΙΑΣΟΝ ΟΥΤΩΣ ΤΗ ΣΑΝΤΑΣ ΠΝΕ
 ΜΑΙ ΚΑΝΟΤΑΘΕΩΣΟΝ ΕΠΙ ΤΗ ΔΕΙΑ ΘΟΖΗΣΟΥ
 ΟΤΑΦΑΝΩΝ ΘΟΖΗΣΑΖΙΩΣΟΝ

Stefan Bors

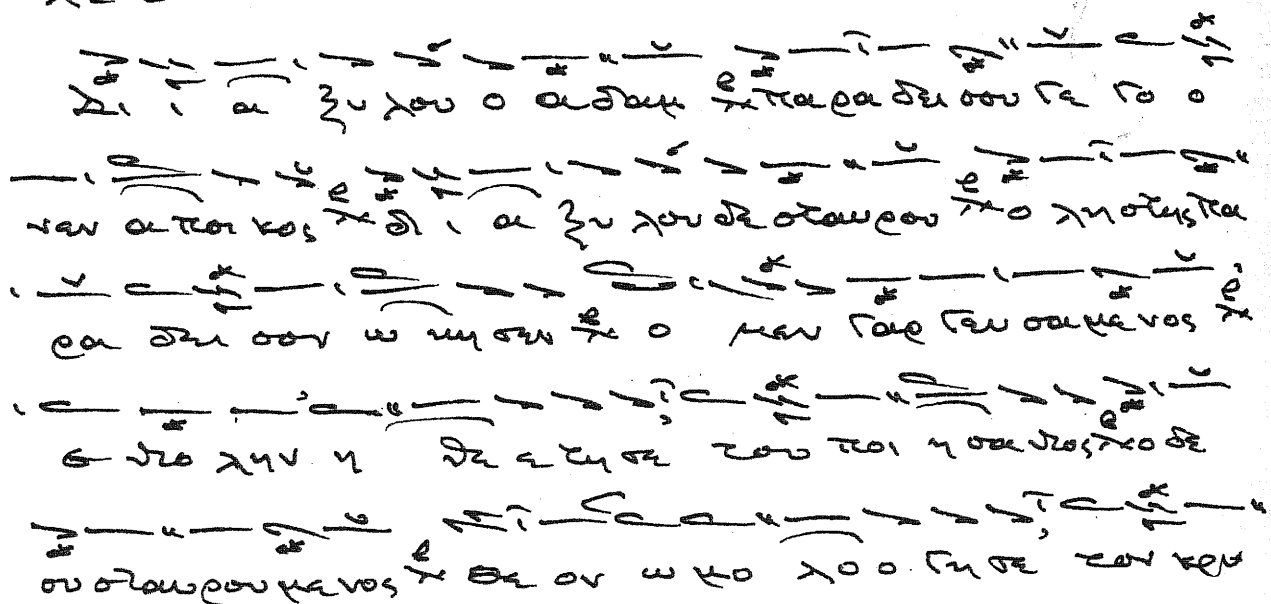
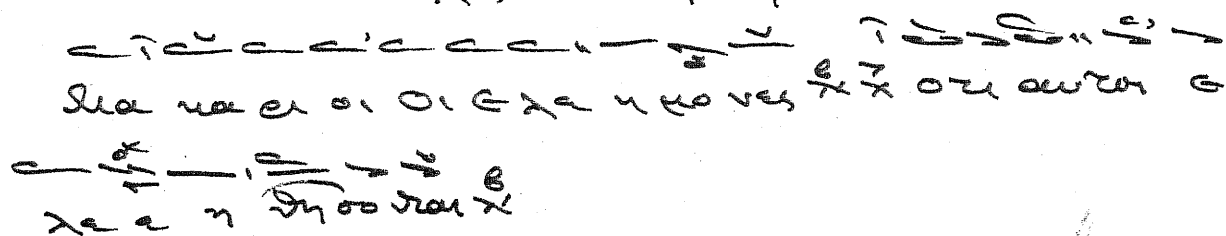
[illegible]

Πικρος γέλος βουζ ~~χ~~^τ Καταβασία

$\frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} \right) = \frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} \right)$
 Η δύναμη που ασκείται στο σωματιδί είναι
 $\frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} \right) = \frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} \frac{d}{dt} \left(\frac{1}{\sqrt{1-\beta^2}} \right)$
 Η δύναμη που ασκείται στο σωματιδί είναι

Ήχος 7ος, 7ατος βουξ 7η

πτομα τον μνησθι τι μου βοων ελθι βασι

χαι αλουν

Ήχος ε' του βουζ κ' ΚΕΚΙΥ.

ελθι βασι, χη ης σε χε ε και αι

α α α πο α πο την και σε αι α

δο δο μοι

- μετ' ερεμην οπου τεταραξε, βλεπει - δον' Ιωαννη
τον προδρομο, δε βαφτιστη, και τοι - σε χειροποιει
λαλος βουζ κ'

ε να α ης με ο του με ο που ο κ' του

βα α ο ληα πο ο τα ε ε χι κ'

μα ρω μνο του ληα μαν α α α μα αν εμα

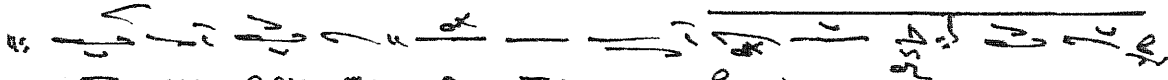
ρω μνο του λαν α Γα α α πα α κ'

— μα ρω μνο ποδχαν ερακα, μα και ηδον του δεχει
ταειναι τα ε - εν τισω κη

ετα εση θραυν' η κακαη, τα λογα σου ναι ζαχαρι

λατος βουζ κ'

εω και αι μαν και μου και α
σε ω και αι ο τα ει βο χι

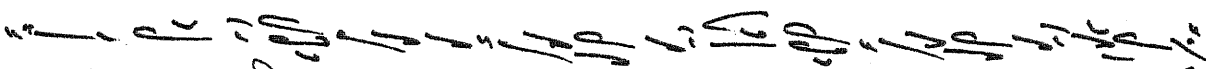
«
 σε ω ραι αι ο πα ει βο χι
 θα φη και αι κυρτια μα χωνει

— λαιφμηδ—κοφας κληναι—νασά παση τώ ποτάμι

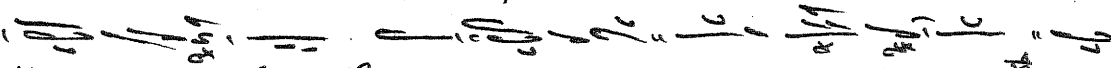
Τεχος λταλος βουξ χ

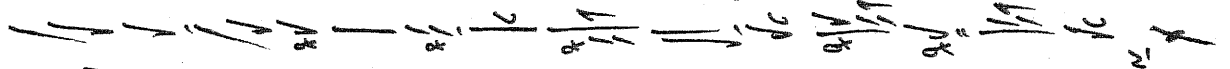
«
 α α πα χε ε α α λ φα α α θα χω ω

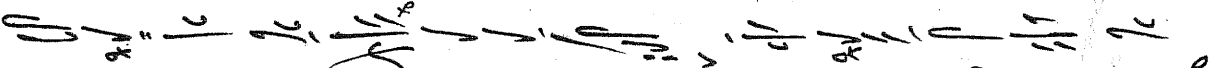

 ναρχι ε νη η ου ω χ

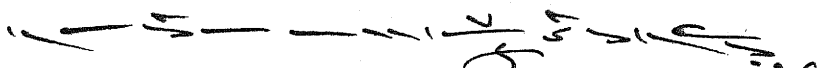
«
 α λ φα θα χω ναι α αρχι η η ου
 κο ει μου να σα α α τα τη η ου

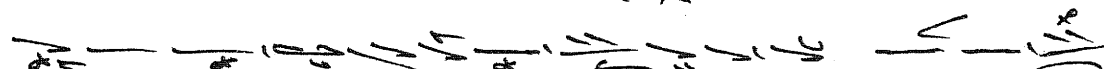
Τεχος λταλος βουξ τετραφωνών και παραμεσάζων

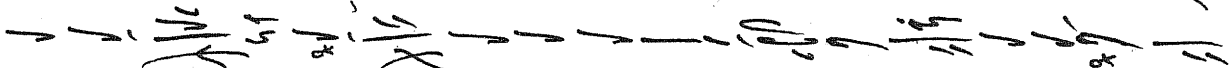

 λ ο ζ α ζ οι χω δει ζ α δη το ο φως δ ο

 ζ α θυ υ υ ι ι ραι θα ε ω χ και

 ε πι της θι θι η η νη ε θυ αν δει ποις

 θυ ευ δο ο η ι α

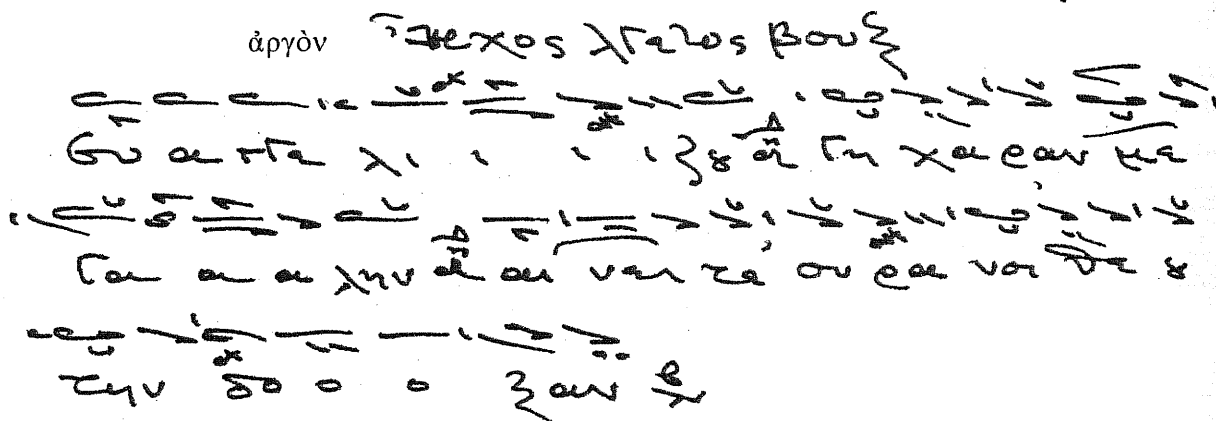
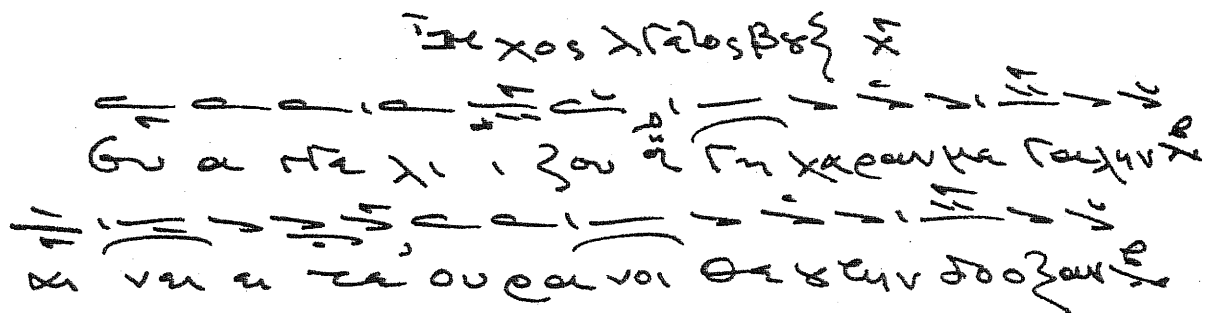

 ευ λο τη τος θι ε κυ ει ε χ θι θα ζ ο

 ο ου μα ε ε τα α α δι και ω και α τα α

 α ε ου

Συντόμως μὲν διὰ τὰ σύντομα, ἀργῶς δὲ διὰ τὰ ἀργὰ ὥς :

Μεγαλυνάριον Εὐαγγελισμοῦ σύντομον

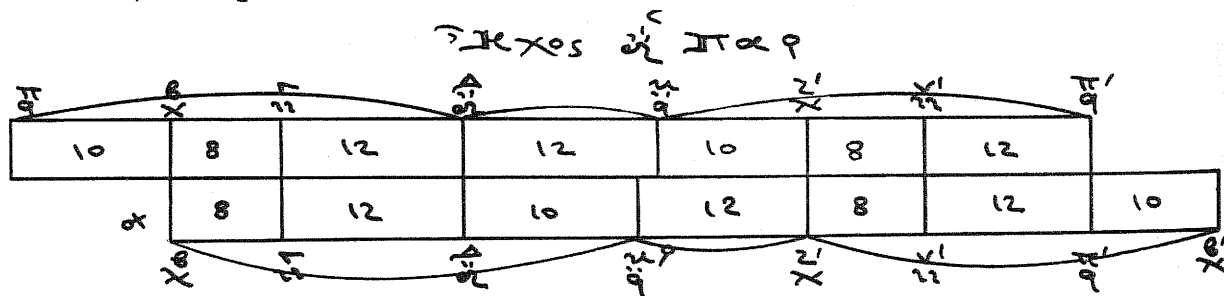
§ οστ' Περί Τετάρτου ἤχου Στιχεραρικοῦ

Ἦχος ἄ' Πα ρ

Κράμα Ἐσω πρώτου ἤχου ἀπὸ τοῦ Πα (ἄ' Πα ρ) καὶ Λεγέτου ἀπὸ τοῦ Βου (λγελοςβουξ) εἶναι ὁ Τέταρτος ἤχος ὁ στιχεραρικός ἢ τοῦ στιχεραρίου (ἄ' Πα ρ).

Στιχεραρικός, διότι εἰς αὐτὸν ψάλλονται τὰ στιχερά ἰδιόμελα καὶ δοξαστικά τοῦ τετάρτου ἤχου· ἐνῶ τὰ εἰρμολογικά ψάλλονται, ὡς εἶδομεν, εἰς τὸν Λέγετον καὶ τὰ παπαδικὰ εἰς ἕτερον κλάδον τοῦ τετάρτου ἀπὸ τοῦ Δι (ἄ' Δι ρ) περὶ τοῦ ὁποίου κατωτέρω.

Ὁ τέταρτος οὗτος ἤχος τοῦ στιχεραρίου, ἀρχεται ἀπὸ τοῦ $\overline{\alpha}$ ὡς βάσεως καὶ τελειοῦται εἰς τὸν $\underline{\chi}$ τοῦ λεγέτου, ἂν καὶ τὸ παλαιὸν —καὶ εἰς τινὰ ἀκόμη στιχερά σημερινά— καὶ ἤρχιζεν ἀπὸ τοῦ $\overline{\alpha}$ καὶ ἐτελειοῦτο εἰς αὐτόν. Ὡς πρὸς δὲ τὰ τραγούδια τὸ αὐτό γίνεται δὲ καὶ ἀντιστρόφως· ν' ἀρχίζουσιν ἀπὸ τοῦ Λεγέτου Βου ξ καὶ νὰ τελειοῦνται εἰς τὸν Τέταρτον ἄ' Πα ρ .

ἔχει σχέσιν καὶ ἐξάρτησιν πρὸς τοὺς μνημονευθέντας ἑτέρους δύο κλάδους τοῦ τετάρτου ἤχου, ἥτοι τὸν Λέγετον Βου ξ καὶ τέταρτον Δι Δ τῆς παπαδικῆς, τῶν ὁποίων κάμει θέσεις εἰς τὰ μελωδήματα αὐτοῦ.

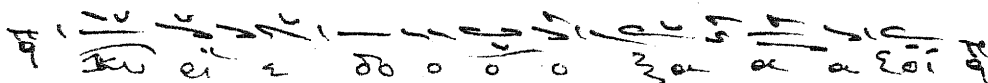
Δεσπόζοντας φθόγγους: ἔχει τοὺς τοῦ Ἔσω πρώτου ἤχου (π ρ ρ ρ ρ ἢ π ρ ρ ρ ρ) τοῦ ὁποίου ἀκολουθεῖ τὴν κλίμακα ἐπὶ τὸ ὀξύ. Ὄταν μεταπίπῃ εἰς τὸν Λέγετον, ἔχει δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς ρ ρ ρ ἢ π ρ ρ ρ ρ ὅταν δὲ εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ Δι τέταρτον, τοὺς ρ ρ ρ ἢ π ρ ρ ρ ρ ὅταν ὁ ἤχος οὗτος —ὡς ἐν τῷ στιχερῷ «Ὅλον τὸν βίον ὁ τυφλὸς»— γίνεται ἀντίφωνος, καταλήγων εἰς τὸν κάτω ρ.

Μελωδικὰς ἐλλείψεις: κάμει ἀναλόγους πρὸς τοὺς ἤχους τοὺς ὁποίους ἀκολουθεῖ ἐκάστη μουσικὴ φράσις τῶν μελωδημάτων αὐτοῦ· ἥτοι τὰς ἐλλείψεις τῶν ἤχων ρ Πα ρ , Λεγέτου Βου ξ καὶ Ἄγια ρ Δι Δ ἀναλόγως.

Συμπράττων μετὰ τῶν Λεγέτου Βου ξ καὶ ρ Δι Δ εἰς τὸν ἀπαρτισμὸν τῶν μελωδίων του, διαφέρει τούτων κατὰ τε τοὺς μελικοὺς σχηματισμοὺς τῶν θέσεων καὶ τὰς καταλήξεις, ἐκ τῶν ὁποίων: ἀτελεῖς μὲν κάμει εἰς τοὺς φθόγγους ρ καὶ ρ καὶ ρ καὶ τελικὰς, εἰς τὸν ρ κατὰ τοὺς παλαιότερους, εἰς τὸν ρ κατὰ τοὺς νεωτέρους ἐκκλησιαστικοὺς μουσικοὺς· μεταπίπτων εἰς τὸν Λέγετον, ὅταν, ἰδίᾳ, τὰ στιχερά του ἀκολουθῇ εἰρμολογικὸν μέλος θεοτοκίου ἢ δοξολογίας.

Καίτοι ἀκολουθεῖ τὴν κλίμακα τοῦ Ἔσω πρώτου ἤχου ἐπὶ τὸ ὀξύ —δεδεμένος, ὡς κι' ἐκεῖνος μετὰ τοῦ ρ Δι Δ — διαφέρει τούτου, τόσον ὡς πρὸς τὸν ἰδιαίτερον σχηματισμὸν τῶν θέσεων αὐτοῦ, ὅσον καὶ ὡς πρὸς τῶν καταλήξεων τὸν σχηματισμὸν :

Ἦχος Α'

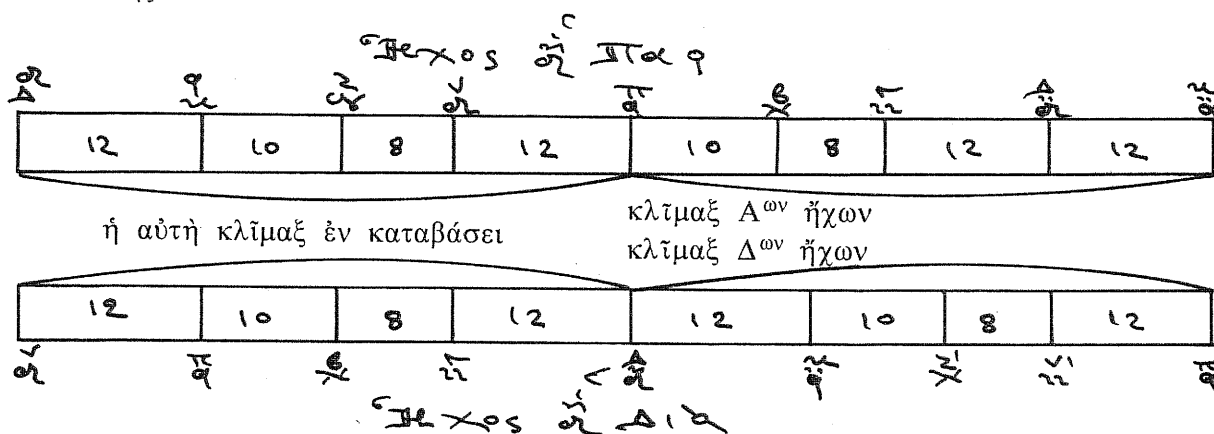

Ἦχος Δ'

Ἀκόμη καὶ κατὰ τὸ ὅτι -οὐσιωδέστερον- ὁ μὲν ρ Πα ρ ἔχεται σταθερῶς τοῦ ρ τοῦ λεγέτου, ἐνῶ ὁ Ἔσω ρ Πα ρ ἔχει τὸν ρ χαμηλότερον καὶ τὸν ἐλάσσονα ρ - ρ κατὰ κόμμα μικρότερον τοῦ ρ - ρ τοῦ λεγέτου. Ὁ ἤχος ρ Πα ρ εἶναι πράγματι τέταρτος κατὰ σειρὰν ἀνόδου, εἴτε ἀπὸ τοῦ μέσου ρ, δευτέρας βάσεως παραγωγῆς τῶν —κυρίων— ἤχων ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ ὀκτωηχίᾳ, εἴτε καὶ ἀπὸ τοῦ κάτω ρ· καθ' ὅσον, παρ' ὅτι ἀκολουθεῖ τὴν κλίμακα τῶν Πρώτων ἤχων ἐπὶ τὸ ὀξύ, ἐπὶ τὸ βαρὺ ἔχει ἄκουσμα πлагίου τετάρτου ἤχου, διότι καταβαίνει πρὸς τὸν κάτω ρ μὲ τὰ ἴδια διαστήματα, μὲ τὰ ὁποῖα καὶ ὁ ἀπὸ τοῦ ρ Δι Δ τέταρτος καταβαίνει πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ ρ πλάγιον τοῦ τετάρτου ρ ρ ρ ρ, ἥτοι κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάχιστον, ἐλάσσονα καὶ μείζονα.

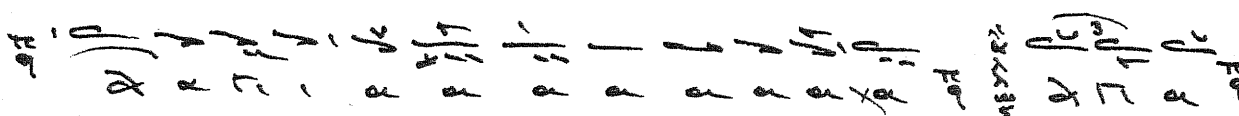
Ἴδου σύγκρισις τῶν δύο τούτων τετάρτων ἤχων : τοῦ τε στιχεραρικοῦ καὶ τοῦ τῆς παπαδικῆς :

Ἡ μαρτυρία αὐτοῦ $\alpha' \text{ πα ρ}$ φανερώνει αὐτὴν τοῦ τὴν διαστημικὴν ἰδιορρυθμίαν :

Ἦχος α' = τέταρτος, π = κύριος, Πα = βάσις τὸ π , φθορὰ ρ ἤτοι διαστήματα : ἄνω μὲν αὐτοῦ τὰ τῶν Πρώτων ἤχων· καὶ κάτω διαστήματα Τετάρτων.

Ἀ π ή χ η μ α δηλωτικὸν τῆς τετραφωνίας αὐτοῦ:

παρὰ τῶν νεωτέρων.

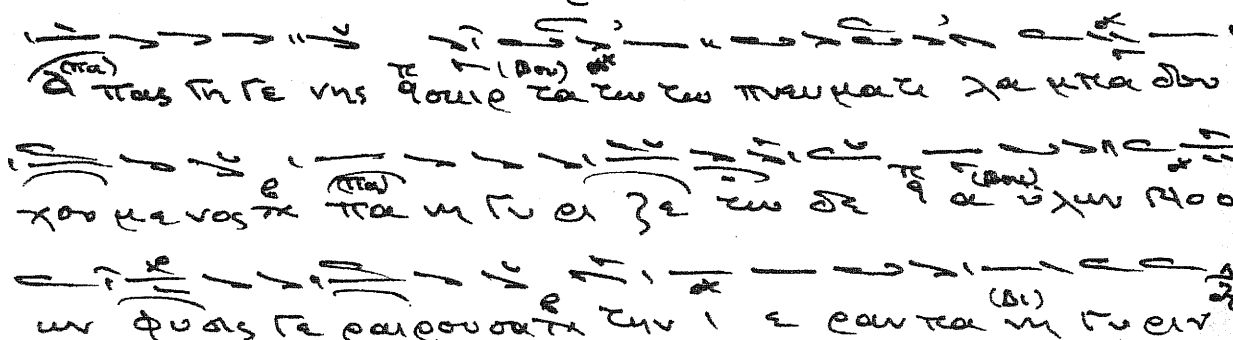
Ὁ εἰρμός «Ἄπας γηγενής», φανερώνει τὰς σχέσεις τῶν τριῶν κλάδων τοῦ τετάρτου ἤχου, ἔχων ὡς βάσιν τὸν Λέγετον Βου ξ καὶ :

α) τὰς φράσεις «Ἄπας γηγενής» καὶ «πανηγυριζέτω δέ», ἤχου τετάρτου στιχεραρικοῦ ἀπὸ τοῦ Πα ($\alpha' \text{ πα ρ}$).

β) τὰς φράσεις «τὴν ἱερὰν πανήγυριν τῆς Θεομήτορος, καὶ βοάτω», ἤχου τετάρτου τῆς παπαδικῆς ἀπὸ τοῦ Δι ($\alpha' \text{ Δι α}$) καὶ

γ) τὰς φράσεις «σκιρτάτω τῷ πνεύματι λαμπαδουχούμενος», «αὐτῶν Νόων φύσις γεραίρουσα» καὶ «χαίροις παμμακάριστε...» καὶ ἐφεξῆς, ἤχου Λεγέτου Βου ξ, εἰς τὸν ὁποῖον καὶ τελειοῦται τὸ τροπάριον.

$\alpha' \text{ πα ρ}$

η χη μα χαίρειν ἀποστολο χη τε θ ε

Γιαλλωτισμα

Τεχος ὁ Παρ

Χρυσάφου

ο ο ο ο δι α σω σας εν τυ ν ει ι

ους α βραμι αι ους σου εν Παν αι αι εν θαρ και

αι εν τους χαλδαι ους α νε ελυν τοις αι δι ι

μος δι και ους εν θαυσαν υ παει μη η

τα α κυει ε ο θα ο ος ο συντα τε ε ε ε

ων ου λο τη το ο ο ο ος ει

Τεχος ὁ Παρ

Κοι οι μη σου χα αι δε με ε νο ο μου

κε ε φω σε ε να α να ει ι ι ι ζω

κι ερι την κοιη σου κουνυ και εν αουσιμι ζω

Να νι ναι ναι να α νι ναι νι
το παι δαι μου να ναι νι

Κοιμη σου και παρη ρηλα, στην Πόλη τα προσμα σου
στη Βενηλαι τα ρουχα σου, και τα λαμνη και σου

Ήχος ᾠή Παρ Ή

Και ἡ Πρατεζουδα ἑμορφου ᾠή σε χηρ

και πο λι ι ται α χηρ

χε χου τα ματα σου χη το χαρι ακον φωτια χη

Τυραννι σου και αι και και φω ω χη
και να ναι τι σε ει τι χε φω ω
σ' ειναι ἑμορ φου κορ του του ου
τακα ρα το ναμ θα χε φω ω

— ἂν ἀποδάμω, δάχον με, οὐραὶ ἀπάνου κ' χῶμαι
κ' ἀφίσσεται καὶ παρὰ δυνά, ἵνα ἐχέσω τὴν τρυφάναν

Ήχος ᾠή Παρ Ή

λεποδα ταια το φασα μι στον και βο και

αι αι χο ο ραι ει ει

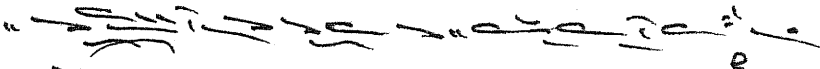
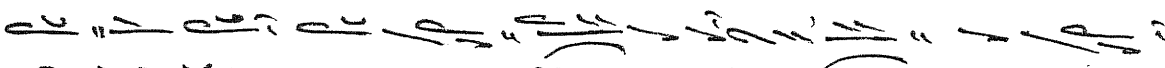
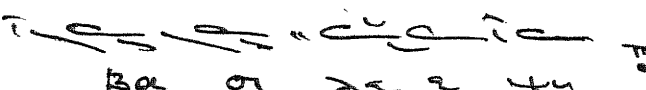
και βαδα και στο χε ει του χη χου και νι ι

και αι αι ραι ναι ει

* α οη κα νιο μου ροο χο ι χη που ρτες καο σταρ

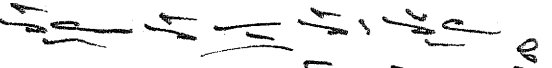
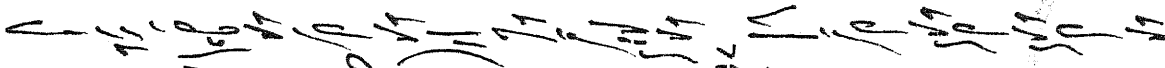
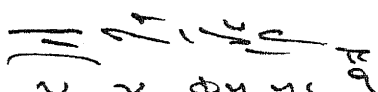
χο νο χο ι ι

Ἀπὸ τοῦ λεγέτου, εἰς τὸν ἅγια
Ἦχος λέγετος Βου ξ ζ

“
Θ μου Ο λοι οἱ το ο ον η λιο πων η λιο
“
το ον κυ υ υ του ου συν
“
Ο λοι του η λιο τον κυ του ν του παι να
“
βα σι λε ε η η

— Ἄμάν — κ' ἢ κόρη ὁδοῦ χα, ν' ὁ ποῦ χα τὸν καὶ μό
κ' ἢ κόρη ὁδοῦ χα τὸν καὶ μό, τὰ τέχατ' ἀφανταύει

Ἦχος ἁ Πτα φ μετρίως ζ

“
ε βα α μα α α α να α α α θα του
“
ου ου ου ου Γαμ του
“
μει πε ε θα ε ε ε α ἔως ν ν ν ν
“
ν ν φ η ης
ζα δριῆς καὶ τὸν ὑμῶνα σου,
πέρδινα πού σε φέρνει

Προτασσομένος ψαλμικός στίχος :

Ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς βάσεως Pa πατὰ εἰς τὸν Se τοῦ λεγέτου· καὶ ἐκεῖθεν ἀνερχόμενος εἰς τὸν Da (τοῦ Δ' ἤχου τῆς παπαδικῆς) ἐπιστρέφει ἐξ αὐτοῦ εἰς τὴν βάσιν Pa ὑπὸ μορφήν στιχερᾶς καταληκτικῆς θέσεως τοῦ Pa ἤχου (Ἴδε «Ὁ σταυρὸν ὑπομείνας»)

§ ος' Περὶ τῆς σκληρᾶς χροᾶς τοῦ διατονικοῦ Γένους

Οἱ ἤχοι τοὺς ὁποίους ἐξητάσαμεν μέχρι τοῦδε, ἀνήκουν εἰς τὴν μαλακὴν χροᾶν τοῦ διατονικοῦ Γένους· καθ' ὅσον εἰς τὰς κλίμακας αὐτῶν, ἐκτὸς τῶν μειζόνων τόνων $\text{Pa}-\text{Pa}$, $\text{Se}-\text{Se}$ καὶ $\text{Da}-\text{Da}$, παρούσιάζονται περὶ τοὺς φθόγγους Se καὶ Da καὶ

τόνοι ἐλάσσονες $\text{β} - \text{γ}$ καὶ $\text{δ} - \text{ε}$ καὶ ἐλάχιστοι $\text{ε} - \text{ζ}$ καὶ $\text{ζ} - \text{η}$.

Ἐὰν μεταβάλωμεν τὴν θέσιν τῶν δύο τούτων φθόγγων β καὶ γ εἴτε μὲ μικρὰς διέσεις ($\text{β}^{\text{ε}}$ καὶ $\text{γ}^{\text{δ}}$) εἴτε μὲ μεγαλυτέρας ὑφέσεις ($\text{β}^{\text{δ}}$ καὶ $\text{γ}^{\text{ε}}$), τότε :

Εἰς τὴν πρώτην περίπτωσιν —τὴν διὰ διέσεων— κάτω ἀπ' αὐτοὺς θὰ δημιουργηθῶσι τόνοι μείζονες (τμ. 12) καὶ ἄνω ἡμίτονα διατονικά (τμ. 5 1/2).

$\text{β}^{\text{ε}} \quad 12 \quad \text{γ}^{\text{δ}} \quad 12 \quad \text{δ} \quad 5\frac{1}{2} \quad \text{ε} \quad 12 \quad \text{ε} \quad 12 \quad \text{ζ} \quad 12 \quad \text{ζ}^{\text{ε}} \quad 5\frac{1}{2} \quad \text{η}^{\text{δ}}$

Εἰς δὲ τὴν δευτέραν —τὴν δι' ὑφέσεων— ἀντιστρόφως, κάτω ἀπ' αὐτοὺς θὰ δημιουργηθῶσιν ἡμίτονα διατονικά (τμ. 5 1/2) καὶ ἄνω τόνοι μείζονες (τμ. 12)

$\text{β}^{\text{δ}} \quad 12 \quad \text{γ}^{\text{ε}} \quad 12 \quad \text{δ} \quad 5\frac{1}{2} \quad \text{ε} \quad 12 \quad \text{ε} \quad 12 \quad \text{ζ} \quad 12 \quad \text{ζ}^{\text{ε}} \quad 5\frac{1}{2} \quad \text{η}^{\text{δ}}$

Εἰς τὰς περιπτώσεις αὐτάς, αἱ μουσικαὶ κλίμακες ἀνήκουσι, τώρα, εἰς τὴν χροάν τοῦ σ κ λ η ρ ο ὕ δ ι α τ ό ν ο υ. Τούτων δὲ ἀπαρτιζομένων ἐκ μειζόνων τόνων καὶ «λειμμάτων», δηλὰ δὴ διαστημάτων μικροτέρων τοῦ ἡμιτόνου, ὥς εἶναι, ὄχι τμήματα 6 ἀλλὰ 5 1/2 τὰ ἡμίτονα τὰ διατονικά, ἢ μετάβασις τῆς φωνῆς ἀπὸ τῶν μὲν εἰς τὰ δέ, δὲν γίνεται μαλακὰ καὶ βαθμιαίως, ἀπὸ τῶν μειζόνων τόνων εἰς τοὺς ἐλάσσονας καὶ ἀπ' αὐτῶν εἰς τοὺς ἐλαχίστους, ἀλλὰ ἀπότομα καὶ σ κ λ η ρ ά, ἀπὸ τῶν μειζόνων τόνων εἰς τὰ λείμματα : ἐξ οὗ καὶ «χροά τοῦ σ κ λ η ρ ο ὕ δ ι α τ ό ν ο υ»*.

Παραθέτομεν ἐπομένως, εἰς ἑκτασιν τοῦ δις διὰ πασῶν, τὸ διάγραμμα τοῦ σκληροῦ διατόνου, κατὰ πεντάχορδον ἐπὶ τὸ βαρὺ, (ζω' β καὶ Βου ε ὑφesis), τὸ ὁποῖον διευκολύνει τὸν ἀπὸ τῆς αὐτῆς βάσεως συσχετισμὸν ἤχων μαλακῶν καὶ σκληρῶν διατονικῶν ($\text{β}^{\text{ε}}$ ζω' β καὶ $\text{β}^{\text{δ}}$ ζω' β , $\text{γ}^{\text{δ}}$ Βη' ε καὶ $\text{γ}^{\text{ε}}$ Βη' ε , $\text{δ}^{\text{ε}}$ Πα' φ καὶ $\text{δ}^{\text{δ}}$ Πα' φ , $\text{ε}^{\text{δ}}$ Δι' α καὶ $\text{ε}^{\text{ε}}$ Δι' α , $\text{ζ}^{\text{ε}}$ Κε' δ καὶ $\text{ζ}^{\text{δ}}$ Κε' δ , εἰς τὴν ἐξέτασιν —ἐν οἰκείῳ τόπῳ ἑκάστου— τῶν ὁποίων προβαίνομεν ἀκολουθῶς, ἀρχόμενοι ἀπὸ τῶν βασικωτέρων ἤχων Τρίτου ($\text{β}^{\text{ε}}$ Γα' φ) καὶ Πλαγίου Τρίτου ἢ Βαρέος ($\text{β}^{\text{δ}}$ Γα' φ) τοῦ σκληροῦ διατόνου.

Παρατίθεται ἀκολουθῶς διάγραμμα τῆς χροᾶς τοῦ σ κ λ η ρ ο ὕ δ ι α τ ό ν ο υ εἰς σχῆμα θαμπούρας, περιέχον τοὺς δεσμοὺς τῶν φθόγγων τῆς χροᾶς ταύτης, τῶν προελθόντων εἴτε διὰ διέσεων, εἴτε δι' ὑφέσεων τῶν φθόγγων Βου καὶ ζω τοῦ μαλακοῦ διατόνου :

$\text{β}^{\text{ε}}$ καὶ $\text{β}^{\text{δ}}$ διέσεις = πορεία κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ ὀξύ καί,
 $\text{γ}^{\text{δ}}$ καὶ $\text{γ}^{\text{ε}}$ ὑφesis = πορεία κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ βαρὺ.

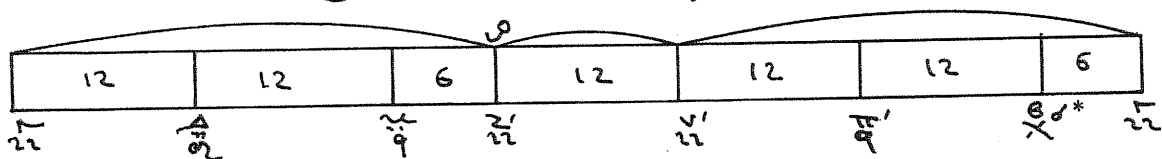
* Διάτονον καὶ κατ' αὐτὴν τὴν χροάν τὸ γένος τοῦτο καθ' ὅσον τῶν τόνων κυριαρχούντων κι' ἐπικρατούντων, τὰ λείμματα δὲν λογίζονται, ὥς μικρότερα καὶ τοῦ ἡμιτόνου.

§ οη' Περὶ τοῦ Ἑσῶ Τρίτου ἤχου

Ἦχος Ὑσῶ Γαϕ

Ἀκολουθοῦντες μικτὴν μέθοδον ἐξ ὑφέσεων καὶ διέσεων ($\text{ϕ}'$ * καὶ $\text{ϕ}'$), δηλο-
μένην διὰ τῆς φθορᾶς ϕ τοῦ ζῶ ἐν ὑφέσει ($\text{ϕ}'$), ἔχομεν τὴν κλίμακα

Ἦχος Ὑσῶ Γαϕ

τοῦ Ἑσῶ τρίτου ἤχου, μὲ τετράχορδα $\text{ϕ}' - \text{ϕ}'$ καὶ $\text{ϕ}' - \text{ϕ}'$ ἐκ διτόνου καὶ ἡμιτόνου
διατονικοῦ ἑκάστων, μετὰ μείζονος διαζευκτικοῦ τόνου $\text{ϕ}' - \text{ϕ}'$.

Ὁ ἤχος καλεῖται τρίτος, ὥς ἔχων βάσιν τὸν $\text{ϕ}'$ τρίτον κατὰ σειρὰν ἀνόδου φθόγγον
ἀπὸ τοῦ $\text{ϕ}'$ τοῦ πλαγίου τετάρτου, βάσεως παραγωγῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας.
καὶ τοῦτο δηλοῖ καὶ τὸ ἄπ ἡ χ η μ α αὐτοῦ $\text{ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}'$, 'που εἶναι καὶ τὸ μου-
σικὸν ὄνομά του, δεικνύον τρίφωνον ἀνάβασιν ἀπὸ τοῦ $\text{ϕ}'$ τοῦ πλαγίου τετάρτου.

Ἡ μαρτυρία τοῦ $\text{ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}'$ δηλοῖ: ἤχος Γ' = τρίτος. Ἐπειτα, ἡ κατὰ μίαν φωνὴν
ἀνάβασις δι' ὀλίγου —, ὅτι ὁ ἤχος — ἐκτὸς τοῦ πλαγίου τετάρτου ($\text{ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}'$) —
ἔχει σχέσιν καὶ μὲ τὸν Ἑσῶ πρῶτον ($\text{ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}'$) ἢ πλάγιον τοῦ πρώτου ἤχου· καὶ ἡ
ἀκολουθοῦσα δίφωνος ἀνάβασις —, ὅτι ἔχει διφωνίαν ἄνω βάσιν τὸν φθόγγον $\text{ϕ}'$.
Γράφεται δὲ καὶ ἄλλως διὰ τοῦ μουσικοῦ ὀνόματός του «Νανά», ἐν στενογραφίᾳ: Ἦχος
Ἑσῶ $\text{ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}'$. Τέλος,

Ἡ φθορά τοῦ $\text{ϕ}'$, ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν χροάν τοῦ σκληροῦ διατόνου, βαίνων ἐπὶ τὸ ὄξυ
κατὰ δίτονον μείζον καὶ λείμμα (τμ. $12+12+5 \frac{1}{2}$) κατὰ τετράχορδον διαζευγμένως, καὶ ἔχει
βάσιν ἐπὶ τοῦ πλαγίου του (Βαρέος στιχεραρικοῦ $\text{ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}'$), ἐπὶ τοῦ ὁποίου μετεφέρθη
—λόγῳ τῆς ἐκτάσεώς του ἐπὶ τὸ ὄξυ— ἀπὸ τῆς θεωρητικῆς του βάσεως ἐπὶ τοῦ
ἄνω $\text{ϕ}'$ νη $\text{ϕ}'$. (Πορεία κατὰ συναφὴν, $\text{ϕ}' - \text{ϕ}' - \text{ϕ}' - \text{ϕ}'$ ἢ κατ' ἀντιφωνίαν $\text{ϕ}' - \text{ϕ}'$
— $\text{ϕ}' - \text{ϕ}'$ · καὶ τοῦτο εἶναι τὸ παρ' Ὀθωμανοῖς «Ράστ ἀτζεμπλί» ἄλλ' ἐν τῷ μαλακῷ
διατόνῳ). Ἐὰν δὲ βαίνει κατὰ τριφωνίαν μὲ τὸν ἄνω $\text{ϕ}'$ ἐν ὑφέσει, τότε ἔχει ἀρμογὴν
ἤχου κυρίου ἀπὸ τοῦ Γα ($\text{ϕ}' - \text{ϕ}' - \text{ϕ}' - \text{ϕ}'$) μὲ πλάγιον ἐπὶ τοῦ κάτω $\text{ϕ}'$ ἐν ὑφέσει
(πλ. Γ' Ζω ϕ).

Ὁ Ἑσῶ τρίτος ἤχος, διακρίνεται κλαδικῶς:

α) Εἰς ἀπλοῦν ἢ τῆς παπαδικῆς, ὅστις ἀκολουθεῖ τὴν ἐκτεθεῖσαν κλίμακα τοῦ
σκληροῦ διατόνου, μὲ $\text{ϕ}'$ καὶ $\text{ϕ}'$ * καὶ δεσπόζοντας φθόγγους τοὺς $\text{ϕ}'$, $\text{ϕ}'$, $\text{ϕ}'$,
εἰς τοὺς ὁποίους γίνονται καὶ αἱ καταλήξεις: ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς $\text{ϕ}'$ καὶ $\text{ϕ}'$, τελικαὶ δὲ
καὶ ἐντελεῖς εἰς τὸν $\text{ϕ}'$.

* Τὸν φθόγγον βου παριστῶμεν διὰ τοῦ λεγέτου $\text{ϕ}'$ τόσον εἰς τὸν Τρίτον ἤχον, ὅσον καὶ εἰς τὸν Βαρὺν
στιχεραρικόν. Διότι, ὅταν οὗτοι μεσάζουν ἢ παραμεσάζουν εἰς τοὺς ἤχους $\text{ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}'$ καὶ $\text{ϕ}' \text{ ϕ}' \text{ ϕ}'$
ἔχουσι τοῦτον μαλακόν· καὶ ὅταν εἶναι καθαρὸς τοῦ σκληροῦ διατόνου (πα-βου τόνος μείζων), θέτομεν ἐπὶ
τοῦ $\text{ϕ}'$ διέσιν.

Εἰς αὐτὸν ὑπάρχουν πολυέλεοι, πασαπνοάρια ἀργά, δοξολογίαι, χερουβικά καὶ κοινωνικά, καὶ πλείστα τῶν κατ' αὐτὸν ἐθνικῶν ᾠσμάτων.

Ἦχος Γαβ ἀπλοῦς τοῦ Λαμπαδαρίου

Δο ο ζα εοι εω σε ζα σε το ο φω ως σε ο
 ζα ου τι σεις σε ω ω και σε
 της σε εν η η η η εν αν δεω τας σε ο
 σε α α
 Πα σε α α και εν να εω ο
 ο ο ος σε ες τας ος εν ω σε ο
 σε ες
 σε ο ο ος ο σε ος σε ο ο ος
 σε ος σε ος σε ος σε ος σε ος
 σε ος σε ος σε ος σε ος σε ος

“Όταν δὲ εἰς τὰς παπαδικὰς αὐτὰς συνθέσεις οἱ τῆς νέας μουσικῆς γραφῆς διδάσκαλοι θέτουν εἴτ' ἐπὶ τῆς βάσεως se τὴν φθορὰν τοῦ πλ. Δ' e ἢ ἄλλας εἰς διαφόρους φθόγγους ἀντιστοιχοῦσας φθορὰς τοῦ μαλακοῦ διατόνου, τοῦτο γίνεται ὅπως δηλώσουν τὴν ἐπὶ τὸ ὀξὺ πορείαν τοῦ Ἔσω (χαμηλοῦ) Γ' τούτου ἤχου, καὶ ὅχι νὰ ἐπιφέρουν ἀλλοίωσιν τῶν ἐκ μεϊζόνων τόνων καὶ ἡμιτόνων διαστημάτων αὐτοῦ.

έντελεις καταλήξεις· καὶ εἰς αὐτὸν τὸν κλάδον ψάλλονται καὶ τραγούδια, καὶ τὰ εἰρμολογικὰ καὶ στιχεραρικὰ μέλη τοῦ τρίτου ἤχου.

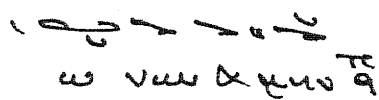
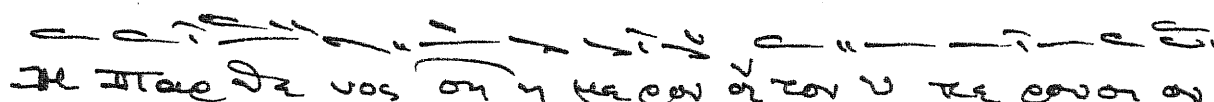
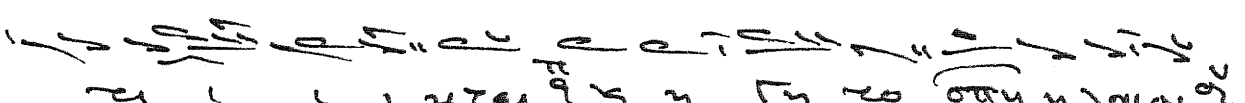

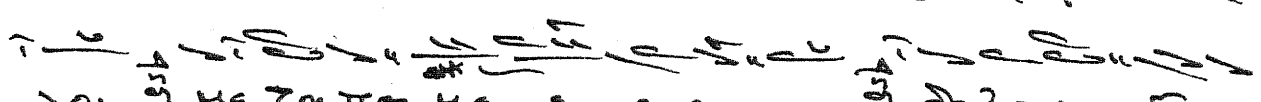
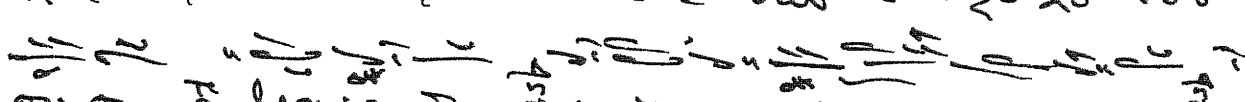
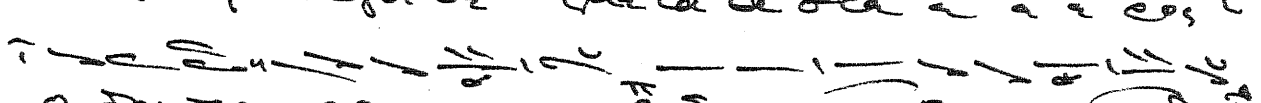
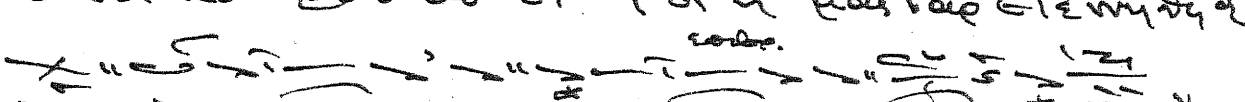
Ὅταν ὁ Γ' ἤχος μεσάζῃ εἰς τὸν $\pi \alpha \tau \alpha \varsigma$ ἢ παραμεσάζῃ εἰς τὸν $\pi \alpha \nu \eta \epsilon$, τότε αἱ καταλήξεις εἰς τοὺς φθόγγους τ καὶ α ἔχουσι τὸν β μαλακὸν καὶ ὄχι ἐν διέσει, ἀποδίδοντα τὸ μαλακὸν ἄκουσμα τῶν ἤχων αὐτῶν $\pi \alpha \tau \alpha \varsigma$ καὶ $\pi \alpha \nu \eta \epsilon$.

Ἀνάλογος εἶναι καὶ ἡ κίνησις τῶν ἰσοκρατημάτων, ἀπὸ τοῦ φθόγγου α βάσεως τοῦ τρίτου ἤχου, εἰς τοὺς φθόγγους τ καὶ α τῶν ἤχων $\pi \alpha \tau \alpha \varsigma$ καὶ $\pi \alpha \nu \eta \epsilon$.

Ὁ αὐτὸς ἤχος Γ' μέσος στιχεραρικὸς καὶ εἰρμολογικὸς

Ἦχος Γ' πατὰς

$\alpha \circ \circ \circ$ ζααταται, καιχιυι
 $\omega \theta$ καιατιωωπραυμααει
 α φιεσωδειςτωθαωθουκαιλιαιμη
 τ αι, καιθωςαλλοςεαμουηθπαατερ
 θ υδουμι, εφωσυνυμωσγατο
 ν αιαεθουδουμιαιτωνται, στωμονα
 ζ οδωβρωταιαικαιθαδραικαιωωω
 μ α, τουατισυπραματωσκαθαοοο
 α ι, καιειαισθαιτηησαιημιντωσ
 ϵ ιμωσ, σετομαγαθαλεος

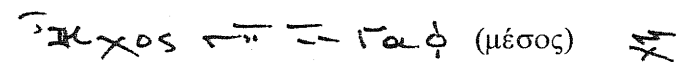
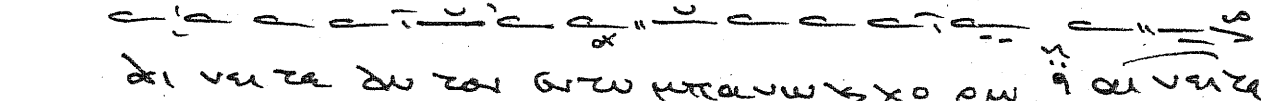
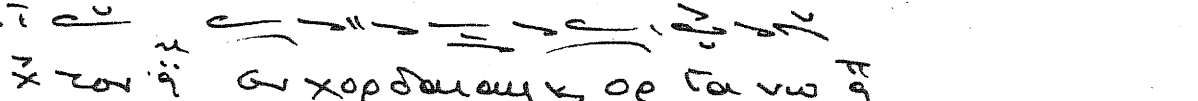

 ω νων ἀμυν^π

 Μετὰ ταῦτα υὸς σὴ ἡ μαρτυρῶν ὅτι οὐ παροῦσι οὐ

 τὰ ἰκκαὶ ἡ γὰρ σπληνισμὸς

 τὸ ἀποσιτῶν περὶ αἰατῆ^π αἰτῆ

 λοιπὰ μακάριμα εἰς νῦν ἡ δοξολογία

 οὐκ ἐλατῶν ἡμαρτία εἰς αἰῶνα

 ὁδοῖ ποιοῦσιν ἡ μαρτυρία ἐν νύκτι

 πᾶσι τοῖς νῦν ὁ πρῶτος ὡς οὐκ ἐστὶν

Προτασσομένος ψαλμικός στίχος :

Εἰς τε τὰ εἰρμολογικὰ καὶ στιχεραρικὰ μέλη τοῦ μέσου τρίτου ἤχου :

Ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς βάσεως π καὶ ἀνερχόμενος μέχρι τῆς διφωνίας α (τοῦ α κε δ ἤχου) κατέρχεται πρὸς τὴν μεσότητα η (τοῦ η α πα θ), ὁποῦθεν καὶ ἡ ἐναρξίς τῶν τροπαρίων :

Κατὰ τὴν ιδέαν καταλήξεως συντόμου εἰρμολογικοῦ μέλους διὰ τὰ σύντομα εἰρμολογικά· ἄργοσυντόμου δὲ διὰ τ' ἄργα εἰρμολογικὰ καὶ στιχεραρικὰ :-

 αἰ νειτα δυται αὐτω μακρυ^πχορ^π αἰ νειτα

 δυ^πται ἡ ἀνχορδα^π οὐραν^π

 τῶ ξω εἰλω^π χειρ^π ἐμ^π δα^π ναι^π του^π κρα^πτος^π λε^π χυ

και φ και δι α βοχου η πααα νη η και τη γη και φ
 Γενος δε αν θεωπη φ τα σται ου ζομε νου φ υ μιν δει φ
 και ο παις ην προσφειται

Τηχος Γα φ (μέσος) φ άργον

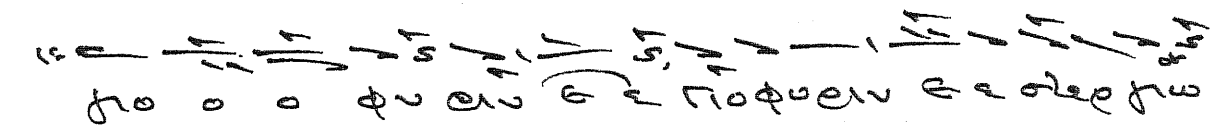
δι νη τα δυ ταν ου τω κτα ου ε χο ου φ αι
 νη τα δυ ταν φ ου χορ δαη αι αις και ορ
 φαι αι α νη φ

Τω ου ελαρω ου χει στα ε ου τη ηρ
 δα να του κρατος λε ε ε χι και φ
 και δι α βοχου η πααα νη και τη γη και φ

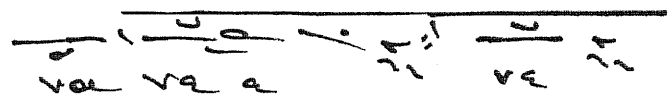
Είς τὸν ἀπλοῦν τοιοῦτον, ὅπως εἰς τὴν Γ' στάσιν τῶν Ἐγκωμίων τοῦ Ἐπιταφίου, οἱ προτασσόμενοι τῶν τροπαρίων στίχοι τελειοῦνται ἐπὶ τῆς διφωνίας αὐτοῦ φ.

Τηχος Γα φ άπλους φ

Σα ρα να τε ε να μα σσο ροι και ζη να
 μαθη τα α δε φ Σα ρα να δε ε

 η ο ο φ υ ο υ ε ε πο φ υ ο υ ε ε σ ε ρ η ω

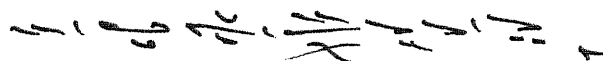
 ν α ν ε α ν ε ν ε

— πο φύον ξερεμώνανε, σής άρτα το ποταμι
 δχη κρεδ, δχη κρεδ ξεχτεζανε,

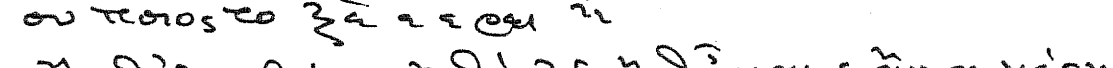
Τεχος ηη Γαφ ηη.

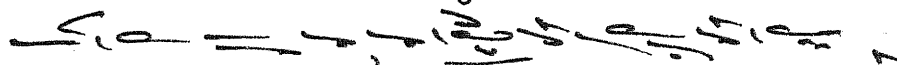
 δς τρα α του δη σω πως χαρωιτου χρονου

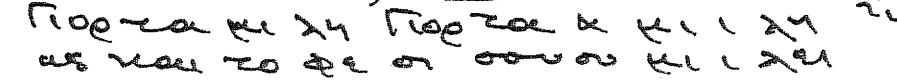
 ου ποιος το ζα ε ε ραι ηη

 αν θ' αποδαυ η δα ζω, η δαμαι ε δα χα κέρη

 πορτα κι λη πορτα κι λη ηη

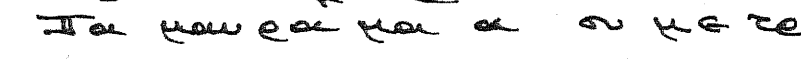

 ας και το φε σ σου σ κι λη

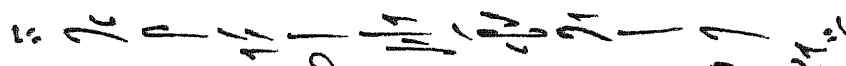
Τεχος ηη Γαφ ηη

 τα μου ρα και α ου με τα μανες τα μου

 ρα α και α τα τα φα το ηη

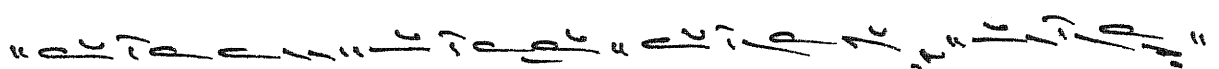
 α λη η δε ι να σου χετω ηη

 θο η η δα α π α να πα κε

— Τά φαυανά - ού μ' ετρέμινες - τά φαυανά - τά καζονά
 άχίστα παναγιά μου, μοδ καβουτιν καρδιά μου

Τεχος ηη Γαφ ηη

 ο χα τα να στα ει δα α κιο χα

[illegible]

" $\frac{\psi}{\phi} \sim \frac{r}{R}$ " για μονη γλ $\ll 1$ και σθεα ≈ 1 που δεικνύει

[illegible]

- Γίχε σεράδα πόρτα, μ' ὄλα χα-μ' ὄλα χαίμενα
κ' ἄζηνα παρὰ θύρα, μ' ὄλα σί-μ' ὄλα σίττα

Τελος των εν ταυ μεσάζων x1

[illegible]

23

$\frac{1}{\sqrt{g}} \left(\frac{\partial}{\partial x^1} + \dots + \frac{\partial}{\partial x^n} \right) = \frac{1}{\sqrt{g}} \left(\frac{\partial}{\partial x^1} + \dots + \frac{\partial}{\partial x^n} \right)$

$\frac{1}{m} \rightarrow \frac{1}{n}$

- λέ' εδω' ναί μια κοτσούλα, λέ' εδω' ναί μια κοτσούλα
λέ' εδω' ναί μια κοτσούλα, ρούσα κι, καί μελαχρόσι ναί

Πεχος 11-11 Γαδ παραμεσάζων ~~XX~~ ΚΕΚΙΝ.

Θα μου μιλήσεις θα μου μιλήσεις

" $\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\frac{1}{\sqrt{2}} + i \frac{1}{\sqrt{2}} \right) = \frac{1}{2} (1 + i)$ "

Da wir es nicht machen kann, weil wir die

"= -" $\frac{P}{T} \approx \frac{V}{T^2}$ " = -" $\frac{P}{T} \approx \frac{V}{T^2}$
γιατί για α το ο σταθερό στην παύση
για ζα αν δη η και κανονικά

Ἐφ' ὅσον δὲ αἱ καταλήξεις γίνονται εἰς τὸν $\frac{A}{B}$, τοῦτο δὲν εἶναι βάσις τετάρτου ἤχου, ἀλλ' ἀνήκει εἰς τὴν τετραφωνίαν τοῦ $\frac{A}{B} \frac{C}{D} \frac{E}{F} \frac{G}{H}$ ($\frac{A}{B} \frac{C}{D} \frac{E}{F} \frac{G}{H}$), εἰς τοῦ ὁποίου καὶ τὴν βάσιν $\frac{A}{B}$ μεταφέρεται τὸ ἴσον.

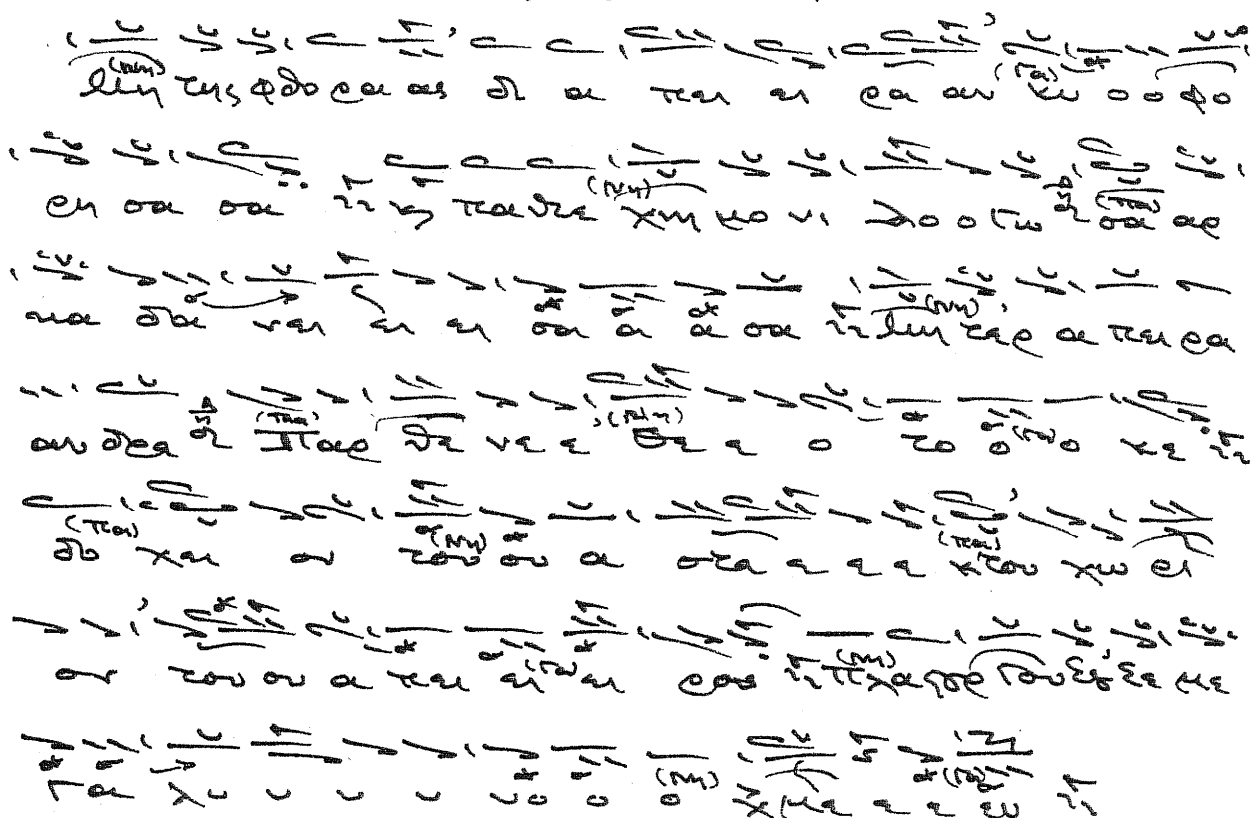
Ἰσχυος $\frac{A}{B} \frac{C}{D} \frac{E}{F} \frac{G}{H}$

$\frac{A}{B} \frac{C}{D} \frac{E}{F} \frac{G}{H}$
 δη νη τε δυ ταν εν η χω σα πα ι τοι ε αι νε τε δυ ταν
 εν χ τα χ τε ει ω ω ναι τε δα ε αι α ρα ι ι
 δ ευ τε α τα χ ι α σω ω ω ω με ε δα τω κυ
 ει πα ι ω η τω αν ρι μα δε δα να α του το ρα
 α α του ρι φω τι ι σα δε α αν θρω ω ω πω το
 τα ε υ ος η με τα τω α σω μα α α α των
 κραν τα α ρο ναι ε δε κι ου ρε ε ε ω τε η ε η
 κω ε ο ο ο ζ α α α ε οι ι ι

Ἰσχυος $\frac{A}{B} \frac{C}{D} \frac{E}{F} \frac{G}{H}$

$\frac{A}{B} \frac{C}{D} \frac{E}{F} \frac{G}{H}$
 η αν σου ε αν τω ρε ω ω δε α δε τω πι ι αν με τι
 η χ δε η η αν σου α χ υ τω ε ε δε α των φυ σις κυ
 ει ε
 η η ε οι ε ω δε η υ ε τι ν ι ι με ι ο ι ι ι

ἦχος $\zeta\omega$ — Γαφ Καταβασία

Μελωδικαὶ ἐλξεις: τοῦ $\beta\sigma\delta$ πρὸς τὸν $\zeta\omega$ καὶ τοῦ $\kappa\epsilon$ πρὸς τὸν $\zeta\omega$ — ὅταν τὸ μέλος τριφωνῇ — εἰς τρόπον ὥστε τὰ διαστήματα $\beta\sigma\delta - \zeta\omega$ καὶ $\kappa\epsilon - \zeta\omega$ νὰ γίνωνται ἐναρμόνιοι διέσεις (τμ. 4)· ἐκ τοῦ ὁποίου ἐπηρεασθέντες οἱ τῆς Σχολῆς τοῦ 1815 τρεῖς Διδάσκαλοί μας, ἐχαρακτήρισαν — οὐχὶ ὀρθῶς — τοὺς ἦχους Γ' καὶ πλ.Γ' τοῦ σκληροῦ διατόνου «ἐναρμονίους».

Τὸν ἀπὸ τοῦ $\zeta\omega$ βαρὺν ἦχον καλοῦμεν εἰρμολογικὸν καὶ στιχηραρικόν, διότι εἰς αὐτὸν ψάλλονται πάντα τὰ εἰς $\zeta\omega$ ὃ ἦχον εἰρμολογικά καὶ στιχηραρικά μέλη τῆς ψαλμωδίας· ἐνῶ,

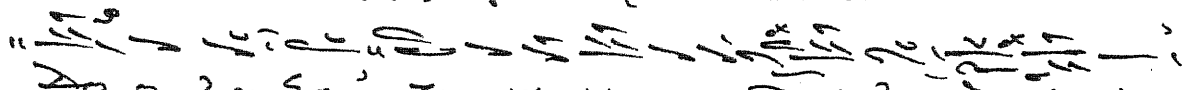

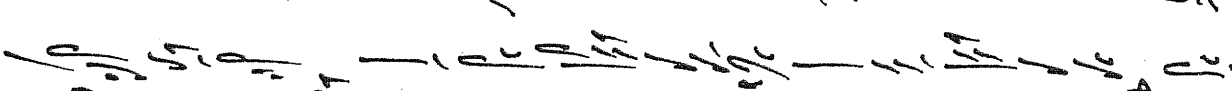

τὰ παπαδικὰ ἀκολουθοῦν κλίμακα ἐτέρου κλάδου τοῦ βαρέος ἦχου, ἀπὸ τοῦ κάτω Ζω ($\zeta\omega$) τοῦ μαλακοῦ διατόνου ($\zeta\omega \zeta\omega \xi$), περὶ τοῦ ὁποίου ὁ λόγος κατωτέρω.

Ὁ ἀπὸ τοῦ $\zeta\omega$ βαρὺς ἦχος εἶναι κατὰ τὰ μέλη του, ἐκκλησιαστικά καὶ λαϊκά, ἀπλοῦς καὶ ἀπέριτος, χωρὶς πολλοὺς σχηματισμοὺς καὶ μελωδικὰς ἐλξεις.

Ὅπως δὲ ὁ ἀπὸ τῆς αὐτῆς βάσεως $\zeta\omega$ ἔσω τρίτος ἦχος, οὕτω καὶ αὐτός, εἰς τὴν παλαιὰν μουσικὴν, ἠδύνατο νὰ πλαγιάζῃ, μεταπίπτων εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ κάτω Ζω ἐν ὑφέσει ($\zeta\omega$) ἦχον πλάγιον τοῦ τρίτου· καὶ ἐν προκειμένῳ ἀκριβέστερον, εἰς τὸν πλάγιον τοῦ πλάγιου τρίτου (πλ.Γ' ἢ $\zeta\omega \zeta\omega \phi$), περὶ οὗ ὁ λόγος ἀκολουθῶς.

Ἐγραψε δὲ καὶ ὁ Μπαλάσιος, εἰς τὸν ἦχον αὐτόν, καὶ τὸν δρόμον τῶν στιχερῶν, μίαν δοξολογίαν· καὶ ἄλλην ὁ Μπερεκέτης ἐλευθεριωτέραν καὶ ἐπιτηδευμένην.

Ἰσχος ὡς Γαφ τοῦ Μπαλασίου

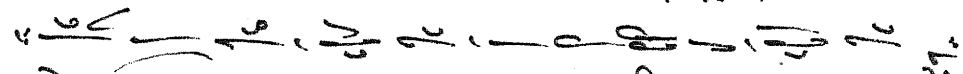

 Σο ο ζα ζοι' τι ω ω ω δει ζα ζοι

 το ο ο φως, εδ ζα Γεν + ι

 Θε α ω ε η θ τα ι της Γαι εμ η η θ

 α α α εν δευτοις δι δου τι ι α

Προτασσομενος ψαλμικος στιχος:

Ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς βάσεως ᾠ̣ ἴσταται καὶ ἐνδιατρίβει ἐπὶ τοῦ ♩ (4φωνίας τοῦ πλ. Δ' ἤχου) ἐκεῖθεν κατερχόμενος εἰς τὴν βάσιν ᾠ̣ :

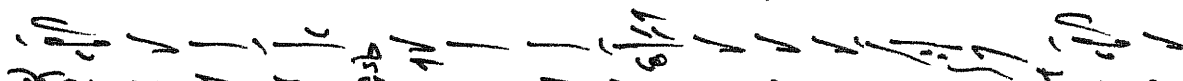

Εἰς σχῆμα μὲν συντόμου καταληκτικῆς θέσεως διὰ τὰ σύντομα εἰρμολογικὰ μέλη (Ἴδε «Ἀνέστη Χριστὸς ἐκ νεκρῶν»), εἰς σχῆμα δὲ ἀργῆς τοιαύτης διὰ τὰ ἀργὰ εἰρμολογικὰ καὶ τὰ στιχεραρικὰ (Ἴδε στιχερόν «Δεῦτε ἀγαλλιασώμεθα»).

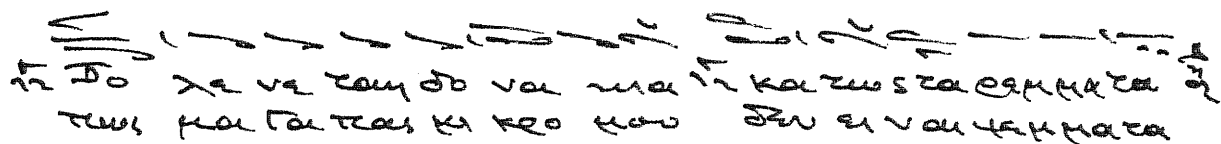
Ἰσχος ὡς Γαφ ᾠ̣ κρατ.

 δ κωρα α πο ταρφα δε ναρχι σω

 α πο ταρφα δε ε ε ναρχι σω
 κοει μου να σαι α α Γαι τη σω

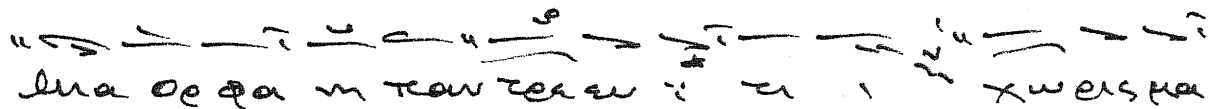
-βή- κωρά- βήτα, βέβαια σου χέρω
 βήτα, βέβαια σου χέρω, πως γιά σέ πονῶ καὶ κλαίω

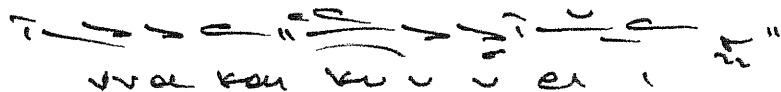
Ἰσχος ὡς Γαφ ᾠ̣

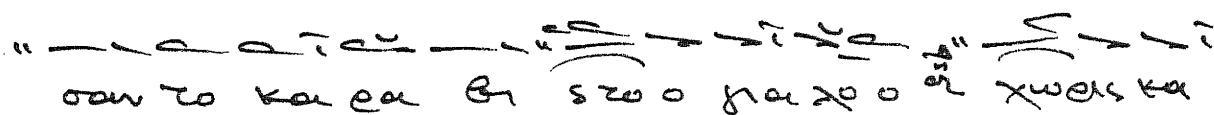

 Θεου σου δευτει εχει σου δευτει σου φερα με ε ηνυφη

 μου στη ηνυφη μου στενωλη η σου
 να τό ποτί - να τό ποτί ζης καθ' αὐτή
 να τῶ χης στη - να τῶ χης στη ζωή σου

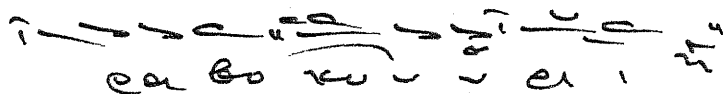

 Το χα να τση θ να μα τ κα τω στα θηματα
 πως μα γα τας κι κρο μου θει εναι τηματα

Τηχος υφ Γαφ χ

 μια ορφα η καν τρει ι τι χω εις μα

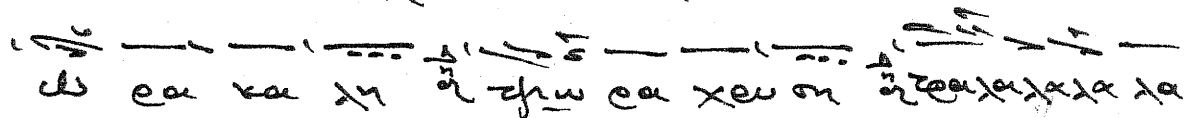

 να και κυ υ ει ι

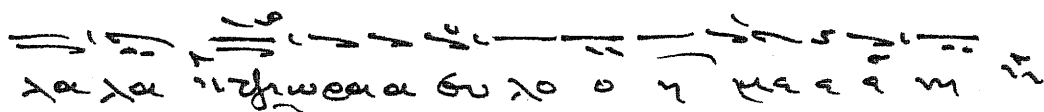

 σαν το κα ρα θι στο ο γαλο ο χω εις κα

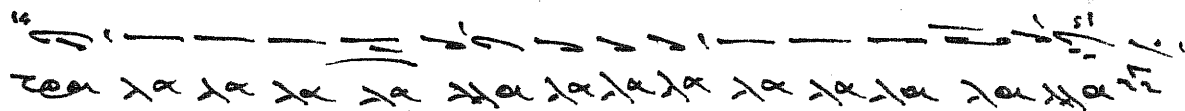

 ρα θο κυ υ ει ι

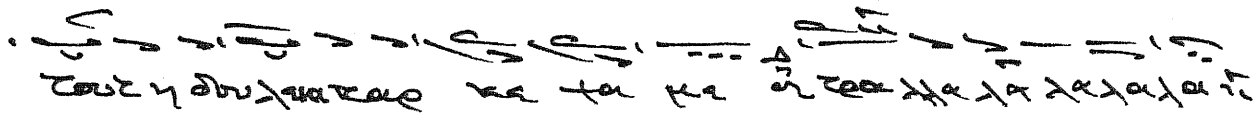
Σήμερα ὅσοις οἰστένοῖς, σήμερα ὅσοις μέρα
 σήμερα σαφανήναται, αὐτοῖς τὴν παροῖστέρα

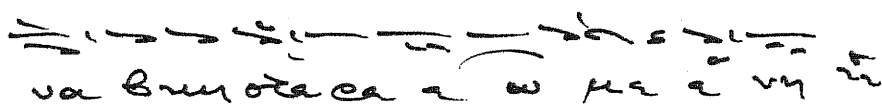
Τηχος υφ Γαφ χ

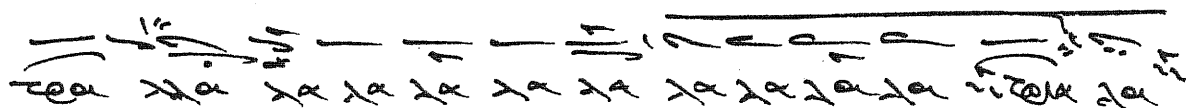

 ω ρα κα λη ἡ τρη ρα χου ση ἡ τρη λα λα λα

 λα λα ἡ τρη ρα θυλο ο η με ε η

 τρη λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα

 τρε η δου λια καρ κα τα με ἡ τρη λα λα λα λα λα

 να θη μο στα ρα ε ω με ε νη

 τρη λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα λα

Ἦχος ὑψ. Γαβ

στο χα να ρα κιωχα και α και πο χα και ρα

α βια στο φαχο

πο χα και ρα βια στο φα α χο ο τουρ τι να

και ρω και αι ι να

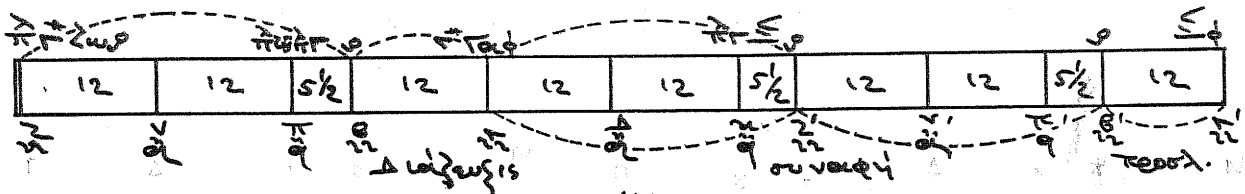
τα δε να ήταν - κιωχα και αι αι - τα δε να ήταν τα δε να
τα δε να ήταν τα δε να, τα δε να τα δε να και ι να

§ π' Ἦχος Πλάγιος τοῦ Τρίτου ἢ Βαρὺς ὑψ. από τοῦ κάτω Ζω ἐν ὑφέσει

Ἦχος ὑψ. Ζω

Διὰ μιᾶς εἰσέτι —ἐκτὸς ἐκείνης τοῦ $\frac{2}{1}$ — ὑφέσεως ἐπὶ τοῦ Βου $\frac{2}{1}$ ($\frac{2}{1}$), ἥτοι διὰ πορείας κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ βαρὺ, εἰσερχόμεθα εἰς τὴν κλίμακα τοῦ πλαγίου τρίτου ἢ Βαρέος τοῦ σκληροῦ διατόνου $\frac{2}{1}$ Ζω ἐπὶ τοῦ κάτω Ζω ἐν ὑφέσει

Ἦχος ὑψ. ἢ ὑψ. Ζω και Γαβ

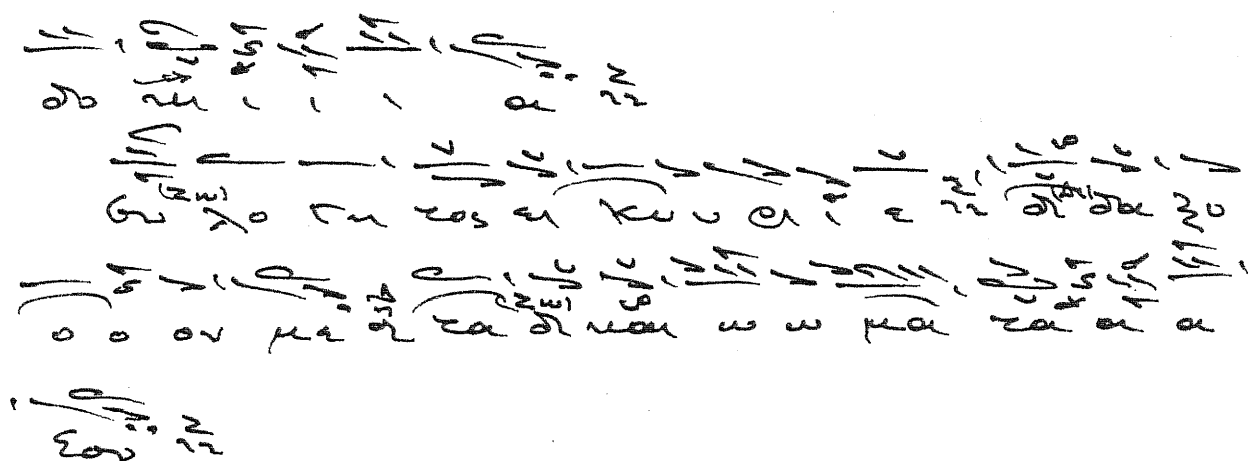
μὲ τετράχορδα $\frac{2}{1}$ ($\frac{2}{1}$) $\frac{3}{2}$ ($\frac{3}{2}$) καὶ $\frac{4}{3}$ ($\frac{4}{3}$)*, ἐκ τόνου, τόνου καὶ λείμματος ἑκάστον, καὶ μείζονος διαζευκτικοῦ τόνου $\frac{2}{1}$ ($\frac{2}{1}$) $\frac{3}{2}$ ($\frac{3}{2}$).

Μα ρ τ υ ρ ί α: ὑψ. = βαρὺς, ὡς εὐρισκόμενος κάτω τοῦ $\frac{2}{1}$ τοῦ πλ. Δ', βάσεως παραγωγῆς τῆς ὀκτωηχίας· ἡ δὲ δίφωνος ἀνάβασις $\frac{2}{1}$, δηλοῖ ἦχον, δίφωνίαν ἄνω τῆς ἐπὶ τῶν ὀργάνων βάσεως παραγωγῆς τῶν ἡχων φθόγγου κάτω $\frac{2}{1}$.

Ἀ π ή χ η μ α: τὸ σύνηθες τοῦ βαρέος τετραφώνου $\frac{2}{1}$ $\frac{3}{2}$ $\frac{4}{3}$ $\frac{2}{1}$ με μόνην δυνατὴν ἑκτασιν ἐπὶ τὸ βαρὺ τὸν φθόγγον κάτω $\frac{2}{1}$, τελευταῖον φθόγγον ἐν τῷ ἀμεταβόλῳ συστήματι τῆς παλαιᾶς μουσικῆς $\frac{2}{1}$ $\frac{3}{2}$ $\frac{4}{3}$, καὶ ἐν τῇ κιθάρα (οὔτι)

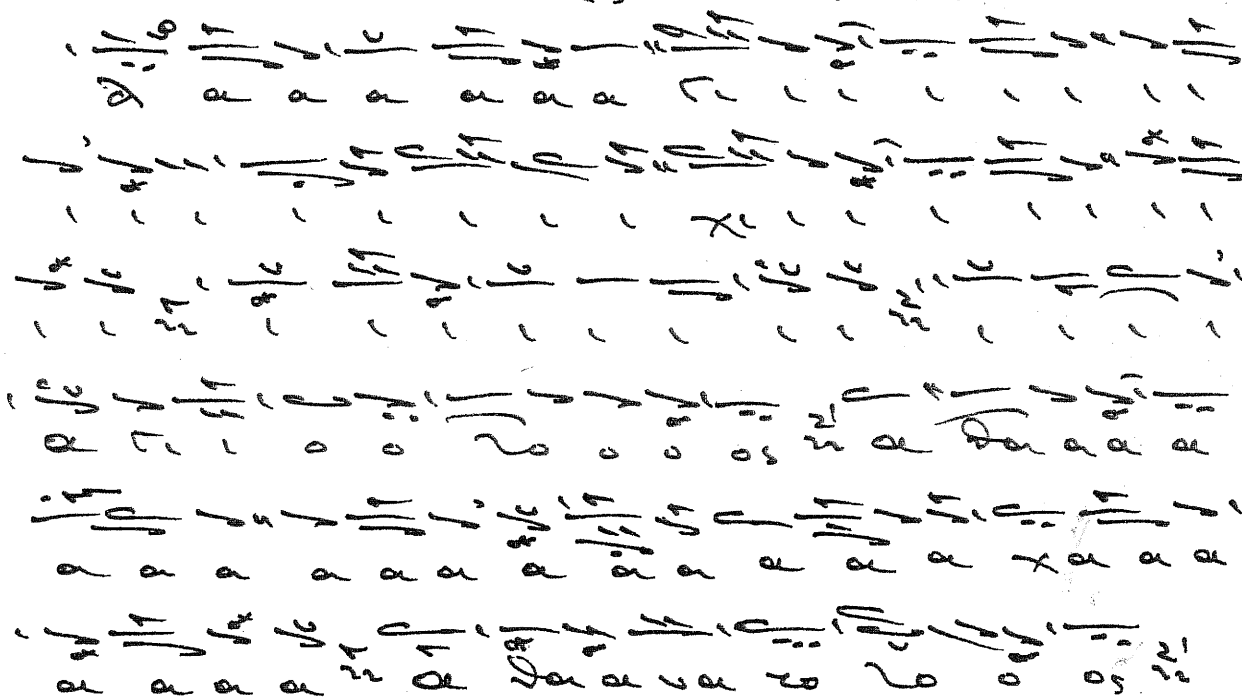
Δ ε σ π ό ζ ο ν τ ε ς φ θ ό γ γ ο ι: $\frac{2}{1}$ $\frac{3}{2}$ $\frac{4}{3}$ $\frac{2}{1}$.

* Ἡ ἐπὶ τοῦ Βου $\frac{2}{1}$ φθορά, θεωρεῖται ὡς ἀπὸ τοῦ $\frac{2}{1}$. "Ὅθεν αἱ ὑπ' αὐτὴν μαρτυρίαι καὶ $\frac{2}{1}$ $\frac{3}{2}$ $\frac{4}{3}$ λαμβάνουσι στιγμὰς, ὡς αἱ μαρτυρίαι $\frac{2}{1}$ καὶ $\frac{3}{2}$ ἡχων Α' καὶ Δ'.

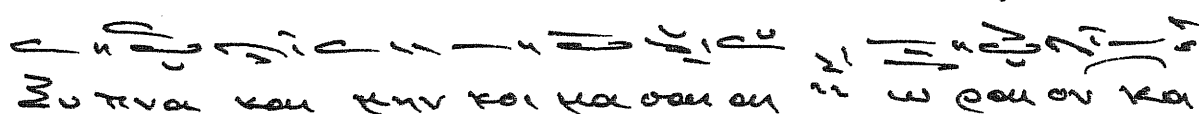
τοῦ Λαμπαδαρίου

τοῦ Λαμπαδαρίου ~~Ἰωάννης Παναγιώτης~~ πλαγιάζων

Ὁ Ξ Γ' ζωῖ ἤχος οὗτος, δὲν εἶναι ἄλλος, παρὰ τὸ ἐκ τοῦ κάτω Ζωῖ «Σὶ μεμὸλ ματζόρε», ὁ μείζων τρόπος τῆς δυτικῆς μουσικῆς· μὲ διαστήματα καθαρώτερα καὶ ἀκριβέστερα. Διότι, καὶ οἱ μείζονες τόνοι εἶναι ἀκέραιοι (τμ. 12 ἀκριβῶς) καὶ τὰ ἡμίτονα εἶναι «λείμματα» (τμ. 5 1/2) καὶ ὄχι συγκερασμένα (τμ. 6). Ἐπομένως καὶ διφωνία καὶ τριφω- νία κ.τ.λ. ἀκριβεῖς· πρᾶγμα ὅπου δὲν συμβαίνει διὰ τῆς κράσεως.

ἑπτάφωνος

"Σ" "Υ" "Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 να ει νι , ῖση κωσ α τω ο τεν κλι νη η
 "Σ" "Υ" "Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 να ῖδης πως τρε φοο δω ω ω ῖ

Ἰσχυος ὡς ζωω χ

"Υ" "Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 Το ον βιον χα εν η τα ε ῖ ε εν ο σω
 "Υ" "Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 ο βι ος αν δει ε ῖ δα α εχθι ε σπε ε ρα
 "Υ" "Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 α ῖ και αι θα μα ραν θα η η ῖ
 "Υ" "Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 εχ η ζω η η σι γμα σται προ ε ῖ αλλ ε χει
 "Υ" "Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 και πο λλας κα χα ε ῖ ο σις χυ πει ε ται και πο
 "Υ" "Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 νει ῖ ας μη το χη η σκω νη η η ῖ

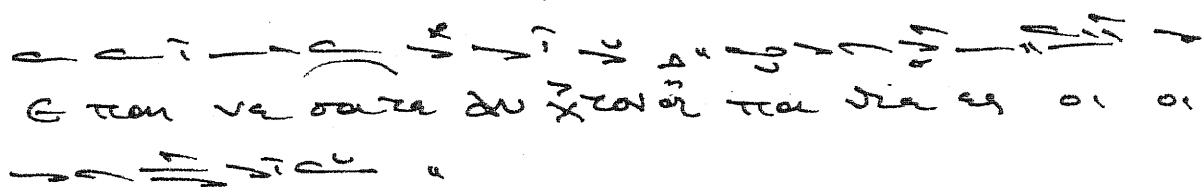
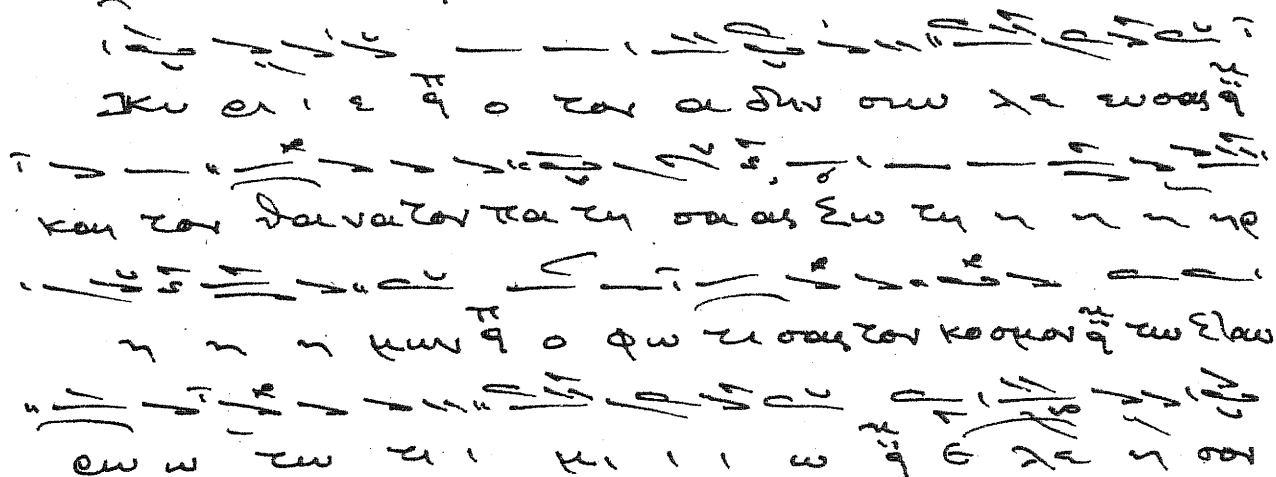
Ἰσχυος ὡς (εἰ) ζωω διφωνῶν χ1

"Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 ου το ρου νο ῖ η η χα ε και ῖ
 εν σι κλη σαι ε εν η η η

"Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 το ση καν το εχθι ε ται ῖ ε εν ε χει τα χι ε

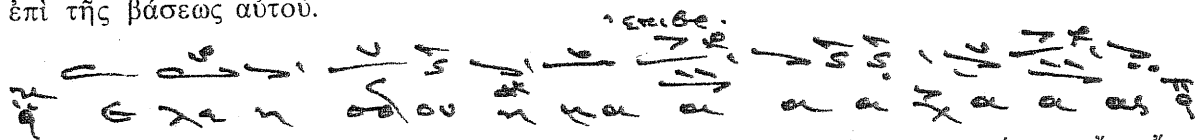
"Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 εε και και ῖ

"Α" "Ε" "Ι" "Ο" "Κ" "Λ" "Μ" "Ν" "Ξ" "Ψ" "Ω" "Χ" "Ψ" "Ω" "Χ"
 ενα κω δη ῖ δα κτα ε και ενα κτα ο στα κτα
 ε χα στο χι δι μα κτα ε το ε κλη σαι το φρε κτα

[illegible]

33 na a a as 450

Ἄν δὲ πρόκειται τέλος τῆς ψαλμωδίας, καταλήγει δι' εἰδικῆς καταληκτικῆς θέσεως ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ.

Ὡς πρὸς τὰ ἴσα: Ὁ πλάγιος τοῦ Α' κατὰ τὰς διαφόρους μορφάς του, ἔχει ἴσον ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ $\frac{\sqrt{3}}{2}$. μεταπτώσεις δὲ —κατὰ φράσεις— σύντομοι καὶ διαβατικοί, μὲ καταλήξεις εἰς τὴν τριφωνίαν ($\frac{\sqrt{3}}{2}$) καὶ τὴν τετραφωνίαν ($\frac{\sqrt{3}}{2}$), δέχονται ἐπὶ τῶν φθόγων τούτων ἴσα δευτερεύοντα, τοῦ βασικοῦ ἴσου $\frac{\sqrt{3}}{2}$ μένοντος ἀμετακινήτου.

Ὁ πλάγιος τοῦ πρώτου, κατὰ τοὺς διαφόρους κλάδους αὐτοῦ, πορεύεται, ὡς καὶ ὁ ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ Ἔσω Ἰσταρ, ἐκτὸς τοῦ διαπασῶν, καὶ κατὰ τὸ διὰ πέντε, τόσον ἐπὶ τὸ ὀξύ, ὅσον κι' ἐπὶ τὸ βαρὺ.

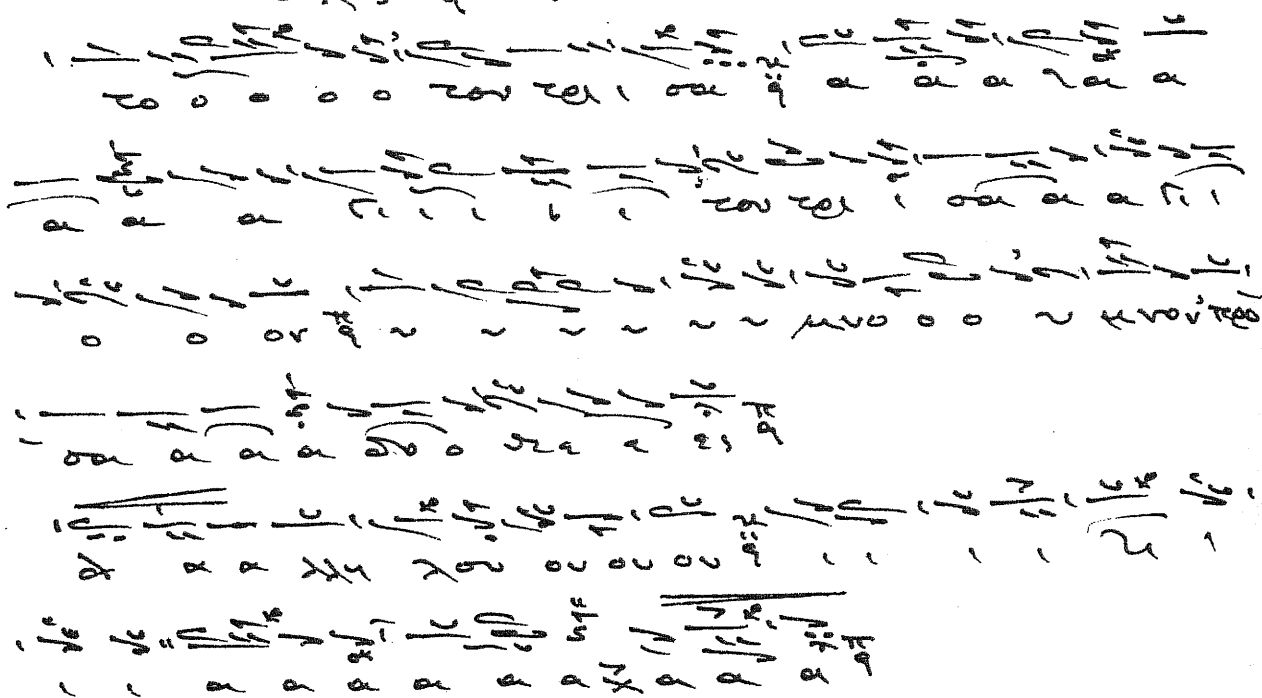
Κι' ἐπὶ μὲν τὸ ὀξύ, διὰ τῆς φθορᾶς αὐτοῦ ρ ἐπὶ τοῦ Κε (πλ. ὀ—) μὲ
τοὺς φθόγγους βου ρ και γα ρ ἐν διέσει, ὡς και (ἢ και) και τὸν Κε
ὡς Πα, ὅπου (ἢ) μετατίθεται και τὸ ἴσον αὐτοῦ.

Κατὰ τὸ διαπασῶν

10	8	12	12	10	8	12	10	8	12	12
12	10	8	12	10	8	12	12	10	8	12

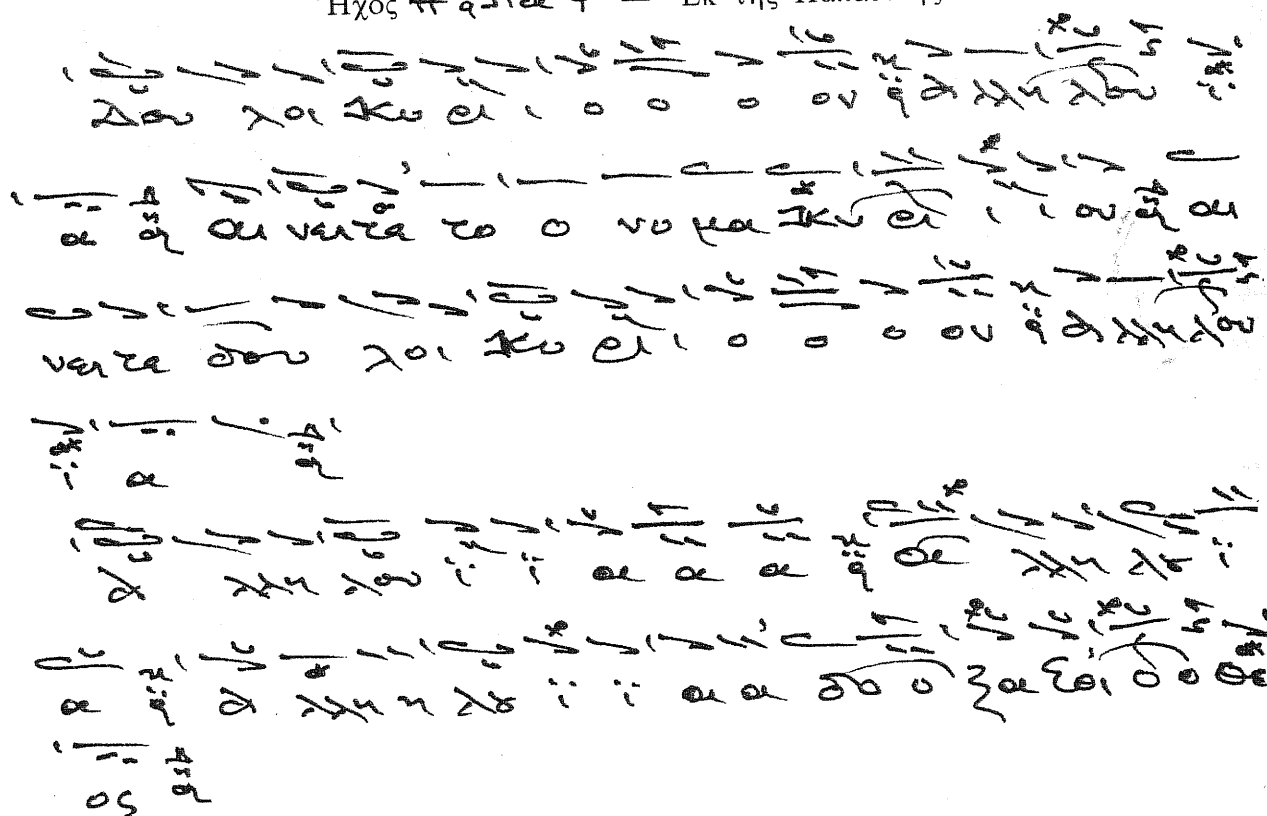
Κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ ὄξυ

Ἦχος π̣ ϛ̣ ϣ̣ Τσα ϣ̣ από Χερουβικόν τοῦ Λαμπαδαρίου

Καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς ἦχος πλάγιος τοῦ Α' τριφωνῶν

Ἦχος π̣ ϛ̣ ϣ̣ Τσα ϣ̣ — Ἐκ τῆς Παπαδικῆς

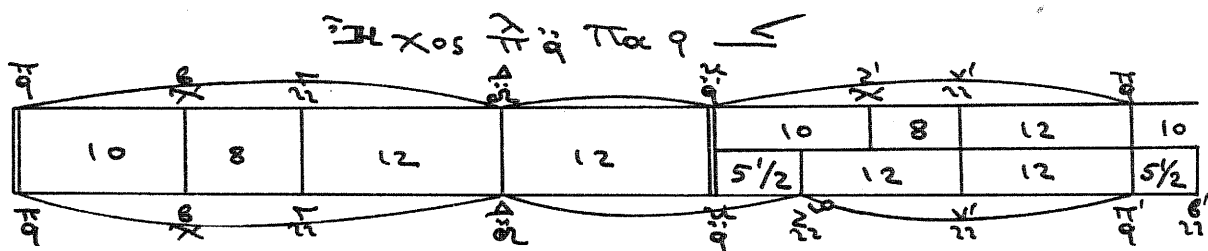

§ πβ' Περὶ τοῦ Πλαγίου Πρώτου Τετραφώνου

Ἦχος π' α' παρ

Κλάδος τοῦ Εἰρμολογικοῦ καὶ Στιχεραρικοῦ Πλαγίου Πρώτου εἶναι ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου Τετράφωνος (π' α' παρ), εἰς τὸν ὁποῖον, τόσον οἱ προτασσόμενοι τῶν τροπαρίων ψαλμικοὶ στίχοι, ὅσον καὶ τὰ τροπάρια, τελειοῦνται εἰς τὴν τετραφωνίαν αὐτοῦ π' α'.

Τὰ κατὰ μουσικὰς φράσεις διαστήματα αὐτοῦ παίζουν μεταξύ τοῦ π' φυσικοῦ ἐν ἀνόδῳ καὶ π' ἐν ὑφέσει ἐν καθόδῳ, ὡς κι' ἐὰν τὸ μέλος φθάνῃ μέχρις αὐτοῦ, ἐπιστρέφον πρὸς τὸν π' καὶ τοῦτο εἶναι βασικὸν γνῶρισμα καὶ διαφορὰ τούτου τοῦ τετραφώνου π' α' παρ ἐναντι τοῦ τετραφώνου πρώτου ἤχου π' κε δ, ὅστις μεταχειρίζεται τὸν π' τοῦ μαλακοῦ διατόνου· τὸν δὲ π' ἐν ὑφέσει, μόνον ἐν καθόδῳ πρὸς τὸν ἐπὶ τοῦ π' πλάγιον τοῦ πρώτου.

Ἀπήχημα τὸ τοῦ πλαγίου πρώτου, μετὰ κίνησιν πρὸς τὴν τετραφωνίαν :

π' α' παρ

Δευτερεῖ χα α α α βε τα φω ω ω π' εὐταυτα νε στα

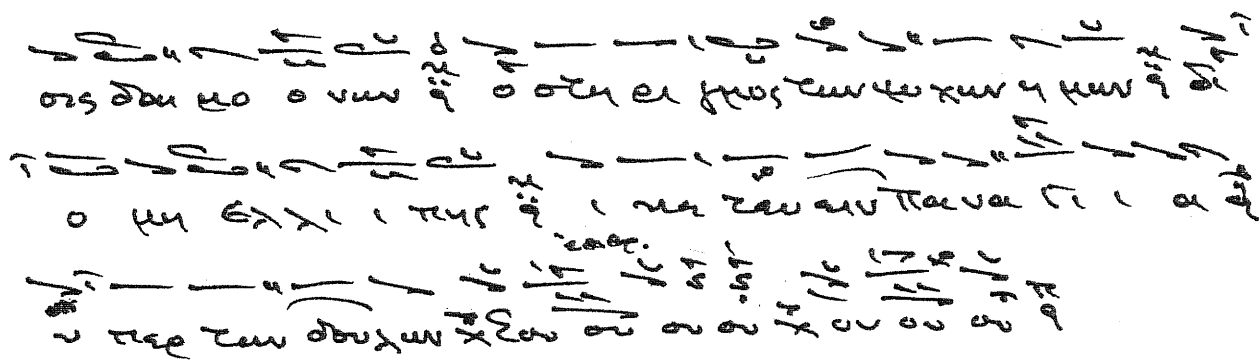
ε ε ε ρου φω ω ω ο ος ῥηαι δδ ζαι α σα τα ε χει

στο α ῥηαι α να στα α πα σαι νε ε ε κων π' α'

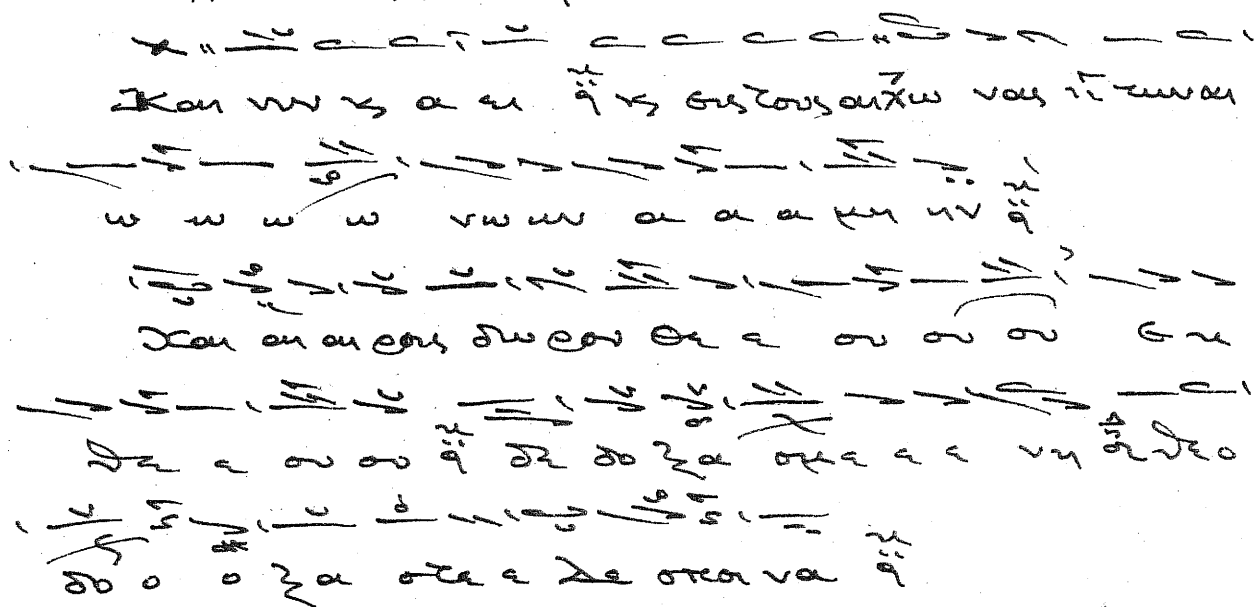
Δεσπόζοντες φθόγγοι: π' α' π' α' (π' α') π' α', εἰς τοὺς ὁποῖους γίνονται καὶ αἱ κατάληξεις: Ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς π' α' π' α', ἐντελεῖς εἰς τοὺς π' α' καὶ π' α' καὶ τελικαὶ εἰς τὸν π' α'.

Ἐν τέλει τῆς ψαλμωδίας —ἐὰν δῆλα δὴ θεοτοκίον τύπου «Χαίροις ἀσκητικῶν» τελειοῦται κατ' αὐτὸν— ἡ κατάληξις γίνεται εἰς τὸν π' α', ὡς καὶ εἰς τὸν στιχεραρικὸν κλάδον τοῦ πλ. Α'.

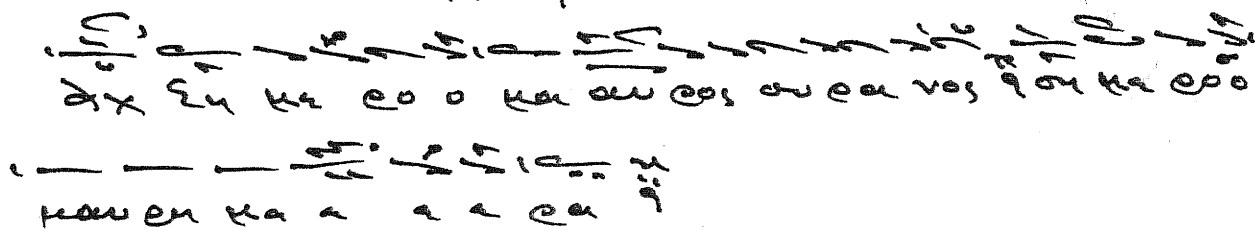
Εἰς πάσας τὰς ἀνωτέρω περιπτώσεις, βασικὸν ἴσον ἐπὶ τοῦ π' α' τοῦ πλ. Α', μετὰ δευτερευόντων τοιούτων εἰς τοὺς π' α' καὶ π' α', ὅταν τὸ μέλος τριφωνῇ ἢ τετραφωνῇ πρὸς αὐτούς.

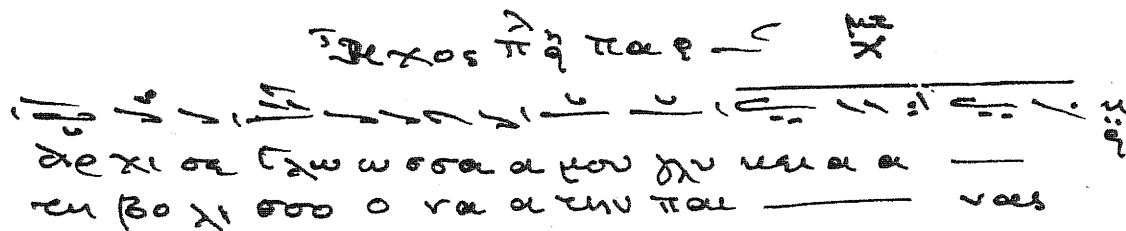
ἀργὸν $\tau\epsilon\tau\rho\alpha\varsigma\ \pi\acute{\alpha}\nu\tau\alpha\varsigma$ ← τετράπωνος $\chi\eta$

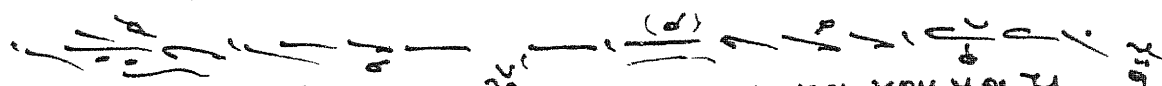

ἑξῆς τῶν τετραφωνῶν

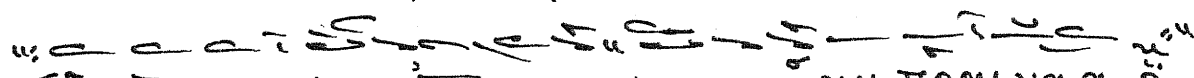
Δῖχ-ῥήμεσιν ἔκαστων, δὲ βάδω βασιλεύω

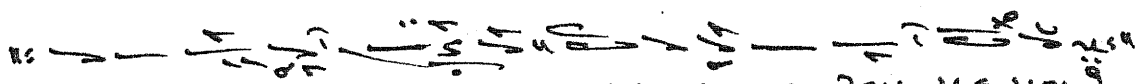

 που ου γαι αι η που ναι μικη κοη μα τι
 μο λο χα μο λο χα ρες εις μα τι

- Έχει σμιχνοτάτες κ' εἰ μικρές, μέ τότη φή ζου γραφιστές
 ἔχει κό-ρας μαυροκμάτες, μεῖλο χα-ρες εἰ γκαίτες

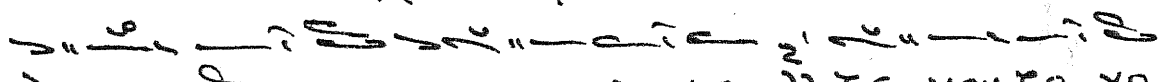
Ἰσχος π' ἄ παφ τετραφωνῶν $\chi\epsilon$. κέκιν.

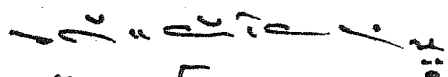

 Στου πα πα λα ἴ πα πα λα α αμ τρα να α
 στον πα πα λαμ τραν ου τη η ην αυ λη η

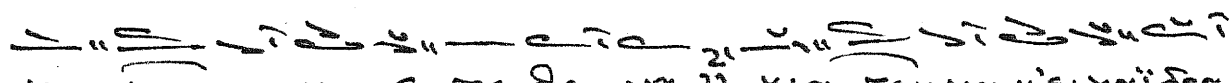

 νιεν το ο οη ει ει ναι μα α ζε με νοι
 πα πα α α λα αμ τρα να α παυ με η

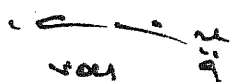
- Παντρεύουν τὰ - κορίτσια τους
 νιάν της δυό τους δυο γέροντες, ἄσπρες δὲν τὴς παρισταίει

Ἰσχος π' ἄ - κε χ

 α να δε μα τον πε λε γε ν ἴ τε μου ε ο νο

 μαν Γιαν νεν

 κα λλ' αν να ε πε θα να ἴ και ταν να κ' ε χαϊδεα

 ναι

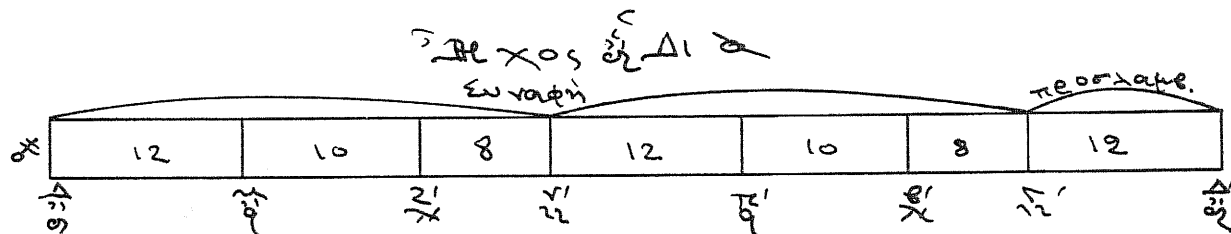
- ὅσους τὸν φέταν πέ τε ἄ τόν, τὸν κόπον αὐ' κ' ἡ χάρη
 εἴ μεν εἴ δ' οὐκ ἔμμορφον, τὸν τόπον αὐ' εἴ τι ἀνεί

§ πγ' Περὶ τοῦ Τετάρτου ἤχου τῆς Παπαδικῆς

Ἦχος Δ Δ Δ Δ

Τετραφωνίαν ἀπὸ τοῦ Δ Δ Δ Δ —βάσεως παραγωγῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁκτω-
ηχίας— ἀνερχόμενοι, εὐρίσκομεν ἤχον τέταρτον ἄλλον ἐπὶ τοῦ Δ (Δ Δ Δ Δ), ὅστις
καὶ εἶναι πράγματι ὁ κύριος τοῦ Δ Δ Δ Δ

Βαίνει, ὡς κι' ἐκεῖνος, κατὰ τόνους μείζονα, ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον, κατὰ τετράχορ-
δον ἐπὶ τὸ ὀξύ, πλὴν οὐχὶ διεzeugμένως, ἀλλὰ, ὡς κύριος ἤχος, συνημμένως :

Ἡ μαρτυρία τοῦ Δ Δ Δ Δ σημαίνει :

Ἦχος Δ = Ἦχος τέταρτος. Δ τετράφωνος ἀνάβασις δι' ὀξείας καὶ ὑψηλῆς = ὅτι
εἶναι ἤχος κύριος τετραφωνίαν ἄνω τοῦ Δ Δ Δ Δ καὶ ἡ φθορά τοῦ Δ ὅτι βαίνει
κατὰ τετράχορδα συνημμένα Δ - Δ καὶ Δ - Δ , ἕκαστον κατὰ τόνους μείζονα,
ἐλάσσονα καὶ ἐλάχιστον, μετὰ μείζονος προσλαμβανομένου εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κλίμακος
αὐτοῦ Δ - Δ .

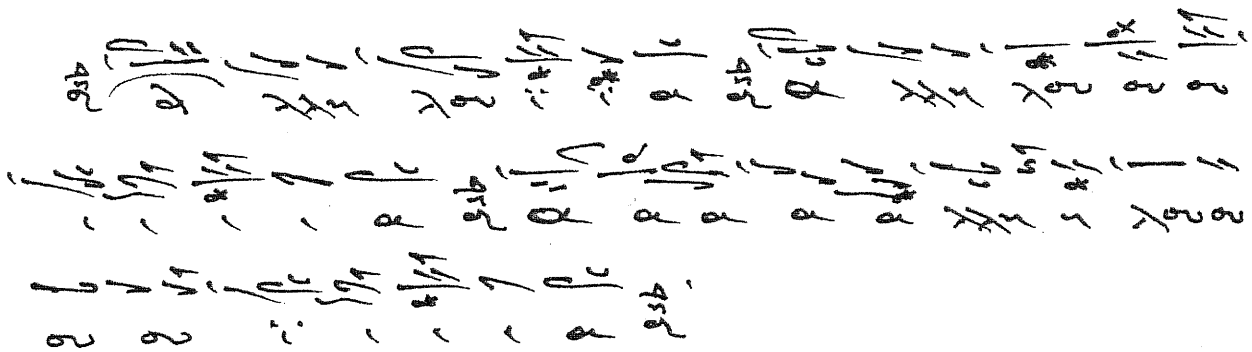
Ἀ π ή η μ α :

τὸ ὁποῖον ὑπὸ μορφήν βραδυτέραν —ὡς καὶ ἡ μαρτυρία τοῦ— καθιστᾷ ἐμφανῆ τὴν
κατὰ 4φωνίαν ἀνιούσαν, σχέσιν αὐτοῦ πρὸς τὸν πλάγιόν του (Δ Δ Δ Δ) :

Καὶ ἄλλο ἄργόν, ἐμφαντικώτερον τοῦ προηγουμένου :

Δεσπόμενοι φθόγγοι: οἱ βασικοὶ φθόγγοι τῆς συγχορδίας αὐτοῦ Δ Δ Δ
πρὸς τοὺς ὁποίους γίνονται κι' αἱ σχετικαὶ καταλήξεις τῶν μελωδιῶν :
Ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς Δ Δ καὶ Δ (καὶ ὡς ἅγια τετράφωνον Δ ἐνίστε), ἀλλὰ
καὶ εἰς τὸν Δ φυσικόν, ὅταν παραμεσάζῃ ἢ καὶ τὸν Δ ἐν διέσει, τριφωνίαν κάτω
τοῦ Δ . Ἀκόμη καὶ εἰς τοὺς φθόγγους Δ καὶ Δ , ἂν τὸ μέλος μεσάζῃ ἢ πλαγιάζῃ,
καὶ τελικαὶ εἰς τὸν Δ .

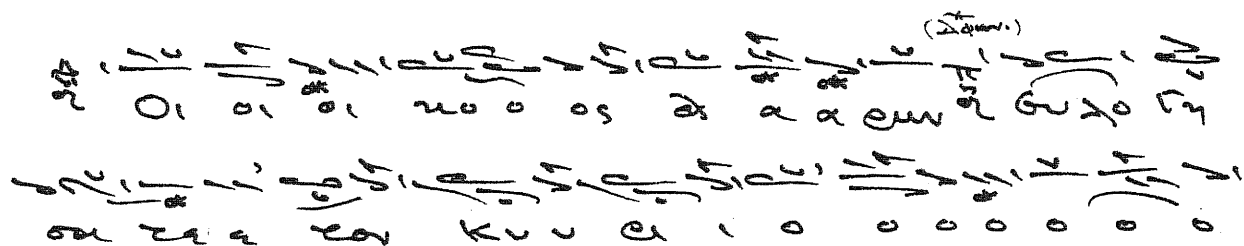
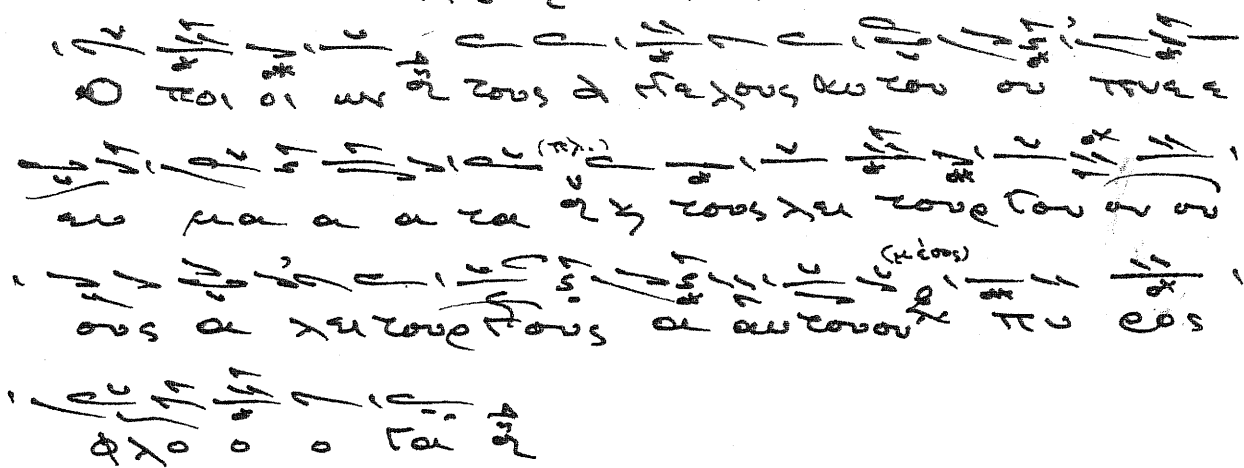
Με λ φ δ ι καὶ ἑ λ ξ ει ς: Γα δ πρὸς τὸν δ , Κε δ πρὸς τὸν δ καὶ νη δ πρὸς τὸν δ ὡς τετράφωνον ἄγια (δ δ δ δ) θεωρούμενον, με τὸν ἄνω βου δ ἐν μικρᾷ διέσει (δ).

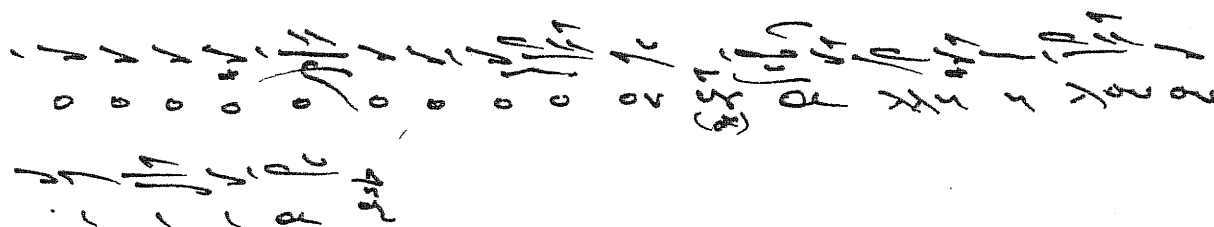

Κατερχόμενος πρὸς τὴν βάσιν τοῦ δ κάμει —ἐνίοτε— τὸν δ ἐν ὑφέσει (δ), μεταπίπτων εἰς τὸν τέταρτον ἦχον τοῦ σκληροῦ διατόνου (δ). Τοῦτ' αὐτὸ καὶ ὅταν τὸ μέλος φθάνη μέχρις αὐτοῦ ἐπανακάμπτον ἢ ὁδεύει ἐν κατιούσῃ φορᾷ πρὸς τὸν δ .

Μεταπίπτει καὶ εἰς τοὺς λ γ ε λ β ο υ ξ καὶ δ δ δ δ μεσάζων καὶ πλαγιάζων· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸν δ δ δ δ παραμεσάζων εἰς τὰ παπαδικὰ μέλη, ὅποτε, δεσπόζοντες φθόγγοι καὶ καταλήξεις εἶναι τὰ τῶν ἦχων τούτων ἀντιστοίχως, εἰς τῶν ὁποίων τὰς βάσεις δ , δ καὶ δ μεταπίπτει καὶ τὸ ἐπὶ τοῦ δ ἢ δ ἀρχικὸν ἱ σ ο ν αὐτοῦ.

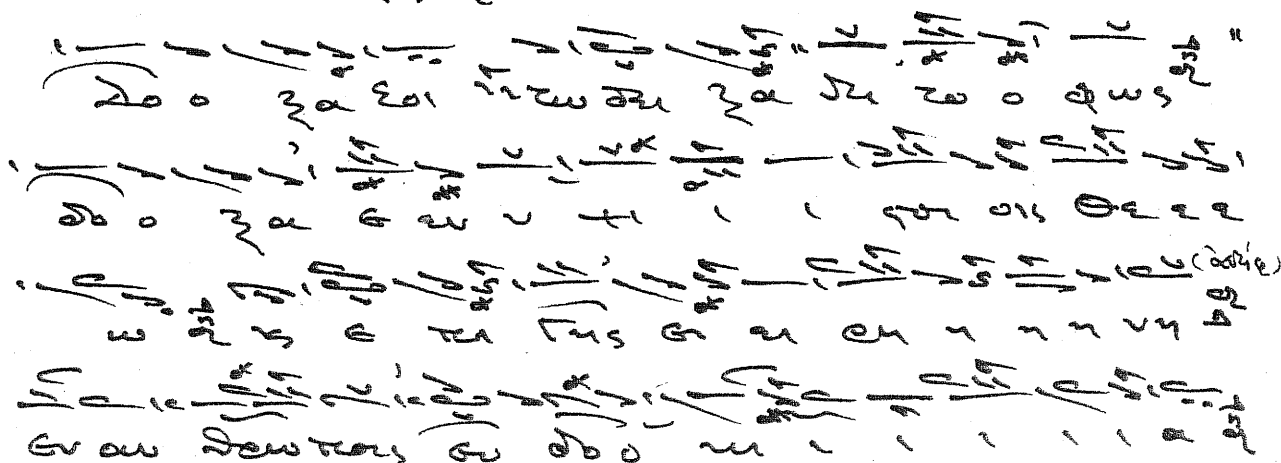
Ἰσχυρὸς δ δ δ δ μεσάζων καὶ πλαγιάζων

Ὁ ἀπὸ τοῦ ΔΙ τέταρτος, δεδεμένος μὲ τοὺς λέγετον ($\lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\omicron\varsigma$ $\beta\epsilon\tau\epsilon$) καὶ ἅγια ἀπὸ τοῦ Πα ($\pi\alpha$) εἰς τὰ εἰρμολογικὰ καὶ στιχεραρικά των μέλη ("Ἴδε σχετικῶς, εἰς τὰ κατ' αὐτοὺς τοὺς ἤχους λεχθέντα), εἶναι ἤχος τῆς παπαδικῆς· καὶ κατ' αὐτὸν μερίζονται: πολυέλεοι, πασαπνοάρια, δοξολογίαι, προκείμενα, ἀλληλουϊάρια, χερουβικά, κοινωνικά, εἰρμοὶ καλόφωνοι, μαθήματα καὶ κρατήματα· ἔχει δὲ ἐπὶ τοῦ κάτω ΔΙ (ΔΙ) τὸν ἀντίφωνόν του, βάσιν παραγωγῆς τῶν ἤχων ἐπὶ τῶν ὀργάνων, κατὰ τὴν τοῦ κανόνος κατατομὴν.

Ἦχος ΔΙ ἀντίφωνων τοῦ Λαμπαδαρίου

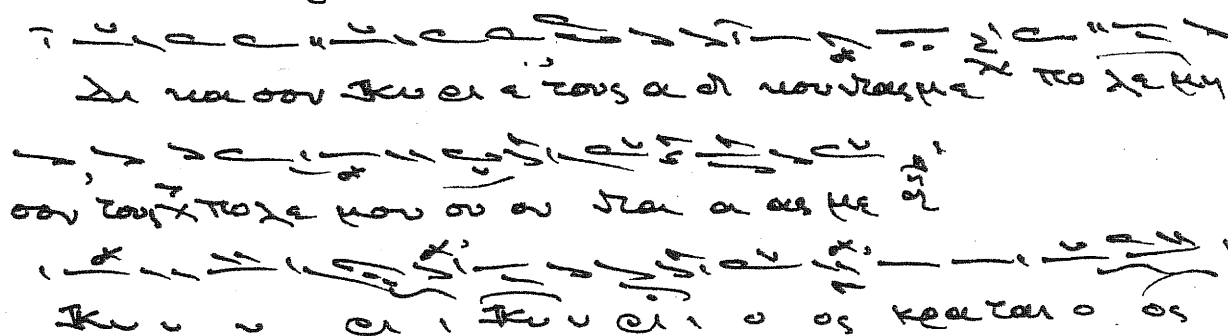

Ὁ ΔΙ εἶναι ἤχος τῆς παπαδικῆς μὴ ἔχων τροπάρια εἰρμολογικὰ ἢ στιχεραρικά. Ἐπομένως στιχολογίαν δέχεται μόνον εἰς προκείμενα καὶ ἀλληλουϊάρια εἰς τὰ ὅποια:

Προτασσόμενος στίχος:

"Ἀρχεται ἀπὸ τῆς βάσεως αὐτοῦ ΔΙ καὶ ἱστάμενος εἰς τὴν διφωνίαν αὐτοῦ ΔΙ ἢ καὶ τὴν τετραφωνίαν ΔΙ , κατέρχεται πρὸς τὴν βάσιν του ὑπὸ μορφὴν στιχεραρικῆς καταληκτικῆς θέσεως ἐπὶ τοῦ ΔΙ .

Ἦχος ΔΙ ἑπταφωνῶν κατὰ τὸ δις διαπασῶν

οι μη η η μου μη πα ε ε εη χ

με χα α χου η η η μου μη η πε εη ε δα
φ η η μου μ υ υ ει σε ε ε

ν η

- Ο - ος σε σφίχα μαχιασθή = ποτέ δυνάτοδοί να

Τεχος ελ Δία χ

μα ζε εη σε κωε μα α να ε

μπε ζε εη σε α κωε κα ε να κα τη για

γα α κε θυ ω

- και θα τα παρακύνω = να πεί να κωε ετα

Τεχος ελ Δία χ

ε τε χα μ ι θυ χι, Γνο, ελ πα α πα

Γυ ναι ελ πα α μα Γυ ναι κα ε

του Γι να α εη με σαι ελ νε
του με χα α χου νου ται, μο

- Του Γινάρε μ εσται νε, να κά ται - να πεί νε ίσω
πέδι κα ται μ εσται, του με χα α χου νου ται μο

Ήχος δὲ Διά ♯

Πτα με και θα α α α ἤ να φυ του ου κα ε
 ε ἡ α μω α μα αν π κω ω του κας βα
 ρα δου ου ου να ε α ἡ
 τῆς γατοῦαῖς ἢ ἔκκορες — δέχων ναυομηδοῦνα

Ήχος δὲ Διά ^{ἐπιφώνων} ^{κε. ΚΕΚΙΝ.} ♯

“ φε ται με λε ἡ μω α καν α καν
 “ φε ται με ε ε λε η η χα η η λα ἡ
 — φε ται με ἔλε η η χα η η λα, φαι ε η χε ται με νι ε α

Ήχος δὲ Διά με χρόαν τοῦ ἐναρμονίου (βου*, γα*) ♯

δισ τρα γου δι η η η ου και χα εω ἡ του
 — χε νου ποιοι το ο. ζε ε ε ρει ε ἡ
 αν ο' απο δανω ἢ δα ζω, ἢ δα μαι ε α η χα κέρη
 α μω γδα λα η τσα α η ι σα ἡ

και με σα σε ζω τρα φη η σα ἡ
 — ἄς τρα γου δη σω με ες χα εω, δει και ζω με ες χα εω
 τα νι α τα δει που χι ον τα και, να τα ζανα χο ρα σω
 δει με δα χο ται ο μα τα, σου στε ρνω χα ε ρι ο μα τα

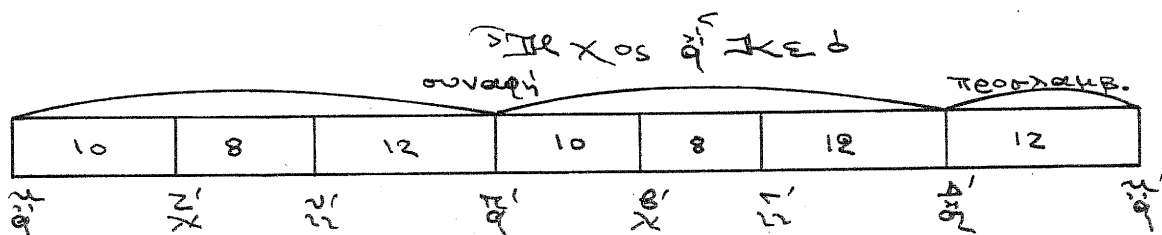
§ πδ' Περὶ ἤχου Πρώτου Τετραφώνου ἀπὸ τῆς φυσικῆς του βάσεως Κε

Ἦχος ος $\text{ἤ} \text{Κε} \text{ἔ} \text{ἄ} \text{ῥωνος}$

Μίαν φωνὴν ἀνερχόμενοι ἀπὸ τοῦ $\text{ἤ} \text{Δι} \text{ῥ}$ ἤχου — δευτέρας βάσεως παραγωγῆς τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας — καὶ τέσσαρας ἀπὸ τοῦ $\text{ἥ} \text{ῥ} \text{Πα} \text{ῥ}$, εὐρίσκομεν ἤχον Πρῶτον ἀπὸ τῆς φυσικῆς του βάσεως Κε ἔ , κύριον τοῦ ἀπὸ τοῦ Πα πλαγίου Πρώτου ($\text{ἥ} \text{ῥ} \text{Πα} \text{ῥ}$), ἔχοντα τὰ αὐτὰ ὡς καὶ ὁ πλαγίος του διαστήματα, ἐκ τόνων : ἐλάσσονος, ἐλαχίστου καὶ μείζονος κατὰ 4 χορδον, ἐν ἀνιούσῃ φορᾷ· βαίνοντα ὁμως — ὡς κύριον — συνημμένως $\text{ῥ} \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}'$ καὶ $\text{ῑ}' \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}'$ μετὰ μείζονος προσλαμβανομένου $\text{ῥ}' - \text{ῥ}'$ εἰς τὴν κορυφὴν τῆς κλίμακος αὐτοῦ.

Ὁ ἤχος καλεῖται καὶ «πρῶτος τετράφωνος» ἢ «ἔξω (ὕψηλός) πρῶτος» παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν, ὡς τετραφωνίαν εὐρισκόμενος ἄνω τοῦ $\text{ἥ} \text{ῥ} \text{Πα} \text{ῥ}$ · ἔχουσι δὲ ὡς ἀκολουθῶς τὰ τῆς μαρτυρίας αὐτοῦ : Ἦχος $\text{ἤ} \text{ῥ} \text{Κε} \text{ἔ}$ (ἢ Ἔξω $\text{ἤ} \text{ῥ} \text{Κε} \text{ἔ}$)*.

Ἦχος ῥ = Ἦχος $\text{ῥ}'$ = πρῶτος. Τετράφωνος ἀνάβασις $\text{ῥ} \text{ῥ}'$ δι' ὀξείας καὶ ὑψηλῆς = ὅτι εἶναι ἤχος κύριος, τετράφωνος τοῦ ἀπὸ τοῦ ῥ πλαγίου Πρώτου. Κε = με βάσιν τὸν φθόγγον ῥ τοῦ μέσου διαπασῶν, καὶ φθορὰ ἔ = ὅτι βαίνει κατὰ τόνους ἐλάσσονα, ἐλαχιστον καὶ μείζονα ἀνὰ τετράχορδον, ἐπὶ τὸ ὀξύ, συνημμένως :

Ἀπὸ τῆς μαρτυρίας με φορὰν ἀπὸ τοῦ πλαγίου πρὸς τὴν τετραφωνίαν :

$\text{ῥ} \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}' \text{ῑ}' \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}'$ ἀργότερον :

$\text{ῥ} \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}' \text{ῑ}' \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}'$

Ἰδοὺ καὶ μακρὸν τοῦ Α' ἤχου ἀπήχημα παλαιόν, διὰ τὰ ἀργὰ παπαδικὰ του μέλη :

$\text{ῥ} \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}' \text{ῑ}' \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}'$

$\text{ῥ} \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}' \text{ῑ}' \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}'$

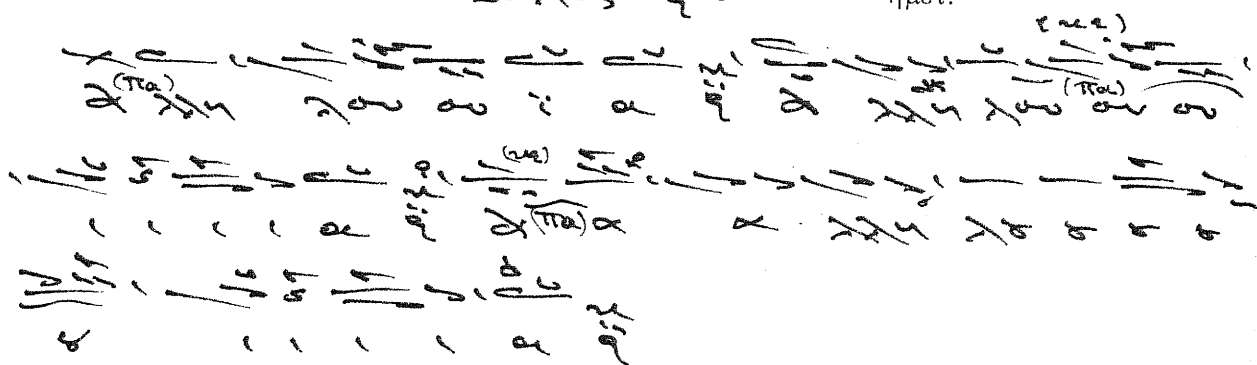
* Ἔχουσι τοὺς ὄρους «ἔξω» καὶ «μέσα» οἱ Κρήτες λυράρηδες λέγοντες : «παῖξε ἔξω» ἀπὸ τῆς ὑψηλῆς χορδῆς (Κε) καὶ «παῖξε μέσα» ἀπὸ τῆς μεσαίας (Πα) :- Χειρ/φόν μας ἔτους 1714 καὶ τὸν ἐπτάφωνον βαρὸν καλεῖ «Ἔξω» (ὕψηλόν) : «Τοῦ αὐτοῦ ἤχου $\text{ῥ} \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}'$ ἔξω $\text{ῥ} \text{ῥ}' \text{ῖ}' \text{ῑ}'$ ».

Δεσπόζοντες φθόγγοι: ἐν ἀνόδῳ γ_2' γ_1' γ' μετὸν ἄνω βου δ ἐν μικρᾷ διέσει. Ἐν δὲ καθόδῳ καὶ τοὺς γ_2' καὶ γ_1' τοῦ $\pi \alpha \rho$.

Καταλήξεις: εἰς τοὺς γ_2' καὶ γ_1' ἐν ἀνόδῳ καὶ γ_2' καὶ γ_1' καὶ γ' ἐν καθόδῳ, ὅτε γίνεται φανερός καὶ ὁ χαρακτήρ αὐτοῦ ὡς τετραφώνου, ἔναντι τοῦ πλαγίου του· καὶ τοῦτο δηλοῖ καὶ τὸ ἀπήχημά του· ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικᾶς εἰς τὸν γ_2' · ἐν τέλει δὲ τῆς ψαλμοφδίας, εἰς τὴν βάσιν τοῦ πλαγίου του γ_2' , δι' εἰδικοῦ μελικοῦ σχηματισμοῦ.

Εἰς πάσας αὐτὰς τὰς περιπτώσεις, βασικὸν ἴσον εἶναι τὸ τοῦ πλ. Α' ἐπὶ τοῦ γ_2' , χαρακτηρίζον τὴν ὡς τετραφώνου ιδιότητα τοῦ ἀπὸ τοῦ Κε πρώτου ἤχου· δευτερευόντως δὲ κ' ἐπὶ τῶν γ_2' καὶ γ_1' ἀναλόγως.

Ἦχος γ_2' γ_1' γ' ἡμέτ.

Μελωδικαὶ ἐλξεις: τοῦ $\zeta \omega \delta$ πρὸς τὸν γ_2' , τοῦ $\Gamma \alpha$ πρὸς τὸν γ_1' καὶ τοῦ $\beta \omega \delta$ πρὸς τὸν γ_2' , ἂν τὸ μέλος κάμῃ στάσεις περὶ αὐτόν. Ἐπίσης τὸν γ_2' ἐν ὑφέσει, τοῦ μέλους ὁδεύοντος ἐν κατιούσῃ φορᾷ πρὸς τὸν $\pi \alpha \rho$.

Ἐνίοτε τετραφωνεῖ, κατὰ τὸ «διὰ πέντε» ἐπὶ τὸ ὄξυ μετὸν ἄνω πα' ὡς ἅγια (γ_2') μετὸς βου δ (γ_2') καὶ γα δ (γ_1') ἐν διέσει ἢ ὡς γ_2' καὶ γ_1' φυσικόν, ὅταν τὸ μέλος φθάνη μέχρις αὐτοῦ ἐπανακάμπτον, καὶ μετὴν φθορὰν τοῦ πλ. Α' ἐπὶ τοῦ Κε (γ_2' γ_1' γ'), τοῦ ἴσου μεταφερομένου ἐπ' αὐτοῦ (γ_2' ἢ γ_1').

Πρόδος κατὰ τὸ διὰ πέντε ἐπὶ τὸ ὄξυ ($\gamma_2' - \gamma_1' - \gamma_2'$ ἢ γ_1')

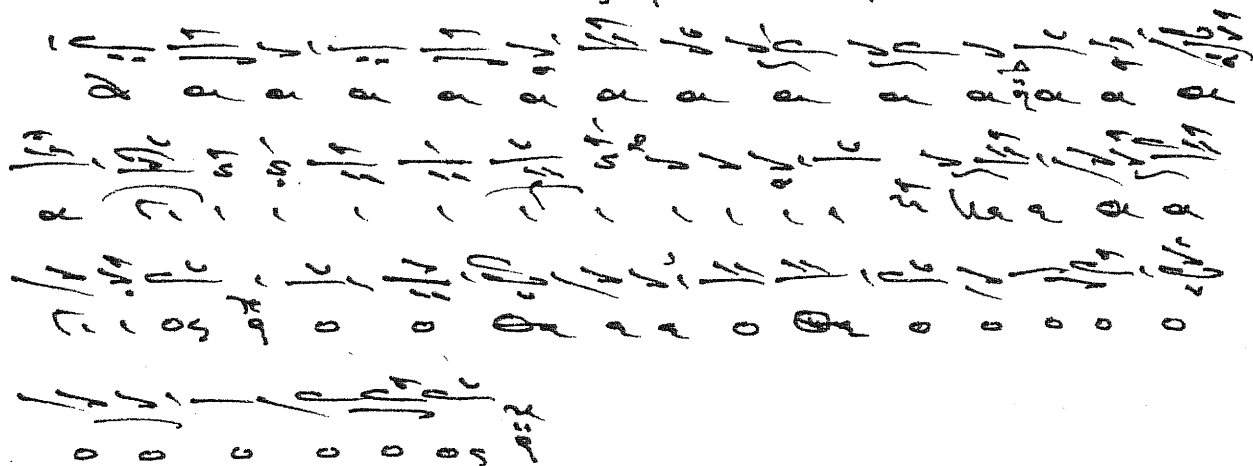
γ_2'	γ_1'	γ_2'	γ_1'	γ_2'	γ_1'	γ_2'	γ_1'	γ_2'	γ_1'	γ_2'	γ_1'	γ_2'
10	8	12	12	10	8	12	12	10	8	12	12	10
9				9				9				9

Ὁ τετράφωνος Πρῶτος ἦχος, θεωρεῖται σήμερον ὡς ἦχος τῆς παπαδικῆς· καὶ ὑπάρχουν κατ' αὐτὸν ἕνας πολυέλεος τοῦ Μπερεκέτη καὶ τρεῖς δοξολογίαι: μία τοῦ Μελετίου Σιναΐτου, ἄλλη, κατὰ μίμησιν αὐτῆς τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου, καὶ ἑτέρα τοῦ Βυζαντίου Πέτρου.

Τὸν παλαιὸν ὅμως καιρόν, ἅπαντα τὰ μαθήματα τοῦ Πρώτου ἤχου: στιχερά, παπαδικὰ (ὡς ἐνθυμούμεθα τὸ «Γεύσασθε» τῆς Προηγιασμένης τοῦ Λαμπαδαρίου Κλαδᾶ) καὶ αὐτὰ τοῦ Παλαιοῦ (τοῦ βυζαντινοῦ) Εἰρμολογίου, συνετίθεντο κατ' αὐτόν. Ἴδου παραδείγματα:

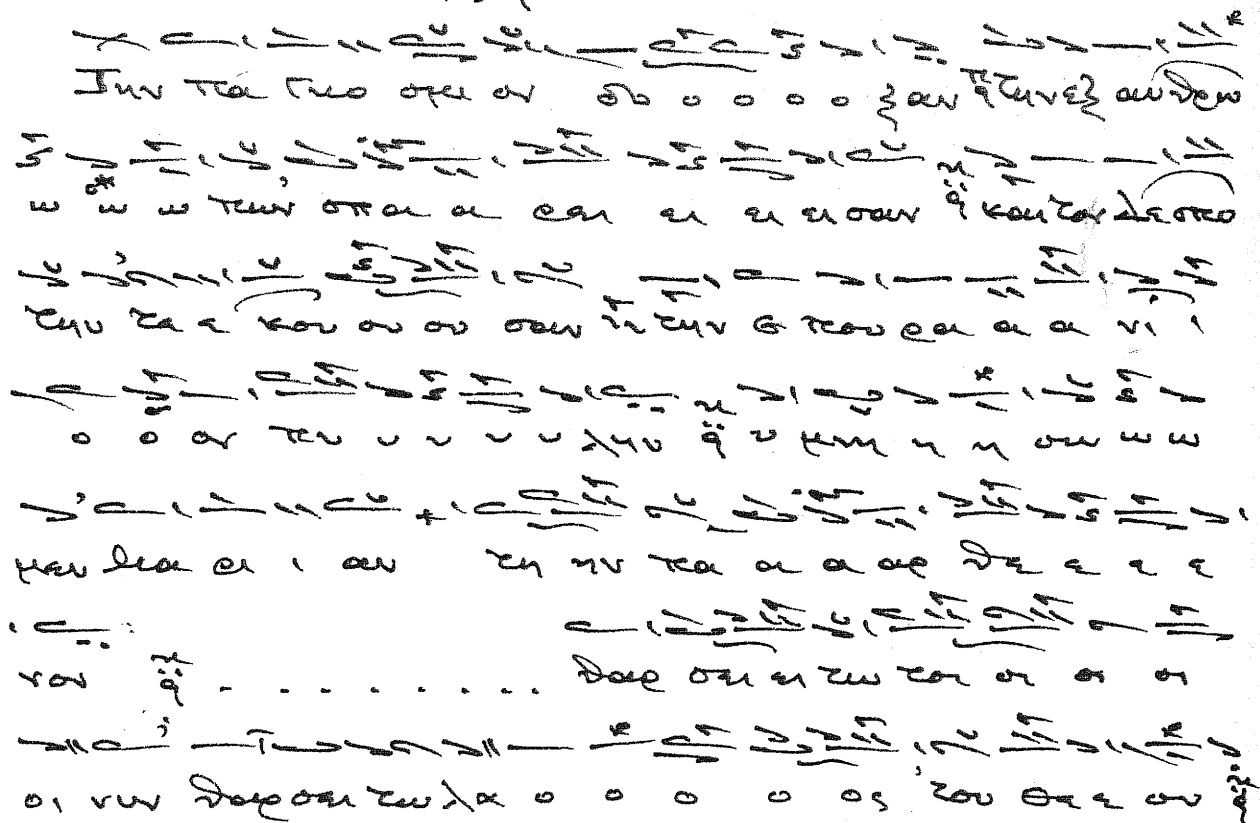
Ἀσματικὸν Μελετίου Σιναΐτου

Ἦχος ρ' κε δ

Προτασσομενος στιχος ἐν τῷ ρ' κε δ
 Ἄρχεται (ὡς καὶ ὁ 4φωνος ρ' παρ) ἀπὸ τοῦ ρ' καὶ διὰ τοῦ ρ' ἵσταται εἰς τὸν
 ρ'. Ἐκείθεν ἀνερχόμενος μέχρι καὶ τριφωνίας εἰς τὸν ἄνω ρ' (ἢ ρ') ἐπιστρέφει
 ὑπὸ τὴν μορφήν στιχεραρικῆς καταλήξεως ἐπὶ τοῦ ρ' βάσεως αὐτοῦ.

Ἦχος ρ' κε δ Θ/κίον τοῦ Κωνστάλα

και γαρ ε αυτος η πολεμη η σιαι τους εχ

θρους (ii) ως παρ ο ου υ υ να α α χμοο

ος

Τεχος εζω εζω ε ζω ε ζω τετράφωνος

δαν η προσωτα η ματια μου η η λα να ντα

ση η η η κω ου ω

και ειν και με η μου καρδια, και μοι ε να εδω

τα κατα με σου ου τα α α μαυρα ε ειν ο

λο και μοο, και αι λωρα ε α

- με εδωκα σ' εδω σ' εδω, και σου εδωκα τω εδω

ζαμω εδω τω εδω εδω, και σου εδωκα τω εδω

εδωκα εδω εδω εδω, εδω εδω εδω εδω εδω;

Τεχος εζω ε ζω ε ζω

σου αν λαν τον κο ο ομο ε κι εδω κω εδω

σου αν λαν τον κο ο ομο και ειν οι που

χα ε ε ε ε

κα ε ε ε ε

εδω αν τον κο ομο και ειν οι που, εδω ειν οι που και ειν οι που
ειν οι που

Ὁ ἀπὸ τοῦ Κε τετράφωνος πρῶτος ἦχος, παρουσιάζεται ἐνίοτε καὶ ὡς δίφωνος
~~Κε δ~~ με χρόαν δευτέρου ἤχου χρωματικοῦ εἰς τὴν διφωνίαν ἢ ἐπὶ τῆς βάσεως
~~Κε θ~~ («Τὸν τάφον Σου Σωτήρ»), περὶ τοῦ ὁποίου γίνεται λόγος εὐθὺς
κατωτέρω :

§ πε' Ήχος Πρῶτος ἀπὸ τοῦ Κε Δίφωνος Χρωματικός

Εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, ὑπάρχει πρόλογος τοῦ εἰρμολογίου, τὸ «Τὸν τάφον Σου Σωτὴρ», ὅστις, ἐνῶ μαρτυρεῖται ὡς ἤχος πρῶτος, ψάλλεται εἰς κλίμακα χρωματικὴν τοῦ δευτέρου ἤχου, τοῦ ὁποίου τὴν φθορὰν ~~Ϟ~~ δέχεται ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ Κε ~~Ϟ~~ παρὰ τῶν νεωτέρων.

«Νάος» δέ, ἐπειδὴ δὲν ἀκολουθεῖ ἀπὸ τοῦ ^νκλίμακα τοῦ Γ' ἤχου (νανά) ἀλλ' ἐτέ-

ραν χρωματικήν, δηλουμένην διὰ τοῦ φθορικοῦ σημείου τοῦ «θέματος ἀπλοῦ» , τὸ ὁποῖον εἶναι παραλλαγή τοῦ Νεανές, ἥτοι τῆς μαλακῆς χρωματικῆς φθορᾶς τοῦ Β' ἤχου .

Ἀγνοηθείσης τῆς φθορᾶς τοῦ ἀπλοῦ θέματος , ἡγνοήθη καὶ ἡ ἀκριβὴς ἐνέργεια αὐτοῦ· ὡς ἐκ τοῦ παρεμφοροῦς δὲ ἀκούσματος τῆς κλίμακος αὐτοῦ πρὸς ἐκείνην τοῦ δευτέρου ἤχου, ἐνομίσθη παρὰ τῶν νεωτέρων ὡς ἤχος δεύτερος ἐπὶ τοῦ Κε τοῦ πρώτου ἤχου (Ἦχος) , πρὸς τὴν κλίμακα τοῦ ὁποίου καὶ ψάλλεται ὁ περὶ οὗ ὁ λόγος πρόλογος «Τὸν τάφον Σου Σωτήρ» παρὰ τῶν νεωτέρων, ἐκ τῶν ὁποίων, μόνον ὁ μουσικο-διδάσκαλος καὶ μουσικὸς λαογράφος ἐν Κυζικῇ Πέτρος Φιλανθίδης, ἔχων γενικωτέραν ἐποπτείαν τῆς μουσικῆς μας παραδόσεως, παρὰ τοὺς ἱεροψάλτας, εἰς ἀνακοίνωσίν του ἐν τῷ Ἐκκλησιαστικῷ Μουσικῷ Συλλόγῳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, δημοσιευθεῖσαν ἐν τῷ Περιδικῷ τοῦ Συλλόγου τούτου (Τεῦχος Πέμπτον ἔτους 1902) ὑπὸ τὸν τίτλον «Περὶ τῶν δημωδῶν ἡμῶν μελωδιῶν ἐν γένει καὶ τῶν διαφορῶν ἐν αὐταῖς ῥυθμῶν», καὶ δὴ ἐν σσ. 192 - 195, εἶπε τ' ἀληθῆ· θεωρῶν ὅμως τὸν ἤχον ὡς δίφωνον τοῦ Ἑσῶ Πρώτου ἤχου (παρ) με βάσιν τὸν ἀντὶ τοῦ .

Ταῦτα ὡς πρὸς τὴν ἱστορίαν τῆς ὑποθέσεως.

Ὁ δὲ πρῶτος δίφωνος ἤχος, ἔχει βάσιν —ὡς ἐλέχθη— τὴν τοῦ τρίτου ἤχου νανά, ἥτοι ἄνω νή πρὸς τὴν ὁποίαν καὶ τελειοῦται, μεσάζων ἐν τῷ μεταξὺ πρὸς τὸν ἀπὸ τοῦ Κε δ' πρῶτον ἤχον.

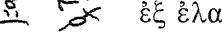
Μαρτυρία : Ἦχος κε δ' ()

Ἀπήχημα δέ:

δεικνύον τοῦ ἤχου τὸ τετράφωνον καὶ τὴν ἀπὸ τῆς τετραφωνίας διφωνίαν, μετὰ χαρακτηριστικὰ τῆς χρωματικῆς ιδιότητος αὐτοῦ πα καὶ τὸ μεταξὺ τῆς ὑφέσεως καὶ τοῦ ἀκολουθοῦντος ἴσου λανθάνον μέσον διάστημα τρίτης ἐλάσσονος ἐναρμονίου (τμ. 16) τοῦ τετραχόρδου φυσικόν, καὶ ἡ δίεσις τοῦ ζω πρὸς τὸν .

Δεσπόζοντες φθόγγοι : καὶ , εἰς τοὺς ὁποίους γίνονται κι' αἱ σχετικαὶ καταλήξεις : ἀτελεῖς μὲν εἰς τὸν , ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικαὶ εἰς τὸν , ὅπως φαίνεται εἰς τὸ κάθισμα «Τὸν τάφον Σου Σωτήρ» καὶ τὸ τραγούδι τῆς «Λαλιωτοπούλας» 'που τὸ ἀκολουθεῖ, με βάσιν τὴν διφωνίαν .

Διαστήματα : Ἀπὸ μὲν τοῦ πρὸς τὸν διφωνία ἐλάσσων διατονικῇ (τόνοι ἐλάσσων καὶ ἐλάχιστος) τῶν Πρώτων ἤχων (τμ. 18)· ἀπὸ τοῦ μέχρι τοῦ ἄνω τετράχορδον μαλακὸν χρωματικὸν τοῦ Β' ἤχου, μετὰ πα ὕφεσιν, βου δίεσιν καὶ φυσικόν, κατὰ τὸν τύπον ἐξ ἐλάχιστου (τμ. 7 1/2) τρίτης ἐλάσσονος ἐναρμονίου (τμ. 16) καὶ ἡμιτόνου χρωματικοῦ (τμ. 6 1/2) καὶ διφωνίας μερίζονος τοῦ

σκληροῦ διατόνου $\alpha' \beta' \gamma'$ (τμ. 24), τῆς βάσεως ἀπὸ τοῦ Κε τοῦ Α' ἤχου θεωρουμένης.

Ἦχος $\alpha' \beta' \gamma'$ Κε δ α'

2 φων. ἐλ. καὶ διαλ. 4 χορδὸν μαλακοῦ χρώματος διφωνία καὶ συλ. διατόνη

10	8	7 1/2	16	6 1/2	12	12	5 1/2
α'	β'	γ'	δ'	ϵ'	ζ'	η'	θ'

Μαρτυρικὸν σημεῖον τοῦ νανὰ χρωματικοῦ, ἢτοι α' , τὸ αὐτὸ τῆς φθορᾶς τοῦ ἀπλοῦ θέματος α' .

Μελωδικαὶ δὲ ἐλξεις τοῦ α' πρὸς τὸν β' .

Ἰδού, παραλλήλως, αἱ δύο κλίμακες τοῦ ἤχου: ἐκείνη εἰς τὴν ὁποίαν ψάλλεται ἤδη τὸ τροπάριον «Τὸν τάφον Σου Σωτήρ», ὡς $\alpha' \beta' \gamma' \delta'$, καὶ ἡ ὀρθή του $\alpha' \beta' \gamma' \delta'$ ὡς διφώνου, εἰς τὴν ὁποίαν δέον ὅπως ψάλληται ὀρθῶς:

Ἦχος $\alpha' \beta' \gamma'$ Κε α' ὅπως ψάλλεται

διφων. ἐλ. καὶ χρωμ. 4 χορδὸν μαλακοῦ χρώματος διαζευχ. 4 χορδὸν μαλ. χρωμ.

6 1/2	12	7 1/2	16	6 1/2	12	7 1/2	16
α'	β'	γ'	δ'	ϵ'	ζ'	η'	θ'

Ἦχος $\alpha' \beta' \gamma'$ Κε δ α' ὅπως δέον 'να ψάλληται

διφ. ἐλ. καὶ διαλ. 4 χορδὸν μαλακοῦ χρώματος διφωνία καὶ συλ. διατόνη

10	8	7 1/2	16	6 1/2	12	12	5 1/2
α'	β'	γ'	δ'	ϵ'	ζ'	η'	θ'

Ἡ διαφορὰ ἐγκτεται εἰς τὴν ἀπὸ τοῦ α' ἢ β' διφωνίαν, ἥτις: Εἰς μὲν τὴν πρώτην περίπτωσιν ($\alpha' \beta' \gamma' \delta'$) κατέρχεται τόνον καὶ ἡμίτονον χρωματικόν, (τμ. 18 1/2)

$\alpha' \beta' \gamma' \delta'$, εἰς δὲ τὴν δευτέραν ($\alpha' \beta' \gamma' \delta'$) τόνους ἐλάχιστον καὶ ἐλάσσονα τοῦ μαλακοῦ διατόνου (τμ. 20) $\alpha' \beta' \gamma' \delta'$, ὅπου καὶ τελειοῦται —τὸ πλεῖστον— κατὰ τὴν λαϊκὴν μελοποιΐαν:-

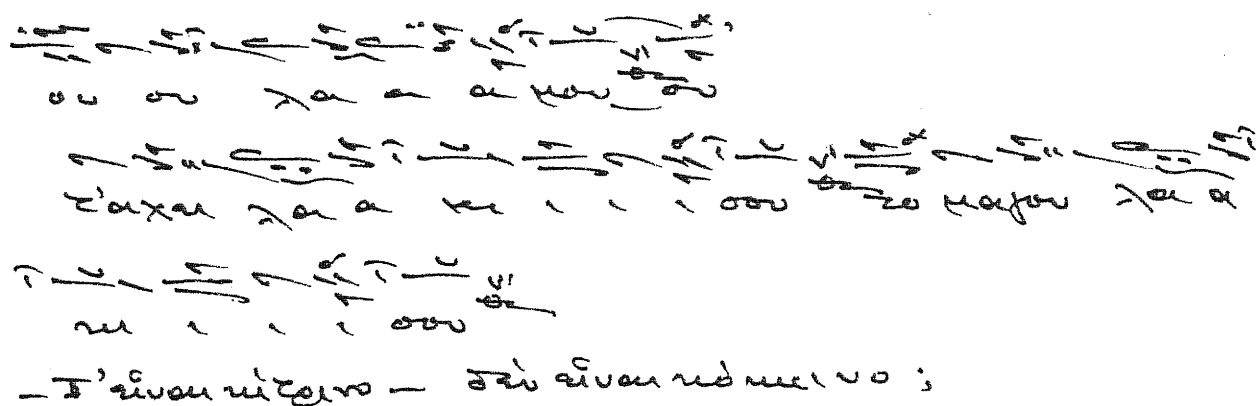
Τὸ εἶδος τοῦ ἀμιγοῦς $\alpha' \beta' \gamma' \delta'$ διφώνου σπανίζει· τόσον εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν, ὅσον καὶ εἰς τὴν λαϊκὴν. Ὅθεν:

Ἀφοῦ παραθέσωμεν τὸν πρόλογον «Τὸν τάφον Σου Σωτήρ», καθ' ὃν τρόπον ψάλλεται καὶ καθ' ὃν ὀφείλει 'να ψάλληται, θὰ παραθέσωμεν καὶ τραγούδι μωραϊτικόν, σπάνιον εἰς τὸ εἶδος του· καὶ διότι εἶναι εἰς ἀμιγῆ διφώνον χρωματικὸν ἤχον, καὶ διότι εἶναι εἰς τὸν σπανίζοντα ρυθμὸν τῶν 9σῆμων ἱαμβικῶν ποδῶν.

Ἦχος $\alpha' \beta' \gamma'$ Κε α' ὡς γράφεται καὶ ψάλλεται

Τὸν τάφον Σου Σωτήρ σὺν τῇ ἐκκλησιαστικῇ μελοποιΐᾳ

— — — — —

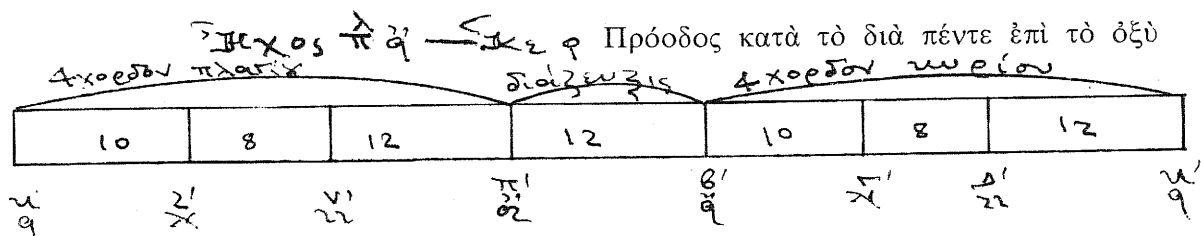
Ἐξ ἄλλης πλευρᾶς, ἀπὸ τοῦ διφώνου $\pi\alpha$ πρὸς τὸν μέσον α θεωρούμενος ὁ ἦχος, παρουσιάζει ὄψιν πλαγίου πρώτου διφώνου ἀπὸ τοῦ $\kappa\epsilon$ ($\pi\alpha \rightarrow \kappa\epsilon \alpha$) με —ἀτελεῖς τώρα πλέον— καταλήξεις εἰς τὸν α καὶ ἐντελεῖς καὶ τελικᾶς εἰς τὸν α , εἰς τὸν ὁποῖον εἶναι τὰ εἰρμολογικὰ μέλη τοῦ πλ. Α', καὶ εἰς τοῦ ὁποίου τὴν ἐκθεσιν προβαίνομεν ἀκολούθως :-

§ πστ' Περὶ ἤχου Πλαγίου Πρώτου (Διφώνου) Εἰρμολογικοῦ ἐκ τοῦ $\kappa\epsilon$

Ἦχος $\pi\alpha \rightarrow \kappa\epsilon \alpha$ Εἰρμολογικὸς

Εἰς τὴν ἰδίαν βάσιν $\kappa\epsilon$ τοῦ Πρώτου ἤχου θεμελιῶνται καὶ ὁ Πλάγιος τοῦ Πρώτου (τετράφωνος) Εἰρμολογικός, παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν, εἰς τὸν ὁποῖον, ὡς δηλοῖ καὶ ἡ προσωνυμία του, ψάλλονται ἅπαντα τὰ τοῦ πλ. Α' εἰρμολογικὰ μελωδήματα τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ὡς ἐλέχθη εἰς τὰ περὶ Πρώτου ἤχου $\pi\alpha \rightarrow \kappa\epsilon \alpha$, οὗτος ὁ Εἰρμολογικὸς Πλάγιος τοῦ Πρώτου $\pi\alpha \rightarrow \kappa\epsilon \alpha$ παρουσιάζεται ὡς $\pi\alpha \rightarrow \kappa\epsilon \alpha$ κατὰ μεθαρμογὴν —μεταφορὰν— ἐπὶ τοῦ $\kappa\epsilon$, βαίνων κατὰ τετράχορδα διεzeugμένα, μετὸν $\kappa\epsilon$ ὡς $\pi\alpha$ (α), τὸν ἄνω $\pi\alpha$ ὡς α (α), τὰ ἄνω $\beta\upsilon\sigma$ καὶ $\gamma\alpha$ ὡς $\kappa\epsilon$ καὶ $\zeta\alpha$ (α καὶ α ἢ α ἐν καθόδῳ) καὶ τόνους ἐλάσσονα, ἐλάχιστον καὶ μείζονα κατὰ τετράχορδον διεzeugμένως, διὰ μείζονος διαzeugτικοῦ τόνου $\alpha' - \beta'$ ($\alpha' - \beta'$).

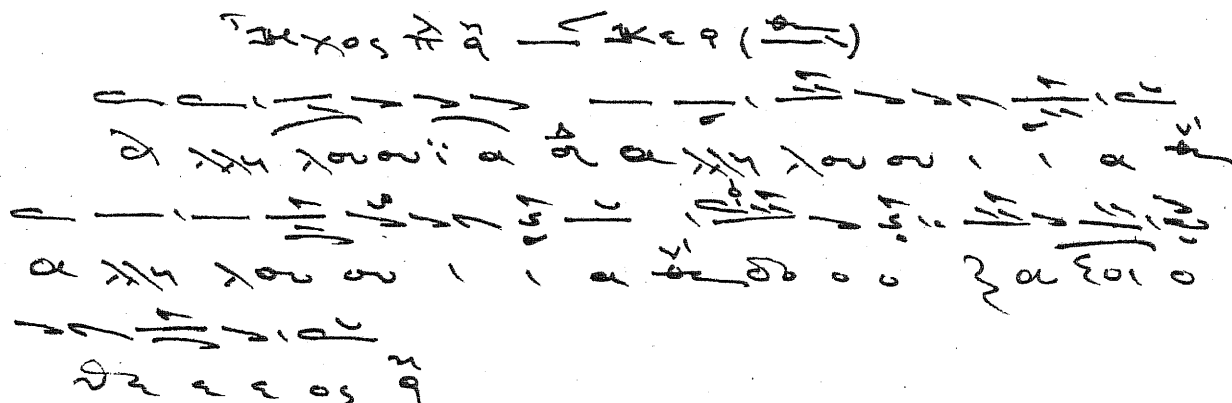

Τὰ μαρτυρικὰ σημεῖα εἶναι τώρα τὰ τοῦ ἐκ τοῦ $\pi\alpha$ πλαγίου πρώτου, δεικνύοντα τὴν ποιότητα τῶν διαστημάτων, ἐνῶ τὰ γράμματα δεικνύουν τὸ φυσικὸν ὕψος τῶν φωνῶν.

Καὶ ἐν καθόδῳ ἀπὸ τοῦ $\kappa\epsilon$ (α) διατηρεῖ τὴν αὐτὴν διάταξιν διαστημάτων πρὸς τὸν κάτω $\pi\alpha$ ὡς ἅγια ($\alpha \rightarrow \pi\alpha \alpha$), μετὸς φθόγγους $\gamma\alpha$ καὶ $\beta\upsilon\sigma$ ἐν διέσει (α καὶ α).

Ἐπειδὴ ὁμως παρουσιάζεται, τόσον εἰς τὴν λαϊκὴν, ὅσον καὶ τὴν ἐκκλησιαστικὴν

μουσικήν ὡς δίφωνος, με τὸν ἄνω π_2' ἐν ὑφέσει, σχηματίζων μεταξύ τῶν φθόγγων π_2' π_2'' θ_2' καὶ π_1' φυσικοῦ τετράχορδον μαλακοῦ χρώματος τοῦ Δευτέρου ἤχου, ἐκ τόνου ἐλαχίστου (τμ. $7 \frac{1}{2}$), τρίτης ἐλάσσονος ἐναρμονίου (τμ. 16) καὶ ἡμιτόνου χρωματικοῦ (τμ. $6 \frac{1}{2}$), ὁ ἄνω π_1' παραμένει πάντοτε φυσικός· τοῦτ' αὐτό, ὡς κι' ἐν τῷ π_2' π_2'' θ_2' θ_2'' διφώνῳ ἤχῳ χρωματικῷ.

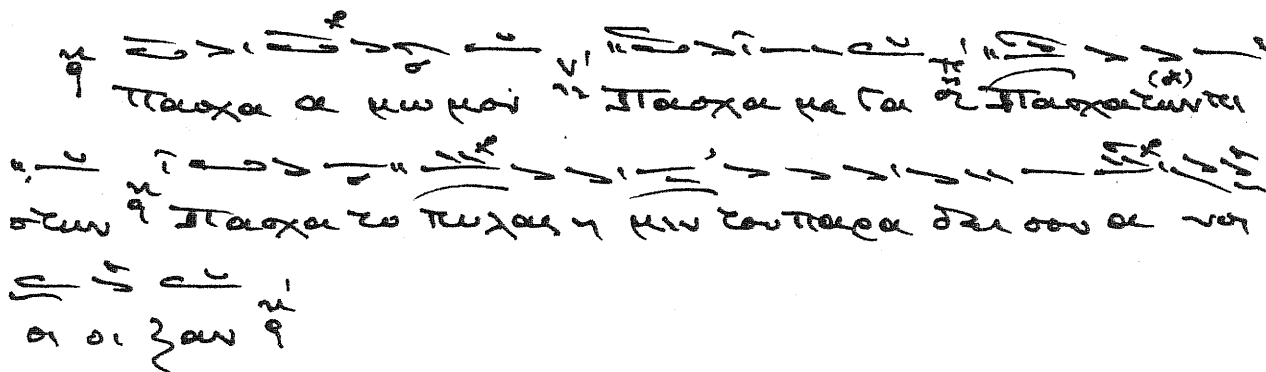
Ὁ οὗτῳ ἡρμωσμένος ἤχος καλεῖται, παρὰ μὲν τῶν παλαιῶν —ὡς ἐλέχθη— «νάος», ὡς ἔχων χαρακτηριστικὸν τὴν ἐπὶ τοῦ διφώνου «νανά» (π_1') χρωματικὴν ταύτην διφωνίαν, διὰ τοῦ ἀπλοῦ θέματος θ_2' (παραλλαγῆς τῆς φθορᾶς τοῦ Β' ἤχου θ_2') δηλουμένην· παρὰ δὲ τῶν νεωτέρων, ἤχος πλάγιος τοῦ πρώτου (δίφωνος) εἰρμολογικός, ἔχων τὴν ἀκόλουθον ἁρμογὴν, μετὰ μαρτυρικὰ σημεῖα ὡς ἀπὸ τοῦ Πα καὶ εἰς τὴν διφωνίαν μαρτυρικὸν σημεῖον τὸ θέμα ἀπλοῦν (π_1') :

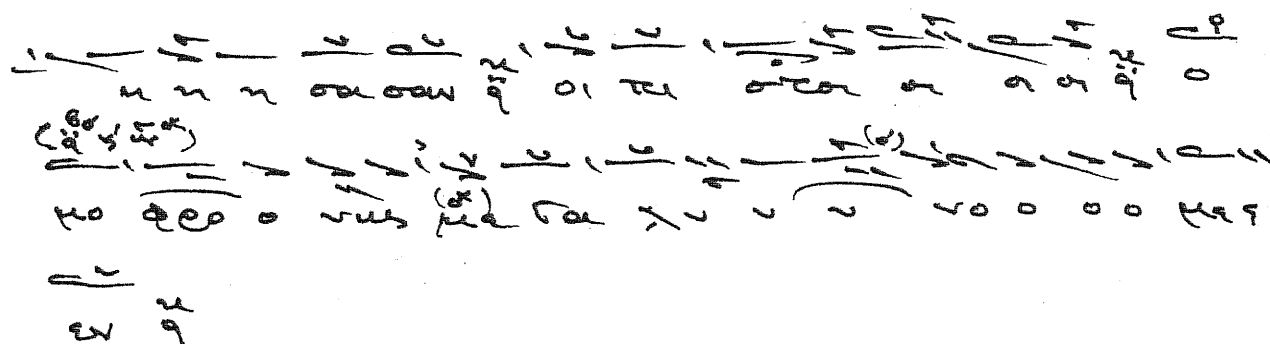
π_2' π_2'' θ_2' θ_2'' π_1' π_1'' θ_1' θ_1'' π_0' π_0'' θ_0' θ_0''

12	10	8	12	10	8	$7\frac{1}{2}$	16	$6\frac{1}{2}$	12
----	----	---	----	----	---	----------------	----	----------------	----

π_2' θ_2' θ_2'' π_1' π_1'' θ_1' θ_1'' π_0' π_0'' θ_0' θ_0''

Καὶ ἐνῶ εἰς τὴν λαϊκὴν μελοποιίαν παρουσιάζεται, συνήθως, σταθερῶς ὑπ' αὐτὴν τὴν μορφήν, εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν : ἂν μὲν δεσπόζη ἡ διφωνία π_1' καὶ τὸ μέλος περιστρέφεται περὶ αὐτήν, ἔχει πάντοτε τὸν ἄνω π_2' ἐν ὑφέσει καὶ τὸν π_1' φυσικόν (π_2' π_2'' θ_2' θ_2'')· ἂν δὲ τὸ μέλος ἵσταται εἰς τὴν τριφωνίαν ἐπὶ τοῦ ἄνω π_2' ἢ δεσπόζη δι' αὐτοῦ, ἔχει τοῦτον φυσικόν (π_2').

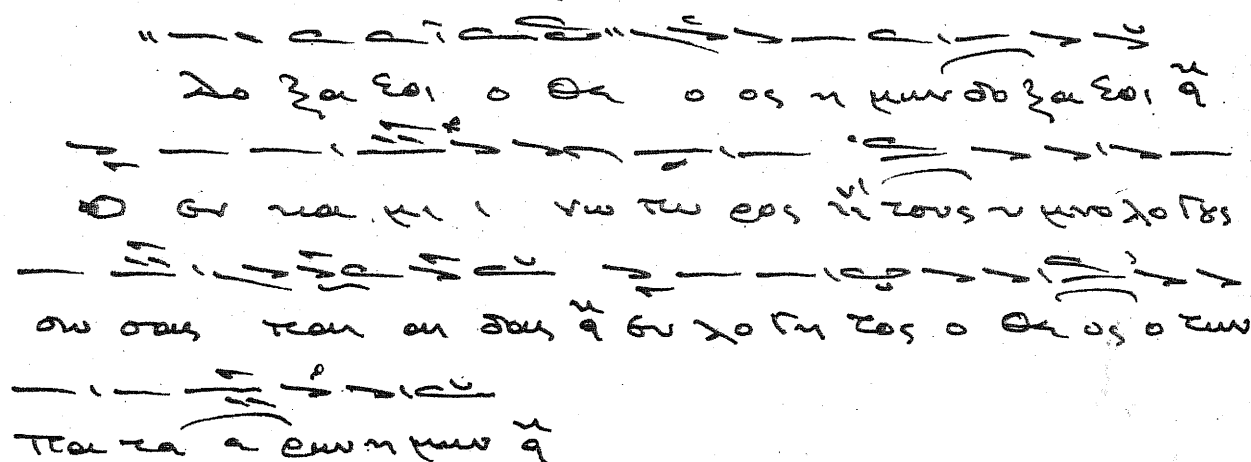

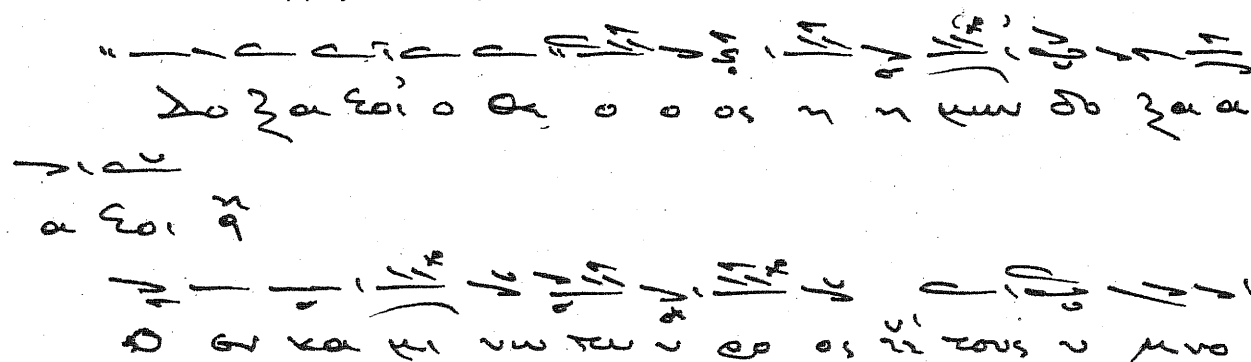
Στίχος προτασσόμενος :

Ἀρχεται ἀπὸ τοῦ π^{α} καὶ διὰ τοῦ α ἵσταται εἰς τὴν βάσιν τοῦ η καὶ : ἢ κατέρχεται εἰς τὸν α καὶ ἐκείθεν ψαύων τὴν διφωνίαν αὐτοῦ λ τελειοῦται εἰς τὴν βάσιν τοῦ η ("Ἴδε «Πάσχα ἱερόν»), ἢ ἀπὸ τοῦ η ἀρχόμενος καὶ εἰς τὴν διφωνίαν λ ἐνδιατρίβων κατέρχεται ἐξ αὐτῆς, εἴτε ὑπὸ μορφὴν εἰρμολογικῆς καταλήξεως συντόμου, διὰ τὰ σύντομα, εἴτε ἀργῆς διὰ τὰ ἀργὰ εἰς τὴν βάσιν τοῦ η .

Ἰσχυος $\pi^{\alpha} \alpha$ — α κη ε εἰρμολογικός

καὶ ἀργῶς Ἰσχυος $\pi^{\alpha} \alpha$ — α κη ε

χο ο ο γους ουωσαι και αι αι θαυ η ου χο γη

τος ο θα ος ο ο τωπτα τα ε ε ου η κιν η
 Τεχος παρ κκερ χ

α να στω ο θα ος η η διασωρε τε σδη τω

σω οι εκ θροι δυτου η η φυ γε τωσαν α πορρω τε

δυτε η οι με η σδ τε δυτον η

Παοχα ι ε ου η κιν ση η κε ου αναδε δε

κτα η παοχα και νοι η α ρι η παοχα κη ρ

νοι η παοχα καν σε ρα σμη ον παοχα χει ρος ο

χυ τω της η παοχα α κω κον η παοχα με γε η

παοχα τω τε οδω η παοχα το τε χας η κιν εσ τα ρα

θα η σου α νοι σε σε ζαν η παοχα καντας α ρι

α α ζαν τε οδω η

Τεχος παρ κκερ χ

α σπρω για σε μι τωι διο χα κω βα κκε η χ

δὲν ἤμδαν, γω ω δὲ δὲν ἤμδαν, γω

- δὲν ἤμδαν ἰγὺ, πὺ σ' εἶχα φιλημῆν, δὲν ἤμδαν ἰγὺ ;

Ἰσχος π' ἡ - κερ φ - με.

Σαυτα τα στυ τια κα ψη χα α που φα ε α στυ
τα α φα να α α α αρ για α ἴπου για α
ε βα να σι δῶ ω ω ω ε βα να σι ἰ δῶ

τα μα τια να α α χα σω

- κοι μούται δὺό λιγὰ κερμῆα, πὺ χάμπων σ' ε φιλημῆν
ε βα να σι δῶ, ε βα να σι δῶ, να παρμ πορ δῶ.

Ἰσχος π' ἡ - κερ φ - με.

ε λα μια κια χη κια οἱ α δρεσ οἱ φα η η σμοι

οἱ α δρεσ οἱ φα η σμοι κοι καρο πολε μαρχοι

- ε χα μῆα κῆ αλλη κῆα - πὺς εἶν' ἡ μπῆα ης δανεικῆς
πὺς εἶν' ἡ μπῆα ης δανεικῆς, ματέχουν το στυ κῆα η

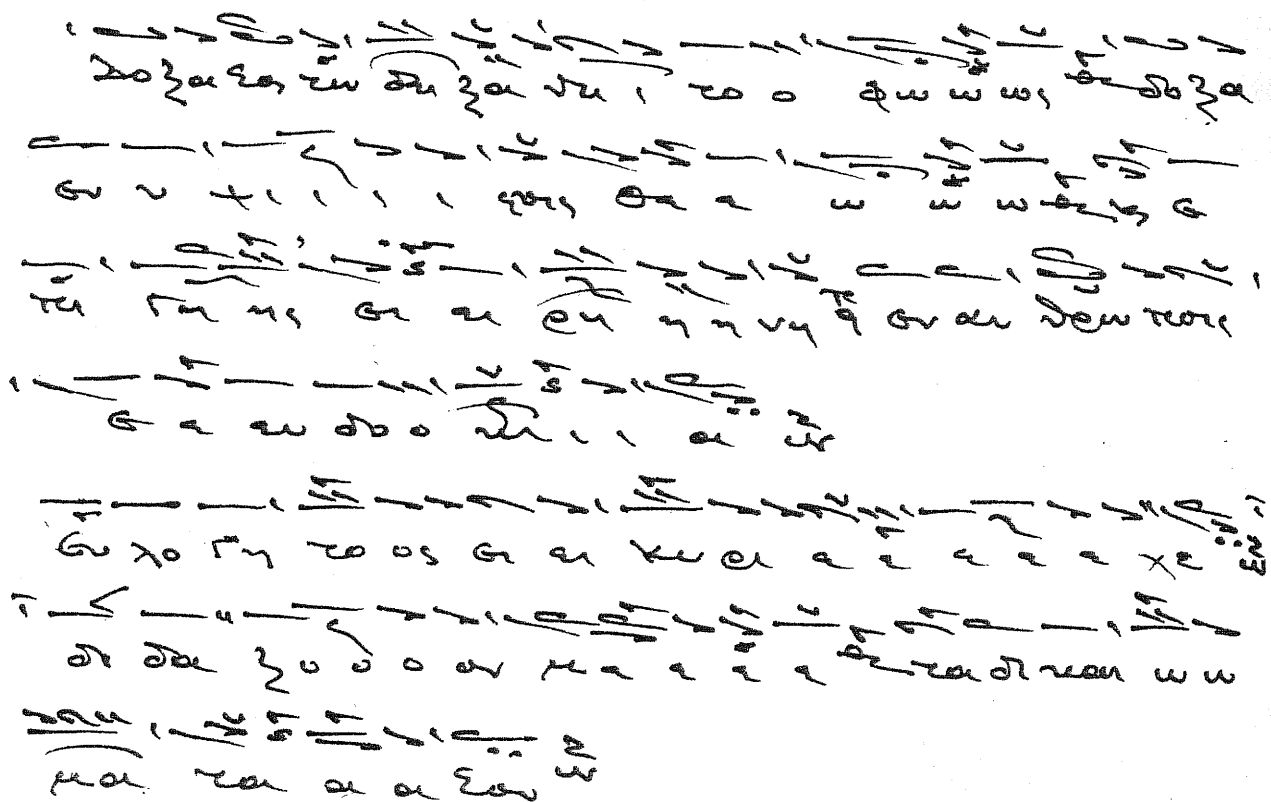
§ πζ' Ὁ αὐτὸς ἦχος Πλ. Α' Δίφωνος ἐκ τοῦ Πα (τῆς Παπαδικῆς)

Ἰσχος π' ἡ - κερ φ - με.

Τὸ χρῶμα τοῦτο τῆς διφωνίας τοῦ Εἰρμολογικοῦ πλ. Α' ἤχου, παρατηρεῖται καὶ εἰς τὸν ἀπὸ τοῦ Πα πλάγιον τοῦ Πρώτου, μὲ τὰ αὐτὰ διαστήματα καὶ τοὺς φθόγγους $\frac{1}{2}$ και $\frac{1}{4}$ ἐν ὑφέσει· καὶ τοῦτον εἶχεν ὑπ' ὄψιν ὁ διδάσκαλος Φιλανθίδης, ὡς εἶδομεν εἰς τὰ

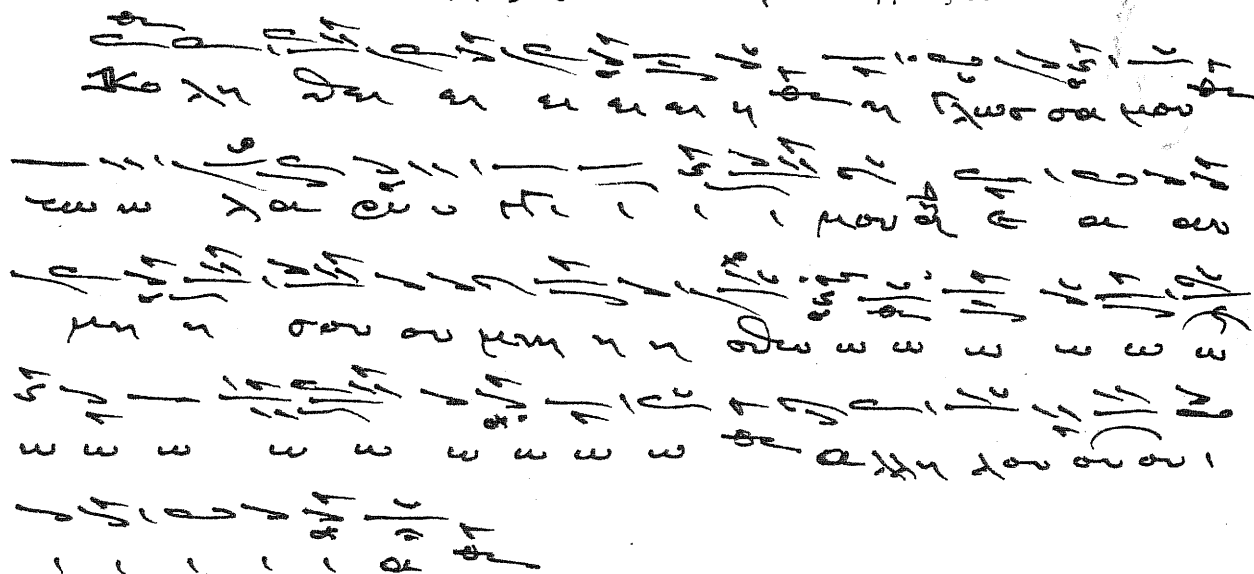
Κάποτε μεσάζει εἰς τὸν Βαρύν. Ἴδε δὲ περὶ τούτου καὶ εἰς τὰ ἀφορῶντα τὸν Βαρύν.

Ἦχος πρῶτος μέσος (με βαρύν)

Ἄλλοτε πάλιν παρουσιάζεται ὡς χρῶμα τοῦ Γ' ἤχου:

Ἦχος πρῶτος Χουρμουζίου

5. H_2O 7. H_2O 8. H_2O 9. H_2O 10. H_2O

Η οχλα μου σ' ελπεω σ' αγαπηω ο νυχτα μου

$\frac{1}{\sigma_0} \approx \frac{1}{\sigma_0} - \frac{\sigma_0}{\sigma_0^2} = \frac{1}{\sigma_0} - \frac{1}{\sigma_0}$

$\frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix} \frac{1}{\sqrt{2}} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix} = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix} \begin{pmatrix} 1 & 1 \\ 1 & -1 \end{pmatrix} = \frac{1}{2} \begin{pmatrix} 2 & 0 \\ 0 & 2 \end{pmatrix} = \begin{pmatrix} 1 & 0 \\ 0 & 1 \end{pmatrix} = I$
 να α μη η να μη μου φα οχι με ρα

- Γιατί ἔχου γῆς - ἀμὰν σὶ ἄρα καὶ - γιατί ἔχου σῆς - καὶ σὶ
ἀνδράς μου

$\mu_{\tilde{A}}, \tilde{A} - \mu_{\tilde{A}} \tilde{A}$ είναι περισσότερα

$\pi^0 \rightarrow \pi^+ \pi^-$ καθ' ὅλου χρωματικὸς ~~κτ.~~

The graph shows ϕ vs x . The function is periodic with period π .

μου π 9 διατακτικὸν φωνητικὸν α

να τα βρω χω ω να τα ρασω φω ε ως μου

$\frac{1}{2}, \frac{1}{3}, \frac{1}{4}, \frac{1}{5}, \frac{1}{6}, \frac{1}{7}, \frac{1}{8}, \frac{1}{9}, \frac{1}{10}, \frac{1}{11}, \frac{1}{12}, \frac{1}{13}, \frac{1}{14}, \frac{1}{15}, \frac{1}{16}, \frac{1}{17}, \frac{1}{18}, \frac{1}{19}, \frac{1}{20}, \frac{1}{21}, \frac{1}{22}, \frac{1}{23}, \frac{1}{24}, \frac{1}{25}, \frac{1}{26}, \frac{1}{27}, \frac{1}{28}, \frac{1}{29}, \frac{1}{30}, \frac{1}{31}, \frac{1}{32}, \frac{1}{33}, \frac{1}{34}, \frac{1}{35}, \frac{1}{36}, \frac{1}{37}, \frac{1}{38}, \frac{1}{39}, \frac{1}{40}, \frac{1}{41}, \frac{1}{42}, \frac{1}{43}, \frac{1}{44}, \frac{1}{45}, \frac{1}{46}, \frac{1}{47}, \frac{1}{48}, \frac{1}{49}, \frac{1}{50}, \frac{1}{51}, \frac{1}{52}, \frac{1}{53}, \frac{1}{54}, \frac{1}{55}, \frac{1}{56}, \frac{1}{57}, \frac{1}{58}, \frac{1}{59}, \frac{1}{60}, \frac{1}{61}, \frac{1}{62}, \frac{1}{63}, \frac{1}{64}, \frac{1}{65}, \frac{1}{66}, \frac{1}{67}, \frac{1}{68}, \frac{1}{69}, \frac{1}{70}, \frac{1}{71}, \frac{1}{72}, \frac{1}{73}, \frac{1}{74}, \frac{1}{75}, \frac{1}{76}, \frac{1}{77}, \frac{1}{78}, \frac{1}{79}, \frac{1}{80}, \frac{1}{81}, \frac{1}{82}, \frac{1}{83}, \frac{1}{84}, \frac{1}{85}, \frac{1}{86}, \frac{1}{87}, \frac{1}{88}, \frac{1}{89}, \frac{1}{90}, \frac{1}{91}, \frac{1}{92}, \frac{1}{93}, \frac{1}{94}, \frac{1}{95}, \frac{1}{96}, \frac{1}{97}, \frac{1}{98}, \frac{1}{99}, \frac{1}{100}$

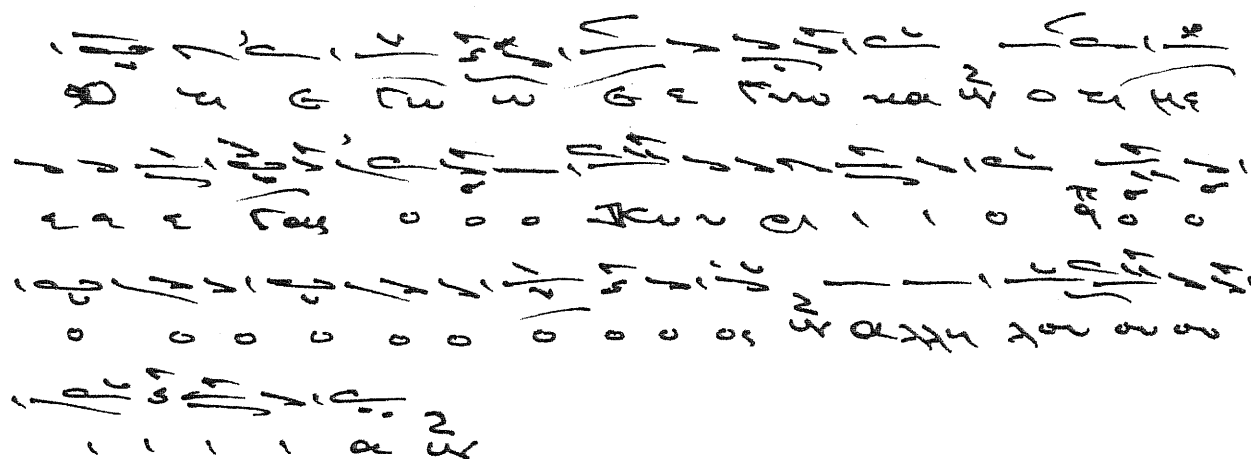
— Ήθελα βασίλειον — τούτοις εἶπον ἡμεῖς
ἢ φρενιζέειν ἢ ἐπιδέξαι — ποῦ χρυσάτερον ἐμπορῶν

Ἰσχυρός π' αὖ πταρ θ $\overline{\overline{}}$ 9σημοι X1

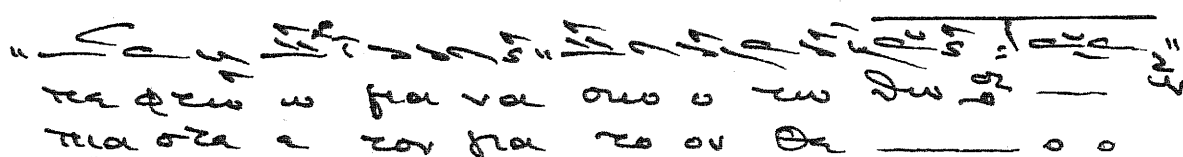
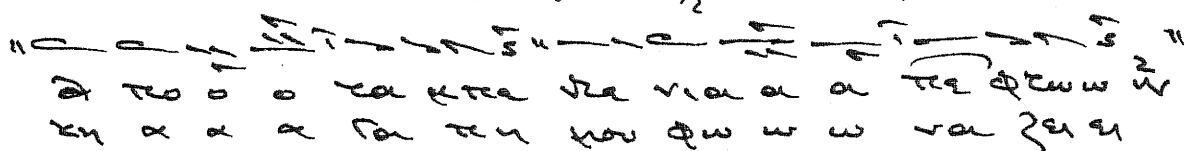
$\frac{1}{x} = x^{-1}$

$\frac{1}{\sqrt{g}} \left(\frac{\partial g}{\partial x^1} - \frac{1}{2} \frac{\partial g}{\partial x^1} \right) = 0$

$\frac{1}{\sqrt{2}} \left(\begin{array}{c} 1 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{array} \right) = \frac{1}{\sqrt{2}} \left(\begin{array}{c} 1 \\ 0 \\ 0 \\ 0 \end{array} \right)$

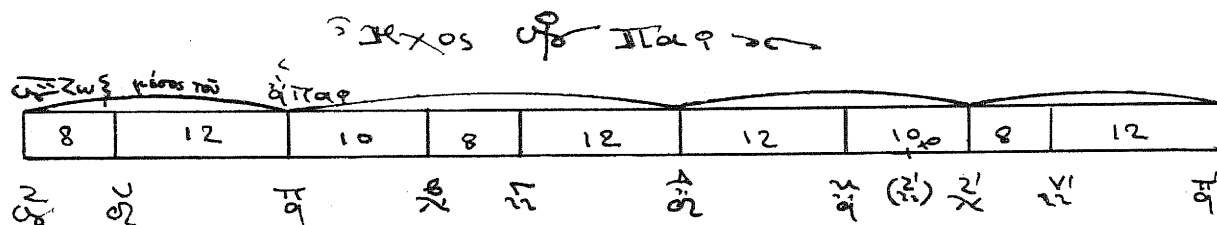

ἡ χος ἐστὶν ἡ ἀπλοῦς

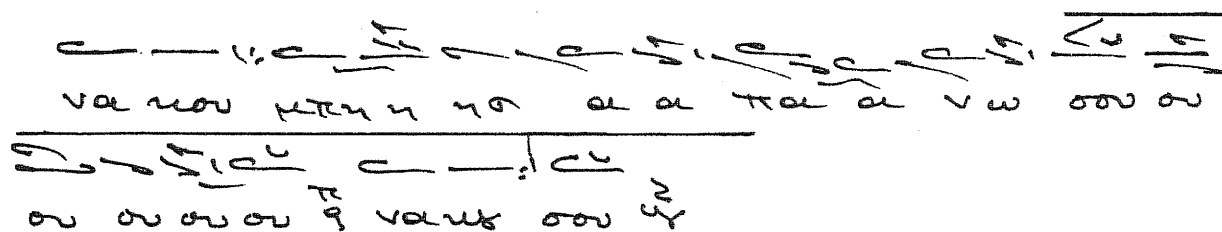

— Σὺν τῷ καὶ κατὰ τῆς πόλεως, πρῶτον σὺν αἵμα Σοφίᾳ
ἔτοι τῶν τελευτασμένων, μάστιγι φέρει εἰς κακίαν

Εἴτε ὡς μέσος τοῦ Ἑσω Πρώτου (ἑ' π' α ρ) ἤχου, «Πρωτόβαρυς» καλούμενος παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν διὰ τῆς μαρτυρίας τοῦ ὁποῖου ἤχος υφ' ἵτα ρ — δηλοῦται αὕτη ἡ πορεία του κατὰ συναφήν, με διπλῇ μελωδικῇ βάσιν κατ' ἐναλλαγὴν : Ἐπὶ τοῦ ὦ (ἤχος ἑ' π' α ρ) καὶ ἐπὶ τοῦ ρ (ἤχος ὦ — ζω ξ).

Δεσπόζοντες φθόγγοι: $\text{ἡ} \text{ἔ}$ εἰς τὸν Ἑσω ἔ παρ με ζω ἔ
 ἐν ὑφέσει ἐν κατιούση φορᾶ, ἡ ὅταν τὸ μέλος φθάνῃ μέχρις αὐτοῦ ἀνακάμπτον· καὶ
 $\text{ἔ} \text{ἡ} \text{ἔ} \text{ἔ}$ ὅταν, πρὸς τὸ τέλος, τὸ μέλος τρέπεται πρὸς τὸν $\text{ἔ} \text{ἔ} \text{ἔ}$ («πεντά-
 φωνον» τὸν εἶπον οἱ νεώτεροι ἐκκλησιαστικοί).

- καὶ σιρμάν πλαιὸ δέν ἔχω, ἵνα θωρῶ τὰ κάλλη σου

Εἶτε, ἀκόμη ὡς ἦχος $\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ μέσος τοῦ $\bar{\pi}$ $\bar{\alpha}$ $\bar{\pi}$ παρ $\bar{\omega}$ διφώνου περὶ τοῦ ὁποίου ἐλέχθησάν τινα καὶ εἰς τὰ περὶ $\bar{\pi}$ $\bar{\alpha}$ $\bar{\pi}$ ἦχου. Ὑπὸ τὴν τοιαύτην ἀρμογὴν καὶ πορείαν κατὰ συναφὴν, μετὸν φθόγγον $\bar{\omega}$ φυσικόν, ὁ ἦχος παρουσιάζεται καὶ ὡς τετράφωνος παρὰ τῶν νεωτέρων ἐκκλησιαστικῶν μουσικῶν.

$\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ μέσος τοῦ $\bar{\pi}$ $\bar{\alpha}$ $\bar{\pi}$ παρ $\bar{\omega}$

8	12	10	$\omega \times 8$	$7\frac{1}{2}$	16	$6\frac{1}{2}$	ω
$\bar{\omega}$	$\bar{\omega}$	$\bar{\pi}$	$\bar{\alpha}$	$\bar{\pi}$	$\bar{\alpha}$	$\bar{\pi}$	$\bar{\omega}$

Ἐν τούτοις, ἡ ἀσυμφωνία τῆς ἡλαττωμένης πέμπτης $\bar{\omega}$ - $\bar{\pi}$ (τμ. 38 ἀντὶ 42) φέρει τοῦτον τὸν $\bar{\omega}$ διάφωνον πρὸς τὸν $\bar{\omega}$ τὴν βάσιν τοῦ βαρέος ἦχου. Ἐὰν δὲ ἡ τετραφωνία αὕτη ὀδεύῃ καὶ μετὸς φθόγγους $\bar{\alpha}$ καὶ $\bar{\pi}$ ἐν ὑφέσει, τότε εἶναι φανερόν ὅτι εὐρισκόμεθα πρὸ ἦχου διφώνου τοῦ πλαγίου πρώτου $\bar{\pi}$ $\bar{\alpha}$ $\bar{\pi}$ τοῦ ὁποίου, τώρα πλέον, ὁ ἐπὶ τοῦ $\bar{\omega}$ βαρὺς ἦχος παρίσταται ὡς μέσος, καὶ δέον ὅπως γράφεται :

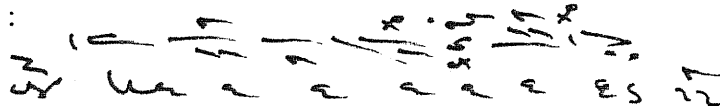
$\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ $\bar{\pi}$ $\bar{\alpha}$ $\bar{\pi}$ $\bar{\omega}$ ($\bar{\omega}$) $\bar{\omega}$

Οἱ ἐκκλησιαστικοὶ μελοποιοί, δὲν καθώρισαν ἰδιαίτεραν παράστασιν τοῦ κλάδου τούτου τοῦ βαρέος· ἀρκοῦμενοι —ὡς ἐν τῇ δοξολογίᾳ ἦχου $\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ τοῦ Ἰακώβου Πρωτοψάλτου παρατηρεῖται— ἵνα ἐπιφέρωσιν ὑφέσεις ἐπὶ τῶν φθόγγων $\bar{\alpha}$ καὶ $\bar{\pi}$ μετὸν $\bar{\omega}$ φυσικόν· καὶ μόνον ἐν τῇ «Εὐτέρπῃ» καὶ τῇ «Πανδώρα» ὁ Φωκαεὺς, κάμει τὴν διάκρισιν, διὰ τοῦ ἀνατολικοῦ ὀνόματος τοῦ ἦχου «πεστενιγκιάρ».

Δεσπόζοντες φθόγγοι: ὅταν πρόκειται ὡς μέσος τοῦ $\bar{\pi}$ $\bar{\alpha}$ $\bar{\pi}$ παρ $\bar{\omega}$ διφώνου οἱ $\bar{\alpha}$ $\bar{\pi}$ $\bar{\omega}$, μέ:

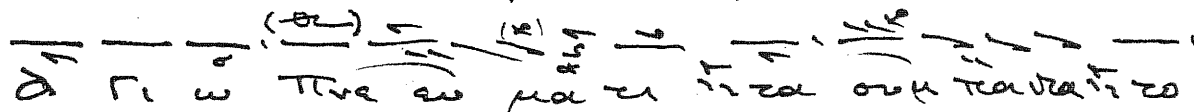
Ἐλξεις: τοῦ Βου $\bar{\omega}$ πρὸς τὸν $\bar{\omega}$ καὶ τοῦ Κε $\bar{\omega}$ πρὸς τὸν $\bar{\omega}$ · καὶ μέ:

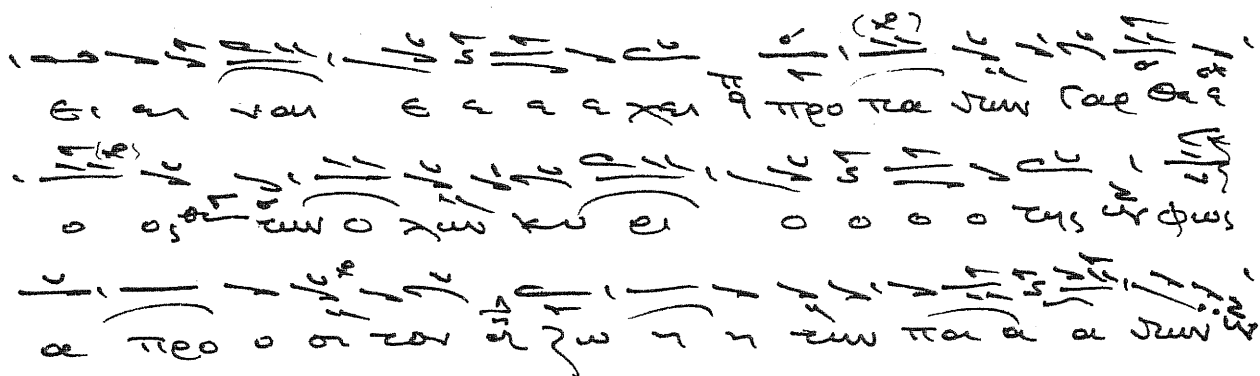
Ἀπήχημα, 'που —διὰ τοῦ πλ. Α'— ἵνα φανερώνη τὴν χρωματικὴν ὑφὴν τῆς τετραφωνίας αὐτοῦ :

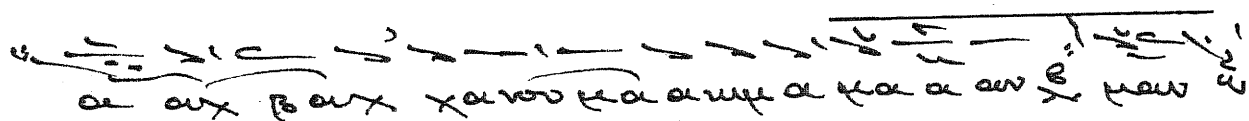
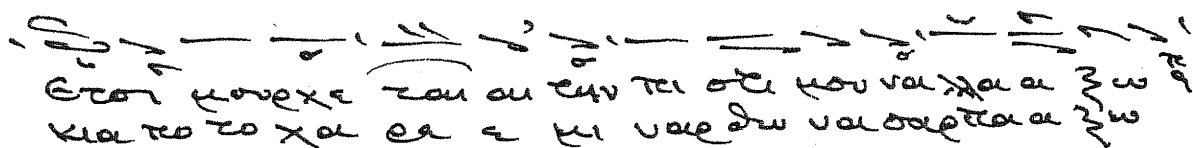
Οὔτε ἡ πρὸς τοῦτον τὸν ἦχον διαφορὰ τοῦ ἀκολουθῶς ἀναφερομένου $\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ βαρέος τετραφώνου, δηλοῦται παρὰ τῶν ἐκκλησιαστικῶν· ἐνῶ εἶναι τόσον ἀπαραίτητος, ὅχι μόνον διὰ τὴν ψαλμωδίαν, ἀλλὰ καὶ τὰ τραγούδια μας τὰ ἐθνικά, 'που σώζουν ὅλας τὰς κατὰ τὸν βαρὺν τοῦτον ἦχον ἀναφερομένας ποικιλίας.

$\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ $\bar{\omega}$ $\bar{\pi}$ $\bar{\alpha}$ $\bar{\pi}$ παρ $\bar{\omega}$ ($\bar{\omega}$) $\bar{\omega}$

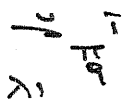
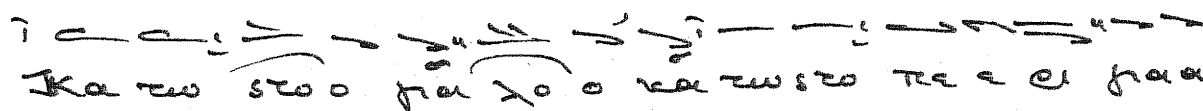

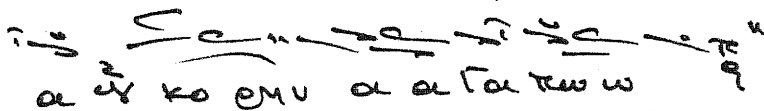
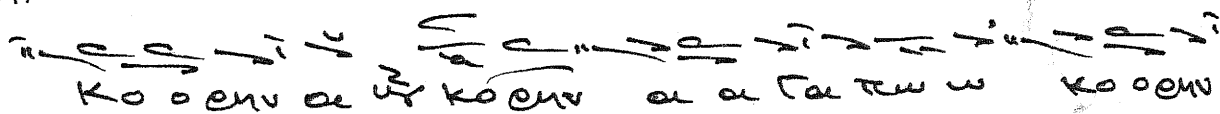
Ἦχος ὁ αὐτός, ὡς πᾶ παρ (F#) μεσάζων X

Ἦχος πᾶ παρ (F#) μεσάζων — 9σημοι X

7σημοι

— Κόθην αφαιρέ, ζανδή και μωρομαίται
δύοτα α' τών, δύοτα α' τών

Ἦχος Βαρὺς τετράφωνος

Ὁ τετράφωνος βαρὺς ζω ξ μετὰ τὴν φθορὰν τοῦ ἄνω ξ' ἐπὶ τοῦ Γα τῆς τετραφωνίας αὐτοῦ— ἢ καὶ ἄλλως, τὴν φθορὰν τοῦ λεγέτου ξ' ἐπὶ τῆς βάσεως αὐτοῦ ζω ξ θέλει τὸν Γα ξ ἐν διέσει ξ' καὶ τὸν ξ φυσικόν, καὶ πορείαν διευγμέ-

“Όταν τὸ μέλος φθάνῃ μέχρι τοῦ ἄνω Σ' ἀνακάμπτον ἔχει τοῦτον ἐν ὑφέσει (Σ').

Τετράφωνος (4) 4

$\frac{1}{\sqrt{x}} - \frac{1}{\sqrt{x+1}} = \frac{\sqrt{x+1} - \sqrt{x}}{\sqrt{x}\sqrt{x+1}}$
 Γω και να νο το που χι ι ι το παρ
 $\frac{1}{\sqrt{x}} - \frac{1}{\sqrt{x+1}} = \frac{\sqrt{x+1} - \sqrt{x}}{\sqrt{x}\sqrt{x+1}}$
 πο ο να μα α α νο ο ο βλ
 $\frac{1}{\sqrt{x}} - \frac{1}{\sqrt{x+1}} = \frac{\sqrt{x+1} - \sqrt{x}}{\sqrt{x}\sqrt{x+1}}$
 που χι ζαι τη η φω λε ι του του βραχμ αν κη αι σι δυν του
 $\frac{1}{\sqrt{x}} - \frac{1}{\sqrt{x+1}} = \frac{\sqrt{x+1} - \sqrt{x}}{\sqrt{x}\sqrt{x+1}}$
 μα α ρα κ η α α α α νο ο ο βλ

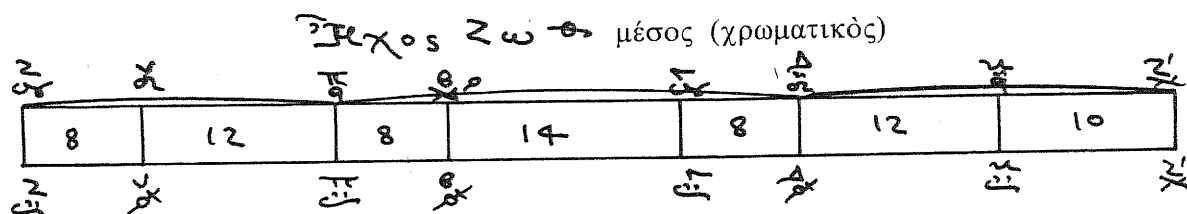
Ὁ αὐτὸς ἡχὸς Βαρύς, μέσος τῶν Πρώτων ἡχων*χρωματικὸς
(Παρένθετα)

Μὲ τὸν ψ ἐν διέσει καὶ μικρὰν ὕφεσιν (ἐλξιν) τοῦ β πρὸς τὸν α , τὴν ὁποίαν ἐπεσημάναμεν ἐν τῇ τετραφωνίᾳ $\alpha\psi\beta\alpha$ καὶ τῇ παραμεσότητι $\alpha\psi\beta\alpha$ τοῦ λεγέτου ("Ἴδε «Λόγον ἀγαθόν» Χουρμουζίου), δημιουργεῖται ἄκουσμα μαλακοῦ χρωματικοῦ λεγέτου ἐπὶ τοῦ Βαρέος ($\alpha\psi\beta\alpha$) μέσου τῶν Πρώτων ἤχων, ἀπαρτιζομένου :

α) Ἐκ διφωνίας ἐλάσσονος τῶν μαλακῶν διατονικῶν Δευτέρων ἤχων ἐκ τόνων ἐλαχίστου καὶ μείζονος (8+12 = 20 τμ.).

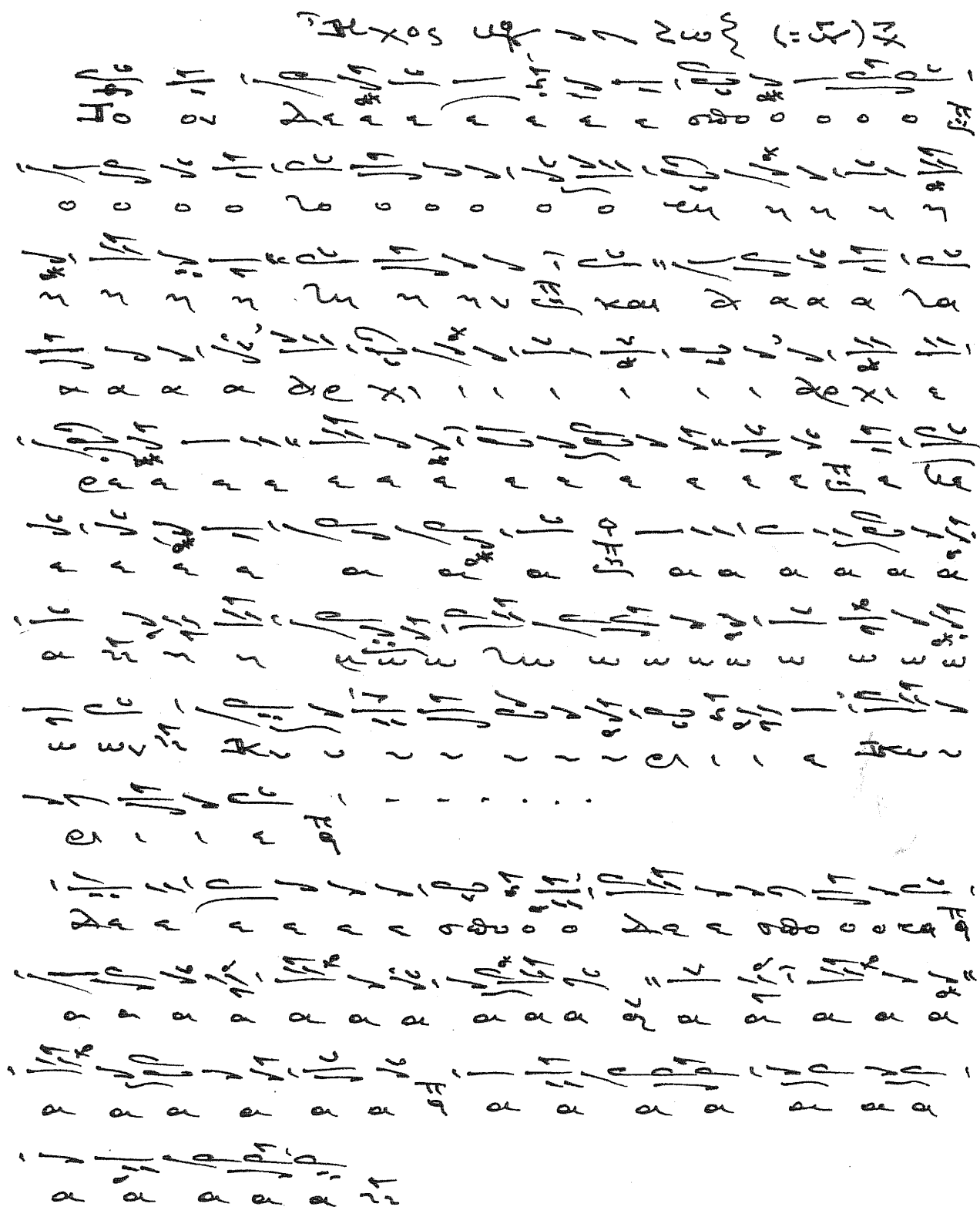
β) Ἐκ μαλακοῦ χρωματικοῦ τετραχόρδου τοῦ Δ' ἤχου ἐκ τοῦ Πα ())
 (=) ἐκ τόνων :
ἐλαχίστου, ὑπερμείζονος καὶ ἐλαχίστου (τμ. $8+14+8 = 30$) καὶ

γ) Ἐκ διατονικῆς μείζονος τρίτης τοῦ μαλακοῦ διατόνου (ἤχος $\delta\eta\delta\alpha$) ἐκ τόνων μείζονος καὶ ἐλάσσονος $\frac{4}{1}:\frac{3}{2}:\frac{2}{1}$ (τμ. $12+10 = 22$).

* Μᾶλλον τοῦ ἐκ τοῦ Πα τετάρτου τετραφώνου ($\alpha_1^c \pi \alpha \rho$). Περὶ δὲ λεγέτου χρωματικοῦ γίνεται λόγος κατωτέρω.

Πρωτόβαρυς, ὑπὸ τὴν ἀπατηλὴν μορφήν χρωματικοῦ λεγέτου ($\Sigma\omega^{\Theta}$), καταλήγων εἰς τὸν ἄσχετον πρὸς αὐτὸν δίφωνον τοῦ Πρώτου (= $\Sigma\omega$)

Πρόκειται, λοιπόν, περί χρώματος τοῦ λεγέτου ἐκ τοῦ Ζω (ἤχος $\lambda\epsilon\gamma\epsilon\tau\omega\varsigma$ Ζω- θ) με ἀμετακινήτους : τὴν βάσιν β τὴν διφωνίαν $\beta\alpha$ καὶ τὴν τετραφωνίαν $\beta\alpha\gamma\delta$ τοῦ τετραφώνου τούτου βαρέος ἤχου· καὶ τὸ τετράφωνον αὐτοῦ ἐπὶ τοῦ Γα ἐν διέσει, ἠθέλησαν ἄνα σημειώσουν, κυρίως, διὰ τῆς φθορᾶς θ τοῦ δευτέρου ἤχου ἐπὶ τοῦ Ζω- θ ὡς μέσου ἤχου, οἱ εἰς τὴν νέαν μουσικὴν γραφὴν ἐξηγηταὶ μαθημάτων ὡς : «Τὸν Δεσπότην καὶ Ἀρχιερέα», τὸ «Ἀλληλουϊάριον τὸ κοινόν» τοῦ Θεοδούλου καὶ τὸ «Ἀνωθεν οἱ Προφῆται» τοῦ Κουκουζέλου, ἅτινα ἀπλῶς ὡς ἤχου βαρέος β — ἄνευ ἐνδείξεως χρώματός τινος — ἀναφέρονται παρὰ τῶν παλαιῶν χειρογράφων.

Δὲν πρόκειται δὲ περί κλίμακος μέσου δευτέρου ἤχου ἐπὶ τοῦ β (ἤχος $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$) καθ' ὅσον ἐν αὐτῷ, οἱ τοῦ βαρέος ἐλάχιστοι τόνοι (τμ. 8) $\beta-\alpha$ καὶ $\alpha-\gamma$ εἶναι ἡμίτονα χρωματικά (τμ. 6 1/2) με τοὺς φθόγγους $\beta\alpha$ καὶ $\alpha\gamma$ ἐν διέσει, ἀπαιτοῦντες ἐπὶ τὸ ὅξυ μετακίνησιν τῆς βάσεως, τῆς τετραφωνίας καὶ τῆς ἐπταφωνίας τοῦ ἤχου, πρᾶγμα παράλογον καὶ παράφωνον.

Ἐξ ἄλλου, φανερόν ὅτι πρόκειται περί μέσου τετάρτου καὶ ὄχι περί μέσου δευτέρου χρωματικοῦ, τὸ γεγονὸς ὅτι, κατάβασις ἐκ τοῦ τοιούτου β εἰς τὰ ῥηθέντα μαθήματα, γίνεται διὰ τοῦ φυσικοῦ κάτω β ἐν διέσει πρὸς τὸν κάτω α · ἐνῷ ἂν θεωρηθῇ οὗτος ὡς μέσος δεύτερος, ἡ κατάβασις δέον ἄνα γίνῃ διὰ τοῦ β ἐν ὑφέσει πρὸς τὸν α ὡς πλάγιον τοῦ δευτέρου ($\beta\alpha$ $\alpha\gamma$). Ἄς μελετήσουν ἐν τῇ πράξει τὸ θέμα, ὅσοι ψάλλουν ἀκόμη τὴν παλαιὰν ἐκκλησιαστικὴν μουσικὴν.

Ἴδου καὶ αἱ τρεῖς σχετικαὶ κλίμακες (μέσου δευτέρου, βαρέος τετραφώνου καὶ λεγέτου χρωματικοῦ ἐκ τοῦ Ζω), διὰ ἄνα φανῇ ἡ διαφορά :

ἤχοι :

$\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$	$\beta\alpha$	$\beta\alpha\gamma\delta$	$\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$	$\beta\alpha$	$\beta\alpha\gamma\delta$	$\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$
μέσος	6 1/2	12	7 1/2	16	6 1/2	12
$\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$	8	12	10	12	8	12
$\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$	8	12	8	14	8	12
	($\beta\alpha$)		($\beta\alpha$)		($\beta\alpha$)	

Ἦχος Βαρὺς ἐπτάφωνος

Ἦχος $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$ ἐπτάφωνος ἢ $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$ διατονικὸς

Ὁ ἐπτάφωνος βαρὺς ἤχος, εἶναι αὐτὸς οὗτος ὁ ἐν ἀρχῇ σημειωθείς δεύτερος ἤχος τοῦ μαλακοῦ διατόνου ἀπὸ τοῦ ἄνω ζω' $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$ (ὡς $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$ γραφόμενος παρὰ τῶν παλαιῶν)· ἡ δὲ ἐπὶ τοῦ ἄνω μέρους τῆς φθορᾶς αὐτοῦ κεραία, δηλοῖ τὴν πορείαν αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ὅξυ συνημμένως μετὰ τὸ φυσικόν.

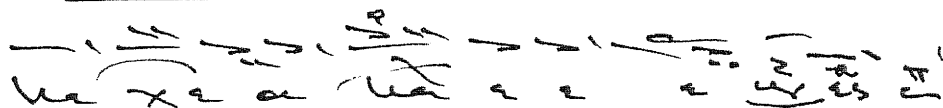
Ἀπὸ τῆς δηλωτικῆς τῆς ὡς δευτέρου ἤχου διατονικοῦ ιδιότητος αὐτοῦ :

$\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$ καὶ $\beta\alpha\gamma\delta\epsilon\zeta\eta$

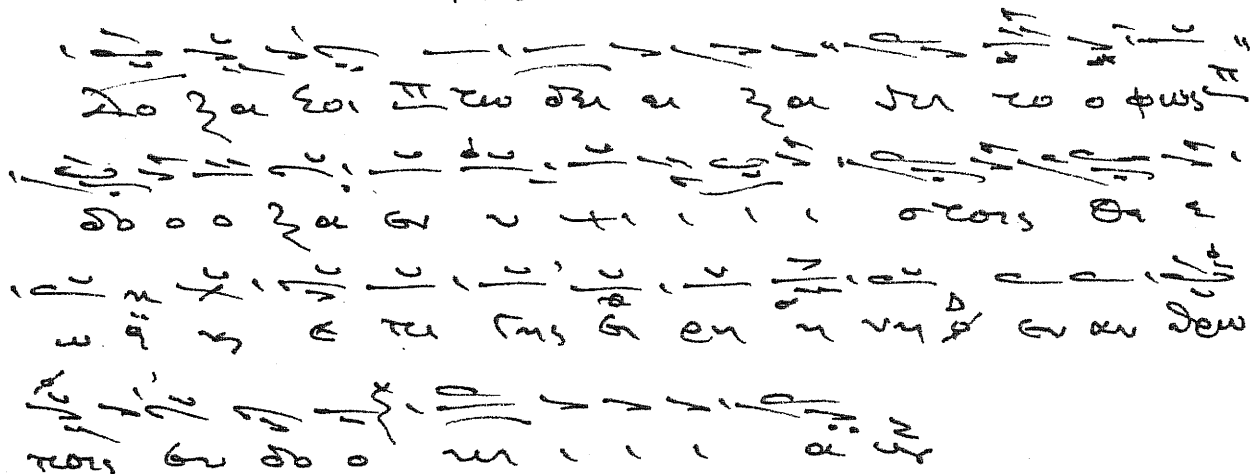
* Καὶ ὁ ἐπτάφωνος βαρὺς, ἐκαλεῖτο «ἐξω» (ὕψηλός) ὡς εἶδομεν παρὰ τῶν παλαιωτέρων :-

πλαγίου δευτέρου, κατὰ κόμματα 2 ὑψηλότερον —κι ἐν τῷ ὀργάνῳ— τοῦ πρώτου :
 ($\zeta = \zeta^{\sharp}$ ἐν $\zeta = \zeta^{\flat}$).

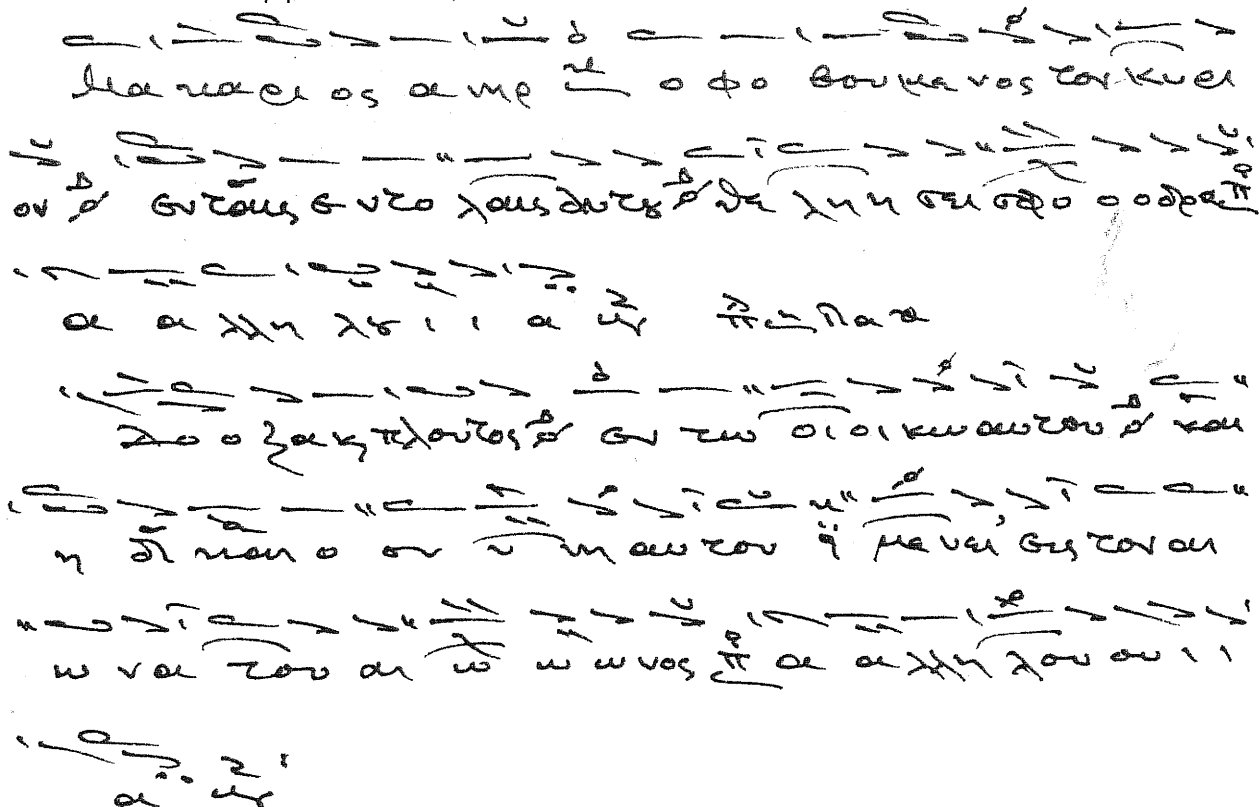
Ἀ π ἤ χ η μ α : ἀρχόμενον ἀπὸ τοῦ πλ. α Πα α

Ἰσχυρός πλ. Πα α Παρθενίου

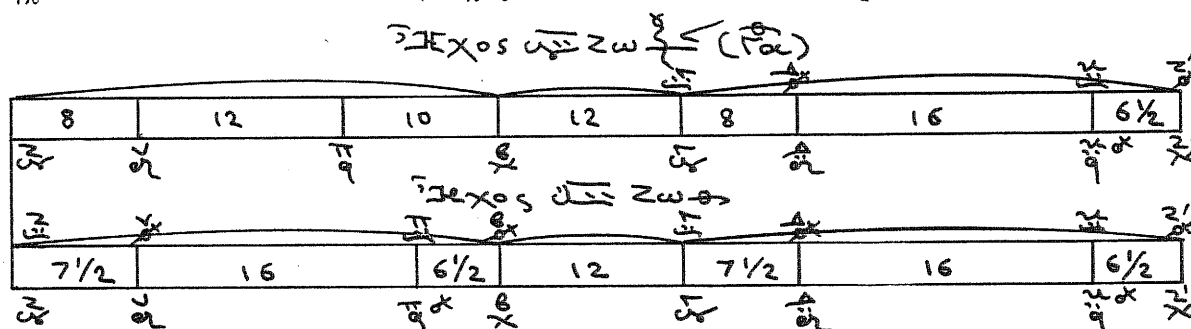
Ἐκλογή Ἰσχυρός πλ. Πα α μέσος διατονικός

§ πθ' Ἡ ἐκ τῆς κλίμακος τῶν μαλακῶν διατονικῶν δευτέρων ἤχων, παραγωγή τῶν μαλακῶν χρωματικῶν δευτέρων - Ἦχος Δεύτερος

Ὡς ἐκ τοῦ Λεγέτου παράγεται ὁ χρωματικὸς μαλακὸς Πλ. Β' ἤχος (Ἴδε Τόμ. Β' σ. 26), οὕτω κι' ἐκ τοῦ μαλακοῦ διατονικοῦ δευτέρου ἢ βαρέος ἐπταφώνου, παράγεται ὁ ἤχος Δεύτερος μαλακὸς χρωματικὸς, ὡς ἀκολουθῶς :

Τῆς ἔλξεως τοῦ Κε ς πρὸς τὸν γ_2' μενούσης σταθερᾶς καὶ τοῦ γ_2' ἐν διέσει, ὁ ἤχος οὗτος παρουσιάζει ὅψιν : ἐπὶ μὲν τὸ βαρὺ, ἤχου βαρέος τετραφώνου (γ_2' γ_2' γ_2' γ_2'), ἐπὶ δὲ τὸ ὀξύ, τετράχορδον μαλακοῦ χρωματικοῦ Β' ἤχου (γ_2' 8 γ_2' 16 γ_2' 6 1/2 γ_2'), καὶ δὲν ὑπολείπεται, παρὰ μία ἀκόμῃ διέσις τοῦ γ_2' πρὸς τὸν γ_2' διὰ 'να δώσῃ τὰ διαστήματα καὶ τὸ ἄκουσμα χρωματικοῦ δευτέρου ἤχου ἀπὸ τοῦ γ_2' ὡς καὶ ἐθεώρουν τὸν ἤχον τοῦτον καὶ οἱ παλαιοὶ (Ἦχος γ_2' γ_2' γ_2' = γ_2' 8 γ_2' 16 γ_2' 6 1/2 γ_2').

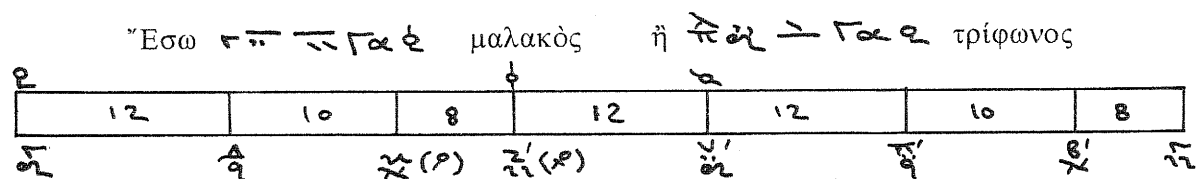
§ ς' Περὶ τοῦ Τρίτου Ἦχου τοῦ Μαλακοῦ Διατόνου

Ἦχος γ_2' γ_2' γ_2' ἢ Ἦχος γ_2' γ_2' γ_2'

Ὁ τρίτος ἤχος ἔχει βάσιν ἐπὶ τοῦ γ_2' τοῦ ἄνω διαπασῶν, τρεῖς φωνὰς ἄνω τοῦ γ_2' , δευτέρας βάσεως παραγωγῆς τῶν (κυρίων) ἤχων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας.

Ὁ ἀπὸ τοῦ γ_2' τρίτος οὗτος ἤχος, παρ' ὅτι κύριος, ὡς ἐκ τῆς φυσικῆς του θέσεως ἐν τῷ διαπασῶν, βαίνει διεzeugμένως μὲν, μετὰ τετράχορδα γ_2' - γ_2' καὶ γ_2' - γ_2' μετὰ μείζονος διαzeugτικοῦ τόνου γ_2' - γ_2' θεωρούμενος ὡς ἤχος ἐπτάφωνος τοῦ γ_2' - γ_2' συνημμένως δὲ μετὰ τετράχορδα γ_2' - γ_2' - γ_2' καὶ μείζονος προσλαμβανομένου γ_2' - γ_2' θεωρούμενος ὑπὸ τὴν ιδιότητα αὐτοῦ ὡς κυρίου γ_2' νη γ_2' καὶ τοῦτο εἶναι, ἀπὸ τῆς χαμηλῆς του βάσεως τὸ παρ' ὀθωμανοῖς «ράστ ἀτζεμπλι» (γ_2' - γ_2' - γ_2' - γ_2').

Ὡς κι' ἐπὶ τοῦ σκληροῦ τρίτου ἤχου (γ_2' νη γ_2') οὕτω κι' ἐπὶ τοῦ μαλακοῦ· λόγῳ τῆς ἔξω τοῦ μέσου διαπασῶν βάσεως αὐτοῦ (γ_2'), μεταφέρεται εἰς τὴν βάσιν γ_2' τοῦ πλαγίου τρίτου ἢ Βαρέος (γ_2' Γα γ_2') ἤχου, μετὰ τὸν γ_2' ἐν ὑφέσει ὡς νανὰ (γ_2'), τὸν Κε ς ἐν μικρᾷ ὑφέσει, ὡς λέγετον (γ_2'), τὸν Δι ὡς ἅγια τετράφωνον (γ_2') καὶ τὸν Γα εἰς τὴν ιδέαν τοῦ γ_2' (ἢ γ_2') τοῦ πλαγίου τετάρτου (γ_2').

Τούτον τὸν ἦχον οἱ ἐκκλησιαστικοὶ θεωροῦν ὡς τρίφωνον τοῦ πλαγίου τετάρτου, ὀδεύοντα κατὰ τριφωνίαν —τὸ «διὰ τεσσάρων»— ἐπὶ τὸ ὄξυ (ἀντὶ κατὰ τὸ «διὰ πέντε» ἐπὶ τὸ βαρὺ), παριστῶντες ὡς ἦχον $\pi \alpha \epsilon$ τὴν μαρτυρίαν αὐτοῦ, καὶ τὰ τετράχορδα αὐτοῦ ἐκ τόνων μείζονος, ἐλάσσονος καὶ ἐλαχίστου ἐν διαζεύξει, μετὰ μείζονος διαζευκτικοῦ τόνου $\pi \alpha - \epsilon$.

Καλοῦσι δὲ τοῦτον τρίφωνον τοῦ πλαγίου τετάρτου εἰρμολογικόν, καθ' ὅσον κατ' αὐτὸν ψάλλονται —τὸ πλεῖστον— τὰ εἰρμολογικὰ μέλη τοῦ πλαγίου τετάρτου ἦχου.

Ἀπὴχημα, τὸ τοῦ τρίτου ἦχου $\pi \alpha \epsilon$ ἴσως μὲ πρόσθετον χαρακτηρισμὸν τοῦ μαλακοῦ διατόνου, διὰ τοῦ Κε ρ ($\pi \alpha \epsilon$) ἐν ὑφέσει :

Δεσπόζοντες φθόγγοι: $\pi \alpha \epsilon$ εἰς τοὺς ὁποίους γίνονται καὶ αἱ σχετικαὶ καταλήξεις: ἀτελεῖς μὲν εἰς τοὺς $\pi \alpha \epsilon$ —κάποτε καὶ εἰς τοὺς $\pi \alpha$ καὶ ϵ — ἐντελεῖς δὲ καὶ τελικαί, εἰς τὸν $\pi \alpha \epsilon$.

Διαφέρει, ἐν τούτοις, τόσον τοῦ σκληροῦ Ἔσω $\pi \alpha \epsilon$ τρίτου ἦχου, ὅσον καὶ τοῦ ἐπὶ τῆς αὐτῆς βάσεως βαρέος $\pi \alpha \epsilon$ κατὰ τὰ διαστήματα καὶ τὸν σχηματισμὸν τῶν θέσεων· ὁμοιάζει δὲ πρὸς τὸν βαρὺν $\pi \alpha \epsilon$ κατὰ τὸ ὅτι κάμει —ὡς ἐκεῖνος— καταλήξεις ἀτελεῖς καὶ εἰς τὸν $\pi \alpha \epsilon$.

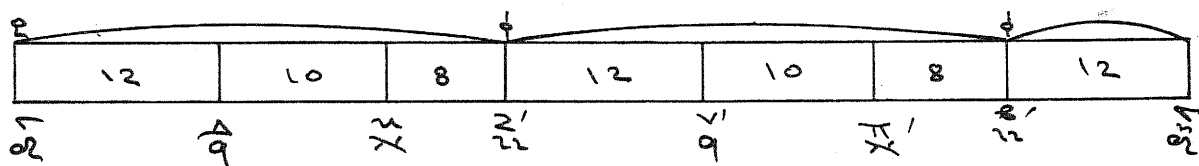
Καὶ ὅταν μὲν κυριαρχοῦν οἱ δεσπόζοντες φθόγγοι $\pi \alpha \epsilon$ τὸ ἴσον εἶναι ἐπὶ τοῦ $\pi \alpha \epsilon$ · ὅταν δὲ γίνονται καταλήξεις εἰς τὸν $\pi \alpha \epsilon$, ὁ Δι οὗτος ἀνήκει εἰς τὴν συγχορδίαν (τοὺς δεσπόζοντας φθόγγους) τοῦ $\pi \alpha \epsilon$ (ὡς $\pi \alpha \epsilon$ τετράφωνος) $\pi \alpha \epsilon$ καὶ τὸ ἴσον μετατίθεται ἐπὶ τοῦ $\pi \alpha \epsilon$.

Ἐλξεις μελωδικαί: τοῦ $\pi \alpha \epsilon$ πρὸς τὸν $\pi \alpha$, τοῦ $\pi \alpha$ πρὸς τὸν π καὶ τοῦ π πρὸς τὸν π · ὅταν τὸ μέλος τετραφωνῇ. Ὅταν δὲ τριφωνῇ, καὶ τοῦ $\pi \alpha \epsilon$ πρὸς τὸν $\pi \alpha$.

Ἐνδιατρίβων εἰς τὴν τριφωνίαν αὐτοῦ $\pi \alpha \epsilon$ ὡς νανά, ἔχει τὸν ἄνω βου' ἐν ὑφέσει $\pi \alpha \epsilon$, παρουσιάζων κλίμακα κυρίου ἦχου κατὰ συναφήν, ὡς ἐν τῇ φράσει «Πρὸς Σὲ γὰρ ἐβόησα»:

$\pi \alpha \epsilon$ πρὸς $\pi \alpha \epsilon$ $\pi \alpha \epsilon$ $\pi \alpha \epsilon$ $\pi \alpha \epsilon$ $\pi \alpha \epsilon$ $\pi \alpha \epsilon$ $\pi \alpha \epsilon$ $\pi \alpha \epsilon$

Ἡχος $\pi \alpha \epsilon$ $\pi \alpha \epsilon$

Ὁ $\pi \alpha \epsilon$ —ἢ τρίτος τοῦ μαλακοῦ διατόνου— καὶ μεσάζει εἰς τὸν $\pi \alpha \epsilon$ καὶ παραμεσάζει εἰς τὸν $\pi \alpha \epsilon$, ὅτε τὸ ἴσον μεταφέρεται εἰς τὰς βάσεις τῶν δύο τούτων ἦχων, $\pi \alpha$ καὶ ϵ ἀναλόγως.

Κύριον χαρακτηριστικὸν τούτου τοῦ μαλακοῦ διατονικοῦ τρίτου ἦχου εἶναι τὸ ὅτι, ὅταν χωρῇ πρὸς τὴν μεσότητά αὐτοῦ $\pi \alpha \epsilon$ ἐπανακάμπτων —χωρὶς δὴλα δὴ'να σταματήσῃ εἰς αὐτήν— ἀλλ' ἐπιστρέφων εἰς τὴν βάσιν αὐτοῦ $\pi \alpha \epsilon$ ἔχει τοὺς ὑπ' αὐτὴν φθόγγους $\pi \alpha \epsilon$ ἐν διέσει καὶ τὴν διφωνίαν αὐτοῦ $\pi \alpha \epsilon$ ἐν μικρᾷ ἀκόμῃ ὑφέσει· καὶ αὐτὰ

ο τα ραν^π λαμπη δοννη χι α κινω^π την χυ
 τωσα κινω^π η μαε θυτης και τα ραν^π την δασκοι
 ναν του κοσμου^π νη μοις τι κησιν κινω^π

Ήχος π̣ο̣ζ — Γα ε Καταβασία

χα αδη^π ει^π μοι εω ω κινω^π η^π πο^π χα τα ραι
 αι α νο μη^π αι αι κινω^π ε^π θυ βυ^π δον των κα
 α α κινω^π α^π να α α τα τα^π δε ο^π και^π ε^π προς
 ε^π τα τα^π ε^π α^π βο ο^π η^π η^π οα^π η^π και^π αι^π ε^π τα^π κινω^π
 ο ο ο ου κινω^π η^π ο^π θε ε^π ος^π της ου τη^π ει^π αι^π
 κινω^π

Ήχος π̣ο̣ζ — Γα ε

θυ χο^π τη^π εως αι^π χα στα^π ο^π θε ε^π ος^π η^π κινω^π
 ο^π κινω^π ο ο φους^π η^π εως α^π χι^π εις α^π να^π δε^π ει^π ζα^π ε^π
 και τα^π τεκ^π φα^π αυ^π τας^π το^π π^π τ^π κ^π μα^π το^π ο^π α^π η^π ο^π αν^π
 και δι^π αι^π των^π η^π την^π οι^π κινω^π σα^π η^π νε^π εως^π η^π φ^π

ορ θυμειση γρη το ο ρουτα ε α να ζι ος δε
 πα α α λιν ε ορ θυμειση ρα θυ μοντα ε βλεπε
 συ φυχη η μου ε μη τω ν ανωκατε νεχθης ε ινα
 μη τω θαι να τω πα ρα δοθης ε και της βασι λει αι
 ε α ε ζω κλεισθης ε α α α να ανη γον
 κρα ζου σα ε α α ρι ο ος α α ρι ος ε α
 ρι ος αι ο θη ε ος η η μιν ε θι α της θε
 ο ε ο ο ο μου ε ε λε η η σον η η κη αι
 α αι αι ε

Εἰς τὸν π ε γα ε ἀνήκει καὶ ὁ ἀπὸ διφωνίας — ὅπου τελειοῦται ὁ
 προτασσόμενος τοῦ προλόγου στίχος — ἀρχόμενος πρόλογος τοῦ εἰρμολογίου «Ὡ τοῦ
 παραδόξου θαύματος» με συνεχεῖς καταλήξεις εἰς τὸν ε , ὅπου δὲν εἶναι ἴδιον τοῦ ἀπὸ
 τοῦ ε κατὰ τὸ διαπασῶν π ε γα ε.

εἰρμος π ε γα ε ε

(Γα) ε ναι τε αυ τον ε (πην) ος ε σε λη νη ε
 (Γα) ε ναι τε αυ τον ε ε πα στα τα α γρα φω φως ε
 (πην) ε του πα ρα δο ξου θαυ ματος ε (Γα) ω μιν σι ει σ

φεικτου χ ο $\tau\eta$ $\overset{(R\eta)}{\text{φύσει}}$ α $\overset{\Delta}{\text{θανάτος}}$ η $\overset{\Delta}{\text{πως}}$ $\overset{\Delta}{\text{εὐζυχω}}$ $\overset{\Delta}{\text{κρε}}$
 \rightarrow $\overset{\Delta}{\text{μαται}}$ $\overset{\Delta}{\text{᾽}}$ $\overset{\Delta}{\text{πως}}$ $\overset{\Delta}{\text{θα}}$ $\overset{\Delta}{\text{να}}$ $\overset{\Delta}{\text{του}}$ $\overset{\Delta}{\text{ν}}$ $\overset{\Delta}{\text{τα}}$ $\overset{\Delta}{\text{α}}$ $\overset{\Delta}{\text{και}}$ $\overset{\Delta}{\text{᾽}}$ $\overset{\Delta}{\text{πως}}$ $\overset{\Delta}{\text{κατα}}$ $\overset{\Delta}{\text{κρη}}$
 $\overset{(R\eta)}{\text{να}}$ $\overset{(R\eta)}{\text{λαι}}$ ο α $\overset{\Delta}{\text{ναυ}}$ $\overset{\Delta}{\text{δυ}}$ $\overset{\Delta}{\text{νος}}$ η $\overset{\Delta}{\text{κρυ}}$ $\overset{\Delta}{\text{πτον}}$ $\overset{\Delta}{\text{το}}$ $\overset{\Delta}{\text{φω}}$ $\overset{\Delta}{\text{ως}}$ $\overset{\Delta}{\text{σου}}$ $\overset{\Delta}{\text{και}}$
 τ \rightarrow $\overset{\Delta}{\text{φει}}$ $\overset{\Delta}{\text{ζον}}$ $\overset{\Delta}{\text{η}}$ $\overset{\Delta}{\text{χι}}$ $\overset{\Delta}{\text{ε}}$ η $\overset{\Delta}{\text{θλα}}$ $\overset{\Delta}{\text{ε}}$ $\overset{\Delta}{\text{α}}$ $\overset{\Delta}{\text{πρω}}$ $\overset{\Delta}{\text{το}}$ $\overset{\Delta}{\text{το}}$ $\overset{\Delta}{\text{χμη}}$ $\overset{\Delta}{\text{μα}}$ $\overset{\Delta}{\text{᾽}}$ $\overset{\Delta}{\text{ἡ}}$
 \rightarrow $\overset{\Delta}{\text{παρ}}$ $\overset{\Delta}{\text{θε}}$ $\overset{\Delta}{\text{νος}}$ $\overset{(R\eta)}{\text{ε}}$ $\overset{\Delta}{\text{λα}}$ $\overset{\Delta}{\text{χων}}$ η $\overset{\Delta}{\text{εν}}$ $\overset{\Delta}{\text{τω}}$ $\overset{\Delta}{\text{ραυθω}}$ η $\overset{\Delta}{\text{θλα}}$ $\overset{\Delta}{\text{πον}}$ $\overset{\Delta}{\text{σαι}}$ $\overset{\Delta}{\text{κρε}}$ $\overset{\Delta}{\text{μα}}$
 \rightarrow $\overset{\Delta}{\text{μει}}$ $\overset{\Delta}{\text{νοι}}$ $\overset{\Delta}{\text{᾽}}$ $\overset{\Delta}{\text{χει}}$ $\overset{\Delta}{\text{σταν}}$ $\overset{\Delta}{\text{ον}}$ $\overset{\Delta}{\text{θ}}$ $\overset{\Delta}{\text{ε}}$ $\overset{\Delta}{\text{τα}}$ $\overset{\Delta}{\text{ε}}$ $\overset{\Delta}{\text{κε}}$ $\overset{\Delta}{\text{᾽}}$ $\overset{\Delta}{\text{ἔ}}$

Ἐν τῇ ἀπλῇ ($\pi\alpha\alpha\gamma\alpha\epsilon$) μορφῇ του προτασόμενος στίχος, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς βάσεως $\sigma\tau$ φθάνει μέχρι τῆς διφωνίας $\chi\eta$ καὶ μετὰ στάσιν εἰς τὸν η καταλήγει εἰς τὴν βάσιν του ὑπὸ μορφήν συντόμου καταλήξεως εἰς τὸν $\sigma\tau$ διὰ τὰ σύντομα μέλη (Ἴδε «Τὴν ὑψηλοτέραν») καὶ ἀργῆς διὰ τὰ ἀργά (Ἴδε «Ἀλληλούϊα» τῶν Νυμφίων).

Ὁ αὐτός, ὡς $\pi\alpha\chi\alpha\sigma\pi\alpha\alpha\gamma\alpha\epsilon\chi$

$\overset{\Delta}{\text{Ση}}$ $\overset{\Delta}{\text{με}}$ $\overset{\Delta}{\text{ραν}}$ $\overset{\Delta}{\text{τα}}$ $\overset{\Delta}{\text{φω}}$ $\overset{\Delta}{\text{ω}}$ $\overset{\Delta}{\text{τα}}$ $\overset{\Delta}{\text{κιο}}$ $\overset{\Delta}{\text{φω}}$ $\overset{\Delta}{\text{τι}}$ $\overset{\Delta}{\text{σμος}}$ $\overset{\Delta}{\text{᾽}}$ $\overset{\Delta}{\text{και}}$
 $\overset{\Delta}{\text{κα}}$ $\overset{\Delta}{\text{ρας}}$ $\overset{\Delta}{\text{με}}$ $\overset{\Delta}{\text{τα}}$ $\overset{\Delta}{\text{α}}$ $\overset{\Delta}{\text{χε}}$ $\overset{\Delta}{\text{ς}}$ $\overset{\Delta}{\text{κα}}$ $\overset{\Delta}{\text{ρι}}$ $\overset{\Delta}{\text{α}}$ $\overset{\Delta}{\text{σμος}}$ $\overset{\Delta}{\text{᾽}}$
 σήμασα βαφρίζεται δ'χειστός, εἰς τὸν ἱεροδότην τὸν ποταμό.

$\pi\alpha\chi\alpha\sigma\pi\alpha\alpha\gamma\alpha\epsilon\chi$

$\overset{\Delta}{\text{Γα}}$ $\overset{\Delta}{\text{μ}}$ $\overset{\Delta}{\text{πε}}$ $\overset{\Delta}{\text{ρη}}$ $\overset{\Delta}{\text{χυ}}$ $\overset{\Delta}{\text{τη}}$ $\overset{\Delta}{\text{η}}$ $\overset{\Delta}{\text{δη}}$ $\overset{\Delta}{\text{ης}}$ $\overset{\Delta}{\text{φλο}}$ $\overset{\Delta}{\text{υρ}}$ $\overset{\Delta}{\text{ε}}$ $\overset{\Delta}{\text{δρα}}$ $\overset{\Delta}{\text{α}}$ $\overset{\Delta}{\text{᾽}}$
 $\overset{\Delta}{\text{και}}$ $\overset{\Delta}{\text{και}}$ $\overset{\Delta}{\text{᾽}}$ $\overset{\Delta}{\text{να}}$ $\overset{\Delta}{\text{κρυ}}$ $\overset{\Delta}{\text{βα}}$ $\overset{\Delta}{\text{νι}}$ $\overset{\Delta}{\text{᾽}}$
 ἵνα βάχουμε τὴ νύφη μας, τοῦ ναὶ δ᾽αὐ καναφάνι

Ὡς ἦχος

π̣ = Γα ε

μτ.

ΚΕΚΙΥ.

Ὡς τραγῶν δὴ σὺ μα αὖ χα εὐ αὖ παιζῶν κα

αὖ γε χα α α σὺ α

— τὰ νειάτα δὲν πουχιδύται πειά, να τὰ ζαναγορεύω

Εὐρατα τὸν Γα χι, Γα α α α χι χ κιντα

— — — — — τὸν Γα χι, Γα α α α χι χ κιντα

— τὰ νειάτα κα βασιδὴ κα, δέχω να τὰ πουχίω

μα δέχω ναῦσω μεραμχί, να κίντα χαραμίσω

Εὐρατά τὸν νι αὖ πάη, τούτ' ἤρῃ δέ να ἔσῃ φαίη

Ἦχος π̣ = Γα ε μεσάζων

Εὐρατα τὸν νι αὖ πάη, τούτ' ἤρῃ δέ να ἔσῃ φαίη

Εὐρατα τὸν νι αὖ πάη, τούτ' ἤρῃ δέ να ἔσῃ φαίη

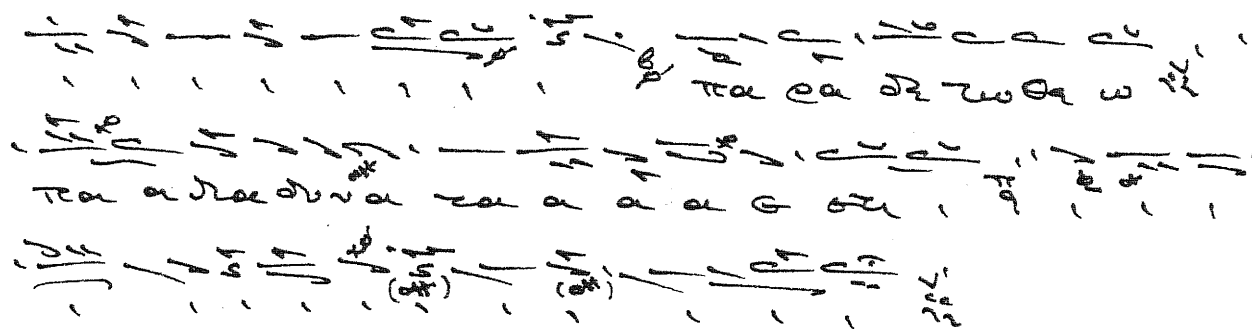
Εὐρατα τὸν νι αὖ πάη, τούτ' ἤρῃ δέ να ἔσῃ φαίη

Εὐρατα τὸν νι αὖ πάη, τούτ' ἤρῃ δέ να ἔσῃ φαίη

— Εὐρατα τὸν νι αὖ πάη, τούτ' ἤρῃ δέ να ἔσῃ φαίη

§ 4α' Ὁ αὐτὸς π̣ = ε Τρίφωνος, ὡς Ἦχος Ἐσω Τρίτος π̣ = Γα ε Μαλακὸς Διατονικὸς

Μέλη ἐκκλησιαστικά, ὡς τὰ ἐξαποστειλάρια Χριστουγέννων, Θεοφανείων, Μ. Ἑβδομάδος καὶ ἄλλα, ἐπιγράφονται ἦ χ ο υ τ ρ ί τ ο υ ψάλλονται ὁμως εἰς κλίμακα τοῦ τριφώνου π̣ = Γα ε.

§ 4β' Ἦχος Τέταρτος Στιχηραρικός - καὶ πάλιν

Ἦχος $\alpha\lambda\pi\alpha\sigma\tau\iota\chi\eta\rho\alpha\rho\iota\kappa\omicron\varsigma$

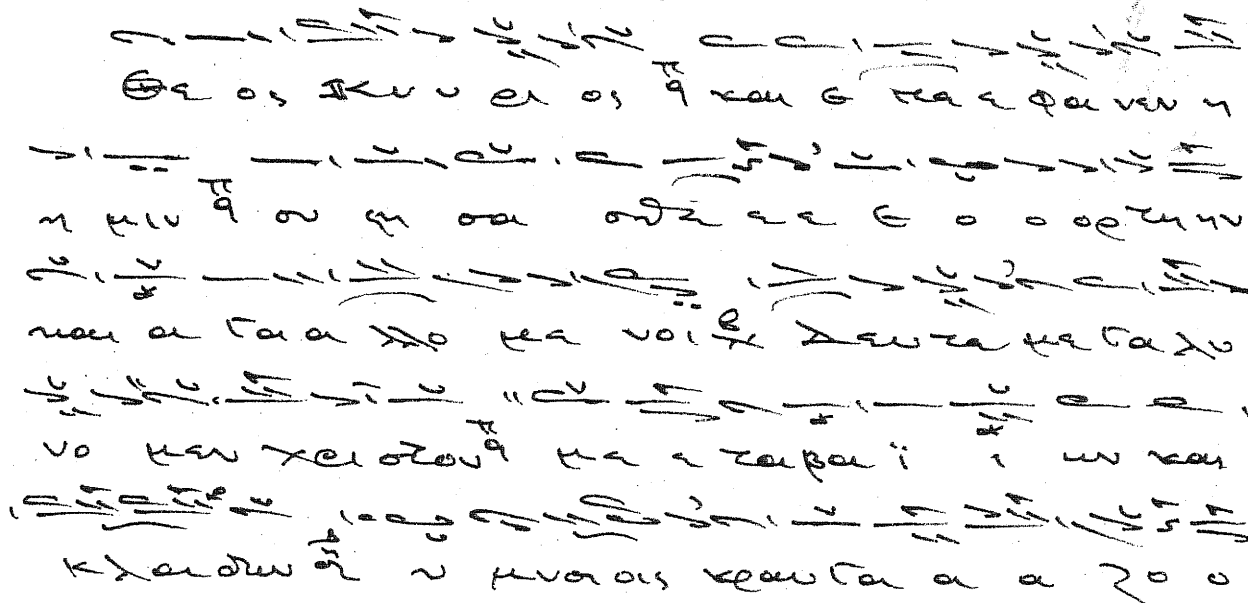
Τέσσαρες φωνᾶς ἄνω τοῦ α τοῦ τετάρτου ἤχου ($\alpha\lambda\alpha$) —βάσεως δευτέρας παραγωγῆς τῶν (κυρίων) ἤχων τῆς ἐκκλησιαστικῆς ὀκτωηχίας— εὑρηται ὁ τέταρτος ἤχος τοῦ Στιχηραρίου, μετράχορδα, διεzeugμένα μὲν ὅταν ἀκολουθῇ τὴν ιδέαν τῶν Πρώτων ἤχων $\alpha - \alpha$ καὶ $\alpha - \alpha$ μετὰ μείζονος διαζευκτικοῦ $\alpha - \alpha$ συνημμένα δὲ ὅταν εὑρηται δεδεμένος μετὰ τοῦ ἀπὸ τοῦ α τετάρτου ἤχου ($\alpha\lambda\alpha$) $\alpha - \alpha - \alpha$ τετράχορδα ἀνόμοια, μετὰ τόνου μείζονος προσλαμβανομένου $\alpha - \alpha$.

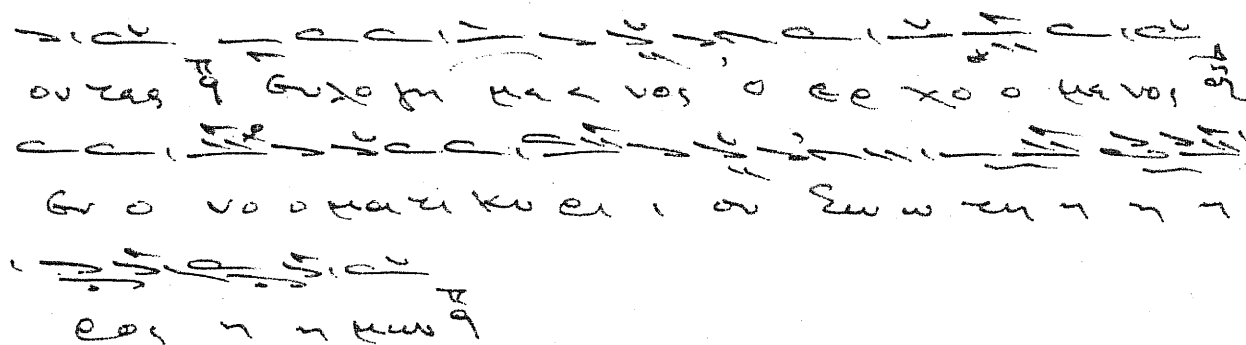
Εἰς τὸν ἤχον τοῦτον ψάλλονται τὰ στιχερά τοῦ τετάρτου ἤχου, ἐνῶ κατὰ τὸ Παλαιὸν (τὸ βυζαντινὸν) Εἰρμολόγιον, καὶ τὰ εἰρμολογικά του μέλη ἐψάλλοντο εἰς αὐτόν.

Περὶ προτασσόμενων στίχων ἐν τῷ ἤχῳ τούτῳ, ὠμιλήσαμεν εἰς ὅσα ἀρχικῶς ἐξετέθησαν περὶ αὐτοῦ.

Ἰδού, ὅμως, καὶ τὸ «Θεὸς Κύριος», ἔχει θέσιν προλόγου —εἰσαγωγῆς— εἰς τὴν καταβασίαν «Συστήσαθε ἑορτὴν» τοῦ Καρύκη.

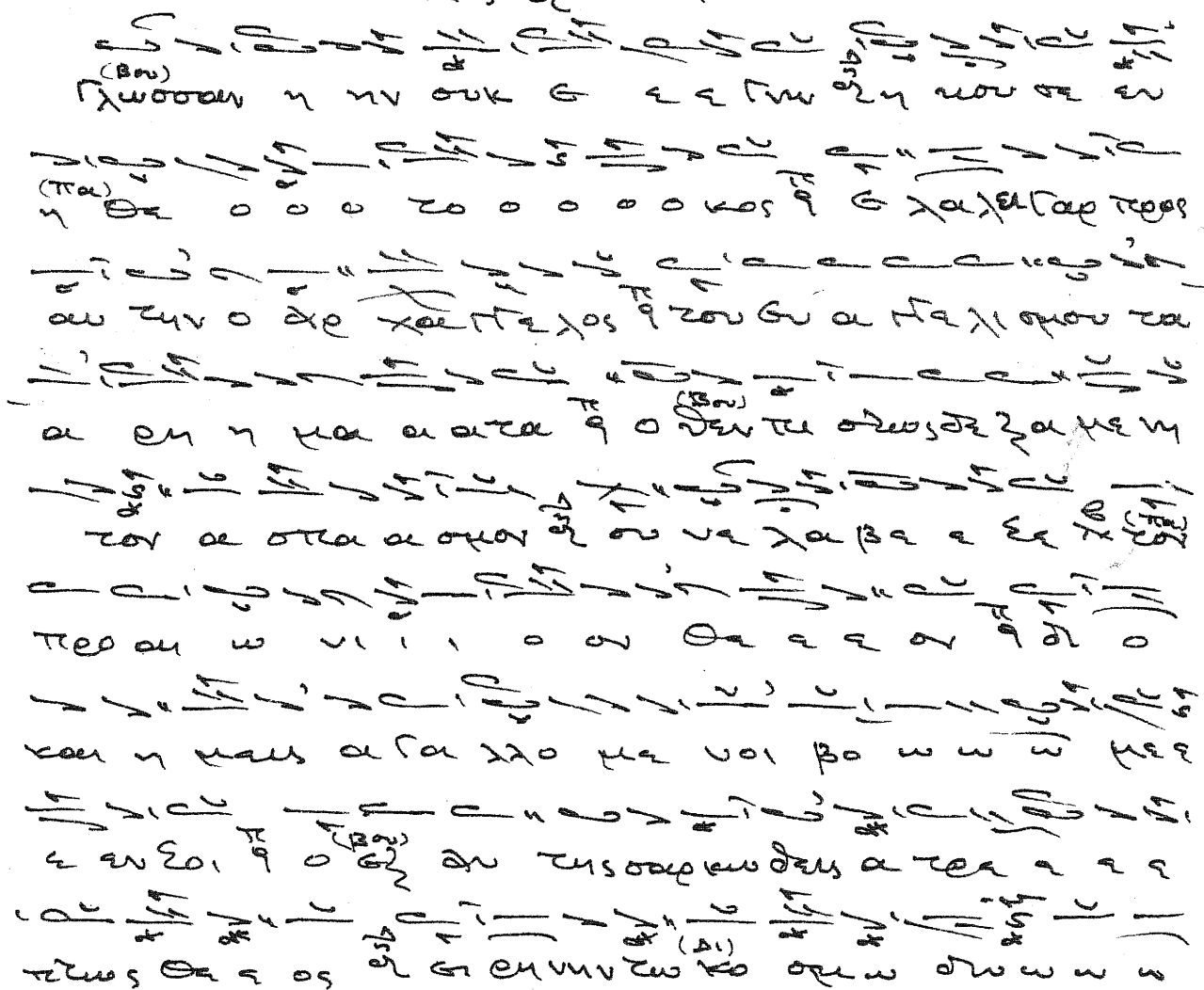
Ἦχος $\alpha\lambda\alpha$ (ἀντὶ $\alpha\lambda\pi\alpha\sigma$)

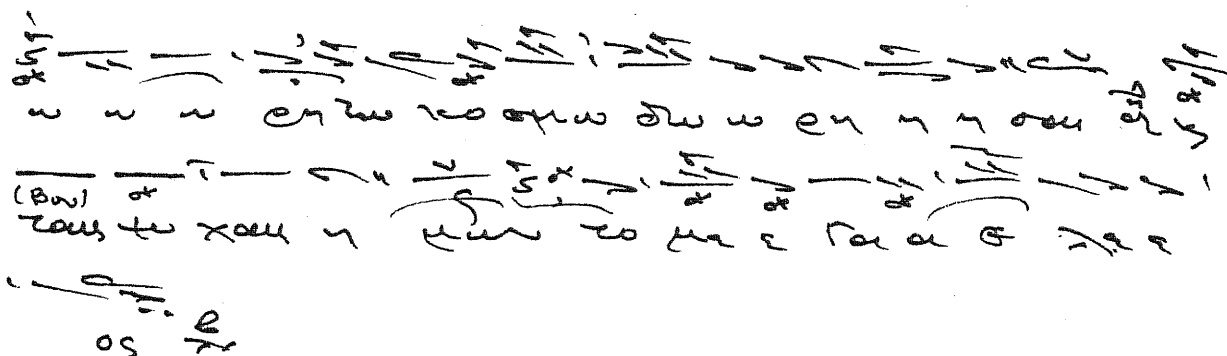

Ο ήχος $\dot{\sigma}$ Πα ρ είναι δεδεμένος μετά τοῦ ἐπὶ τοῦ $\dot{\sigma}$ τετάρτου ήχου τῆς παπαδικῆς $\dot{\sigma}$ Δι α , ὡς καὶ μετὰ τοῦ λεγέτου Βου $\dot{\sigma}$, εἰς τὸν δεύτερον τῶν ὁποίων — τὸν λέγετον — καὶ καταλήγει κατὰ τὴν νεωτέραν ἐποχὴν.

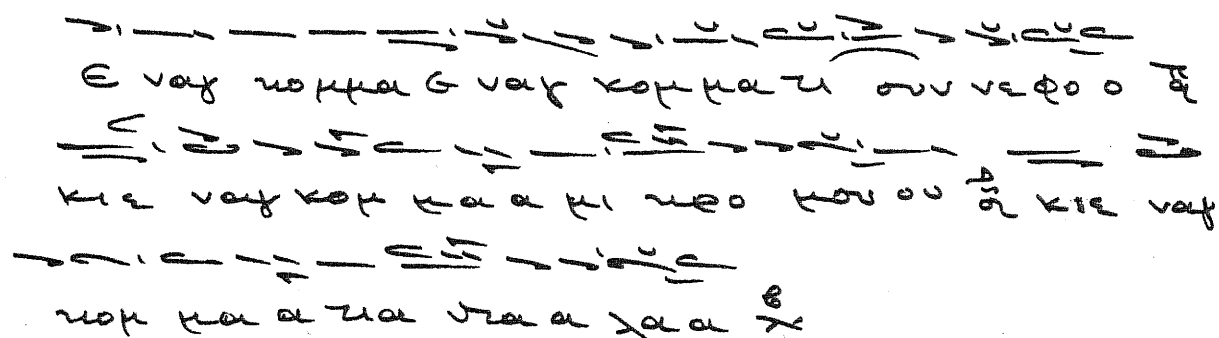
Ἦχοι $\dot{\sigma}$ Πα ρ , $\dot{\sigma}$ Δι α καὶ λγετος βου $\dot{\sigma}$
 $\dot{\sigma}$ μαχος $\dot{\sigma}$ Πα ρ

Ἀπὸ τοῦ ἁγία Πα ρ πρὸς τὸν λέγετον Βου ζ

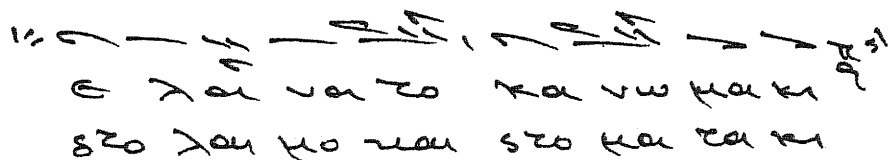
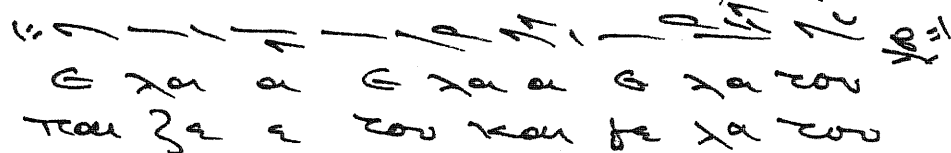
Ἰσχυος ἁγία Πα ρ ζ

- Πούτο δέν εἶ-ναι σύννεφο = τούτο δέν εἶ-ναι ἀνταίχα
μόν' εἶν' ἡ κό-ρη τοῦ πατρὸς = π' ἄρχετ' ἀπὸ-τ' ἀμπελί
- φέρνεται μή-χα σὺν τω δαί = τὰν ἰσχυοῦ τοῦ - μωδὴν

Ἀπὸ τοῦ λεγέτου Βου ζ εἰς τὸν ἁγία Πα ρ

Ἰσχυος ἁγία Βου ζ ζ

- Πιτσι τοῦ λήγαντα, καὶ μοῦ τὸ πωτρεῶνα
καὶ τὸ δένειν κ' εἰς ἀμπελί, να χωρεῖς εὐχαρίστησιν

α τω ω και η χα η ω μα γ' α γ α τω ω και

η χα η ω $\frac{\Delta}{9}$

- οὐ μὲν

στὴν ἀγκυραδιῶ - στὴν ἀγκυραδιῶ μοντό νερό
στὴν ἀγκυραδιῶ μοντό νερό, ὡς πέσω μέσα τέλει

(Πρὸς ἦχον ᾠῆς ριηλ)

α α καὶ α καὶ ᾠ μοι ζωὴν ὡς με
ε νου βασι λησιν ᾠ μοι ζωὴν λησιν
μοι ζωὴν ὡς με ε νου βασι λησιν
δοα κεν νοση ε νοματι

- οὐ μὲν

θυεῖται τὸ πᾶν καὶ κινεῖται = με χύται τὸ πᾶν

